

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:284

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:284 Effektiv kapitalbeskattning vid utflyttning
av Mathias Tegnér (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 januari 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 december 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM21 Ändring av direktivet om kombinerad transport och förordningen om elektronisk godstransportinformation *COM(2023) 702* till trafikutskottet

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:

RiR 2023:23 Läkemedelsförskrivningen – statens styrning och tillsyn

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2023/24:50 till socialutskottet

Skrivelse
2023/24:51 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument
COM(2023) 692 till utrikesutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 februari 2024*.

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
2023/24:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv
2023/24:AU3 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Utbildningsutskottets betänkande
2023/24:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Näringsutskottets betänkande
2023/24:NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2023/24:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

*Tilläggsfatt för
företag i stora
koncerner*

§ 7 Tilläggsfatt för företag i stora koncerner

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU6
Tilläggsfatt för företag i stora koncerner (prop. 2023/24:32)
föredrogs.

Anf. 1 FREDRIK AHLSTEDT (M):

Herr talman! Denna debatt ska handla om tilläggsfatt för företag i stora koncerner. Jag tänkte inleda med en liten reflektion om vikten av de svenska internationella och globala företagen.

De svenska företagen har stor betydelse för svensk ekonomi och för svensk tillväxt. Det är viktigt att vi står upp för våra svenska företag och för deras möjlighet att konkurrera på den globala marknaden. Svenska företag har ett högt anseende på världsmarknaden och är världsledande på många områden. De är ofta kända för sin noggrannhet och för den höga kvaliteten på de tjänster och produkter som produceras.

Svenska företag ligger också långt fram när det gäller den gröna omställningen och hållbarhetsambitionerna. Kanske utmärker de sig särskilt på så sätt att många svenska företag jobbar med att sänka koldioxidutsläppen. Många har visioner om att kunna helt avskaffa sina koldioxidfotavtryck. Många svenska företag arbetar också med att stärka den sociala dimensionen och säkerställa goda arbetsvillkor för sina anställda runt om i världen.

Sveriges och övriga Europas konkurrenskraft är naturligtvis på många sätt avgörande för att vi ska lyckas öka tillväxten. Sverige har haft en bedrövlig utveckling de senaste åtta till tio åren när det gäller den ekonomiska tillväxten, och vi befinner oss nu i bottenligan i Europeiska unionen. Här måste det till en rejäl skärpning och rejält höjda ambitioner.

När det gäller bolagsskatten är införandet av en så kallad global minimiskatt naturligtvis bra i grunden, eftersom det skapar en trygghet i att de globala företagen kan konkurrera på lika villkor. Det skapar också en möjlighet för de olika länderna att se till att det inte sker något skatteundandragande. Konkurrenskraftiga skatter och regelverk är naturligtvis viktigt för att ge företagen bästa möjliga förutsättningar att växa och skapa fler arbetstillfällen i Sverige och globalt.

Minimiskatten är beslutad till 15 procent. Vad är då rätt nivå – den bästa nivån – när det gäller bolagsskatten i Sverige? Det är naturligtvis ingen enkel fråga, och det finns inget enkelt svar på den. Dock tycker jag att det är en viktig debatt som bör föras i Sverige. Sverige är nämligen ett relativt litet land med en öppen ekonomi, och vi utsätts ständigt för den globala konkurrensen. Många andra globala företag har en mycket större hemmamarknad än våra svenska globala företag, särskilt de amerikanska, tyska, franska, brittiska och kinesiska bolagen. Detta gör Sverige mer utsatt än många andra länder.

Sverige har under de senaste cirka 30 åren kontinuerligt och framgångsrikt sänkt sin bolagsskatt till dagens 20,6 procent. Detta har gett ett bra investeringsklimat för svenska bolag och gett dem stor möjlighet att konkurrera på den globala marknaden.

Som jag nämnde tidigare står vi inför utmaningen att skapa mer tillväxt i Sverige, både under de närmaste åren och framför allt på lång sikt. Vi måste hitta sätt att få den svenska ekonomin att börja växa. Växer ekonomin får vi möjlighet att göra fler investeringar i både privat och offentlig sektor. Det ger oss möjligheten att fortsätta att stärka rättsväsendet och försvaret och att klara av den gröna omställningen. Det är nämligen i företagen allting börjar – har vi inte framgångsrika företag, vilket ger en tillväxt och vinster, har vi inget gemensamt att fördela. Då måste ekonomin börja växa igen.

Personligen tror jag att man behöver se över detta med bolagsskatten ytterligare för att Sverige fortsatt ska vara ett attraktivt land att investera i och ett land som det är möjligt att locka kompetens till. Vår ekonomi är relativt liten, och vi behöver ha ett attraktivt skattesystem för våra företag.

Herr talman! Tilläggsfatt som vi debatterar i dag bygger på förslaget om en global minimiskatt och de direktiv som rådet har tagit fram och som vi har beslutat om. Dessa direktiv bygger på de så kallade modellregler som har arbetats fram inom ramen för samarbetet i OECD.

Tanken är att vi utgår från den globala minimiskatten, som ska vara 15 procent för nationella och internationella företag som har en årlig intäkt om minst 750 miljoner euro. Vi inför nu en nationell tilläggs skatt för de koncerner som inte lyckas betala en effektiv skatt om 15 procent; det är liksom vår nationella del i detta. Tilläggs skatten ska betalas i Sverige av de koncerner som inte kan visa att de har betalat en effektiv skatt om 15 procent.

För att förenkla för företagen föreslås en förenklingsregel som vi tycker är väldigt bra. Den innebär att koncernerna under en övergångsperiod om tre år kan använda de befintliga uppgifter som de redan i dag rapporterar. Det kommer att innebära att de inte behöver starta upp ett nytt administrativt system från dag ett. Detta har varit ett starkt önskemål från de globala företagen och inte minst från svenskt näringsliv, och jag tycker att det är glädjande att vi har kunnat tillmötesgå detta.

Herr talman! Jag ställer mig bakom utskottets förslag om en ny lag och de ändringar som föreslås avseende allmän erkänd redovisningsstandard. (Applåder)

Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet. Vi är helt eniga på så sätt att vi båda tycker att tillväxtpolitik är extremt viktig. En bra tillväxtpolitik bygger vår välfärd, höjer vår produktivitet och ser till att vi faktiskt får det bättre. Så långt är vi alltså eniga, men däremot tror jag att vi är oeniga i vissa delar gällande hur tillväxt skapas.

Under den förra mandatperioden var jag ledamot av näringsutskottet, och jag har skrivit boken *Världens mest framgångsrika land – 100 år av socialdemokratisk näringspolitik*. Den skrev jag för att jag uppfattar att ledamöter, ofta moderata sådana, ibland har fått för sig att skattepolitiken är det mest centrala när det gäller vår konkurrenskraft. Men enstaka skattesatser är sällan den viktigaste frågan när det gäller konkurrenskraften.

Det som händer när man gör det som Moderaterna gjorde senast de satt vid makten och som de har börjat göra nu – man genomför gigantiska skattesänkningar, huvudsakligen för de som är rikast – är att man ökar ojämlikheten. Man ökar sparkvoten i ekonomin, vilket försvagar konjunkturen. Det riskerar dessutom att trycka upp räntor, och det skapar en osäkerhet i ekonomin.

Jag vill påstå att Sverige ligger i framkant när det gäller konkurrenskraft inte *trots* att vi har höga skatter utan faktiskt *tack vare* att vi har höga skatter, eftersom skatterna finansierar sådant som infrastruktur, utbildning, forskning, arbetsmarknadspolitik och omställningspolitik.

Just nu har vi en regering som slaktar innovationspolitiken och tar bort stöden till Vinnova, och det innebär att Sverige har en låg tillväxt. Sverige har inte haft en låg tillväxt under de senaste åtta tio åren men har det just nu. Det är ett stort problem.

Det som är viktigt är att man har skatter som fungerar effektivt. Därför undrar jag varför Moderaterna inte vill bifalla vår reservation. Den handlar om att se över lagstiftningen så att vi får en effektiv skatt när det gäller just tilläggs skatten.

(Applåder)

Anf. 3 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik:

Herr talman! Ledamoten Tegnér försöker ändå på något sätt att göra sken av det inte bara är attraktiva skatter som skapar välstånd. Det är naturligtvis korrekt.

Det har kanske skett förändringar över åren för vad som är viktigast för olika företag och företagssektorn. Men det är i dag egentligen tre huvudingredienser som gör att vi borde få svensk ekonomi att växa och få svenska företag att växa.

För det första behöver man kompetens. Man behöver ha kompetens som kan jobba i företagen. Det andra är att man behöver kapital. De två delarna är viktiga. Men den tredje delen är att man behöver ha idéer, innovationskraft och entreprenörskraft. När dessa tre samverkar – kapitalet, kompetensen och idéerna eller innovationskraften – skapar man framgångsrika företag.

För att säkerställa kapitalet behöver man också ha attraktiva skatter. De senaste 30 åren, kanske till och med lite drygt, har Sverige gjort en resa där man har sänkt bolagsskatten som vi debatterar i dag. Jag tror att det har varit väldigt viktigt för den svenska konkurrenskraften. Det stärks och styrks också i flera olika oberoende rapporter som har tagits fram på det området.

Det är naturligtvis inte bara skatter som skapar ett bra företagsklimat. Det är en massa andra olika beståndsdelar. Men när man konkurrerar på en global marknad är ändå bolagsskatten väldigt viktig i det sammanhanget.

(Applåder)

Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag kunde inte sagt det bättre själv. Visst är det så. Kompetens, kapital och en bra näringspolitik leder till tillväxt. Utmaningen är att Moderaterna har fått för sig att breda skattesänkningar ihop med slakt av näringspolitik leder till tillväxt. Min absoluta uppfattning är att så inte är fallet.

Däremot behöver vi ha skäliga skatter och rimliga skatter som tas ut på ett effektivt sätt. Då kommer vi tillbaka till den fråga som jag lite för sent försökte ställa för en liten stund sedan.

Vi har nu en lagstiftning om en ny skatt som tar sikte på de företag som inte gör rätt för sig. Då är det viktigt att den utformas på ett bra sätt så att den inte träffar de företag som faktiskt gör rätt för sig.

Vi vet att lagstiftningen är genomhastad. Jag tycker att regeringen hade kunnat vara lite snabbare, även om det har varit en utmaning med tid från kommissionen. Då är frågan: Varför vill ni moderater inte ställa upp på att vi ska göra en genomlysning av lagstiftningen direkt när den är genomröstad?

Vi vet att det faktiskt finns brister i lagstiftningen. Hade det då inte varit rimligt att ledamoten varit lojal med företagen och skattebetalarna i stället för att vara lojal med regeringen?

(Applåder)

Anf. 5 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik:

Herr talman! Jag vill lägga till en sak som jag tror är väldigt viktig och som vi ibland glömmer bort.

De senaste tio åren har tillväxten sjunkit. Den är på en av de lägsta nivåerna på många år. Ledamoten Tegnér var inne på att infrastrukturen är viktig och ska finansieras. Där har vi de senaste åren egentligen haft ett haveri. Det gäller infrastrukturinvesteringarna i landet med vägar, järnvägar, flygplatser och hamnar. Vi har också haft ett stort haveri för energisystemen.

Avvecklingen av kärnkraften har gjort att vi har hamnat i en position så att Sverige inte är lika attraktivt som det har varit tidigare. Det är egentligen den riktiga näringspolitiken. Det gäller att se till att vi har en väl fungerande infrastruktur där man kan investera i och utveckla alla trafikslag och att vi har ett energisystem som kan försörja Sverige med låga och attraktiva energipriser.

Det skapar grunden för ett attraktivt näringsklimat. Detta tillsammans med kapitalet, kompetensen och de otroligt många fina idéer som finns i Sverige skapar utrymme för att vi ska få en bättre och mer framgångsrik näringspolitik och framgångsrika företag i Sverige.

(Applåder)

Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Detta anförande ska handla om skatteutskottets betänkande 6. Jag blev lite frestad att fortsätta debatten om näringspolitik och energipolitiken. Men jag avstår från det och uppmanar ledamoten att initiera ett replikskifte efter det jag sagt, så att vi får fortsätta att resonera om energipolitik.

Skatteutskottet betänkande 6 är i många avseenden både komplicerat och mångfasetterat. Som vi ser det är det i grunden en fråga om rättvisa. Det är ett försök att göra världen lite mer rättvis genom att säkra att alla stora företag betalar skatt. Förslaget om tilläggs­skatt för stora koncerner ska alltså säkerställa att multinationella företag betalar en skälig andel skatt oavsett var de är verksamma.

Grundtanken är i så måtto väldigt bra. Men precis som så ofta inom skatteområdet sitter djävulen i detaljerna. Lagförslaget tar sin utgångspunkt i det mångåriga arbetet som har pågått och pågår internationellt inom bland annat OECD för att motverka skatteflykt och flyttning av vinster till skatteparadis. Grundtanken är naturligtvis att vinster beskattas där de uppkommer och där värde skapas.

Som grundprincip menar vi socialdemokrater att arbetet mot skatteundandragande är rätt och riktigt. Däremot måste reglerna vara välavvägda och träffsäkra så att det är skatteskurkar som får bära kostnaderna och inte välfungerade företag som redan i dag gör rätt för sig, betalar skatt och skapar arbetstillfällen och därmed är med och bidrar till det svenska väståndet.

Arbetet ledde fram till en överenskommelse inom OECD. Det ledde fram till att EU-kommissionen i slutet av 2021 presenterade ett direktiv om en global minimiskatt på 15 procent för multinationella företag.

Först gäller det principerna. OECD:s arbete mot skatteflykt och avancerad skatteplanering är oerhört viktigt. Det är ett viktigt arbete för att rätt ska vara rätt, och att alla medborgare och företag ska göra rätt för sig. Detta

är oerhört viktigt för sammanhållningen i vårt land, sammanhållningen i Europa och faktiskt för sammanhållningen globalt.

Det är helt enkelt för att upprätthålla tillit mellan oss människor, tilliten mellan varandra. Att detta fungerar är centralt för legitimiteten för en globaliserad värld och centralt för att vi ska kunna ha ett regelbaserat handelsystem.

Tron på internationell handel och öppenhet är beroende av att alla bär sin del och bidrar till kakan. Det handlar om att stater kan stoppa företag som helt eller delvis smiter undan från att betala skatt genom skatteundandragande eller skatteflykt och därmed inte gör det de borde göra.

Detta är heller inte en fråga som är helt oviktig när vi talar om finanser. OECD bedömer att någonstans mellan 5 och 10 procent av de globala skatteintäkterna försvinner i avancerad skatteplanering. I den kontexten är arbetet viktigt. Syftet med förslaget är rimligt. Det är att säkerställa att de stora multinationella koncernerna betalar en rättvis andel av sina vinster i skatt oavsett var de är verksamma. Därför kan man också se det som att reglerna har en positiv effekt för den globala konkurrensen eftersom man sätter en nedre gräns för skattekonkurrensen.

Det är principerna, som på några sätt är lite enklare. Praktiken är mer komplicerad.

Det här är alltså en lagstiftningsprodukt som handlar om att man ska beskatta mellanskillnaden upp till en miniminivå på 15 procent om den effektiva skattesatsen i ett bolag är lägre än 15 procent. Förslaget ska enbart gälla för koncerner som har en årlig intäkt på minst 750 miljoner euro. Det handlar alltså om ett fåtal företag, och det är inte små bolag det handlar om.

För att zooma ut vet vi att den tidigare S-ledda regeringen under åtta år har prioriterat arbetet mot skatteflykt, skatteundandragande, aggressiv skatteplanering och osjyst skattekonkurrens. Redan 2016 fattade man ett beslut om ett tiopunktsprogram mot skatteflykt, och den S-ledda regeringen arbetade effektivt och intensivt med de här frågorna.

Tyvärr har inte den högerkonservativa och SD-ledda regeringen visat samma vilja att bekämpa skatteflykten. Jag tänker på nedläggningen av exitskatteutredningen, hantering av ny kupongskatt och varför inte Skatteverkets minskade ram för arbetet mot skatteflykt. Utöver det har man med kirurgisk precision sänkt skatten för de rikaste och lagt ned andra utredningar som hade kunnat göra Sverige mer rättvist.

Därför är det kanske inte konstigt att vi ibland får påminna den nuvarande regeringen om att arbetet mot skattefusk är viktigt. Möjligen är det därför som det här förslaget kommer sent, och möjligen är det därför det inte är helt anpassat till svensk skattelagstiftning – för att regeringen inte prioriterar den här typen av frågor.

Det är därför det finns särskilda skäl till att den här lagstiftningen ska utvärderas omgående och i särskild ordning. Förslaget ligger inte i linje med praxis inom svensk skatterätt just för att det är genomkastat och för att regeringen inte riktigt har prioriterat det här arbetet.

Även om vi socialdemokrater är positiva till direktivförslaget och lagförslagets syfte kan vi alltså känna oro för hur reglerna kommer att implementeras och hur de kommer att fungera.

Här gäller det att ha två tankar i huvudet samtidigt, alltså att nyttan av harmoniserade regler måste vägas mot ett EU-medlemslands möjligheter

att införa och ha egna nationella regler. Vi måste som svenska lagstiftare säkra att de här reglerna hjälper snarare än stjälper rättvis konkurrens.

Precis som jag och ledamoten Ahlstedt konstaterade i vårt replikskifte brukar Sverige ligga i topp eller i alla fall bland de tio i topp i världen när det gäller företagsklimat och konkurrenskraft. Det beror på ett antal olika faktorer, som vi pratade om: hög utbildningsnivå, infrastruktur, låg nivå av korruption, hög tillit och aktiv näringspolitik men också – och det här är viktigt – rimliga, förutsägbara och rättssäkra skatter.

Därför blir den här frågan så viktig. Det är viktigt att lagstiftningen fungerar som det är tänkt, och därför har vi yrkat bifall till en reservation om att göra en genomlysning av skattelagstiftningen så att förslaget inte slår fel.

Herr talman! Vi socialdemokrater vet att det är viktigt för en rättvis konkurrens att alla företag gör rätt för sig och att förutsättningarna är likvärdiga. Det får aldrig vara en konkurrensför­del att placera ett huvudkontor i ett skatteparadis. Därför finns det i grunden ingen motsättning mellan kampen mot skattefusk och kampen eller arbetet för tillväxt och nya arbetstillfällen.

I den kontexten är det alltså viktigt att säkra att den här lagen inte blir en börda för de företag som sköter sig, de svenska företag som faktiskt betalar skatt, utan i stället innebär att den höjer skatte­inbetalningarna för de företag som i dag är skattesmitare.

Vidare, herr talman, är vi socialdemokrater glada att utskottet i bred enighet genom en riksdagsmotion har kunnat ändra en del av oklarheterna och en del av felaktigheterna som finns i propositionen som regeringen tar fram, i det här fallet gällande redovisningsstandarder. Det har gjort att lag­stiftningsförslaget faktiskt är bättre nu än det var när regeringen lade fram det.

Med det i åtanke är vi socialdemokrater också positiva till att man inför en tillfällig förenklingsregel som innebär att företagen i fråga under en övergångsperiod kan använda sina befintliga uppgifter från land-för-land-rapporteringen i stället för att behöva göra nya fullständiga beräkningar.

Vi tycker också att det är bra att det är möjligt att ansöka om förhandsbesked i just de här frågorna om tilläggs­skatt.

Dock har vi socialdemokrater två reservationer, herr talman. Den ena har jag nämnt. Vi menar som sagt att lagstiftnings­produkten har tagits fram i all hast och att det därför är viktigt med en omedelbar översyn av denna produkt. I det arbetet tycker vi också att företrä­daransvaret behöver ses över och att man behöver överväga om företrä­daransvaret ska inkluderas för denna skatt.

Herr talman! Jag ser att tiden rinner iväg, men jag vill avsluta med att säga att arbetet mot skatteflykt blir extra viktigt när man spanar ut över världen – en värld där ojämlikheten ökar snabbt och så har gjort i decen­niet. En busslast av världens rikaste personer äger lika mycket som halva jordens befolkning. I vårt eget land äger 5 personer mer än 5 miljoner svenskar.

För Sveriges, Europas och världens sammanhållning behöver rätt vara rätt, och här är arbetet mot skatteflykt oerhört viktigt. Det är viktigt, det är riktigt och det är nödvändigt med ett kraftfullt arbete mot skatteflykt.

Därför, herr talman, yrkar vi socialdemokrater bifall till förslaget i betänkande 6 men också bifall till de två reservationerna. Tack för ordet och glad lucia!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Prot. 2023/24:48
13 december

-----
*Tilläggsskatt för
företag i stora
koncerner*

§ 8 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

*Ekonomisk trygghet för
familjer och barn*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU3
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn (prop.
2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 7 DANIEL PERSSON (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande SfU3 *Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*.

Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Målet för utgiftsområdet är att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap.

Sverigedemokraterna värnar familjen och placerar den högt på agendan. Vår utgångspunkt i familjepolitiken är barnens bästa och att ge förutsättningar till familjerna att få ihop sitt livspussel utifrån sin unika livssituation. Sverigedemokraternas bestämda uppfattning är att trygga familjer är en grundsten i ett välmående samhälle.

Politiken har alltför ofta velat styra i detalj över familjepolitiken, vilket snarast försvårat för barnfamiljer, och inte alltid haft barnens bästa i fokus. Politiken behöver ta ett steg tillbaka och låta föräldrarna fatta egna beslut och styra sin egen vardag för att få ihop livspusslet.

Herr talman! Vi vill se en familjepolitik som i stort främjar ett jämlikt och inkluderande föräldraansvar redan då graviditeten är bekräftad. Familjer ska ges rätt förutsättningar att knyta band, inte minst under de första småbarnsåren. Det ska skapas möjligheter att gemensamt ta ansvar utifrån varje familjs behov, och de med sämre förutsättningar ska få stöd.

Med en sund familjepolitik kan en god levnadsstandard och välmående uppnås, där gemenskap och starka band knyts.

Varje familjs prioriteringar och val ska respekteras. Det finns behov av fortsatta insatser för att nå en större ekonomisk trygghet för barnfamiljer med låg ekonomisk standard.

Herr talman! Stora prisökningar inom framför allt energi, drivmedel och livsmedel påverkar särskilt hushåll med låg inkomst och små ekonomiska marginaler, däribland en hel del barnfamiljer. Framför allt priset på drivmedel är en prioriterad fråga för Sverigedemokraterna och regeringen, som nu ska se till att det sänks.

Barn ska aldrig behöva betala priset vid en ekonomisk kris, och det finns därför anledning att stötta särskilt ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Sverigedemokraterna och regeringen föreslår att det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget ska förlängas till och med den 30 juni 2024.

Föräldrar bör få fler verktyg och ökade möjligheter att använda föräldrapenningen mer flexibelt, i syfte att stärka valfriheten och öka förutsättningarna att kombinera familjeliv och deltagande på arbetsmarknaden. Exempel på åtgärder från regeringen är att fler dagar med föräldrapenning ska kunna användas som dubbeldagar så att föräldrarna kan vara lediga längre tillsammans och att det blir möjligt att överlåta föräldrapenning till fler personer än vad som är fallet i dag.

Detta är förslag som Sverigedemokraterna har drivit inom familjepolitiken, och det är positivt att de nu blir verklighet. Sverigedemokraterna menar att flexibiliteten i föräldraförsäkringen behöver ses över ytterligare för att underlätta barnfamiljers livspussel.

Herr talman! Den ekonomiska familjepolitiken spelar en fortsatt viktig roll för att stärka barnfamiljernas ekonomi. Familjepolitiken har en tydlig fördelningspolitisk profil, och de behovsprövade stöden har en fortsatt god träffsäkerhet.

Regeringen bedömer att familjepolitiken är en viktig del i arbetet med att skapa jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor och för att minska effekterna av segregation. Familjepolitiken kan bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för barnfamiljerna. Sysselsättningsgraden och möjligheten för såväl kvinnor som män att arbeta heltid har också stor betydelse för att minska risken för ekonomisk utsatthet bland barnhushållen.

Samtidigt kan marginaleffekterna i inkomstprövade bidrag bidra till att föräldrar kvarstår i en situation av långvarig låg ekonomisk standard. Risken kan vara särskilt stor för utrikes födda kvinnor, som har en svagare förankring på arbetsmarknaden än exempelvis inrikes födda kvinnor.

Arbetet med den ekonomiska familjepolitiken har ännu bara börjat, och Sverigedemokraterna kommer noggrant att följa regeringens arbete och verka för att viktiga reformer genomförs för trygga och välmående familjer. Utgångspunkten för familjepolitiken måste, som jag påpekat tidigare, vara att se till barnets bästa, att förenkla för familjerna att få ihop sina livspussel och att skapa ekonomisk trygghet.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 8 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Jag är medveten om att ledamoten ersätter en annan ledamot i den här debatten, så han kanske inte kan svara på alla mina frågor. Jag tror dock att de som lyssnar på debatten kan vara intresserade av att få höra lite mer.

När man lyssnar på Tidöpartierna och det anförande som nyss hölls får man nästan känslan att de fortfarande tror på tomten. Det är någon annan som ska komma och ge hushållen julklappar i år, inte de som faktiskt sitter på makten och nu har förmågan att ge barnfamiljerna tillräckligt med pengar för att klara sig.

I går kom det rapporter om att 40 procent av de ensamstående behöver låna pengar till mat. I den situationen talar ledamoten om att man vill barn-

ets bästa och att man ska se till att det finns en god levnadsstandard för alla hushåll.

Ett år in med regeringens och Sverigedemokraternas politik är hushållen fattigare än någonsin. Åt de höga räntorna, matpriserna och elpriserna gör Tidöpartierna ingenting. De har uppenbarligen varit alltför upptagna med att prata om moskéer och dragqueens. Ingenting ser vi av tillskott till hushållen. De enstaka kronor som ett normalhushåll får tillbaka av elskattesänkning äts snabbt upp av den dyrare matkassen.

Varför prioriterar ni höjt rutavdrag framför höjt barnbidrag till barnfamiljerna? Varför är de boende i lyxvillor i Stockholm som har städhjälp i större behov av subventioner från staten än en familj i Sundsvall, till exempel, som inte har råd med en ny vinteroverall till barnet? Det vill jag fråga ledamoten.

(Applåder)

Anf. 9 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för din fråga, ledamoten Isabell Mixter!

Den budget som regeringen och Sverigedemokraterna lägger fram ska tackla inflation, låg tillväxt och lågkonjunktur. Det är ett svårt ekonomiskt läge.

Vänsterpartiet vill öka skatterna på arbete, på kapital, på hushåll och på företagsvinster. Ni vill öka fastighetsskatten, öka energiskatten, öka koldioxidskatten, öka övriga skatter på energi- och miljöområdet med mera. Sedan vill ni öka samtliga bidrag. Incitamenten att arbeta försvinner när det inte är någon skillnad mellan att arbeta och att gå på bidrag. Ni vill öka statsskulden och öka inflationen, vilket innebär att familjer sätts i en större ekonomisk kris.

Sverigedemokraterna och regeringen lägger fram en budget som tar ansvar för Sverige i ett ekonomiskt svårt läge. Frågan till Isabell Mixter är: Vem ska finansiera välfärden med ert förslag?

Anf. 10 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Ledamoten svarar inte på min fråga. Det är ju ni som sänker skatterna för dem som har mest pengar. Det är det som blir effekten av era stora skattesänkningar. Det vanliga hushållet får kanske 14 kronor. Det räcker inte till någon falukorv. Ert rut- och rotavdrag kostar skattebetalarna enorma pengar, och det går inte till de barnfamiljer som nu är i akut behov av dessa medel.

Varför bryr sig ledamoten mer om dem som bor i lyxvillor i Stockholm än om den vanliga barnfamiljen, som nu har extremt svårt att få pengarna att räcka? Det vill jag fortfarande ha svar på från ledamoten.

Försök inte heller dribbla bort korten med att säga att vi höjer skatterna på allt och alla, för det är inte sant! Då har ledamoten inte läst vår budget. De investeringar vi vill göra i vår budget är också saker som tar oss igenom krisen och får Sverige att komma ut ur den recession som vi nu befinner oss i och som ni har försatt oss i. Det är er regering som har sett till att vi nu kanske har den sämsta ekonomiska utvecklingen av Europas länder. Det är er regering som har satt oss i den situationen. Ni gör inte heller någonting åt inflationen, och det får hushållen betala för.

(Applåder)

Prot. 2023/24:48

13 december

-----

*Ekonomisk trygghet för
familjer och barn*

Anf. 11 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Isabell Mixter, för din kompletterande fråga!

Jag kan bara konstatera att ni i ert budgetförslag höjer skatten, höjer statsskulden, vältrar över kostnaderna på kommande generationer och spår på inflationen. Ni höjer bidragen. Skillnaden att gå från bidrag till arbete raderas ut. Det är oklart vem som ska betala den skenande statsskulden och vem som ska finansiera välfärden om ni skulle styra.

Det är ett tufft ekonomiskt läge, och svåra och nödvändiga avvägningar måste ske. Sverigedemokraterna och regeringen gör dessa avvägningar och tar ansvar för Sverige.

(Applåder)

Anf. 12 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! I det förra replikskiftet lät det lite som att Daniel Persson hade med sig en lapp där det stod: Säg det här om Vänsterpartiet begär replik! Jag räknar med att han har en likadan för det fall att Miljöpartiet begär replik. Därför har jag måttliga förhoppningar om att få svar på min faktiska fråga, men jag tänker ställa den ändå.

Det är ändå vår uppgift som opposition att granska dem som styr. Sverigedemokraterna sitter visserligen inte i regeringen, men Sverigedemokraterna har varit med i vartenda kommatecken i den budget som nu kommer att gälla för Sverige.

Vi är i en tid där många upplever att det är tufft att få ekonomin att gå ihop. Många kommer att låna till julklapparna om någon vecka. Den här situationen drabbar en grupp hårdare än många andra: de ensamstående föräldrarna, varav de flesta är mammor.

Vi har flera stöd som är särskilt riktade till barnfamiljer och ensamstående: barnbidraget, bostadsbidraget och underhållsstödet. Andra stöd räknas upp med inflationen, men det gör man inte med barnbidraget, bostadsbidraget och underhållsstödet. Vi behöver se till att höja dem. Nu står nämligen ensamstående mammor i matköerna till Röda Korset och Stadsmissionen. De är beroende av välgörenhet, trots att de jobbar, för att kunna ställa mat på bordet.

Då frågar jag: Varför prioriterar SD i stället att ge stöd bara till dem som har bil? Hur är det med dem som behöver åka buss till jobbet?

Anf. 13 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Annika Hirvonen, för dina frågor!

Miljöpartiet och Vänsterpartiet gör nästan identiska prioriteringar i budgeten. Ni vill också höja en hel del skatter och öka statsskulden i oroande takt. Det skulle spä på inflationen. Att spä på inflationen ytterligare skulle göra det sämre för barnfamiljer och sätta dem i ett ännu sämre ekonomiskt läge. Ni vill också ta bort incitamenten för att gå från bidrag till arbete.

Jag funderar på hur ni vill finansiera välfärden långsiktigt när ni ökar statsskulden för att finansiera de ökade bidragen. Det är min fråga till dig.

Anf. 14 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det var verkligen lite av ett god-dag-yxskaft-svar på varför Sverigedemokraterna prioriterar att ge ekonomiskt stöd bara till dem som kör bil och inte till alla ensamstående föräldrar och barnfamiljer som

inte kör bil, som kanske inte ens har råd att äga och använda en bil och som är beroende av kollektivtrafik eller går och cyklar till jobbet. Det finns barnfamiljer och mammor som går till Stadsmissionen och Röda Korset för att hämta en matkasse. Det är vad frågan handlar om.

Man kan välja vad man lägger pengarna på och hur man stöder hushållen. Sverigedemokraterna har valt att lägga gigantiska, historiskt stora subventioner på bensin och diesel i stället för att ge ekonomiskt stöd till de familjer på landsbygden som behöver det och i stället för att indexera stöden till de allra mest drabbade hushållen. Det är ensamstående mammor och barnfamiljer som nu har svårt att ha råd med det mest nödvändiga: mat på bordet och vinterkläder. Det beror inte på att de inte jobbar, utan trots att de jobbar.

Det är ett val som Sverigedemokraterna har gjort. Min enkla fråga är varför de valde att ge stöd bara till dem som kör bil och inte till alla barnfamiljer. Det hade varit bättre och hade i större utsträckning träffat dem som är mest utsatta. Samtidigt hade förstås de som kör bil kunnat använda de pengarna till det.

Anf. 15 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för dina kompletterande frågor, Annika Hirvonen!

Vi har sett stora prisökningar på framför allt energi och drivmedel. Men det är frågor som regeringen och Sverigedemokraterna nu börjat tackla. Drivmedelspriserna ska sänkas. Det är en prioriterad fråga. Det kommer att gynna både företag och privatpersoner. Förmodligen kommer också priserna på livsmedel och övriga varor att sänkas.

Barnbidraget, som ledamoten talar om, träffar inte träffsäkert barnfamiljer som har låg ekonomisk standard. Om man höjer barnbidraget får exempelvis också jag ta del av det. Det är inte träffsäkert. Sverigedemokraterna och regeringen föreslår i stället att det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer och bostadsbidraget ska förlängas. Det är en mer träffsäker metod.

Jag ser fortfarande att Miljöpartiet vill höja skatterna, öka statsskulden och spä på inflationen. Då skulle barnfamiljer få ett ännu sämre ekonomiskt läge än i dag.
(Applåder)

Anf. 16 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Sverige har blivit fattigare och farligare. Det är en historiskt osäker tid. Vi har låga födelsetal, och en tredjedel av hushållen säger att de har svårt att få ekonomin att gå ihop. Många av dessa är barnfamiljer.

Det skulle kunna vara en beskrivning av Sverige på 1930-talet, men det är Sverige i dag. För oss socialdemokrater är lösningen samma nu som då: en offensiv familjepolitik byggd på den generella välfärdens grund, där träffsäkerheten i stöden är hög och det gemensamma ansvaret är stort.

Vi vet att barnfamiljer är extra utsatta. De har många och långa behov som ska tillgodoses, särskilt nu i juletider. Denna luciadag blir det extra kännbart, herr talman. Lucialinnen ska köpas, tomteluvor likaså. Sedan kommer julklappar, resor och mat. Maten utgör en stor del av julen. Hur ska redan pressade familjer ha råd? Från högerens sida duggar råden tätt: Bit ihop! Åt havregröt! Inte undra på att landet håller på att bli fattigare.

Bara för att julen kommer försvinner inte de vanliga behoven. Blöjorna ska fortfarande inhandlas, och barnen fortsätter att växa ur kläderna. Ovanpå det har vi höga elpriser och hyreshöjningar, som smärta redan i år och som blir ännu värre nästa år. Dessutom har vi de ständigt återkommande höga matpriserna. Samtidigt plockar Icahandlare ut 87 miljoner i utdelning, vilket vi kunde läsa om i går. Det räcker till många lussekatter och prinskorvar. Samtidigt larmar Röda Korset och Stadsmissionen om att de delar ut allt fler matkassar till framför allt barnfamiljer.

Därför har vi socialdemokrater ett alternativ till regeringens budget. Det är handlingskraftig politik för att ta Sverige ur lågkonjunkturen och stötta vanligt folk, framför allt barnfamiljerna, under kostnadskrisen. Det kan göras på flera sätt.

Barnbidraget behöver ökas med ett extra under 2024. Vi behöver satsa särskilt på att stärka de ensamstående som har det extra svårt i tillvaron. Därför vill vi höja underhållsstödet med 500 kronor under de första sex månaderna nästa år. Det skulle vara till stor hjälp för en grupp som redan har det tufft men drabbas särskilt hårt av kostnadskrisen.

I en kris måste vi ta hand om dem som har det svårast. Därför tycker vi att de som har det lättast kan bidra lite mer. Vi föreslår en tillfällig bankskatt som ska hjälpa oss ur kostnadskrisen. Det är ett så bra förslag att jag blir alldeles till mig. I dagens Sverige står barn mot banker. Då väljer vi socialdemokrater såklart barnen.

Herr talman! Den här budgetpropositionen handlar om mer än kronor och ören. Inom detta utgiftsområde ligger också en av välfärdens kronjuveler: föräldraförsäkringen. Vi vet att föräldraförsäkringen är avgörande för att framför allt kvinnor inte ska behöva välja mellan att bilda familj eller ha en karriär. Man ska kunna göra både och. Det kan man i Sverige, eftersom man kan vara föräldraledig med generös ersättning.

Men i detta betänkande föreslås att 90 av föräldrapenningdagarna ska kunna överlåtas till någon annan. Motivet är flexibilitet. Jag som socialdemokrat har inga problem med flexibilitet, men regeringens förslag är problematiskt. Det är problematiskt eftersom vd:n för Nanny.nu gnuggar händerna och konstaterar i DN att man nu kan skapa matchningstjänster. Det är också problematiskt eftersom det öppnar upp för skattefinansierade barnvakter som själva är barn. Och det är problematiskt eftersom jämställdheten riskerar att få en rejäl smäll.

Vi vet redan nu att den största delen av föräldraledigheten plockas ut av kvinnor. Fram till att den plockas ut är löneskillnaderna små, men sedan sticker de iväg. Då ökar lönegapet mellan män och kvinnor. Det påverkar inte bara lönen utan i slutändan också pensionen. Det skapar också mansdominerade arbetsplatser där man kan säga till en pappa: Men kan inte farmor eller mormor passa barnet?

När regeringen faktiskt har ett jämställdhetsmål är det väl inte rätt att välja att driva en politik som riskerar att öka ojämställdheten? Vi har ett jämställdhetsmål, och det är förpliktande för regeringen.

Slutligen vill jag fokusera på det absolut allvarligaste med detta förslag. I en tid när gängen driver HVB-hem, Sis-hem och vårdcentraler kommer Ekobrottsmyndigheten till socialförsäkringsutskottet och pekar på eskalerande systemrisker om detta system införs. Varje lagstiftare i denna kammare måste ställa sig frågan om det är rimligt att införa ett system som innebär eskalerande sårbarheter för att det ska utnyttjas av kriminella?

Vi har sett förr i det här landet att det har införts marknadsliberala system som utnyttjats hejdlöst inom personlig assistans och inom de nämnda åtgärderna. Vi såg i dag att till exempel Capiro utnyttjar skrivningar kring akutbesök kontra vanliga hembesök för att pumpa pengar. Det behöver alltså inte ens en gång vara gängen som gör det, utan det räcker med att vi har ett kreativt företag som vill tömma statskassan på gemensamma resurser.

Jag förstår inte hur ett regeringsunderlag med Sverigedemokraterna i spetsen som säger sig vilja stoppa gängen väljer att införa system med eskalerande sårbarheter. Det kan vara lätt att vifta bort mig som bara är en socialdemokratisk oppositionspolitiker, men det är ju inte bara jag som säger detta. Det har varit tydligt från TCO, LO, Ekobrottsmyndigheten och Försäkringskassan. Även ett stort antal medier har lyft denna fråga. Ändå väljer regeringen och Sverigedemokraterna att gå fram med förslaget.

Jag tycker att det är oansvarigt. Om man nu ska göra det kunde man väl börja med att ge det till ensamstående i liten skala, för frågan är hur detta ska följas upp. Genom hembesök? Redan i det förslag som ges nu kan man peka på hur detta kan utnyttjas på olika tekniska sätt; detta har det redan redogjorts för i all den kritik som har kommit.

Ekobrottsmyndigheten påpekar vid ett utskottssammanträde att det finns eskalerande sårbarheter, och regeringen och Sverigedemokraterna kör huvudet i sanden.

Med detta vill jag hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 17 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet. Vad jag förstår har ledamoten hoppat in med kort varsel. Jag kommer ändå avslutningsvis att ställa en fråga till ledamoten.

Om man jämför Sverigedemokraternas och regeringens budgetalternativ med Socialdemokraternas förslag ser man att skillnaderna kanske inte är så jättestora. Det skulle vara annat om man jämförde med Vänsterpartiets eller Miljöpartiets förslag. Men det finns absolut skillnader, och det ska vi vara tydliga med.

Socialdemokraterna föreslår exempelvis en extra utbetalning av barnbidraget. Även jag och andra riksdagsledamöter med barn och de som tjänar mer än oss riksdagsledamöter kommer att få ta del av detta extra barnbidrag. Min fråga till ledamoten är om det är rimligt att ge högavlönade ett extra tillskott i form av ett extra barnbidrag.

Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Daniel Persson för frågan. Svaret är: Ja, det är rimligt. Den bärande principen för barnbidraget har varit densamma sedan 1930-talet. Den bygger på tanken att om alla får del av den kommer alla också att ha viljan att betala för den. Det kallas generell välfärdspolitik, och det är detta som har byggt Sverige så starkt som det är.

Den dag då Sverigedemokraterna tar bort barnbidraget för dem med våra inkomster kommer också de med våra inkomster att säga: De där andra är bidragstagare; de ska ha mindre pengar.

Vi hörde ledamoten säga här förut att incitamenten till arbete minskar när man höjer bidragen. Det kommer bara att innebära att alla de som i dag får ett högre barnbidrag kommer att få ett lägre barnbidrag i framtiden, eftersom betalningsviljan hos den grupp som inte får del av välfärden kommer att minska. Detta är den generella välfärdens bärande princip. Den är oerhört viktig.

Varje gång högern kommer till makten ger man sig på dessa system, som när jag jobbade med bostadspolitiken tidigare. Då skulle man plötsligt lösa allting med bostadsbidrag. Alla andra stöd skulle bort på grund av att de brast i träffsäkerhet. Det innebar att man drog undan subventionerna till bostadsbyggande för att de inte var tillräckligt träffsäkra, och då havererade bostadsbyggandet. I stället står vi med en bostadsbrist för i princip alla samhällsklasser.

Jag skulle vilja att Daniel Persson nämner ett par ord om de eskalerande sårbarheter som han tänker införa i systemet. Är det inte värre att man kan dra ut 25 000 kronor genom att anlita en nanny i 90 dagar än att vi ger ett höjt barnbidrag till Daniel Persson och alla andra barnfamiljer?

Anf. 19 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret. Jag vill inledningsvis säga att barnbidraget inte är hotat.

Vad gäller sårbarheterna som ledamoten påtalar finns de faktiskt redan i dag. Det är svårt att kontrollera att föräldrar är hemma med barn redan i dag.

Jag fortsätter med barnbidraget. Den extra utbetalning som ni föreslår träffar inte barnfamiljer som är i störst behov av det, utan det träffar, som ni säger, alla. Jag tycker att det är en felriktad reform, och jag funderar på om Socialdemokraterna har övergett tanken på att stötta de särskilt utsatta barnfamiljerna.

Det låter fint, och syftet är väl att locka väljare med ett extra barnbidrag som även högavlönade kommer att få ta del av.

Regeringen och Sverigedemokraterna anser att en förlängning av det tillfälliga bostadsbidraget är en mer träffsäker metod än ett extra barnbidrag. Min fråga till ledamoten är: Anser inte Socialdemokraterna det? Varför vill ni med ert förslag även gynna högavlönade?

Anf. 20 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! De överhängande eskalerande riskerna finns redan i dag, säger ledamoten – och då väljer Sverigedemokraterna och regeringen att utöka dessa i stället för att lägga energin på att ta bort dem. Hur kan detta vara en logisk väg att gå? Det är mycket märkligt. Vi har redan problem med gäng i välfärden – då släpper vi in lite fler: Detta är vad ledamoten just sa.

När det gäller behovet av barnbidraget är det klart att det träffar dem som har störst behov. Det är ju det som är hela poängen med barnbidraget. I stället för en dyr behovsprövning där man ska ta in inkomstuppgifter – som är fallet med till exempel bostadstillägget, vilket innebär att en del inte söker det – väljer vi att ha en billig generell lösning där vi tar bort transaktionskostnader. Då träffar det dem som har störst behov av det, och vi behåller betalningsviljan hos oss som har det bättre ställt. Vi vill också

i vår budget höja underhållsstödet för att det just träffar ensamstående, så att vi ger dem bättre förutsättningar.

Jag tycker att det är bra att regeringen förlänger det tillfälliga bostadsbidraget och dessutom höjer det. När jag kör live på Tiktok brukar jag berömma regeringen för detta. Jag tycker att det är en bra satsning. Men det räcker ju inte. Vi ser att barnfamiljerna står på Stadsmissionen och behöver matkassar, trots att de arbetar, som ledamoten Mixter nämnde här tidigare.

Det är fortfarande på det viset att människor behöver ännu mer stöd. Och har man inte rätt till bostadsbidrag står man ju utan det. Det är inte säkert att man har det när man har blivit hyvlad på Hennes & Mauritz och inte kan försörja sig. En tredjedel av de handelsanställda i butik lever under fattigdomsgränsen. Det är dessa kvinnor som detta träffar, och det är dessa kvinnor Daniel Persson vill neka en god jul.
(Applåder)

Anf. 21 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Ola Möller för hans väldigt intressanta anförande.

Ledamoten slår sig för bröstet i sitt anförande, men er budget är ju i praktiken ett luftslott. Det är 10 miljarder i en bankskatt som vi vet inte kommer att gå att genomföra den 1 januari. Vad är det då ni ska stryka? Är det de 3 miljarderna i höjt barnbidrag eller är det 500 miljoner i underhållsstödet? Er budget går ju inte ihop.

Dessutom: Om man på allvar vill värna barnfamiljer, där vi vet att boendekostnaden är den stora andelen, är det extra märkligt att man föreslår en bankskatt som troligtvis riskerar att övervältras på just bolånetagarna, bland annat barnfamiljerna, i ett läge där människor har tuffa räntor och svårt att betala sina räkningar.

Detta kanske jag ska ta i nästa replikskifte, herr talman, men många av de bitar som Möller lyfter i sitt anförande stämmer helt enkelt inte. Det pratas om nannysystemet, men vi kan konstatera att man måste avstå arbete för att få föräldrapenning. Hela den argumentationen faller alltså på sin egen orimlighet.

Anf. 22 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Det är ändå skönt att vi har debatter här i Sveriges riksdag så att alla barnfamiljer kan höra att när Moderaterna ska välja väljer de bankernas balansräkningar och vinster framför barnfamiljernas hushållskassa.

Det är nämligen så, ledamoten Högström, att vill man införa saker fort kan man införa saker fort. Ett exempel är visitationszonerna, där beredningstvånget nu över huvud taget inte beaktas. Man skickar ut saker på remiss under juldagarna så att kommunerna inte kommer att kunna svara, för det är så bråttom. Men att införa en bankskatt är tydligen omöjligt; det går inte.

Fördelen med vår budget är att den visar på en annan väg framåt för det här landet som inte gör landet fattigare och farligare eftersom vår budget inte bidrar till eskalerande risker i systemet. Det innebär inte att vi ökar sårbarheterna, och det innebär inte att folk blir fattigare. Det innebär i stället att vi stöttar barnfamiljerna men att bankerna får vara med och betala. Det är fullt möjligt.

Jag förstår att Caroline Högström inte känner detta när man har en finansminister som står i kammaren och inte ens fullföljer sina repliker för att det blir jobbigt att förklara varför bankerna ska ha 10 miljarder när barnfamiljerna har det tufft.

Var snäll och red ut det här med de eskalerande sårbarheterna! När Ekobrottsmyndigheten, regeringens egen myndighet, säger detta, när Försäkringskassan är tydlig med att det här är problematiskt och när ledamotens regeringsunderlagskollega står och säger att det förekommer redan i dag – varför väljer då ledamotens underlag att utöka de eskalerande sårbarheterna?

Anf. 23 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Moderaterna väljer en budget som går ihop och som tar ansvar för helheten.

Jag kan ändå passa på att bemöta de ganska överdrivna farhågor som ledamoten försöker spela på här kopplade till överlåtelse av föräldrapenning. Vi kan faktiskt ta fram frihetsreformer som förbättrar för föräldrar, särskilt ensamstående, företagare och stjärnfamiljer samtidigt som vi stävjar exempelvis välfärdsbrottslighet, som det här handlar om.

Fusk inom till exempel föräldrapenning eller vab är inget nytt; det har Ekonomistyrningsverket nyligen rapporterat om i flera omgångar. Men inom exempelvis vabben har vi ju överlåtelse i dag till en sambo. Vi ser inte fusket inom föräldrapenningen eller vabben i just överlåtelsen, utan det handlar om försäkringen i sig.

Fru talman! Jag kan konstatera att man kan komma åt bidragsbrotten samtidigt som man gör frihetsreformer. Man kan också konstatera att det är den moderatledda regeringen som genomför åtgärderna. Det är med den Utbetalningsmyndigheten kommer, och det är med den som vi på allvar börjar bryta sekretessen mellan myndigheter. Det är med den vi ger uppdrag till Försäkringskassan att få bättre ordning på sina egna kontrollfunktioner med en ny dataskyddsreglering. Det går alltså att göra frihetsreformer samtidigt som man stävjar välfärdsbrottsligheten.

På det utskottsmöte som Ola Möller refererar till ställde jag frågan till Ekobrottsmyndigheten: Ser man samma sårbarheter inom exempelvis vabben, där det finns överlåtelse? De svarade: Ja, det är samma, för problemet är inte överlåtelsen i sig, utan problemet är att där det finns pengar finns det tyvärr också kriminella som vill utnyttja systemet.

Ett av de exempel myndigheten lyfte var osanna individuppgifter. Det har vi i dag. Genom att ge Försäkringskassan utökade möjligheter att kontrollera uppgifterna stävjar vi fusket. Det gör vi inte genom att vägra föräldrar rätt att planera sin egen föräldraledighet.

(Applåder)

Anf. 24 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman och ledamoten Högström! Det är fascinerande att följa den moderata logiken. I de liberaliserade marknadssystem som man gång på gång inför för att man ska värna friheten uppstår fusk, och vi ser nu att gängen har tagit över Sis-hem i Södertälje. Vi ser att gäng driver vårdcentraler.

Vi ser att det i vabben var 44 miljoner år 2021 som krävdes tillbaka. Men det är visst försäkringen det är fel på. Ska vi ta bort den, då? Eller ska vi få leva med lite fusk här? Det brukar inte låta så när det handlar om sjuka. Då är det inte tal om att leva med lite fusk, utan då är det helt plötsligt stärkta kontroller, hårdare rehabkedja och införande av en andra karensdag, som Moderaterna gick till val på. Då ska det klämmas åt. Men när nannyföretagen ser att de kan skapa matchningstjänster får vi tydligen leva med eskalerande sårbarheter i systemet och utöka dem.

Om ledamoten hade menat allvar med att man nu vill skydda föräldraförsäkringen skulle man ha gått åt andra hållet, det vill säga se till att försöka ta bort fusk för att öka legitimiteten i försäkringen. Detta undergräver hela systemet. Men det ser inte ledamoten, för hon drivs av det moderata mantrat om frihet och flexibilitet. Det betyder bara en sak: större möjligheter för företag att tjäna pengar på vår gemensamma välfärd.

Det är därför Capio åker dit, det är därför gängen driver vårdcentraler och det är därför marknadsskolan härjar i vårt system. Det är därför vi kommer att se att även föräldraförsäkringen i framtiden utnyttjas av gängkriminella. Och allt är ledamoten Högströms, hennes regerings och Sverigedemokraternas förtjänst.

(Applåder)

Anf. 25 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Familjepolitiken ska bidra till att barn får växa upp under trygga och goda förhållanden. Den ska stärka familjers ekonomi med god träffsäkerhet, ge goda förutsättningar för ett jämställt föräldraskap och ge barn mer tid med båda sina föräldrar. Familjepolitiken ska också bidra till ökad flexibilitet och stärka möjligheterna för män och kvinnor att kombinera familjeliv och arbetsliv.

Arbetslinjen är central, inte bara för den enskilde för att få ett sammanhang utan också för hela familjen. Det gäller ekonomiskt, men det handlar också om att en av de bästa försäkringarna vi kan få mot framtida utanförskap, utöver avklarad skola, är att barn får se sina föräldrar gå till arbetet.

Fru talman! Vi har en familjepolitik och en föräldraförsäkring att vara stolta över. Den möjliggör för föräldrar att både vara föräldrar och kunna arbeta och göra karriär. Den gör att jag kan vara både Caroline och mamma. Den gör att vi runt om i vårt land kan förena föräldraskapet och karriären för den som så vill. Den gör också att pappor kan få vara just pappor.

Föräldraförsäkringen grundar sig i medvetna val och samtal hemma vid köksborden. Men det förutsätter att man förstår konsekvenserna på både kort och lång sikt. Familjer får välja utifrån sin unika situation. Vi måste låta föräldrarna göra val, inte begränsa dem med tvång. Det finns andra som provat, med resultatet att fler kvinnor helt kliver ur försäkrings-systemen. Här krävs det alltså varsamhet.

Å andra sidan finns det risker med det ojämsställda uttag av föräldradighet som vi ser. Kvinnor riskerar att hamna efter på arbetsmarknaden och i sin karriär, vilket också kan bidra till att familjer skaffar barn allt senare. Men framför allt ser vi konsekvenserna av detta senare i livet när det är dags att gå i pension.

Vi kommer nog aldrig att bli klara med att diskutera föräldraförsäringen, både dess stora möjligheter och dess utmaningar. Men samhället och politiken måste möjliggöra för medvetna val hemma vid varje enskild familjs köksbord, utifrån deras förutsättningar.

Fru talman! I dag debatterar vi budgeten för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Här finns pengarna till barnbidrag, föräldraförsäkring och andra stödjande delar för att hjälpa barnfamiljer.

Budgetpropositionen innehåller många viktiga delar. Exempelvis kommer regeringen att se över lägstanivådagarna, förbereda införandet av de så kallade månadsuppgifterna när det gäller bostadsbidraget och underhållsstödet och höja det tillfälliga tilläggsbidraget för barnfamiljer inom bostadsbidraget. Detta är viktiga förslag för att både minska skuldsättningen för de allra mest utsatta som är i behov av stöd och hjälp och för att genom översynen av lägstanivådagarna stärka det som är tanken med föräldrapenningen: att den är till för vård av barnet.

Fru talman! I dag debatterar vi också en hel del frihetsreformer för att förenkla familjers livspussel. Till att börja med vill jag prata om möjligheten till dubbelt så många dubbeldagar. Det är en fin och utökad möjlighet för föräldrar att vara hemma samtidigt. Det finns också rapporter som visar att par som använder dubbeldagar tenderar att ha ett mer jämställt uttag. Men framför allt ger detta möjlighet att vara två under den första känsliga tiden, när mamman behöver läka och nya rutiner ska sätta sig i den utökade familjen.

En annan frihetsreform som finns i dagens budget är att möjliggöra överlåtelse av som mest 90 dagar till en annan person nära familjen. Det kommer fortsatt inte att gå att överlåta någon av de dagar som är reserverade för respektive förälder. Vi ser att detta förslag gynnar ensamstående och stjärnfamiljer men också företagare och andra personer som i dagsläget har arbeten som gör det svårt att vara föräldraledig.

Detta förslag är till för att barnet ska få starta livet i en lugn och trygg miljö och kunna knyta an till de viktiga vuxna som kommer att finnas i barnets liv. Ofta är det en mamma och en pappa, men vi vet att familjer ser olika ut och har olika förutsättningar. Ibland är det två pappor och ibland två mammor. Fler och fler väljer också att skaffa barn på egen hand. Många kanske har andra viktiga vuxna i sin närhet, med eller utan släktband, som vill och kan vara med och vårda barnet. Det kan handla både om stjärnfamiljer och om två vårdnadshavare som väljer att bilda familj tillsammans, eller om surrogatmoderskap eller adoption.

Denna förändring kommer troligtvis inte att användas av alla, tvärtom. Majoriteten kommer att fortsätta att hushålla med sina föräldradagar och använda dem för att själva vara hemma med sin lilla. Men för dem som kommer att använda denna möjlighet är den inte bara nödvändig utan också efterlängtd. För företagaren, den ensamstående mamman eller stjärnfamiljen kan detta vara den där sista pusselbiten som gör att livspusslet blir enklare. Det kan dessutom göra att man i större utsträckning kan fatta beslut som har en positiv påverkan på hushållsekonomin.

Fru talman! Det har lyfts kritiska röster, framför allt av andra partier i denna riksdag, med svammel om nannysystem eller lavinartat fusk – som om föräldrar som grupp inte är mogna ansvaret att fördela sin egen föräldraledighet. Här måste vi som politiker i Sveriges riksdag kunna hålla två

tankar i huvudet samtidigt. Det går att genomföra frihetsreformer samtidigt som vi fortsätter arbetet med att stävja bidragsbrott.

Här krävs också reformer. Utbetalningsmyndigheten, sekretessbrytande bestämmelser som gör det möjligt för myndigheter att dela information och resurser till rättsväsendet är några exempel. Detta arbete har den här regeringen verkligen rivstartat. Det finns de som utnyttjar våra socialförsäkringssystem, så även föräldrapenningen. Men det betyder inte att vi ska neka alla föräldrar möjligheten att fatta kloka och väl avvägda beslut om fördelningen av sin föräldraledighet.

Jag vill också nämna att dessa förslag har hanterats efter korrekta, gängse regler. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Förslaget kommer från en statlig utredning som varit ute på remiss, och remissinstanserna var generellt sett positiva till förslaget. Skälen att motsätta sig detta är överdrivna, men givetvis ska och kommer man att följa detta mycket noggrant. Som jag redan har varit inne på, fru talman, kommer det troligtvis att användas mycket sparsamt, men är viktigt för dem som verkligen behöver denna möjlighet.

Med en moderatledd regering får alla familjer, oavsett familjekonstellation, fler verktyg och utökade möjligheter att använda föräldraförsäkringen på det sätt som passar just den egna familjen bäst. Det är jämställdhetspolitik 2023.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 26 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Vi i Miljöpartiet har länge jobbat för en mer jämställd och mer flexibel föräldraförsäkring, som ska passa fler familjer. Att göra det möjligt att överlåta föräldradagar till en annan närstående än barnets vårdnadshavare eller dennes sambo skulle vara ett sätt att förenkla vardagspusslet för ensamstående mammor, företagare och stjärnfamiljer.

Man skulle kunna tro att vi kunde ha bred enighet om detta förslag, för faktum är att nästan alla riksdagspartier är för en möjlighet att överlåta föräldradagar. Men detta förslag har hastats fram, och det har stora luckor. Det finns risk för att det helt fria system som regeringen nu föreslår kan utnyttjas av kriminella för bidragsbrott.

Den största anledningen till detta är att man gjorde en ändring jämfört med utredningens förslag och nu öppnar för att även den som inte har ett jobb kan vara föräldraledig med någon annans barn. Detta kommer att göra att det blir jättesvårt att kontrollera om systemet missbrukas. Det är mycket lättare att kontrollera om det handlar om en person som är ledig från sitt arbete.

Detta skulle kunna användas för att ge personer inom den kriminella miljön en vit inkomst, vilket skulle göra det lättare för dem att undgå polisens ögon. Det skulle också kunna leda till att nyanlända kvinnor, som vi gemensamt försökt anstränga oss för att få i jobb, kan vara föräldralediga hur länge som helst, inte bara med sina egna utan också med andras barn.

Anf. 27 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det är synd att vi inte har en bredare enighet och att Miljöpartiet i detta fall väljer att inte stödja för-

slaget. Detta är inte något som har hastats fram. Utredningen kom, om jag inte minns helt fel, 2018. Riksdagen riktade till och med ett tillkännagivande till den dåvarande regeringen om att snabba på och komma igen med överlåtelse. Sedan gick det några år innan vi i den moderatledda regeringen till slut tog över, klev in på Rosenbad och kunde påbörja arbetet. Detta är alltså inte något som har hastats fram.

Om jag inte minns helt fel nämndes överlåtelse också i budgeten för 2023; man skulle lägga fram ett sådant förslag. Processen är alltså inte förhastad, tvärtom. Vissa familjer har faktiskt väntat väldigt länge på denna möjlighet.

Jag tycker att det är synd att ni inte är med på båten när vi möjliggör detta. Jag tittar tillbaka på utredningen, som hade en del resonemang om att införa begränsningar eller inte. I stora drag landar man i att det måste vara ett enkelt system som är enkelt att handlägga men också enkelt att förstå för föräldrar. Jag tror att den möjlighet till överlåtelse vi nu har på bordet är viktig och rätt utformad. Sedan måste vi såklart följa utvecklingen väldigt noga.

Att begränsa det genom att säga att en morförälder eller en nära vän som inte har ett jobb inte får hjälpa till tror jag är en större kullerbytta, och det skapar också en större gränsdragningsproblematik i familjelivet och livspusslet. Jag tror att detta är bättre, och jag litar på att Sveriges föräldrar kan göra kloka bedömningar om sin planerade föräldraledighet.

(Applåder)

Anf. 28 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag litar också på Sveriges föräldrar och på att de vill det bästa för sina barn. Och jag litar faktiskt också på att Sveriges kriminella kommer att göra allt i sin makt för att fuska med de system som vi lämnar stora luckor i. Det väljer ni nu att göra. Ni har ändrat i förslaget jämfört med utredningens förslag, vilket gjort att remissinstanser som var positiva har ringt ned oss i panik och sagt: Herregud, gör inte det här!

Detta ökar riskerna för missbruk enormt, och det ökar också riskerna för att föräldraförsäkringen används kommersiellt. För vet ni vilka jag också litar på? Jag litar på att alla som vill tjäna pengar på välfärdssystemet kommer att hitta vägar att göra det. Och regeringen väljer att blunda.

Det hade varit enkelt att med små ändringar i detta förslag täppa till några av de största luckorna. Det gäller bland annat frågan om vilka som ska omfattas. Man säger nu, som ministern gjorde när hon var i utskottet, att pensionärer också måste kunna delta i detta, och de har ju ingen sjukpenninggrundande inkomst. Nej, men de har ju pension, så de behöver inte föräldrapenning för att ha råd att hjälpa till med att ta hand om sina barnbarn.

Jag tror att konsekvensen av detta kommer att bli att vi får nannyföretag som tjänar pengar på systemet. Vi kommer att få se rent kriminellt missbruk. Vi kommer även att få se hur det kan utnyttjas i kriminella kretsar.

Vi kommer också att få se färre nyanlända gå till jobbet. Detta kommer att vara ett mycket lättare sätt att försörja sig för de kvinnor, inte minst invandrarkvinnor, som aldrig fått in en fot på arbetsmarknaden. Det är fel att man har slarvat fram detta här när vi kunde ha gjort någonting bra.

Anf. 29 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tar detta till intäkt för att Miljöpartiet framöver faktiskt kommer att stödja de brottsförebyggande förslag som kommer när vi talar om kvalificering för välfärd och bidragstak. Det är sådant som på allvar får in exempelvis utlandsfödda kvinnor i arbete. Jag ser fram emot det.

Jag vill också återigen påminna kammaren om att det går att göra frihetsreformer och samtidigt stävja välfärdsbrottsligheten. Ledamoten har helt rätt i att vi ser fuskare i våra försäkringssystem, och vi har problem med det. Det är därför vi behöver en utbetalningsmyndighet och utökade möjligheter till kontroller hos Försäkringskassan och hos rättsvårdande myndigheter. Allt detta hänger ihop.

Ekonomistyrningsverket konstaterar ju fusk i dag. Det fusket måste vi stävja, absolut. Men det innebär inte att vi ska ta ifrån föräldrar möjligheten att planera sin föräldraledighet på ett bättre sätt. Det gör att en ensamstående mamma kanske kan jobba en dag i veckan, för hon får hjälp av en nära vän eller en släkting på något sätt. Det gör att hon kan få skjuts på sin hushållsekonomi. Den möjligheten vill ni alltså ta bort, begränsa eller krångliggöra.

Rena system är också lättare att granska. De farhågor som har lyfts finns det andra metoder att stävja, exempelvis den dataskyddsreglering som kommer om bara några veckor, som vi nu har påbörjat behandlingen av i utskottet. Det är ett sätt att göra det, och det är något som Försäkringskassan bad om redan 2020. Nu blir detta verklighet, och det gör det enklare att kontrollera uppgifter. Men det står inte i motsatsställning till att familjer ska få välja.

(Applåder)

Anf. 30 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det var med en viss förvåning som vi mottog regeringens budget, då den inte bara innehöll fördelning av pengar utan också denna lagändring gällande överlåtelse av föräldrapenning.

Ledamoten talade i sitt anförande om att det är viktigt med ett jämställt föräldraskap. Därför undrar jag varför man nu backar från det målet. Den här förändringen kommer ju inte att föra oss närmare målet om ett jämställt föräldraskap.

Det kommer nu att bli möjligt för pappor att överlåta dagar till farmor eller till någon annan kvinna som kan ta hand om barnen, eller varför inte till en nanny, som även tidigare talare var inne på?

Jag har tidigare ställt frågor till ansvarig minister angående överlåtelse av föräldrapenning och om riskerna för att detta används på en marknad. Hennes svar var hon ser att riskerna är små, men andra verkar inte dela den bilden. Som ledamoten Möller var inne på i sitt anförande har redan vd för Nanny.nu hunnit uttala sig positivt om detta.

Ledamoten Högström var inne på att detta inte skulle vara möjligt, för man måste förvärvsarbeta, och därmed kan man inte ta ut detta i ett företag. Men man skulle till exempel kunna ha en nanny anställd på 75 procent. Resterande 25 procent kan då nannyn ta ut föräldrapenning för och få en hel lön.

Som en händelse har regeringen också höjt rutavdraget till 75 000 kronor per år. Det gör att man som högvälönad skulle kunna ha en nanny på heltid i ett helt år om man slår ut de 90 dagarna på 25 procent.

Jag ser en överhängande risk för att systemet kommer att utnyttjas på en marknad. Varför tycker ledamoten att det är rimligt att vi ska använda våra försäkringssystem på en marknad?

Anf. 31 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, Mixer, för frågan! Låt mig börja med detta med jämställt uttag.

Som jag var inne på i mitt anförande kommer de 90 reserverade dagarna för respektive förälder även fortsättningsvis att vara reserverade. Det vi nu diskuterar handlar om de resterande 90 dagarna.

Jag tror att jämställt uttag måste handla om annat än tvång. Det är inte med tvång som vi löser jämställdhetsproblemet inom exempelvis föräldrapenningen, utan det är med medvetna val och information och också med en förståelse för att alla familjer ser olika ut och har olika behov. Jag tror att vi gör oss själva en otjänst genom att tro att vi kan och vet mer om familjers livspussel än de själva gör.

Låt mig gå över till den andra delen av frågan, om nannysystemet. Jag kan lugna Mixer och kammaren med att det är otroligt överdriven kritik. Jag kan inte ta ansvar för vad enskilda företag uttalar sig om, men jag kan konstatera att som systemet är uppbyggt kan man inte vara anställd och plocka ut föräldrapenning på det sätt som vissa försöker låta påskina.

Sedan tycker jag faktiskt också att ledamotens parti visar upp en ganska problematisk syn på människor generellt. Det sätt man uttrycker sig om dem man kallar rika visar något. Jag vänder mig ganska starkt mot den beskrivningen av svenska medborgare.

Men jag tror som sagt att det går att stävja välfärdsbrottslighet samtidigt som man gör frihetsreformer. Detta vill jag trycka på återigen, för det verkar man inte fullt ut ha greppat i Vänsterpartiet.

(Applåder)

Anf. 32 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det är väldigt lätt för ledamoten att säga att vi pratar om att det är de rika som utnyttjar systemet. Men ledamotens egen regering är ju väldigt mån om att sätta stopp för alla möjliga bidrag som den som verkligen behöver det skulle kunna få. Er regering har nu sett till att hushållen är fattigare än någonsin, och ni har mage att stå här och säga att jag överdriver kritiken när jag säger att våra försäkringssystem kommer att gå sönder med er reform!

Jag undrar också hur långt regeringen är beredd att gå i sin frihetsiver. Är detta första steget? Nu handlar det om 90 dagar. Kommer nästa steg att handla om 120 dagar eller 150 dagar – hur långt är regeringen beredd att gå för att föräldrar ska kunna ha valfrihet?

Sanningen är ju den att vi ändå har en gemensam ambition, och den är att vi ska ha ett jämställt föräldraskap. Det enda som har fört oss närmare det målet de senaste decennierna är att viga månader i föräldrapenningen åt pappor. Det finns inget annat som har haft effekt på jämställdheten, hur många kampanjer man än har för att prata om att det gynnar familjernas ekonomi att man delar på föräldraledigheten och att kvinnor kommer få bättre pension och löneutveckling och så vidare. Det hjälper inte, och detta visar rapport efter rapport.

Varför gör ni då inte det som hjälper? I den ursprungliga utredningen föreslog man att det skulle finnas både en möjlighet till överlåtelse av föräldrapenning och ett ökat antal reserverade dagar. Nu har man tagit bort den delen och i stället bara genomfört det som man själv tycker är kul.

Jag ser en mycket stor risk för att detta kommer att trasa sönder föräldraförsäkringen och också öka ojämställdheten. Varför vill regeringen genomföra detta?

(Applåder)

Anf. 33 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag får väl konstatera att jag och ledamoten Mixter inte är överens om särskilt mycket i den här kammaren i dag.

Vi har ett stort reformpaket för att komma åt bidragsbrott. Det har ledamoten helt rätt i. Där har vi ganska upparbetade reformer, både sådana som är på väg fram och sådana som redan ligger på bordet. Den delen jobbar vi väldigt hårt med. Men detta står inte i motsatsställning till att underlätta för barnfamiljerna med deras livspussel.

Vi är absolut överens om att det ojämställda uttaget är problematiskt. Men granskar vi rapporterna kan vi se att den tredje pappamånaden inte hade särskilt stor effekt jämfört med de första två. Det kanske är andra saker än tvång som är lösningen när det gäller att nå ett jämställt uttag. Det är jag ganska övertygad om. Tittar vi på andra länder, bland annat nordiska länder, som har infört detta kan vi se att det snarare har inneburit att kvinnor helt klivit ur försäkringssystemet. Då pratar vi kvinnofälla på riktigt.

Här måste man vara varsam med reformerna. I den utredning som kom fanns det delar som var väldigt bra och delar som vi behövde titta vidare på.

Det finns rapporter om att den grupp kvinnor som tar ut allra flest obetalda föräldradagar finns i det som Inspektionen för socialförsäkringen kallar för resursstarka familjer. Det är resursstarka mammor. De tar ut störst andel obetalda dagar.

Här måste man fundera: Hur kan vi se till att människor gör medvetna val utan att vi för den sakens skull helt nedvärderar dem? Vi ska inte nedvärdera Sveriges familjer och föräldrar i deras val, för familjer ser olika ut. Det kan handla om en mamma som är lantbrukare och som därmed inte kan vara föräldraledig. Där kanske pappan eller någon annan behöver dra det stora lasset i familjen. Det kan handla om företagaren, men det handlar också om ensamstående.

Att göra det så enkelt för sig att man säger att vi inte ska låta familjer bestämma och välja tycker jag är att göra Sveriges familjer en otjänst.

(Applåder)

Anf. 34 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Tomten kommer i år att ha stora leveransproblem, och denna gång är det inte Postnords fel. Det är faktiskt regeringen och Sverigedemokraterna som lämnar familjerna i sticket i den ekonomiska krisen. Vart tredje hushåll har just nu svårt att få ekonomin att gå ihop.

På många barns önskelistor i år kommer det inte att finnas några dyra tv-spel, leksaker eller nya skidor. Barnens hopp om att få häftiga paket har redan släckts. När Majblomman tog emot årets ansökningar om pengar ur deras fond var det ovanligt många ansökningar som gällde busskort till

barnen – för att de ska kunna ta sig till fritidsaktiviteten eller sommarjobbet. Ett busskort är en mycket modest önskan, men det är så verkligheten för många barn ser ut.

Regeringspartierna har vid upprepade tillfällen sagt att det allra viktigaste för hushållen är att man får ned inflationen. Efter drygt ett år med denna regering kan vi konstatera att regeringens prat har haft mycket liten effekt i verkligheten. Tvärtom har regeringen och Sverigedemokraterna passivt tittat på när inflationen har ökat. I stället för att agera har man låtit hushållen ta smällen. Matjättarna och bankerna får fortsätta att göra rekordstora vinster.

Vanligt folk ser i plånboken hur mycket dyrare det är att betala sina boendekostnader, sin matkasse och sin elräkning. Mot det hade regeringen kunnat agera, men man ser passivt på. Regeringen har också aktivt försatt kommuner och regioner i den värsta situationen på decennier genom att välja skattesänkningar framför välfärden.

Upprepade gånger har regeringen sagt att man avser att hjälpa de svagaste hushållen genom krisen, men man gör precis tvärtom. Regeringen och SD prioriterar rot- och rutavdrag för de välbeställda framför högre barnbidrag. Det man behöver fråga sig är om det är den som har råd med städhjälp hemma som behöver skatteavdrag från staten, eller om det är den familj som inte har råd att köpa en vinteroverall till barnen som skulle behöva ett höjt barnbidrag. Regeringen har en prioritering. Vi har en annan.

Vi föreslår i vår budget en höjning av barnbidraget med 400 kronor per barn. Den höjning som vi föreslår är en permanent höjning, inte tillfällig. När Vänsterpartiet fick igenom en höjning av barnbidraget i budgetförhandlingarna med S-MP-regeringen 2018 var det första gången som barnbidraget höjdes sedan 2006. I samband med de snabba prisökningarna har barnbidraget återigen urholkats. Swedbank konstaterade i april att kostnaderna för barn har ökat med 23 procent på två år och att barnbidraget nu enbart täcker 28 procent av de nödvändiga utgifterna för en tioåring. Jämför det med 40 procent 2018! Vi menar därför att det är angeläget att höja barnbidraget.

Fru talman! Bland ensamstående föräldrar, oftast kvinnor, är det betydligt fler än bland sammanboende som lever med en låg ekonomisk standard. För den med låga inkomster blir ersättningar som barnbidrag, underhållsbidrag och liknande än viktigare.

Många ensamstående föräldrar är också i behov av bostadsbidrag. Det är ett bidrag som har urholkats kraftigt över tid. Antalet hushåll med barn som får bostadsbidrag har nästan halverats mellan åren 1997 och 2022. Den högsta hyra som kan ligga till grund för bostadsbidrag har inte höjts sedan 1996. Om förklaringen till att färre får bostadsbidrag hade varit att hushållens ekonomi hade blivit avsevärt bättre hade det varit jättebra, men så är inte fallet. Bland ensamstående med barn har andelen som lever med en relativt låg ekonomisk standard ökat från 10 procent 1999 till 33 procent 2021.

Varken inkomstgränser eller bostadsbidragets storlek räknas upp per automatik, vilket gör att det urholkas på detta sätt. Allt färre hushåll får ta del av bidraget. Justerar man inte nivåer för hur mycket man får tjäna för att ta del av bostadsbidraget kommer snart ingen att få ta del av det. Att regeringen har gjort en tillfällig höjning av bostadsbidraget är bra, men det räcker inte om inte den som behöver det får ta del av det.

Vänsterpartiet föreslår en reformering av bostadsbidraget. I och med att priset på boende ökat kraftigt, vilket bidrar till att många hushåll är ekonomiskt pressade, anser Vänsterpartiet att det är rimligt att fler grupper får ta del av stödet. Därför föreslår vi att även hushåll utan barn ska omfattas av bostadsbidraget från och med år 2025. Fullt utbyggt skulle förslaget innebära att nära 500 000 fler hushåll än i dag skulle få ta del av bostadsbidraget. För hushåll utan barn skulle maxbidraget bli 3 250 kronor. För hushåll med barn skulle bidraget med vårt förslag öka med mellan 2 200 kronor och 2 650 kronor från dagens nivå.

Enligt en ny rapport från FN:s barnfond har Sverige högst relativ barnfattigdom i Norden. 18 procent av barnen i Sverige lever i relativ fattigdom. I det läget vill regeringen ta bort flerbarnstillägget. Det är en helt verklighetsfrånvärd politik. Det var decennier sedan hushållen hade så svag ekonomi som nu, och då vill de som styr göra barnfamiljerna ännu fattigare. Det är en skamlig politik, som är mycket långt ifrån det sammanhållna Sverige som vi en gång kunde vara stolta över.

Vänsterpartiet föreslår också höjningar av ersättningar i föräldraförsäkringen för att förbättra familjernas ekonomi. Vi föreslår en höjd grundnivå i föräldraförsäkringen men också ett höjt tak, så att 80 procent av löntagarna ska få ut 80 procent av sin lön.

Fru talman! Som jag var inne på i mitt tidigare replikskifte var det med viss förvåning som vi mottog regeringens budgetförslag. Det innehöll också en lagändring gällande föräldraförsäkringen. Det blir nu möjligt att överlåta 90 dagar med föräldrapenning till någon annan person än barnets vårdnadshavare. Det finns ingen begränsning i vem den personen får vara. Det kan vara grannen, farmor eller en avlönad nanny.

Förslaget kommer ursprungligen från en utredning som gjordes 2017, men då var det en del av ett större paket. Där fanns även ett förslag om en tredelad föräldraförsäkring, vilket är ett förslag som skulle öka jämställdheten.

Vi vet att kvinnor fortfarande tar ut den allra största delen av föräldraförsäkringen. Det gäller såväl betalda som obetalda föräldradagar. Under året har det kommit rapporter från bland annat TCO som visar att det ojämställda uttaget av föräldrapenningen är mer ojämställt än vad som tidigare har varit känt, om man räknar med den obetalda ledigheten.

Det finns en politiskt fastslagen ambition i utskottet om att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till ett jämställt föräldraskap. Regeringen genomför nu en politik som inte för oss närmare det målet. Tvärtom underlättar man nu för pappor att lämna över ansvaret till någon annan kvinna. Att man ska kunna anlita en nanny med pengar ur föräldraförsäkringen förändrar systemet i grunden. En fråga man ställer sig är: Vem ska föräldraförsäkringen vara till för?

Den svenska föräldraförsäkringen är något som jag har varit stolt över. Den möjliggör för föräldrar att vara hemma länge med sina barn utan att tappa anknytningen till arbetsmarknaden. Den har på många sätt varit en del i en feministisk frigörelse. Kvinnor har haft rätt att vara lediga med ersättning utan att bli sparkade från sina arbeten. Vi skulle nu behöva ta nästa steg i frigörelsen för kvinnor, så att de inte straffas med lägre lön och pension. Därför behöver män ta ut en större del av föräldrapenningen.

De steg som regeringen nu tar för oss inte närmare målet om jämställdhet, dock närmare en söndertrasad föräldraförsäkring där marknadselement och fusk kan leta sig in.

När socialförsäkringsutskottet besökte Försäkringskassan ställdes frågan om det är det möjligt att kontrollera vem som är hemma med barnen och inte vid en överlåtelse. Svaret blev nej.

Regeringen har inte heller räknat med att reformen skulle innebära några fördyringar. Vi har dock låtit riksdagens utredningstjänst räkna på vad det skulle innebära för fördyringar om de lägstanivådagarna som i dag inte tas ut skulle göra det. Med den här förändringen skulle man ju kunna låta grannflickan som passar ens barn få en lägstanivådag, för det behövs ingen sjukpenninggrundande inkomst för att kunna ta del av det.

Om dessa dagar skulle tas ut skulle det innebära en fördyring på 100–190 miljoner kronor per år. Den risken har regeringen inte räknat på. Många av lägstanivådagarna brinner i dag inne, eftersom ersättningen är för liten. Men med regeringens förändring skulle det kunna vara så att fler av dem tas ut. Det är därför en brist att regeringen inte tillräckligt har belyst vad effekterna av reformen är.

Flera av de tidigare remissinstanserna, såväl LO och TCO som Sveriges Kvinnoorganisationer, har riktat kritik mot den lagändring som nu genomförs och menar att riskerna inte är tillräckligt utredda. Ändå väljer regeringen att gå vidare med detta.

Vänsterpartiet motsätter sig den här förändringen, men jag ska också vara tydlig med att vi ser ett behov av att öppna upp möjligheten för ensamstående föräldrar.

Fru talman! Det är uppenbart att regeringen saknar förmåga att hjälpa familjerna genom krisen. Den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget når bara en liten, liten del av alla de familjer som nu kämpar för att få ekonomin att gå ihop. Regeringens skattesänkningar kommer framför allt till dem som redan har mycket, medan normalhushållet får några korvören. Det höjda skatteavdraget för städhjälp ger mer pengar över till den som redan har.

I Vänsterpartiets budget prioriterar vi annorlunda. Höjt barnbidrag om 400 kronor per barn och en riktig höjning av bostadsbidraget, som också skulle komma betydligt fler till del än vad som är fallet i dag, är en politik som gynnar vanligt folk.

(Applåder)

Anf. 35 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater står bakom regeringens politik, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Familjen är människans viktigaste gemenskap och den grund som samhället bygger på. Barn som växer upp i trygga familjer får goda förutsättningar att klara av livets utmaningar. Trygga och välfungerande familjer gör att samhället som helhet fungerar och växer sig starkt. En bra familjepolitik är ett medel för att lösa många samhällsproblem såsom ekonomisk utsatthet, fallande skolresultat och ungdomsbrottslighet. Genom att stötta familjer tidigt kan vi hindra att problem eskalerar och i stället förebygga.

En familj kan se ut på många olika sätt men fyller oavsett sammansättning och historia samma fundamentala roll för möjligheterna att få ett gott liv. Med Kristdemokraternas familjepolitik vill vi stärka familjen och bygga ett samhälle som håller ihop – ett samhälle som i både goda och svåra tider klarar av det som är viktigt – att prioritera våra barn.

En av våra gemensamt största uppgifter är att skydda alla barns trygghet och rättigheter. Familjen har huvudansvaret för sina barn, men varje stat, region och kommun är skyldig att stötta familjerna att kunna ta det ansvaret.

Fru talman! Människan behöver gemenskap och fungerande relationer för att må bra och för att utvecklas. Familjen är den mest grundläggande formen av gemenskap. Där möts människor över generationsgränser i kärlek och tillit. Denna insikt är en grundbult i den kristdemokratiska ideologin. Dessa små gemenskaper, familjerna, skapar grunden för ett fungerande samhälle. Där är en ekonomisk trygghet en av flera bärande faktorer för att barn och familjer ska få en fungerande vardag.

Fru talman! I måndags hade jag förmånen att få besöka en helt nybyggd förskola i mitt hemlän, Jönköpings län. Där har rektorn varit med i hela byggprocessen för att barnets bästa ska vara i fokus. Även barnen har fått vara med i planeringen av utemiljön. Här ryms sex avdelningar och, när det är fullt, cirka 90 barn. Här kommer barn att få god omsorg och en bra miljö att vara i medan föräldrarna arbetar.

Men alla barn är inte lika, och barn har olika behov. Därför var besöket som jag gjorde tidigare samma dag ännu mer glädjande. Jag fick besöka Tånghults barnomsorg, som driver förskolor med pedagogisk omsorg – det som förr benämndes som daghem och dagmamma. Så underbart att kunna erbjuda barn och föräldrar barnomsorg i mindre grupp och i hemmamiljö!

För oss kristdemokrater är det här en mycket viktig fråga. Kommuner ska inte bara ”sträva” efter att erbjuda alternativ barnomsorg utan *ska* erbjuda olika alternativ barnomsorg så att föräldrar har valmöjligheter för barnens bästa.

Fru talman! Trots de utmaningar vi står inför finns det mycket att glädjas åt. Sverige är inom många områden ett bra land att leva i. Det visas i undersökning efter undersökning. Detta gäller inte minst barns och ungas uppväxtvillkor, där även möjligheten för föräldrar att kombinera familjeliv och arbetsliv är mycket god.

Jag vill därför passa på att prata om några saker i budgeten som vi kristdemokrater är extra glada över: dubbeldagar, att kunna överlåta föräldrapenning till närstående, fritidskortet – som egentligen hör till kulturutskottet – och ett förlängt ökat bostadstillägg till ekonomiskt utsatta familjer.

Jag vill börja med dubbeldagarna. För det lilla barnet finns ingenting viktigare än anknytningen till båda föräldrarna. Kristdemokraterna menar att det är viktigt att underlätta anknytningen både till mamman och till pappan. Det är därför främst när barnet är litet som föräldrarna har behov av att vara lediga samtidigt. Kristdemokraterna är därför mycket glada över att ha fått igenom både att antalet dubbeldagar utökas från 30 till 60 dagar och att dubbeldagarna också ska kunna tas ut under en längre tid än i dag. Man förlänger det lite grann.

Vi vet redan nu att det kommer att få positiva effekter främst på kvinnors hälsa men även för män. Det finns det forskning som visar på. Det handlar bland annat om en minskad risk för förlossningskomplikationer och en minskad risk för att behöva besöka sjukhus. Även förskrivningen av ångestdämpande läkemedel visade sig minska när vi införde dubbeldagarna. Det är alltså positivt för hela familjen.

Så har vi överlåtelse av föräldrapenning till närstående. Det handlar om 90 föräldradagar som ska kunna överlåtas till en närstående. Det bemyndigar föräldrar att ta kloka beslut om vad som är bäst för deras barn. Detta är ju en möjlighet och inte ett tvång. Det förhindrar också att föräldradagar brinner inne för den som av olika anledningar inte kan utnyttja alla föräldradagarna. Vi har ju inte tänkt att föräldradagar ska brinna inne; de är väl ändå tänkta att användas. Detta gäller inte de reserverade tre månaderna som vi har öronmärkt för pappor.

Jag vill också nämna förlängningen av det utökade bostadstillägget för barnfamiljer. I tider av ekonomisk kris kan vi inte ge allt åt alla, och därför väljer vi att i budgeten ge grupper med störst behov extra stöd med de åtgärder som har störst fördelningspolitisk effekt för ekonomiskt svaga grupper – främst barnfamiljer. Det handlar om prioritering, och Kristdemokraterna prioriterar barnfamiljer.

Fru talman! Förra veckan fick jag frågan vem föräldraförsäkringen är till för. Är den till för mammorna, papporna eller barnen?

För mig är svaret självklart. Föräldraförsäkringen är till för barnen för att de ska få mer tid med sina föräldrar. Forskning visar tydligt att för barn upp till tre år är föräldrarna de viktigaste individerna. Vi kristdemokrater tror att föräldrarna är bäst för barnen. Vi har förtroende för att föräldrar kan ta beslut som är till barnets bästa. Vi kristdemokrater menar att politiken bör uppvärdera föräldraskapet, öka familjernas handlingsutrymme och valfrihet samt ge mer tid för barnen.

Det är därför vi kristdemokrater kommer att fortsätta att driva på för en helt flexibel föräldraförsäkring och för att samhället och staten ska stötta familjerna, inte styra dem.

(Applåder)

Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I sitt anförande talade Camilla Rinaldo Miller sig varm för betydelsen av familjen. Det är inte många veckor sedan som Kristdemokraterna stod här och såg till att fler familjer kommer att leva splittrade runt om i världen, med föräldrar i Sverige och barn i flyktingläger.

Rinaldo Miller talar också om vikten av att familjer och barn ska växa upp i ekonomisk trygghet. Vi i Miljöpartiet kunde inte hålla med mer, och det är därför vi i vår budget prioriterar barnfamiljer ekonomiskt. Man måste välja. Ingen kan göra allt och ge allt till alla.

Vi i Miljöpartiet har prioriterat en rättvis omställning. Vi ser till att de som har det ekonomiskt tuffast får det bättre. De ensamstående mammorna är en grupp som farit särskilt illa i den ekonomiska krisen. Blöjor, mat och energi har gått upp i pris. Priserna skenar, men underhållsstödet som går till ensamstående mammor står still.

Varför har Kristdemokraterna inte prioriterat att höja underhållsstödet, att indexera det, så att det följer med inflationen, så att gruppen ensamstå-

ende mammor och framför allt deras barn inte ska vara beroende av välgörenhet för att ställa mat på bordet?

Prot. 2023/24:48
13 december

-----
*Ekonomisk trygghet för
familjer och barn*

Anf. 37 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Hirvonen för frågan.

Vi vet att det just nu är en svår tid ekonomiskt, särskilt för vissa utsatta grupper. Det gäller speciellt barnfamiljer och ensamstående. Vi är överens om det. Och det gör ont i oss när vi vet att många vaknar på morgonen bekymrade över hur de ska få pengarna att räcka för dagen eller månaden.

I det budgetförslag som regeringen har presenterat har vi valt att förlänga det extra bostadstillägget, som den förra regeringen införde, och vi förlänger det ytterligare en gång. Vi kan se att tillägget kommer de mest ekonomiskt utsatta familjerna bäst till del, och där är de ensamstående inräknade.

Jag önskar att vi hade kunnat göra mer, men som jag sa i mitt anförande har vi fått prioritera. Jag vill ändå hävda att genom att förlänga bostadstillägget till nästa år kommer vi att nå den grupp som mest behöver det.

Anf. 38 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Bostadsbidraget är jätteviktigt för att nå de mest utsatta barnfamiljerna. Därför prioriterar vi i Miljöpartiet också i vår budget att det ska indexeras och följa med när inflationen skenar.

Jag tror inte att det här räcker. Frågan är om Kristdemokraterna tror att det räcker för att undvika att vi kommer att ha ensamstående arbetande mammor som är beroende av välgörenhet för att få matkassar så att de kan ställa mat på bordet. Jag tror inte det.

Det här är att prioritera. Vi har valt att se till att till exempel de banker som nu gör stora övervinster när de höjer räntorna ska betala mer, så att barnfamiljerna kan få det att gå ihop. Det väljer vi att prioritera i vår budget. Jag tycker att Kristdemokraterna borde ta med den frågan till regeringen.

Vi ser nu hur stora företag, inklusive bankerna, tjänar pengar på den ekonomiska krisen. Det är stora vinstutdelningar samtidigt som alla inte har råd med det mest grundläggande. Priserna på blöjor och mat har höjts mer än vad som behövs – för att man kan. Vi i Miljöpartiet tycker att det behövs en kraftigare omfördelning från dem som har jättemycket till dem som knappt får det att gå ihop.

Barn ska inte växa upp i fattigdom samtidigt som bankägare lever lyxliv på vanliga familjers bekostnad.

Anf. 39 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte riktigt någon fråga, men jag förstår vad ledamoten är inne på. Bankerna tar ut höga räntor. Det vi alla verkligen hoppas på är att se en avtrappning, det vill säga att inflationen backar, lägre räntor, där kostnader för mat, bränsle och så vidare minskar. Alla familjer, i synnerhet barnfamiljer, ska få bättre utrymme att klara sin vardag på ett bra sätt.

Vi har i regeringens förslag gjort prioriteringar. Jag har tagit upp bostadstillägget, och där är vi helt överens.

Vi vill uppvärdera föräldraskapet. Jag kan inte komma ifrån det. Jag vill lyfta fram vikten av att ge föräldrarna förtroende. Annika Hirvonen

nämnde inte de 90 dagarna, men den frågan har varit uppe tidigare. Det är inte så att någon annan bestämmer vem de ska ge dagarna till, utan det är föräldrarna som avgör. Det är en möjlighet – inte ett tvång.

Jag litar på att våra föräldrar använder dagarna på det bästa sättet för barnen. Det förtroendet har jag för Sveriges föräldrar.
(Applåder)

Anf. 40 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Ekonomisk familjepolitik handlar till stor del om föräldraförsäkringen, och den ska gå till föräldrar så att de ska få tid för sina barn under tiden de är små. Den ska underlätta familjelivet och yrkeslivet för båda föräldrarna, både mammor och pappor. Men det handlar också om att vi vill att man ska kunna gå tillbaka till arbetet snabbt. En lång frånvaro från arbetsmarknaden skapar ojämställdhet i nästa steg.

Vad gäller det ojämsställda uttaget av föräldraförsäkringen fastnar vi lite i diskussionen om vad som är orsaken till det ojämsställda uttaget. Vi pratar ofta om att knyta fler dagar till pappan så att han ska vara hemma. Men gjorda undersökningar visar att när papporna är hemma mer är inte kvinnorna hemma mindre.

Vad är det som gör att vi gör dessa val? Det är klart att de val vi gör beror på de normer och värderingar vi har med oss. Jag tror inte att svaret är så enkelt som att säga att vi ska knyta fler dagar till ena föräldern, utan vi måste jobba med flera saker samtidigt.

Jag anser att köksbordsbesluten är riktiga, nödvändiga och viktiga. Men vi måste jobba med innebörden av de olika valen. Vad innebär det att vara hemma föräldraledig utan ersättning? Vad betyder det för min pension i framtiden? Det är inte dagarna med föräldrapenning som är problemet, utan det är dagarna jag är hemma utan att ta ut ersättning. Där har vi den stora boven i dramat när det gäller pensionerna och ojämställdheten.

Vi måste våga se vad det faktiskt är. Vi kanske måste tvinga mamman att gå tillbaka till arbete; det kanske handlar om detta snarare än om att tvinga pappan att vara hemma. Det är ett nytt sätt att se på samma frågeställning.

Dubbeldagar tror jag är väldigt bra för den gemensamma familjen. Centerpartiet skulle egentligen vilja att detta var ett rent köksbordsbeslut och att antalet dagar som föräldrarna kan vara hemma dubbelt var obegränsat. Vi får väl vara nöjda med att regeringen i alla fall tar några steg framåt och fördubblar antalet dagar som man har möjlighet att göra detta.

Centerpartiet har sedan lång tid tillbaka drivit på för en mer flexibel föräldrapenning som man kan dela med fler vuxna än de vuxna som är vårdnadshavare. Vi ser att det finns familjer med fler än två föräldrar som faktiskt behöver detta. Det handlar också om att den som är ensamstående eller småföretagare ska kunna ge sina barn en god trygghet.

Jag tycker att det är en bra reform som regeringen går fram med.

Fru talman! Bostadsbidraget är någonting som vi behöver se över så att det fungerar på ett bra sätt. Centerpartiet står bakom den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget, men frågan är hur länge den är tillfällig. Nu har höjningen varit tillfällig ganska länge. Vi behöver göra en översyn här. När dessa pengar hamnar i barnfamiljens händer räknas de av mot försörjningsstödet om familjen har sådant, så detta ger egentligen inga pengar i plånboken för de allra fattigaste.

Vi i Centerpartiet har med i vår budget att vi vill skriva in att detta inte ska räknas av mot försörjningsstödet, just för att det ska ge den effekt som alla vill att det ska ge. Detta är någonting som regeringen kanske behöver ta med sig. Om man ska fortsätta att ha en tillfällig höjning kanske man ska säkerställa att det blir pengar i plånboken i slutändan.

Bostadsbidraget är bra i grunden. Det ska nå barnfamiljer som har små ekonomiska medel. Det behöver dock ses över, vilket tidigare talare har varit inne på. Vi behöver se över hur nivåerna ser ut. Vi behöver också se över hur det styrs, för det är i dag ett konfliktdrivande bidrag. Regelverket när det gäller hur många dagar ett barn ska bo hemma och storleken på bostaden kan driva på en vårdnadstvist när föräldrarna har separerat.

Jag har länge efterfrågat månadsavstämningar när det gäller bostadsbidraget, och nu levererar regeringen på detta område. Äntligen, tänker många barnfamiljer, behöver vi inte bli satta i skuld för att vi tog emot ett bidrag under våren. Detta är en viktig reform, och jag är glad att regeringen har lyssnat på bland annat Centerpartiet och drivit igenom den. Den ska vara på plats 2026. Jag kommer att följa upp detta och se att den verkligen kommer på plats.

Eftersom vi tidigare har fattat beslut om ramarna har jag ingen reservation utan hänvisar i stället till Centerpartiets särskilda yttrande.

Anf. 41 MAURICIO ROJAS (L):

Fru talman! Det finns två typer av oppositionspartier i denna riksdag. Å ena sidan finns det två partier, Socialdemokraterna och Centerpartiet, som i stora drag håller med om regeringens problembeskrivning och delar viljan att driva fram en stram finanspolitik som inte blåser upp hushållens värsta fiende, det vill säga inflationen. Å andra sidan finns det två partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som verkar leva i en annan värld och som föreslår en mycket expansiv finanspolitik med stora underskott, enorma skattehöjningar och en snabbt växande skuldsättning. Att inflationen skulle öka kraftigt som ett resultat av en sådan expansiv underskottspolitik verkar inte bekymra dessa partier. Det är karakteristiskt för populistiska partier av den typ som har ruinerat så många länder runt om i världen.

Miljöpartiet föreslår en ökning av de offentliga utgifterna med cirka 465 miljarder kronor för åren 2024–2026 i jämförelse med regeringens utgiftsramar. Detta finansieras med stora skattehöjningar på sammanlagt 178 miljarder kronor, med det räcker inte. En nota på 289 miljarder kronor skickas vidare till kommande generationer via statsskulden. Detta motsvarar det summerade anslaget till hälsovård, sjukvård, social omsorg, utbildning, forskning och rättsväsen i budgeten för 2024. Det är ett typexempel på en omvänd intergenerationell solidaritet där morgondagens svenskar tvingas att betala för dagens statsfinansiella excesser.

Vänsterpartiet å sin sida vill utöka de offentliga utgifterna med cirka 410 miljarder kronor under den nämnda treårsperioden. Detta finansieras med en skattechock på 225 miljarder kronor och en skuldsättning på i runda tal 185 miljarder kronor.

I jämförelse med dessa två partiernas enorma generositet med andras pengar är Centerpartiets och Socialdemokraternas utgiftsökningar för de kommande tre åren närmast spartanska – cirka 31 miljarder från Centerpartiets sida och omkring 55 miljarder från Socialdemokraternas.

Det stora problemet, fru talman, är att dessa partier kan tänka sig att regera ihop. Två utpräglade populistiska underskottspartier skulle i så fall styra Sverige tillsammans med Socialdemokraterna och Centerpartiet. Hur detta skulle kunna gå till utan att Sveriges framtid äventyras är för mig en gåta som jag låter andra fundera på.

Fru talman! Jag har tillåtit mig att göra denna allmänna inledning eftersom det område som vi debatterar i dag på ett mycket tydligt sätt präglas av denna klyfta mellan populistiska spenderpartier och mer sansade sådana. Här lovas stort från både miljöpartistiskt och vänsterpartistiskt håll utan att de berättar hur det ska gå till och vem som betalar för kalaset. Inte heller berättar de om de inflationsdrivande effekterna av en sådan expansiv finanspolitik.

Det finns inga gratisluncher, brukade en berömd ekonom säga. Än mindre finns det några gratis festmiddagar som den som våra populisterna bjuder på. Drygt 13 miljarder kronor på tre år är prislappen för Miljöpartiets festmiddag inom utgiftsområde 12. Här är Vänsterpartiets generositet med andras pengar verkligen enastående – notan landar på 54 miljarder kronor. I jämförelse med detta är Socialdemokraternas utgiftsökning på 3,5 miljarder på tre år ett mycket modest förslag, för att inte tala om Centerpartiets sammanlagda besparingar på 3,2 miljarder. Men, fru talman, det obegripliga i sammanhanget är, som påpekats, att dessa fyra partier ändå vill regera ihop.

Vi från regeringens sida är helt inställda på att bekämpa inflationen, men vi glömmer inte barnfamiljernas svåra predikament i dessa tider. Därför föreslår regeringen att det för perioden januari 2024 till juni 2024 ska fortsätta att betalas ut ett tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag. Viktigt för barnfamiljer är också förslaget att utöka antalet dubbeldagar och det tidsspann då dessa får användas och möjligheten att överlåta rätten till föräldrapenning till en annan försäkrad.

Men som tydligt framgår av budgetpropositionen är inget viktigare för barnfamiljers levnadsstandard än möjligheten att förvärvsarbeta. Det är det som till syvende och sist avgör om man kan ta sig ur en situation av långvarig ekonomisk utsatthet och de bidragsfällor som kan permanenta en sådan belägenhet.

Därför är de satsningar vi gör i syfte att förstärka arbetslinjen viktiga. Dessa satsningar redovisas inte i utgiftsområde 12, men de borde inte glömmas när vi diskuterar den ekonomiska tryggheten för familjer och barn. Hit hör den skattesänkning på arbete för främst låg- och medelinkomsttagare som ska gälla från årsskiftet. Vi sänker skatten brett med totalt 11 miljarder kronor och fortsätter uppräkningsen av jobbskatteavdraget. Detta leder till betydande tillskott för hushållen. Exempelvis får en familj med en polis och en sjuksköterska mer än 14 000 kronor i sänkt skatt 2024.

För att finansiera förslagen pauser vi uppräkningsen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt. I valet mellan att göra ytterligare en historisk uppräkningsen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt och att stötta vanliga löntagare brett väljer vi att stötta brett. Genom att pausa uppräkningsen och finansiera breda skattesänkningar på 11 miljarder kronor fördelar vi bördorna av den höga inflationen jämnare.

Till denna avgörande förstärkning av arbetslinjen måste budgetens insatser för att öka antalet platser i den yrkesinriktade vuxenutbildningen adderas.

Fru talman! Med detta avslutar jag mitt inlägg och yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 42 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är roligt att Mauricio Rojas i en debatt om utgiftsområde 12 om ekonomisk trygghet för familjer och barn kommer in på hur vi rödgröna partier ska bilda regering 2026. Jag ser fram emot att så ska ske, och jag är övertygad om att vi kommer att nå samsyn. Det gäller även synen på det finanspolitiska ramverket, som regeringen nyligen har tillsatt en utredning om. Redan nu hör vi att en majoritet av partierna talar om att överge överskotts målet. Även Liberalerna har varit inne på det.

Låt mig bemöta en del av det Mauricio Rojas ägnade mycket av sitt anförande åt, även om det inte berör utgiftsområde 12. Det handlar om vår klimatinvesteringsbudget, som Mauricio Rojas uppenbarligen är mycket upprörd över. Saken är den att vi står mitt i ett klimatnödläge. Det ingicks precis ett nytt avtal på COP 28, och det är glädjande att världen nu är överens om att fossila bränslen ska fasas ut. Detta måste ske fort, för vi ser skenande klimatkonsekvenser, som värmebölja i södra Europa i juletid. Därför behöver vi investera här och nu, för annars kommer notan i framtiden att vara på mycket mer än kostnaden för dessa investeringar.

Anf. 43 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om att ämnet för denna debatt är *Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn* och inget annat.

Anf. 44 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Låt mig påpeka att saker och ting faktiskt hänger ihop i ett budgetförslag.

Jag är inte alls upprörd över att Miljöpartiet vill satsa på miljön och mycket annat. Jag vet inte varför ledamoten påstår det. Det som gör mig upprörd är att ni vill öka de offentliga utgifterna med 465 miljarder kronor och höja skatterna med 178 miljarder kronor, vilket ger en nota på 289 miljarder kronor som ni skickar vidare till kommande generationer. Dessutom blåser detta upp inflationen.

Jag hör gärna ledamoten Hirvonen förklara hur man bekämpar inflationen, som är hushållens värsta fiende, genom att öka de offentliga utgifterna på det sätt Miljöpartiet vill göra och skicka en nota framåt via statsskulden.

Anf. 45 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag noterade att fru talmannen harklade sig lite extra mycket när jag bemötte det inlägg Mauricio Rojas gjorde i talarstolen. Jag tänker att det är viktigt att man markerar när man tycker att ett inlägg svävar ut, inte när vi bemöter de påhopp som görs av ledamöter i talarstolen. Mauricio Rojas ägnade större delen av sitt anförande åt att kritisera hur vi agerar för att skapa en investeringsbudget för klimatet. Det är det han talar

om när han kritiserar Miljöpartiet för att vilja låna pengar för att ta ansvar för klimatomställningen.

Jag tänker också besvara frågan om inflationen även om det inte rör utgiftsområde 12. Om frågan får ställas måste också svaret få sägas. När inflationen började ta fart under slutet av 2021 berodde det framför allt på höga energipriser och problem i försörjningskedjor, inte minst på grund av Rysslands olagliga invasion av Ukraina. Vi har sett inflation i större delen av världen till följd av det. Det stämmer alltså inte att det är vår politik som har drivit på detta.

Faktum är att regeringens strama politik inte verkar lösa problemet. Runt om i Europa sjunker inflationen i länder som har en mer expansiv finanspolitik, och den förväntas sjunka även i Sverige. Många ekonomer inom Svenskt Näringsliv, LO och SEB pekar på behovet av att stödja hushållen genom den ekonomiska krisen. Vi ser en situation med rekordlåg tillväxt där barnfamiljer står i kö för att få matkassar av civilsamhället. Det är inte okej.

Anf. 46 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Det är inte ett påhopp att påminna om siffrorna i ert budgetförslag. Det är det enda jag har gjort. Summan av det ni föreslår blir 465 miljarder, och ni föreslår 178 miljarder i skattehöjningar. Det är inget påhopp utan ett påpekande av de presenter ni kommer med i juletid.

Jag ska hålla mig inom utgiftsområde 12. Hur ska partier som till exempel Miljöpartiet som vill höja utgifterna inom det här området med 13 miljarder och Vänsterpartiet som vill höja med 54 miljarder kronor kunna regera ihop med Socialdemokraterna som bara vill höja med 3,5 miljarder? Och så Centerpartiet som vill spara pengar – 3,2 miljarder – inom det här området. Det går inte ihop!

Ni har inget alternativ för Sverige. Ni är splittrade i den här frågan liksom i migrationsfrågan och andra frågor som jag skulle kunna nämna här. Det är problemet med oppositionen. Det finns igen opposition – det finns många oppositioner som går åt olika håll.

Regeringen har en politik som enar fyra partier och som kan ge Sverige en riktning där man tar sig ur de problem vi har i dag.
(Applåder)

Anf. 47 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det är komiskt att ledamoten ägnar sex minuter av sitt anförande åt att prata om allt annat än det som rör det här utgiftsområdet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt, men jag vill ändå gärna bemöta några av de saker ledamoten tog upp. Han ägnade avsevärd tid åt att recensera Vänsterpartiets politik, och det är ju fint att man är intresserad av att prata om vår goda politik.

Ledamoten menar att Vänsterpartiets politik blåser upp inflationen men glömmer att det är hans eget parti med samarbetspartier som styr det här landet just nu. Sverige har haft en inflation som är bland de högsta i EU-området, och ni har inte gjort några av de åtgärder ni hade kunnat göra för att få ned inflationen.

Vänsterpartiet har kommit med otaliga förslag, bland annat att begränsa matjättarnas vinster och bankernas övervinster, men ni har valt att inte göra någonting åt inflationen. Med det lämnar ni också över den bör-

dan på hushållen. Hushållen har inte råd att köpa mat till sina barn, och 40 procent av de ensamstående kvinnorna behöver låna för att köpa mat till sina barn. Det är er politik som har lett fram till det. Ni försöker lämpa över ansvaret genom att prata om annat.

Vad gäller skuldsättningen har Sverige den femte lägsta statsskulden i Europa. Vår politik innebär kraftiga investeringar för att faktiskt få fart på Sverige igen, få tågen att gå och ordna infrastruktur på alla ställen i landet. Det är investeringar som är nödvändiga men som ni vägrar att göra.

Jag vill fråga ledamoten varför ni väljer rotavdrag för de rika framför höjt barnbidrag till barnfamiljerna.
(Applåder)

Anf. 48 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Kanske var det komiskt för ledamoten. Men att berätta att ni inom det här budgetområdet – för att vara väldigt tydlig – vill spendera 54 miljarder kronor mer än vad regeringen vill göra, 50,5 miljarder kronor mer än Socialdemokraterna och oändligt mycket mer än Centerpartiet, som vill spara pengar, är det komiska här. Ni säger nämligen samtidigt att ni är en opposition som någon gång skulle kunna vara beredd att regera det här landet. Det är kanske inte komiskt, utan tragiskt.

Det finns en tragik i att stå för så olika budgetalternativ och ändå säga att man är en opposition som kan regera tillsammans. Ni har ingen chans att göra det om någon av er håller fast vid dessa väldigt märkliga förslag.

Jag skulle gärna vilja att ledamoten kommenterar det här, för det har mycket att göra med det centrala i ert budgetförslag, nämligen det ni kallar underskottsmålet på tio år. Det ska generera en skuldsättning på 800 miljarder kronor. Så är det. En skuld på 800 miljarder kronor vill ni skicka vidare till kommande generationer. Där finns ju viss plats för de 54 miljarderna inom detta budgetområde.

Det här hänger givetvis ihop med att ni under tio år vill ha underskott i statens finanser. Hur ska ni kunna regera ihop med Centerpartiet och Socialdemokraterna, som inte har tappat huvudet i det här avseendet ännu? Det vet jag faktiskt inte.

(Applåder)

Anf. 49 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten väljer att inte svara på min fråga. Varför prioriterar regeringen rot- och rutavdrag framför pengar till barnfamiljerna? Det skulle ju inte bli dyrare om vi tar bort ert alternativ med höjda rot- och rutavdrag och skattesänkningarna ni genomför som framför allt tillfaller höginkomsttagarna. Det handlar om prioriteringar, och ni har valt att prioritera dem som redan har mest framför barnfamiljerna. Det är inte någonting som spär på budgeten i dess helhet, utan det handlar om prioriteringar.

Ledamoten försöker blanda bort korten, men jag vill gärna ha svar på min fråga. Varför prioriterar regeringen och Sverigedemokraterna dem som redan har mest framför barnfamiljerna som nu inte har råd med mat?

Apropå regeringsbildning verkar ledamoten väldigt upptagen av att fråga hur vårt regeringsalternativ ser ut. Det kanske är för att man inte är bekväm med sitt eget regeringsalternativ. Det är ju uppenbarligen så att Liberalerna har svårt allt för att få vara med i den här regeringen. Det som

tidigare var liberala värderingar har man kastat över bord. Jag förstår att man är väldigt intresserad av hur det ska gå att bilda regering när man själv har misslyckats så fatalt med att hålla fast vid de liberala värderingarna. Ledamoten bör oroa sig mer över sitt eget regeringsalternativ än över hur vi ska få ihop våra satsningar.
(Applåder)

Anf. 50 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Utgiftsförslaget från regeringen innehåller en av de starkaste fördelningspolitiska åtgärder som vi har sett på länge. Åtgärden är att pausa uppräkningsen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt, något som är riktat direkt mot dem som tjänar mest, och i stället satsa 11 miljarder kronor på arbetslinjen. Att pausa uppräkningsen ger ungefär 12,3 miljarder kronor. Vi flyttar alltså 12,3 miljarder kronor till detta jobbskatteavdrag och gynnar arbetslinjen. Det gynnar barnfamiljerna.

Det som är mest väsentligt är viljan, förmågan och möjligheten att klara sig genom att arbeta. Vi i regeringen representerar ett alternativ där arbetet är det viktiga. Ni representerar ofta bidragslinjen. Bidrag ska komma från statens budget och från skuldsättningen på 800 miljarder kronor som ni vill lämna i arv till kommande generationer och regeringar.

Det var de fördelningspolitiska aspekterna.

Jag tror att de som tittar eller lyssnar på den här debatten har fått klart för sig att det inte finns en opposition utan många olika oppositioner som var och en driver sin egen politik. De går inte alls ihop med varandra, och det är givetvis väldigt tragiskt för Sverige. Vi skulle vilja ha en samlad opposition som verkligen ger ett alternativ, men det orkar ni helt enkelt inte.

(Applåder)

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det var nog längesedan frågan om ekonomisk trygghet för familjer och barn var så viktig att tala om som nu, med inflation, stora banker och matföretag som höjt priserna mer än vad inflationen motiverat och många, även arbetande, föräldrar som är beroende av välgörenhet från Röda Korset, Stadsmissionen och andra för att hämta matkassar – det mest grundläggande.

Vi har i Sverige en stolt tradition av att stödja dem som har det tuffast, av att säkerställa att barn inte växer upp i fattigdom, oavsett i vilken familj de föds. Barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd till ensamstående familjer är hörnstenar i politiken mot barnfattigdom. Dessa hörnstenar har gröpts ur. Samtidigt som priserna har ökat har nivåerna legat stilla. Detta vill vi i Miljöpartiet ändra på. Vi vill att barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget ska följa med inflationen så att de ökar.

Underhållsstödet är det stöd som går till ensamstående när, oftast pappan, inte bidrar till barnens ekonomiska behov. Bostadsbidraget blir ännu viktigare för de familjer som nu möter skenande hyror. Barnbidraget går visserligen till alla men har ändå en omfördelningseffekt. Det är administrativt väldigt enkelt och ett av de system som är allra svårast att fuska med.

Fusk med bidragssystemen måste vi ta på stort allvar. Det handlar inte bara om en förälder som tar chansen att vabba trots att barnet är friskt, utan

det handlar på riktigt också om den grova organiserade brottslighetens möjlighet att finansiera sig själv med hjälp av våra välfärdssystem.

Ett av regeringens förslag i budgeten är en present till dem som vill fuska med bidragssystemen. För samtidigt som vi har tagit emot en stor utredning, vars kanske viktigaste förslag är att man ska tänka efter först och se till att man inte inför nya system och regler som öppnar upp för missbruk och fusk, lägger regeringen fram en möjlighet för kriminella att lura till sig föräldrapenning.

Vi Miljöpartiet hade önskat att man tagit TCO:s och andra remissinstansers oro på allvar, att man hade lyssnat på Ekobrottsmyndigheten när de var hos oss och sa att det öppnar upp för risker och att man hade dragit tillbaka förslaget och jobbat om det så att vi i stället hade kunnat få ett förslag om en mer flexibel föräldraförsäkring för dem som verkligen behöver det – för ensamstående, företagare och stjärnfamiljer – men utan att samtidigt öppna upp för fusk och missbruk. En enkel sak hade varit att ställa krav på att en person som ska vara föräldraledig med någon annans barn ska vara ledig från ett jobb.

Fru talman! Vi står inför stora utmaningar som samhälle. I dag på vägen hit lyssnade jag på reportagen från klimatoppmötet COP 28, där världens länder nu för första gången har enats om att vi ska fasa ut fossila bränslen. Äntligen!

Klimatomställningen är nödvändig och måste ske fort. Klimatomställningen måste också ske rättvist. Det får inte vara så att det är de fattigaste människorna i världen eller i vårt land som betalar priset. Därför går vi i Miljöpartiet fram med en politik för ökad jämlikhet, där bankerna betalar mer nu när de gör övervinster på höjda räntor och där mer går till dem som har minst.

Vi kan inte få rättvisa utan klimatomställning, men vi kan heller inte göra en omställning utan rättvisa. Därför är våra satsningar för ekonomisk trygghet för familjer och barn en helt central del av den stora omställning som vi nu står inför.

Vi tycker att det är bättre att vi ger pengar till alla barnfamiljer i stället för att bara sänka priset på fossila bränslen. Det ger ju billigare resor bara för dem som kör bensin- och dieslbilar till jobbet, inte för dem som inte ens har råd med en bil och som knappt har råd med busskort till barnen. På samma sätt ger vi stöd riktat till människor på landsbygden så att man inte låser fast folk i fossilberoende utan ger stöd för att ställa om.

Regeringens politik går ut på att lämna de fattigaste familjerna i sticket. Man skyller på att det är enda sättet att bekämpa inflationen, men det tycker varken Svenskt Näringslivs, LO:s eller SEB:s chefsekonomer är rätt väg att gå. Därför har vi i Miljöpartiet valt en annan väg, en väg där vi ser till att de som har det tuffast klarar sig igenom denna ekonomiskt svåra tid.

De som har mest kan bidra mer. Det är rätt att de som äger banker och nu har fått enorma övervinster, och för den delen de Icahandlare som gjorde stora miljonutdelningar samtidigt som vanliga barnfamiljer har svårt att få pengarna att räcka till mat i slutet av månaden, betalar mer.

Ett jämlikt samhälle är bättre för alla, och en förutsättning är att vi har en rättvis omställning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU1

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 52 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, och jag vill först och främst passa på att yrka bifall till utskottets förslag.

Låt mig inleda med vad utskottet också noterar, nämligen att kvinnors sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa fortfarande är hög jämfört med hur det ser ut för männen. Psykiatriska diagnoser innebär i sin tur en klart högre varaktighet än övriga diagnoser, det vill säga längre sjukperioder.

Kvinnors fortsatt höga sjukfrånvaro på grund av psykiatriska diagnoser är en angelägen fråga, och vi behöver verka för åtgärder som syftar till att förebygga förekomsten av sjukfall. Vi behöver samtidigt arbeta inriktat med att förkorta sjukfall med hjälp av en effektiv och träffsäker rehabilitering.

Det är också viktigt att skapa incitament för återgång i arbete. Och detta handlar i grund och botten om att vi har rätt verktyg och rätt kunskaper och möjlighet att använda dessa på ett ändamålsenligt sätt.

Bakom de höga sjuktalen finns det ett stort mänskligt lidande och höga kostnader för samhället. Kostnaderna för uteblivet arbete med anledning av sjukskrivningar uppgick exempelvis till 71 miljarder kronor för 2022.

När det kommer till den totala samhällskostnaden för psykisk ohälsa har vi kunnat se en gradvis ökning i Sverige över tid, från 29,2 miljarder kronor år 2015 till 32,6 miljarder kronor under 2022. Det finns därför goda mänskliga men också samhällsekonomiska argument för att prioritera utvecklingsarbetet för att stärka den psykiska hälsan i samhället. Och det är en mycket angelägen fråga när det kommer till att hantera den höga förekomsten av sjukfrånvaro på grund av psykiatriska diagnoser.

Fru talman! Frågan om psykisk ohälsa går inte att begränsa till ett enskilt område. Det krävs ett övergripande arbete där vi tar ett långsiktigt helhetsgrepp.

Av denna anledning är jag också väldigt glad över det faktum att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen har valt att arbeta både strategiskt och långsiktigt med psykisk hälsa och suicidprevention.

För att prioritera psykisk hälsa och hitta en gemensam inriktning har en ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention tagits fram. Denna strategi är tänkt att fungera som en gemensam plattform för hela samhällets arbete inom området under tio års tid. Den nya strategin är bredare än tidigare satsningar inom området och kommer att ta ett välbehövligt tvärspektoriellt helhetsgrepp, samtidigt som ett större hälsofrämjande och förebyggande perspektiv är välintegrerat i strategin.

Frågan om en långsiktig nationell strategi är något som Sverigedemokraterna aktivt har drivit under förra mandatperioden, en fråga som förhandlades in i Tidöavtalet och som nu blir verklighet.

Att försöka hitta snabba lösningar som ger kortsiktiga resultat har aldrig varit någonting som vårt parti har eftersträvat. Vår vilja har alltid varit

att komma ifrån den förda kvartalspolitiken, särskilt inom området psykisk hälsa där satsningar ofta rivs upp och anslagen förändras. Det menar vi inte är särskilt hållbart om strävan är att förändra någonting i grunden.

Målsättningen om en lägre sjukfrånvaro på grund av psykiatriska diagnoser kräver det tvärsektorieella helhetsgrepp som Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen nu tar. Och det är ett viktigt steg för att hantera den höga förekomsten av sjukfrånvaro i just psykiatriska diagnoser.

Fru talman! Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet till den som är sjuk och som inte kan arbeta. Den grundläggande tryggheten är något som Sverigedemokraterna värdesätter och försvarar. Med detta sagt vill vi inte ha ett regelverk som bidrar till inlåsnings effekter som kan leda till onödigt många och onödigt långa sjukskrivningar. Därför är det också viktigt att vi värdesätter rehabilitering och ställer tydliga krav på alla berörda aktörer.

Vi behöver också se till att varje skattekrona hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Sverigedemokraterna och regeringen arbetar därför med kraft för att stoppa välfärdsbrottligheten. Den 1 januari kommer exempelvis den nya utbetalningsmyndighetens viktiga verksamhet att sätta igång.

Vi ser också till att den svenska välfärden ska gå till den som bidrar till vårt land och som betalar skatt, samtidigt som vi motverkar bidragsberoende och utanförskap. Det måste finnas incitament för att skapa sig en egen försörjning, och därför ska det också alltid löna sig att arbeta.

Fru talman! Det är för närvarande en hel del som bereds och hanteras inom detta viktiga område. Sverigedemokraterna kommer att arbeta för att utveckla vår politik på området och samtidigt driva på för att säkerställa en trygg och human sjukförsäkring. Det finns väldigt mycket kvar att göra, och vårt viktiga arbete fortsätter.

(Applåder)

Anf. 53 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag skulle ha börjat jobba igen efter semestern, men panikångestattackerna avlöste varandra och tog över allt. Jag var totalt sönderstressad, och även om jag insåg att jag behövde sjukskriva mig kände jag mig som en dålig medarbetare när jag gjorde det. Det kändes som att jag svek. Men det blev samhället och vår så kallade välfärd som skulle stå för det största sveket.

Dessa ord kommer från Mari som har skrivit om sin upplevelse på webbsidan 116omdagen.

Sjukförsäkringen är en central del av välfärden och utgör ett viktigt samhällskontrakt mellan samhället och individen. Försäkringen ska ge trygghet vid förlust av inkomst eller när man saknar arbetsförmåga.

För mig som socialdemokrat är ett tryggt och solidariskt samhälle av fundamentalt värde. Det är genom en robust sjukförsäkring som vi visar att ingen lämnas utanför i mötet med sjukdom eller funktionsnedsättning och att vi gemensamt tar ansvaret och bär bördan tillsammans.

Sjukdom kan drabba vem som helst och när som helst. Att ha en stark sjukförsäkring är inte bara en försäkring om ekonomisk trygghet för individen, utan det är också ett uttryck för vår kollektiva ansvarskänsla. En förbättrad sjukförsäkring är en investering i att stärka vårt sociala skyddsnät och ge människor möjlighet att fokusera på återhämtning i stället för på ekonomiska bekymmer i svåra tider.

Förra mandatperioden genomfördes flera viktiga förändringar för att förstärka sjukförsäkringen. Syftet var att öka den ekonomiska tryggheten och flexibiliteten i försäkringen, men även att öka förståelsen för regelverket. Och i dag får fler behålla sin sjukpenning för att avsluta vård och rehabilitering, och det är bra.

Fru talman! Politik är att vilja. Och vi socialdemokrater vill att arbetet med att stärka sjukförsäkringen fortsätter. Ett viktigt steg tycker vi är att låta samma arbetsmarknadsbegrepp gälla för sjuk- och aktivitetsersättningen som för sjukpenningen.

Enligt betänkandet *En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet* skulle införandet av samma arbetsmarknadsbegrepp minska risken för att personer blir kvar i sjukpenningssystemet trots att det inte finns fler åtgärder att ta till för att dessa individer ska få en förbättrad arbetsförmåga.

Arbetsförmågan ska enligt dagens regler bedömas mot ett förvärvsarbete på arbetsmarknaden. Där ingår anpassade arbeten och lönebidrag. Men någon prövning av om det faktiskt finns ett sådant arbete görs inte. Man ska alltså bedömas mot ett tänkt arbete som är specialanpassat och som man tycker borde kunna finnas och inte mot vad som faktiskt finns.

Både LO och TCO menar att kraven för att få sjukersättning är alltför höga och att ett ändrat arbetsmarknadsbegrepp skulle vara ett steg i rätt riktning.

Fru talman! Det är en sak som förvånar mig. Sverigedemokraterna, som har en stor påverkan på regeringen, tycks ha glömt vad de sa här i våras. Då stod de i denna talarstol och sa just det som jag anförde, att rätten till sjuk- och aktivitetsersättning ska prövas mot samma arbetsmarknadsbegrepp som sjukpenningen. Men dessa ord var visst inte värda någonting.

Den ekonomiska tryggheten för individer med sjuk- och aktivitetsersättning måste stärkas. Vi socialdemokrater anser att det är angeläget att se över indexeringen av garantiersättningen. Nuvarande modell där garantinivån är kopplad till prisbasbeloppet gör att inkomstskillnaderna i samhället ökar. Inspektionen för socialförsäkringen menar att inkomstutvecklingen i hushåll som saknar anknytning till arbetsmarknaden och främst försörjer sig på garantiersättningar har halkat efter den genomsnittliga inkomstutvecklingen. Ökade inkomstklyftor leder till att den relativa fattigdomen ökar.

I rapporten *Från riskfaktorer till friskfaktorer*, som TCO skrivit, framgår det att psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro inom TCO:s samtliga sektorer. Som riskfaktorer nämner de hög arbetsbelastning, brist på inflytande över arbetet, sömnsvårigheter och brist på stöd från sin chef.

Även Kommunal vittnar om att stressrelaterade besvär är orsaker till långtidssjukskrivningar inom de kvinnodominerade yrkena. Riskfaktorer som Kommunal liksom TCO lyfter fram är bristande inflytande men också underbemanning som leder till psykisk press och en känsla av otillräcklighet.

Sjukfrånvaron är högre bland kvinnor än bland män, och den är högre för arbetare än för tjänstemän. Kvinnor är överrepresenterade i yrken med höga krav och lågt inflytande över arbetstider och hur arbetet ska utföras. Sådana arbetsförhållanden är nära förknippade med hälsorisker. Ingen,

allra minst den som är sjuk eller har nedsatt arbetsförmåga, blir mer anställbar av att göras fattigare.

Den psykiska ohälsan är hög och har ökat påtagligt under senare år. Våra arbetsplatser måste bli mer hållbara. Det förebyggande hälsoarbetet på arbetsplatserna måste prioriteras.

Jag vill säga några ord om arbetsskadeförsäkringen. Antalet beslut som Försäkringskassan fattar om att godkänna en arbetsskada och bevilja livränta har minskat dramatiskt sedan 2005 från cirka 7 300 till cirka 900. Detta kan tyvärr inte härledas till stora förbättringar i arbetsmiljön eller färre arbetsskador, utan det beror helt enkelt på att det blivit svårare att få ersättning från försäkringen.

Därför tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning. I september lämnades betänkandet *En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring* till äldre- och socialförsäkringsministern. Nu är betänkandet ute på remiss. Vi socialdemokrater anser att utredningens förslag är viktiga för att kunna återupprätta arbetsskadeförsäkringen. Vi hoppas att regeringen snart lägger fram en proposition till riksdagen.

Vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande i betänkandet.

Jag önskar fru talmannen, ledamöterna och åhörarna en glad lucia och en god jul.

(Applåder)

Anf. 54 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Den friske har tusen önskningar, men den sjuke bara en. Detta ordspråk ringar väl in ganska mycket av det vi debatterar här i dag, nämligen utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Det här är ett stort och viktigt utgiftsområde som omfattar hela 116,9 miljarder kronor, vilket är nästan 10 miljarder mer än förra året.

Vi har ett mål för detta utgiftsområde: ”Frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå”. Tidöpartierna anser att sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet för dem som inte kan arbeta. Vi behöver samtidigt stärka de förebyggande och rehabiliterande insatserna. Utformningen ska vara sådan att den motverkar de onödiga sjukskrivningarna, särskilt de långa. Det här görs genom de väl definierade avstämningstillfällena – den så kallade rehabiliteringskedjan.

Fru talman! Det är drygt ett år sedan den moderatledda regeringen tillträdde, och det har hänt en del inom detta område. Jag vill ge fyra exempel här i dag.

För det första höjs ersättningen för de försäkringsmedicinska utredningar som regionerna gör. Det handlar om utredningar av personers arbetsförmåga. Regeringen aviserade det här i våras, och från och med den 1 januari 2024 höjs ersättningarna till regionerna. Därmed kommer de faktiska kostnader som regionerna har för utredningarna att täckas på ett bättre sätt. Syftet är att Försäkringskassan ska kunna fatta korrekta beslut i särskilt svårbedömda sjukförsäkringsärenden.

För det andra betonar man i Försäkringskassans regleringsbrev för 2023 själva målet för sjukförsäkringen, bland annat att långvarig sjukfrånvaro ska motverkas. Man ska tidigt kartlägga behoven av rehabilitering och verka för att åtgärder vidtas för en effektiv rehabilitering.

För det tredje framgår det i Försäkringskassans regleringsbrev att myndigheten ska prioritera att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar. Ett nytt uppdrag har getts för att uppnå en effektiv och ändamålsenlig återkravs- och fordringsverksamhet. Så sent som i måndags läste jag en artikel om ett syskonpar som hade lurat Försäkringskassan på 9,6 miljoner kronor. Jag tror inte att jag är ensam om att bli väldigt upprörd när jag läser den här typen av artiklar. Nu är de i alla fall dömda för grovt bedrägeri. De var anställda som assistenter hos en släkting och hade gjort felaktiga tidsredovisningar. Bland annat hade de begärt ersättning när de själva befann sig utomlands på semester. Brott av denna typ är helt oacceptabla och gör en oerhört irriterad och arg. De måste upptäckas mycket tidigare och ska motverkas med full kraft.

För det fjärde har Socialstyrelsen ett ansvar att stödja vårdens arbete med sjukskrivning. Regeringen har nu tillfört permanenta medel för detta viktiga arbete. Detta har redan nu utmynnat i ett nationellt kunskapsstöd som kom i november. Det ska stödja hälso- och sjukvården i att uppnå god kvalitet, patientsäkerhet och jämlikhet i arbetet med sjukskrivning och rehabilitering.

Fru talman! Av de längre sjukfallen står psykisk ohälsa för en hög andel, över hälften. Framför allt är det kopplat till stressrelaterade diagnoser såsom utmattningssyndrom. Som ni alla vet i den här kammaren riskerar kvinnor att drabbas av denna långvariga sjukfrånvaro i dubbelt så stor utsträckning som män. Jämfört med de somatiska sjukdomarna, det vill säga de kroppsliga, är det oftare svårt att begränsa stressrelaterad ohälsa till en enda isolerad sak. Det så kallade livspusslet har som bekant många dimensioner och består av många delar. Att bli sjukskriven innebär inte per automatik att stressen försvinner och att man helt plötsligt mår bra igen. Att få visst andrum är ibland helt nödvändigt, men det ska alltid vägas mot att man tas ifrån det sammanhang som ett arbete med kollegor innebär.

Fru talman! För en månad sedan var jag på ett seminarium här i riksdagen där Ica-stiftelsen och Glada Hudik-teatern deltog. I inbjudan stod det att en av insikterna är att det är bättre att vara kung på att ställa upp burkar rakt i en hylla än att inte vara kung på någonting alls. I projektet Vi kan mer deltar över 2 000 personer med funktionsnedsättning. Man jobbar i butiker och centrallager. Jag kan säga att inte ett enda öga var torrt på det här seminariet. Ni känner alla till Ica-Jerry, eller Mats Melin som han egentligen heter. Han är verkligen en idol och en förebild för många personer i Sverige med funktionsnedsättning.

Många av dem som arbetar inom det här projektet i landets butiker har tidigare på heltid uppburet aktivitetsersättning eller sjukersättning. Att få chansen att bidra gör att människor växer. Många kan bidra med rätt stöttning och kunskap på arbetsplatsen. Vi ska ge människor möjligheten att bidra.

Mina sista ord i detta anförande får bli det som Pär Johansson, grundaren av Glada Hudik, sa under seminariet: Jag tror på ett samhälle som nyttjar den kraft som finns i människan. Alla förtjänar sin plats.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 55 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Hushållen pressas av fallande realinkomster, höga matpriser och kraftigt stigande bolåneräntor. Samtidigt gör bank- och matjättar rekordvinster på konsumenternas bekostnad. Det är regeringens och Sverigedemokraternas ansvar att se till att vi tillsammans tar igenom krisen och att krisens bördor fördelas rättvist, men det ansvaret har man struntat i att ta.

Fru talman! Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion en helt annan inriktning än regeringen och Sverigedemokraterna – en ny kurs för ett tryggare Sverige. Den ekonomiska politiken ska inriktas mot full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet. Bördorna för de snabba prishöjningarna måste fördelas rättvist, med särskild hänsyn till de hushåll som har små marginaler. Bankernas och matjättarnas övertvinster behöver strypas. De ska inte kunna göra vinster på hushållens bekostnad.

Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad och håller nu på att vittra sönder. För att välfärden ska kunna fortsätta vara ett av samhällets grundfundament behöver den tillföras resurser så att den som behöver vård får det i tid, den som är på väg in i gängkriminalitet kan stoppas och den som är äldre kan få det stöd han eller hon behöver i vardagen. De som arbetar i förskola och skola, inom sjukvården eller i äldreomsorgen behöver en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. Det skapas genom satsningar, inte nedskärningar.

Fru talman! Vänsterpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 10, som är det utgiftsområde vi diskuterar här i dag, innebär att karensavdraget avskaffas och att staten i stället bär de kostnader som uppstår till följd av det. När det gäller sjukpenningen höjs taket för ersättningen. Sjukpenning på fortsättningsnivå avskaffas medan sjukpenningen för arbetssökande höjs och indexerar. Dessutom ändras beräkningsgrunden för SGI.

Ersättningsnivån inom aktivitets- och sjukersättningen höjs. Budgetalternativet innebär också att rätten till dessa förmåner ska bedömas mot samma arbetsskadebegrepp som gäller för rätten till sjukpenning. På arbetsskadeförsäkringens område föreslås ändringar i syfte att fler ska få rätt till livränta. Dessa ändringar leder till lägre utgifter för sjukpenning. Försäkringskassans anslag höjs för att minska handläggningstiderna och som en följd av förslaget om arbetsskadeförsäkringen.

Den generella besparing som regeringen föreslår när det gäller förvaltningsanslagen avvisas. Sammantaget anvisar vi 18 miljarder kronor mer än regeringen till utgiftsområde 10 för 2024.

Fru talman! För att sjukförsäkringen ska fungera som avsett måste den vara behovsstyrd. Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet till den som är sjuk för att arbeta och möjligheter till rehabilitering för återgång i arbete. Under alltför lång tid har andra ambitioner och målsättningar, till exempel att pressa ned sjuktalen, kommit att styra sjukförsäkringens funktion. Det orimliga i denna ordning blev tydligt under pandemin.

Regeringen bör därför återkomma med förslag om ändringar i målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete” och låta det vägleda Försäkringskassans regleringsbrev. I dag är det endast Vänsterpartiet som röstar för att ta bort skrivningarna om låga sjuktal i budgeten. Det beklagar jag.

Prot. 2023/24:48

13 december

-----

*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Samtidigt har regeringen ändrat i direktiven till den utredning av sjukförsäkringen som finns. Målet har ändrats till att den ska titta på omotiverat långa sjukskrivningar, vilket för mig är kodspråk för att vi ska få fler utförsäkrade. Det är en politik jag inte står bakom.

Fru talman! När Vänsterpartiets mandat behövdes för att styra Sverige under förra mandatperioden använde vi dem för att pressa igenom förbättringar i sjukförsäkringen. Sverigedemokraterna har tidigare talat om att man ska ha en god ersättning och trygghet när man blir sjuk, men när deras mandat behövs är dessa värderingar inte längre särskilt viktiga.

När vi fick vara med och bestämma fick fler rätt till ersättning när de var sjuka, och äldre personer som hade slitit ett långt arbetsliv fick rätt till så kallad trygghetpension. Nu vill vi ta nya steg: Fler ska få sjuk- och aktivitetsersättning oavsett ålder, trygghetspensionen ska breddas och omfatta fler, karensavdraget ska avskaffas och de som utförsäkrats genom åren ska få upprättelse.

Tyvär ser vi hur Sverigedemokraterna viker ned sig i fråga efter fråga. Före valet lovade de förbättringar i sjukförsäkringen och att karensavdraget skulle avskaffas, och nu låter de Moderaterna driva fram försämringar i utredning efter utredning. Det kommer Vänsterpartiet aldrig att acceptera.

Med det yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation.
(Applåder)

Anf. 56 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Vi kristdemokrater bygger vår politik på alla människors okränkbara värde och på solidaritet definierad som medmänsklighet. Strävan efter social rättvisa, det vill säga en ambition att utjämna strukturella orättvisor och skapa en rättvis fördelning av samhällets goda, är grunden för det goda samhället. Eftersom alla har samma människovärde har vi ett ansvar för att andras människovärde inte inskränks och att de tillåts leva ett värdigt liv. Det är i dessa kristdemokratiska grundprinciper som jag tar min utgångspunkt i den här debatten.

Fru talman! Om du drabbas av sjukdom eller har en funktionsnedsättning är det viktigt att vi som samhälle ser till att du kan känna dig ekonomiskt trygg. Du ska inte behöva känna oro för att kunna betala hyra, mat eller andra livsnödvändiga utgifter. Om du själv inte kroppsligt kan arbeta heltid ska du ha möjlighet att arbeta 100 procent av din förmåga och ändå kunna känna ekonomisk trygghet via olika välfärdssystem. Det är att respektera alla människors okränkbara värde och värdighet.

Vi ska inte betrakta denna grupp som homogen. Varje person har sin egen särskilda förmåga, och varje enskild människa bör också behandlas utifrån denna. Vi vet att varje människa mår bättre av att ha ett arbete och att ingå i en gemenskap där man får känna sig behövd och efterfrågad. Alla ska leva med tryggheten att det gemensamma bär när man inte förmår bära allt själv.

Fru talman! Målet för utgiftsområdet är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Tittar vi bakåt ser vi att utvecklingen inte har gått åt rätt håll. Arbetet med att nå målet blir ännu viktigare nu i ekonomiskt svåra tider.

Redan 2022 ökade sjukfrånvaron kraftigt, och utvecklingen mot stigande sjuktal har fortsatt. Den senaste siffran vi har är från augusti 2023, och då fanns 183 600 pågående sjukfall. Det var 12 700 fler än i augusti 2022. Kvinnors sjukfrånvaro är något högre än mäns, vilket är något som vi behöver lyfta och arbeta extra mycket med.

Den förra regeringen tillsatte utredningen Sjukförsäkringen i förändring, som ska göra en utvärdering av de förändringar som har gjorts i sjukförsäkringen framför allt under åren 2021 och 2022. Eftersom utredningen inte är klar och den nuvarande regeringen ansåg utvecklingen vara mycket oroande – eftersom man såg att utvecklingen skapar en risk att människor åter göms och glöms i sjukförsäkringen utan att få det stöd och de insatser som kan möjliggöra en återgång i arbete – gavs utredningen Sjukförsäkringen i förändring ett tilläggsuppdrag.

Utredningen ska även utarbeta ett författningsförslag om utvärderingen visar att sjukfallen inte avslutas såsom är avsett utan blir omotiverat långa eller att det uppstår andra negativa konsekvenser för samhället och självklart för individen. För att säkerställa en hög kvalitet i utvärderingarna förstärkes utredningen dessutom med gedigen kompetens i utvärderingsmetodik.

Utredningen kommer att lämna sina överväganden den 1 mars 2024. Därefter kommer betänkandet att remissbehandlas i sedvanlig ordning. Först därefter kommer jag att ta ställning till förslagen eller alternativt den beredning som departementet då kommer att påbörja.

Fru talman! Den vanligaste sjukskrivningsorsaken är psykisk ohälsa. Detta gäller såväl kvinnor som män. Återigen blir det tydligt att vi behöver hitta nya vägar att hjälpa människor till en bättre hälsa och ett friskare liv.

Här kan vi alla vara med och bidra genom att visa omsorg om arbetskamrater, vänner och familjemedlemmar. Att fråga hur en medmänniska mår kostar ingenting men kan bidra till exempelvis en bättre arbetsmiljö. Där kan du och jag vara med och göra skillnad.

Fru talman! Sverige har ett väl fungerande välfärdssystem. Det är ett välfärdssystem som vi ska vara stolta över och värna. Det innebär dessvärre inte att personer inte kan hamna i kläm eller ramla mellan stolarna, som vi brukar säga. Det är aldrig okej. Vi måste ha trygghet i våra välfärdssystem, och självklart också kontroller som förhindrar att människor uppmuntras till att fuska. Den som är behov av olika insatser ska aldrig känna att hjälpen är långt borta.

För som jag tidigare sa: Alla ska leva med tryggheten att det gemensamma bär när du inte förmår att bära allt själv. Det är en politik byggd på alla människors okränkbara värde och medmänsklig solidaritet.

(Applåder)

Anf. 57 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Ledamoten talade i sitt anförande om hur fel det är att människor hamnar mellan stolarna. Jag har talat med många som har bollats fram och tillbaka. Försäkringskassan säger att de är friska nog att jobba. När de kommer till Arbetsförmedlingen suckar handläggaren och säger: Nej, ingen kommer att anställa dig när du är så här sjuk. Det här kan pågå en tid i flera omgångar.

Vi i Miljöpartiet skulle vilja ersätta stolarna med en bänk utan mellanrum att falla igenom. Vi vill se att vi har en arbetslivstrygghet som gör att

du vet att försäkringen fungerar oavsett om det är sjukdom eller arbetslöshet som ligger bakom och oavsett vilken bedömning som myndigheterna gör av din arbetsförmåga. Om du inte har ett jobb ska försäkringen ändå se till att du får ersättning.

Jag undrar vad Kristdemokraternas lösning är så att människor inte kan falla mellan stolarna. Som det är i dag drabbar det många människor hårt. Att känna oro för sin ekonomi är verkligen det värsta för människor som försöker att bli friska från till exempel utbrändhet. Då är ekonomisk stress ett recept på sjukdom.

Anf. 58 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för frågan!

Kristdemokraternas svar på den fråga som du tar upp är ganska tydlig. Vi har länge sagt att människor ska få jobba 100 procent av sin förmåga. Det innebär att för dig är kanske 100 procent att arbeta 60 procent, och 40 procent klarar du inte att jobba. Men du får jobba 100 procent av din förmåga.

Vi är helt övertygade om att människor som får möjligheten att ha ett arbete att gå till och som känner sig som en del av en gemenskap i längden mår bättre. Det förhindrar psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet.

Det handlar om att mötas av en hand eller ett leende när man kommer till arbetet och känna att man är behövd och efterfrågad, och framför allt att om man inte kommer att någon hör av sig och undrar: Var är du? Vi saknar dig. Du var inte här i dag. Vi tror därför att det är viktigt att man ska kunna ha möjlighet att jobba 100 procent av sin förmåga.

Ett annat alternativ som Kristdemokraterna också har lyft fram många gånger gäller att stegen ibland är för stora. Ledamoten talar om utbrändhet. Du ska gå tillbaka och jobba antingen 25, 50, 75 eller 100 procent.

Kristdemokraterna har länge sagt att vi borde mjuka upp de gränserna för att det blir för stora steg, och så får du börja om igen. Den som är sjukskriven får börja om igen.

Där ser vi en möjlighet att hjälpa människor att kunna komma tillbaka till arbetet steg för steg för att till sist kunna jobba 100 procent av sin förmåga.

Anf. 59 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag håller verkligen helt och hållet med. Här måste sjukförsäkringen bli mer flexibel och anpassas till människorna. Människor passar inte alltid i den mall som politikerna har ritat upp. Kristdemokraterna sitter nu i regeringen. Det finns ett färdigt förslag om precis det här. När kommer ni att lägga fram det för riksdagen?

Jag har en annan fråga. När jag talar om att falla mellan stolarna ser jag det bredare än bara inom själva sjukförsäkringen. Vi har arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring. Exakt var gränsen går för att en person har återfått sin arbetsförmåga kan handläggare göra helt olika bedömningar av.

Försäkringskassan säger: Du är för frisk, du får inte vara sjukskriven. Samtidigt säger Arbetsförmedlingen: Nej, du är för sjuk för att jobba. Då hamnar människor mellan stolarna. Därför föreslår vi i Miljöpartiet ett sammanhållet trygghetssystem så att det inte ska finnas mellanrum att trilla igenom. Har du inte möjlighet att arbeta ska försäkringen träda in.

Min andra fråga är om Kristdemokraterna är beredda att överväga det. Återigen: Det är inte människorna som ska anpassa sig till systemen. Systemen borde vara flexibla och utgå från människorna.

Anf. 60 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru talman! Jag är lite överrumplad över att det denna gång känns som att vi är väldigt överens. Vi måste hjälpas åt med att låta människor få jobba utifrån det som de är kapabla till. Det ska vara 100 procent av deras förmåga. Jag önskar också att stolarna ska försvinna, eller att de ska bli hopbyggda eller stå så tätt att ingen ska ramla däremellan.

Jag vill inte i dag stå och säga vilken väg vi ska gå för att få bort stolarna och ha bänkar i stället där ingen hamnar i kläm. Men jag är helt övertygad om att den regering vi i dag har inte har något annat mål i sikte än att hjälpa de människor som behöver hjälp för att kunna få arbeta.

Vi vet att det lyfter människor ur ensamhet och psykisk ohälsa att ha ett arbete att gå till och att finnas i en gemenskap. Där får man ta det stegvis. Som arbetsgivare tänker jag själv att de flesta arbetsgivare verkligen vill det bästa för sin personal. Den är det viktigaste man har. Utan personal fungerar inte arbetsplatsen. Där kan även arbetsgivare göra små saker.

I vår familj handlar det om att jag och min man och våra barn jobbar på julafton för att våra anställda ska få vara lediga och vara tillsammans med familjen.

Det finns många andra sätt att få människor att må bättre. Här får vi hjälpas åt som medmänniskor, lite varje dag. Så tror jag att vi kan göra skillnad.

(Applåder)

Anf. 61 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Området ekonomisk trygghet vid sjukdom, skada eller funktionsnedsättning omfattar många kronor och berör väldigt många människor.

Målet är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska vara långsiktigt stabil och på en låg nivå. Det innebär att vi inte ska ha stora skillnader under året om det inte är säsongsbetonat och influensatider.

Det ska inte skilja regionalt hur stor sjukskrivningen är och inte heller skilja mellan män och kvinnor. De två skillnaderna behöver fortsätta minska.

Fru talman! I dag har vi ganska låga nivåer när det gäller sjukfrånvaro, vilket är bra. Men för att det ska fortsätta krävs det att vi säkerställer att det finns ett stöd för att återgå i arbete för den som blir sjuk.

Det handlar om att man tillåts vara hemma den första tiden för att läka, men på sikt måste man få stöd för att så fort som möjligt komma tillbaka därför att det i längden skadar mer än det hjälper att vara hemma. Det ser vi på forskning.

För att behålla en låg nivå måste vi också förstå vad det är som gör att det är fler sjukskrivna i Värmland än i Norrbotten. Varför har vi regionala skillnader när det gäller sjukfrånvaro? Vad är det de gör bra i Norrbotten som man kan lära av i andra delar av landet? Det är något som vi behöver skapa mer kunskap om.

Det är samma sak när det gäller skillnaden i sjukfrånvaro mellan män och kvinnor. Det är fler kvinnor än män som har en längre sjukfrånvaro.

I ett tidigare anförande pratade man om psykisk ohälsa, och vi behöver mer kunskap om det här för att veta om det är det som är svaret på varför fler kvinnor än män är sjukskrivna och i så fall hur vi jobbar gemensamt för att minska den typen av sjukfrånvaro. Det handlar om arbetsgivaren men också om hur samhället i övrigt är uppbyggt och fungerar.

Detsamma gäller arbetsskadeförsäkringen, där färre kvinnor än män blir beviljade ersättning. Det sägs att kvinnor också får en sämre utredning när det gäller arbetsskadeersättning. Även här behöver vi öka kunskapen.

Fru talman! Centerpartiet vill se en bred samling av reformer och ökad kunskap för att kunna adressera skillnaderna regionalt men också skillnaderna mellan män och kvinnor.

Vi tror att samordning krävs för framför allt dem med den största komplexa sjukdomsbilden för att de ska kunna återgå i arbete. Här krävs det att rehabiliteringsplaneringen kommer igång mycket snabbare än den gör i dag, och här behöver regeringen sätta press på Försäkringskassan så att den steppar upp ännu mer. Det är där samordningsansvaret ligger, och då måste Försäkringskassan ta det ansvaret.

Det gäller även den förebyggande sjukpenningen. Den bör användas mycket mer så att vi kan förebygga den långa sjukskrivningen. Återigen behöver Försäkringskassan jobba med detta.

Här finns det en utredning som de allra flesta partier står bakom. Men det händer ingenting. Varför har inte regeringen presenterat en proposition på det här området så att vi faktiskt kommer vidare med frågorna?

Jag saknar regeringens ledarskap och kliv framåt när det gäller att hjälpa den enskilda människan i vardagen. Regeringen har fokus på väldigt många olika saker men inte på det som är nära människan.

Jag undrar också var förslagen är om den flexibla sjukskrivningen – att det inte ska vara fasta former med 25, 50, 75 och 100 procent. Jag är överens med flera partier i regeringen om att det borde vara så.

Men vad händer med regeringen när fyra partier går ihop? Jo, det blir lite av en mess av alltihop. Jag tänker på tidigare anföranden i dag. Risken är att partier får välja att prioritera ned en del av sina åsikter. Men jag tycker att det är bra med många olika partier och olika förslag. Annars skulle vi kunna ha ett tvåpartisystem, vilket jag inte tror på.

När det gäller småföretagande är det faktiskt där fyra av fem jobb skapas. Men om man som småföretagare blir sjuk finns det faktiskt risk att man inte klarar av att återuppta sitt företag efter att sjukskrivningen är över. Om man ska följa dagens regelverk får man nämligen inte jobba med sitt företag alls under tiden då man uppbär sjukpenning. Men det kanske är administration som behöver göras. Även om man inte kan sälja sina varor och tjänster kanske man behöver göra saker i sitt företag för att det ska överleva under tiden man är borta på grund av sjukdom.

Man kan göra detta delvis när det gäller föräldrapenning för småföretagare men inte när man är sjukskriven. Jag undrar var regeringens småföretagarpolitik är på det här området.

Dessutom har regeringen nu slopat ersättningen för höga sjuklönekostnader, som också skulle hjälpa småföretagaren att kunna fortsätta med sin verksamhet även om medarbetarna har hög sjukfrånvaro. Vilken företagare vågar satsa på den som har en sjukdomshistorik om inte vi som samhälle kan stötta upp och hjälpa till med de höga sjuklönekostnaderna? På Svenskt Näringsliv är man ganska snabb att kritisera även den här frågan.

Jag undrar alltså vart regeringens företagarpolitik har tagit vägen i regeringssamarbetet.

Fru talman! Det hörs röster om att luckra upp rehabkedjan. Det är inte bra, för det är den som är förutsättningen för att man ska kunna återgå i arbete. Det är här Försäkringskassan måste steppa upp när det gäller samordningen så att fokus blir på att planera för en återgång – på 10 procent, 35 procent eller 100 procent.

Att sätta mer fokus på samordning, rehabilitering, förebyggande arbete, kunskap om osakliga skillnader och mer flexibilitet tror jag och Centerpartiet är ett sätt att få ut fler friska arbetstagare på arbetsmarknaden.

Jag är stolt över att vi i Centerpartiet driver vår politik och pratar om vad vi vill göra för att förbättra samhället. Det är viktigare än att fundera över vem som ska förhandla med vem efter nästa val, för det är därför vi är här – för att driva den politik vi vill se för Sverige framöver.

Med det vill jag hänvisa till det särskilda yttrande som vi har i betänkandet och önska alla här god jul och gott nytt år.

Anf. 62 MAURICIO ROJAS (L):

Fru talman! I debatten om betänkandet *Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn* visade jag att det finns två typer av oppositionspartier i denna riksdag.

Å ena sidan finns det två partier, Socialdemokraterna och Centerpartiet, som i stora drag följer regeringens problembeskrivning och vilja att driva fram en stram finanspolitik som inte blåser upp inflationen.

Å andra sidan finns det två partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som verkar leva på en annan planet och föreslår en mycket expansiv finanspolitik med stora underskott, enorma skatthöjningar och en snabbt växande skuldsättning som kommer att drabba kommande generationer.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ger oss möjligheter att fördjupa oss lite till i denna klyfta som splittrar oppositionen mellan populistiska spenderarpartier och mer sansade sådana.

Fru talman! Inom utgiftsområde 10 lovas frikostigt från miljöpartistiskt och framför allt vänsterpartistiskt håll, dock utan att man samtidigt berättar hur och av vem kalaset ska betalas. Inte heller berättar man om de inflationsdrivande effekterna av en expansiv finanspolitik. Drygt 9 miljarder kronor på tre år är prislappen för Miljöpartiets löften inom utgiftsområde 10. Men här är Vänsterpartiets generositet med andras pengar verkligen enastående. Notan landar på drygt 54 miljarder kronor på tre år. Det motsvarar nästan hälften av hela anslaget till försvaret och samhällets krisberedskap.

Detta är renodlad statsfinansiell populism. Det är dock inte så konstigt med tanke på att det kommer från samma parti som föreslår att det statsfinansiella överskottsmålet under tio år ska ersättas av ett underskottsmål på 1 procent av bnp och att statsskulden följaktligen ska växa med sammanlagt 800 miljarder kronor.

I Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 kan man läsa följande meningar:

Vänsterpartiet föreslår att dagens överskottsmål ersätts med ett underskottsmål för de offentliga finanserna.

Finanspolitiken behöver vara mer expansiv.

Vänsterpartiets budgetförslag ökar den aggregerade efterfrågan vilket, allt annat lika, kan tänkas öka inflationstrycket något.

Det senare verkar dock inte bekymra Vänsterpartiet nämnvärt, och för den delen inte heller Miljöpartiet.

Fru talman! I jämförelse med dessa populistiska partiers inflationspådrivande och skuldfinansierade generositet är Socialdemokraternas utgiftsökning inom utgiftsområde 10 på knappt 700 miljoner kronor på tre år ett mycket blygsamt förslag, för att inte tala om Centerpartiets förslag på sammanlagda besparingar på nästan 9 miljarder kronor. Allt mellan plus 54 miljarder och minus 9 miljarder kronor på tre år bjuder alltså denna nya rödgröna röra enbart inom detta utgiftsområde.

Det man givetvis undrar inför denna enorma diskrepans mellan oppositionspartiernas olika budgetförslag är hur partierna i denna rödgröna röra någonsin ska kunna regera ihop. Vilken politik skulle i så fall gälla – den som lovar guld och gröna skogar med framtida generationers pengar eller den som i allt väsentligt följer regeringens stramhet? Är det våra obekymrade populisterna som ska bestämma eller de mer sansade partierna som inte vill blåsa upp inflationsfaran? Det vore klädsamt om oppositionspartierna, inte minst Socialdemokraterna och Centerpartiet, skulle kunna förklara detta. Väljarna har all rätt att veta vad som döljer sig i den rödgröna rörans säck.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag sammanfatta Liberalernas grundläggande ståndpunkter gällande våra sociala försäkringar.

En liberal socialförsäkring bygger på några enkla principer – att det finns ett samband mellan avgifter och förmåner, att avgiften är proportionell mot inkomst, att ersättning betalas ut mot inkomstbortfall och, sist men inte minst, att försäkringen omfattar alla. Detta borde också gälla arbetslöshetsförsäkringen.

Med detta avslutar jag mitt anförande och yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 63 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I dag är det så att om man är sjukskriven och har sjukpenning från Försäkringskassan kan man efter en tid få beslut om att man nu inte längre får vara sjukskriven med sjukpenning. Försäkringskassan kanske tycker att man har blivit tillräckligt frisk. Det beslutet kan inte bara gälla framåt i tiden utan också bakåt i tiden, för dagar innan beslutet fattats, och för pengar som redan betalats ut och använts.

Anser Liberalerna att det är rättvist att människor som är sjuka och ansöker om fortsatt sjukskrivning kan få avslag inte bara för framtiden utan också för tid som redan gått och alltså bli skyldiga Försäkringskassan pengar tillbaka?

Anf. 64 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Försäkringskassan betalar för sjukskrivningen när den är rätt. Det är en bedömning som myndigheten gör, givetvis. Jag kan inte se något fel i att myndigheter kan landa i slutsatsen att det inte var rätt att betala något och då kräver pengarna tillbaka. Det gäller många andra situationer inom välfärdsstaten.

Principen att det ska vara rätt när man betalar ut ett bidrag, en försäkring eller vad som helst är mycket viktig. Därför ser jag inte det problematiska i att Försäkringskassan gör den här bedömningen.

Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är uppfriskande att få raka svar och att få samtala med Liberalerna om de ärenden som vi faktiskt har på bordet och inte bara om den angelägna frågan om rödgrön regeringsbildning, något som jag såklart ser mycket fram emot 2026.

Vi i Miljöpartiet tycker att det är helt fel att människor som är sjuka, kanske har varit utbrända kan hamna i skuld till staten när de av Försäkringskassan bedöms friska. Det är naturligtvis rimligt att Försäkringskassan kan göra bedömningen att du nu är tillräckligt frisk för att jobba. Men om det redan har gått en tid och du har fått sjukpenning och trots att du har rätt till den – den har ju fortfarande betalats ut till dig – borde de pengar som Försäkringskassan har betalat ut för tid som har gått inte leda till att du hamnar i skuld.

Vi från Miljöpartiet föreslår i vår budget att man tar bort möjligheten att skuldsätta människor som har varit sjuka på det här sättet. Vi tycker att det vore rättvist men också viktigt för hälsan. Ekonomisk stress kan riskera att göra att människor är sjuka längre. Stressrelaterad sjukdom ökar enormt, och om man går runt och är orolig för att man dessutom ska bli skuldsatt av Försäkringskassan kan det få negativa effekter för den enskildas hälsa och i förlängningen också för målet att människor ska komma tillbaka till jobb så fort som möjligt.

Anf. 66 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Om jag förstår ledamoten rätt säger hon att man kan bli sjuk för att Försäkringskassan har bedömt att man är frisk. Det är en mycket märklig slutsats.

I grunden gäller det att man ska betala rätt till de personer som har rätt till någonting. Om det visar sig att du var frisk – det är myndighetens beslut – är det rätt att kräva tillbaka pengarna, på samma sätt som med andra felaktiga utbetalningar. Det gäller allt, bostadsbidrag och mycket annat. Det är viktigt för att vår välfärdsstat inte ska kollapsa. Det är viktigt att det blir rätt när man har rätt till någonting.

Jag förstår att Miljöpartiet är mer generösa och vill betala ändå. Men då borde ledamoten säga att ni lånar pengar till det, att ni har underskott i ert budgetförslag och att de pengarna kommer att kosta och kosta mycket. Det borde ni också säga.

Det låter väldigt fint att säga: Vi vill höja det och det och ge mer pengar till alla och allt. Men det är alltid någon som betalar. Det finns inga gratis-luncher. Det är mycket viktigt att vi i denna riksdag fattar denna enkla men så viktiga mening.

Fru talman! Jag vill önska en god jul.

Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! När man begär replik kan man inte bemöta det där allra sista. Men jag passar på att göra det nu, i mitt anförande.

Fru talman! Nej, vi lånar till klimatomställningen för att göra de investeringar som Sverige behöver göra och för att nå våra klimatmål och leva

upp till Sveriges åtaganden enligt Parisavtalet utan att det ska gå ut över den välfärd och de människor som har det tuffast här och nu. Att investera i klimatomställningen är en lönsam affär på sikt. Vi tycker att staten ska kunna ha en investeringsbudget på samma sätt som kommuner har det.

Fru talman! En rättvis omställning är en förutsättning för att vårt samhälle ska hålla ihop genom de utmaningar vi nu står inför. Att människor som är sjuka inte ska bli fattiga är en central del i Miljöpartiets syn på hur vi ordnar ett rättvist och jämlikt samhälle.

Vi kan alla drabbas av sjukdom och funktionsnedsättning. I en välfärdsstat som Sverige ska det inte vara lika med fattigdom. Tyvärr är det så i dag. Regeringen fortsätter att beskatta personer som har en funktionsnedsättning högre än personer som arbetar. Det är fruktansvärt orättvist. Det säger vi i Miljöpartiet nej till.

I vår budget föreslår vi också att man ska rätta till en del av den alldeles för låga nivå som gäller i sjukförsäkringen. Den måste höjas.

Självklart ska Försäkringskassans beslut till dig som varit sjuk länge kunna gälla även om du helt plötsligt bedöms vara frisk. Men det ska inte gälla för tiden som gått, när du litade på att Försäkringskassans utbetalningar till dig var rätt. Vi vet att människor som lever på sjukersättning, sjukpenning och aktivitetsersättning inte har stora marginaler utan tvärtom. Då ska vi inte göra människor skuldsatta.

Fru talman! Jag är orolig för att kostnaderna för sjukförsäkringen kommer att öka i framtiden. Jag träffade nyligen Sveriges Kommuner och Regioners chefsekonom, och hon berättade om de enorma underskott som sjukvården i hela Sverige nu står inför. Vi har redan sett varsel ute i regionerna. Allra värst är det i Region Sörmland. Vårdpersonal sägs upp. I spåren av det kommer vårddköerna att växa. Människor kommer att vara sjuka längre innan de får den hjälp de behöver, och risken för att deras hälsotillstånd förvärras ytterligare på grund av det är överhängande.

Vi ser också nedskärningar runt om i skolorna. Det riskerar att leda till att ännu färre barn får tid att träffa kuratorn. Och när man skär ned på elevassistenter kommer färre barn att ha de förutsättningar de behöver för att klara sin skolgång. En lyckad skolgång är faktiskt det viktigaste för att ha goda chanser till en bra hälsa resten av livet och förstås för att inte hamna i arbetslöshet.

Fru talman! Inom utgiftsområde 10, som vi nu diskuterar, görs det också nedskärningar på det förebyggande hälsoarbetet. Företagshälsorna har en nyckelroll i att förebygga att människor blir sjuka på jobbet. Nu sänker regeringen ersättningen till det viktiga arbetet.

Medan vården tittar på varje individ som en patient och ska åtgärda just den personens problem, kanske med höften eller axlarna, kan företagshälsan se om många på samma arbetsplats kanske har exakt samma besvär. Man kan inte bara se till att individen får vård utan också titta på hur det egentligen ser ut vid tillverkningen i verkstaden och om det går att ändra på någonting så att axlarna inte ska bli så slitna. Förebyggande arbete är något av det smartaste vi kan lägga pengar på, för att människor inte ska bli sjuka.

Vi i Miljöpartiet vill på sikt slå ihop försäkringssystemen till en och samma arbetslivstrygghet, så att man kan utgå från individens behov. Individer ska inte falla mellan stolarna och bollas fram och tillbaka mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, om de gör olika bedömning-

ar. Det görs nämligen tyvärr olika bedömningar. Det är människor som bedömer om någon är tillräckligt frisk för att kunna arbeta, och människor gör ibland olika. Det ska inte drabba de enskilda individerna. De ska fortfarande ha en ekonomisk trygghet.

Fru talman! Jag har noterat att många i kammaren har talat för att vi ska ha en flexibel nivå för hur mycket man kan vara sjukskriven. Individens arbetsförmåga ska avgöra. Om man kan jobba 60 procent ska man också kunna vara sjukskriven 40 procent. Så är det inte i dag.

Det finns jättemånga viktiga och bra förslag som regeringen förhoppningsvis har på sitt bord. Jag väntar på att de förslagen ska komma till oss här i riksdagen. Några besked om när det kan ske har vi inte fått. Men det räcker inte med fina ord, fru talman. Det behövs handling för att laga de revor som finns i sjukförsäkringen.

Eftersom vi i Miljöpartiet vill satsa mer pengar på människor som är sjuka och som har funktionsnedsättningar och regeringens lägre förslag redan har röstats igenom i rambudgeten kan jag inte yrka bifall till vårt förslag i dag. Men jag hänvisar till vårt särskilda yttrande och ser fram emot 2026, när vi kan bilda en rödgrön regering som tar de här frågorna på stort allvar.

I detta anförande instämde Per Bolund (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Kommunikationer

Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU1
Utgiftsområde 22 Kommunikationer (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 68 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Infrastrukturen är en viktig del av våra liv och en absolut förutsättning för att vi även framgent ska vara ett välfärdsland. Infrastrukturen är helt enkelt blodomloppet i vårt samhälle och ger människor rörelsefrihet, oavsett om det är fråga om arbetspendling eller fritidsaktiviteter. Att landets företagare är i behov av snabba och effektiva transporter torde de flesta vara medvetna om: Mat på bordet, kläder på kroppen och tak över huvudet kommer inte genom ett trollslag.

I flera decennier har underhållet av våra vägar och järnvägar nedprioriterats. Flera regioner bedömer den bristfälliga infrastrukturen som ett av de största tillväxthindren, och i många delar av landet riskerar infrastrukturen att bli en flaskhals för jobb och tillväxt om inte underhåll och upprustning prioriteras.

I stället för nödvändiga underhålls- och trimningsåtgärder valde tidigare regering att lägga sitt fokus på nyinvesteringar i stambanor för höghastighetståg som kritiserades för höga kostnader och bristande kontroll.

Fru talman! Sverigedemokraterna understryker tillsammans med regeringen infrastrukturens roll i det svenska samhället. Vår strategi för en kon-

Prot. 2023/24:48
13 december

-----
*Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och
funktionsnedsättning*

Kommunikationer

kurrenskraftig infrastruktur sträcker sig inte enbart till vägar som transportmedel. Vi menar att alla trafikslag bör vara inkluderade och tas med i en heltäckande transport- och infrastrukturplanering. Oavsett om det är fråga om personer eller gods som ska färdas på väg eller järnväg eller med flyg eller sjöfart måste infrastrukturen vara robust vid alla årstider.

Sverige är ett avlångt land i Europas utkant, och därmed är hela landet i behov av en infrastruktur som uppfyller kraven på effektivitet vid varje given tidpunkt. För stora delar av landet är flyget viktigt för att stärka den industriella utvecklingen. Flyget är snabbt och effektivt för tjänsteresor, räddningsflyg, brandflyg, polisflyg och inte minst försvaret. Att vi har en väl fungerande infrastruktur för flyget är av yttersta vikt för hela landet.

Fru talman! Sverigedemokraterna stoppade, tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, det extremt kostnadsdrivande projektet med höghastighetståg. Vi prioriterar i stället att stärka det svenska järnvägsnätet. Insatserna ska i första hand riktas mot ökat underhåll för att säkerställa järnvägens robusthet. Där det krävs ska flaskhalsar byggas bort för att järnvägens kapacitet ska öka. Projektet med höghastighetståg var en gökunge som allvarligt skulle ha skadat landets övriga infrastruktur. Nu prioriterar Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen arbetspendling och godstrafik.

I betänkandet ökas anslagen för utveckling av statens transportinfrastruktur till 36,9 miljarder. Det är en välbehövlig ökning av anslagen. Den är långt ifrån tillräcklig men visar ändå på en tydlig vilja att öka anslagen för att stärka en viktig del av vårt samhälles blodomlopp.

Även anslaget för vidmakthållandet av statens transportinfrastruktur ökas, till 34 miljarder. Detta är av yttersta vikt för att på något sätt bearbeta den underhållsskuld som finns.

Fru talman! Jag ska också säga några ord om den myndighet som ansvarar för våra vägar och järnvägar, nämligen Trafikverket.

De senaste dagarna har min telefon och mejl bokstavligt talat svämmat över av meddelanden från förtvivlade förare ute på landets vägar. Underhållet av våra vintervägar har bokstavligt talat kollapsat. De enda som uppenbarligen inte har förstått hur illa det är ställt är Trafikverket. Den situation vi har ute på vägarna har fått flera förare att efterlysa ett skyddsstopp då de upplever att de utför sitt arbete med livet som insats. Åtta år med den förra regeringen visar på ett fullständigt haveri när det gäller halkbekämpningen på våra vägar.

Situationen är inte bättre för järnvägen. Att järnvägen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt är det många strandade resenärer som kan vittna om. De senaste dagarna har flera radioinslag handlat om växelfel som har orsakat en stor mängd förseningar i tågtrafiken. Värre är att Trafikverket har haft kännedom om bristerna men ändå inte bytt ut växlarna.

Nu är det dags att se över Trafikverkets organisation, för det står bortom allt rimligt tvivel att myndigheten inte klarar sitt uppdrag.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag summera vikten av en fungerande infrastruktur. För oss är det centrala att människor ska kunna leva och bo i hela landet och ta sig till sina arbeten och fritidsaktiviteter snabbt och säkert. Företag ska ha goda villkor för sin verksamhet och kunna transportera varor till havs, på väg och järnväg samt i luften. Den viktiga digitala infrastrukturen ska också nämnas här. Politiken måste förhålla sig till

människors faktiska villkor och inte bygga på utopier som enbart är anpassade för människor som bor i större städer.

Sverige behöver en ny infrastrukturpolitik som ser till hela landets behov. Vägtrafiken har sin givna plats i människors vardag, oavsett om de bor i Malmö, Jönköping, Sveg eller Vilhelmina.

Järnvägen är viktig inte minst för industrin. Här ser vi möjligheten att utveckla vår järnväg i hela landet. Det viktiga är inte hastigheten utan driftssäkerheten – helt enkelt att tåget går.

Flyget är en oerhört viktig del i vår infrastruktur och en absolut nödvändighet på många orter i landet. Att flyget har en nyckelroll i vårt lands beredskap inser nog de flesta. Brandflyg, ambulansflyg och polisflyg är viktiga delar när det gäller att rädda liv och egendom.

Sjöfarten är en nyckelspelare för vårt lands välstånd. Man inser vikten av sjöfartens betydelse när man ser den oerhört stora godsmängd som sjöfarten hanterar varje år. Att utveckla och stärka svensk sjöfart är ett viktigt mål för oss.

Tillsammans med regeringen ser vi sverigedemokrater fram emot att utveckla infrastrukturen – på land, i luften, till sjöss och digitalt.

(Applåder)

Anf. 69 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Thomas Morells anförande. Som vanligt var det ett område som var helt obefintligt och som inte nämndes över huvud taget, nämligen miljö- och klimatfrågan.

Det kan man tycka är lite märkligt, för Sverigedemokraterna har enligt regeringen gjort en stor omsvängning. Det var en ståtlig presskonferens där man konstaterade att Sverigedemokraterna nu står bakom de nationella klimatmålen – både de mål som är långsiktiga till 2045 och de mål som ligger i närtid.

Eftersom vi inte fick några svar i anförandet är den stora frågan hur dessa mål ska nås. Det är inte särskilt lång tid kvar. Vi har nu 2023 och snart 2024, det vill säga sex år kvar till 2030. Det mål som gäller, som riksdagen har ställt sig bakom och klubbat och som alltså är det beslut som vi har att följa, är att vi ska minska utsläppen från trafiken med 70 procent till 2030.

Detta är också avgörande för att vi ska ha någon som helst chans att nå det långsiktiga målet, nämligen att minska utsläppen till nettonoll 2045 – det är bara 22 år bort – och att vi också ska klara av de åtaganden som EU har krävt från Sverige och alla andra medlemsländer. Det innebär att om vi inte minskar utsläppen från trafiken kommer vi inte att ha en chans att klara vare sig det nationella målet eller EU:s krav på Sverige, vilket kan resultera i dryga EU-böter.

Samtidigt pekar den politik som Sverigedemokraterna nu driver igenom via sitt samarbete med regeringen i en helt annan riktning. Elektrifieringen avstannar för att man har tagit bort elbilsbonusen. Vid årsskiftet kommer reduktionsplikten att dras ned, vilket innebär att vi kraftigt kommer att öka användningen av fossila bränslen och att utsläppen från transportsektorn kommer att öka med 50 procent redan nästa år. Hur ser Sverigedemokraternas plan ut för att nå målen om minskade utsläpp från transporterna?

Anf. 70 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Per Bolund! Detta är lite intressant, för det är alldeles uppenbart att ledamoten inte har läst Sverigedemokraternas motioner.

För vår del är det viktigt att lyfta upp en stor mängd av godset på järnväg, om vi pratar om landtransporter. Det tunga långväga godset kan med fördel gå på järnväg. Det är egentligen anledningen till att vi vill rusta järnvägen så att den fungerar och så att industrin har ett förtroende för järnvägstrafiken. Då måste tåget gå. Om man bokar ett tågsätt och ska transportera sitt gods får det inte vara så att det levereras till kund i den mån järnvägen fungerar. Det funkar inte så. Det är ett av skälen till att vi har lagt fokus på att underhålla järnvägen.

Det andra är att vi vill stärka sjöfarten, för den kan då ta en stor del av godset från hamnarna. Då kan man avlasta vägsystemet. Men vi kommer inte ifrån att lastbilarna är tvungna att finnas med i början och slutet av transportererna. Hur vill vi då lösa det? Det handlar om att öka elektrifieringen, men då måste man börja i rätt ände. Man kan inte springa baklänges in i framtiden.

Jag kommer från den tunga trafiksidan, så jag vet vilken enorm effekt vi behöver för att elektrifiera den tunga trafiken. Det finns det i dag inga möjligheter att göra, av två skäl. Det ena handlar om produktionen av el, och det andra handlar om att få ut elen till mottagaren. Detta kan jag utveckla i nästa replik.

Anf. 71 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för ett tydligt åskådliggörande av att det inte finns någon plan! Det Thomas Morell nämner är de små rännilarna av trafikens utsläpp. Den stora utsläppskällan, det vill säga personbilstrafiken, nämns inte med ett enda ord. Flygets utsläpp nämns inte heller, för den delen.

Det är helt uppenbart för alla som på något sätt är insatta i frågan att de åtgärder som Thomas Morell nämner inte på något sätt kommer att föra Sverige i närheten av att minska utsläppen med 70 procent. Det finns inte någon som helst chans med de åtgärder som Thomas Morell föreslår.

Uppenbarligen har inte Sverigedemokraterna någon plan. Det kan man tycka är väldigt olyckligt eftersom de med full kraft ägnar sig åt att riva ned klimatpolitiska åtgärder och reformer. Då borde man åtminstone ha någon sorts idé eller tanke om vad som ska göras i stället. Detta är att lämna walkover, eller för att tala med finansministerns röst: När vi inte målen så når vi dem inte. Det är helt enkelt en uppgivenhet.

Det är också lite uppseendeväckande att ett regeringsunderlag som nu ägnar sig åt att kraftigt skära ned på järnvägsinvesteringar och järnvägsunderhåll pratar om att föra över gods till järnväg. Våra myndigheter och experter är ju tydliga med att det är fullt på många spår, särskilt på de stora sträckorna. Det finns helt enkelt inte kapacitet. Men regeringen har ingen plan på hur det skulle kunna gå till att få kapacitet.

Thomas Morell pratar om elektrifieringen, vilket är uppseendeväckande eftersom den politik som Thomas Morell har drivit igenom nu med full kraft leder till att vi minskar elektrifieringen. Taktiken går ned. Det säljs färre elbilar än det gjorde innan Sverigedemokraterna fick inflytande över

svensk politik. Att då lyfta fram elektrifiering som en lösning är som sagt ganska uppseendeväckande.

När man frågar Trafikverket säger också de att elektrifieringen inte är en lösning. Det räcker inte. Även om varenda bil som säljs från och med nu skulle vara en elbil kommer man ändå inte att nå trafikens mål till 2030.

Återigen, Thomas Morell: Vad är Sverigedemokraternas svar? Hur ska utsläppen minska med 70 procent till 2030?

Anf. 72 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Nu har vi fått höra något alldeles unikt i kammaren: en miljöpartist som säger att järnvägen inte kommer att lösa problemen med miljön. Det trodde jag aldrig att jag skulle få höra. Det var spännande!

Låt oss gå tillbaka till detta med att elektrifiera godstransporter. Jag har många vänner inom transportnäringen, och flera av dem vill köpa elektriska lastbilar. Men problemet är att det inte finns effekt för dem. Åkerierna kan inte ansluta sig till elnätet, för elnätet klarar inte den effektbelastningen. Det är inte som att ladda ett personbilsbatteri, utan det krävs betydligt mer effekt för att klara detta. Åkerierna kan alltså inte investera i en elektrisk lastbil, för det finns inte tillräckligt med effekt. Man måste börja i rätt ände för att man ska få någon skjuts i det hela.

Det finns en annan del i det här också, och det är ekonomin. En elektrisk lastbil är mer än dubbelt så dyr som en traditionell bil. Kunderna är i dag inte villiga att betala för kostnadsökningen, och åkerierna kan inte köpa bilar för att ställa på gården.

Man måste förstå sambanden, och överflyttningen måste ske i en takt så att samhället följer med och människorna är villiga att betala. Att bedriva åkeriverksamhet är inte detsamma som att bedriva scoutverksamhet. En lastbil är en produktionsapparat. Den måste generera pengar, som i all annan industriell verksamhet. Vi måste börja i rätt ände, och det har inte Miljöpartiet klarat. Och vi tror på järnvägen, till skillnad från Bolund.

Anf. 73 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Nästan 100 år gamla växlar och 400 försenade tåg – det är stundtals helt bedrövligt på Sveriges järnvägar, Thomas Morell. Trafikverket är helt medvetet om hur gamla de växlar är som ligger på vår järnväg och exakt hur stora problem de orsakar.

När det kommer till kontaktledningsbyten är ingen i trafikutskottet jätteimponerad av Trafikverkets planering. Jag har länge bedrivit en politik för att järnvägen ska övergå till mer statligt underhåll. Vi ser hur entreprenörer inte sköter underhållet och hur Trafikverket inte har koll på sina egna anläggningar.

Det här är någonting som också SD har drivit. Här har vi en gemensam syn med resten av oppositionen i trafikutskottet. Tidigare i år hade ni i Sverigedemokraterna möjlighet att ändra på detta och få igenom er politik trots att regeringen inte håller med er eller oss om den. Ni kunde ha gått med på ett tillkännagivande tillsammans med oppositionspartierna, men det gjorde ni inte. Ni gick i stället hem till regeringen och började förhandla. Jag vet inte riktigt vad ni fick i förhandlingen, och jag är väldigt nyfiken på det.

Men i dag ska vi debattera just trafikfrågorna och besvärigheterna på järnvägen, som är min fråga. Varför såg inte Sverigedemokraterna till att

få ordning på en av Sveriges största myndigheter? Trafikverket måste se till att ta hem underhållet, och de kan inte ha tusentals olika entreprenörer som de inte vågar ställa krav på när det till exempel gäller att använda moderna maskiner. Varför backade Sverigedemokraterna från sin egen politik när man hade chansen att få igenom ännu mer politik?

Anf. 74 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Nej, vi följde inte med på initiativet. Och varför? Det var inte tillräckligt bra. Det är det enkla svaret.

En av de största kritikerna till Trafikverket står mitt framför ledamoten. Jag tycker inte att Trafikverket sköter sitt uppdrag, och det har jag varit oerhört tydlig med. Jag brukar säga att jag leder SM i tågförseningar, för jag är aldrig annat än försenad när jag åker tåg. Järnvägen funkar inte; man kan gå ut och fråga resenärerna på vilken plattform som helst.

Det här duger inte. Det är alldeles tydligt att Trafikverket inte reder ut sitt uppdrag. Vi har hört i radioinslag de senaste dagarna att Trafikverket har vetat om att växlarna inte fungerar och att de har varit i dåligt skick. Men byter man ut dem? Nej.

Då måste vi ställa tydliga krav på Trafikverket. Nu måste de se till att få verkstad i sin verksamhet. Det är tydligt att organisationen i sig inte fungerar, men då hjälper det inte att kasta in en pengapåse till. Det är därför ert förslag inte höll måttet i våra ögon.

Anf. 75 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag hörde inte riktigt svaret på min fråga. Det var kanske lite mer undanflykter när det gäller att Sverigedemokraterna inte vill bedriva sin egen politik när man väl har chansen att göra det.

Det är ett rätt uppenbart svar till Sverigedemokraternas väljare: Det är ganska lätt att frånga sin egen politik om man kan få något annat i betalning. Sverigedemokraterna kanske har gjort en jättebra deal; ni har uppenbarligen fått något annat i betalning som avgör att ni backar från att Trafikverket ska sköta underhållet i statlig regi. Vi som lagstiftare och skattebetalare skulle då ha oerhört mycket mer kontroll över vad Trafikverket gjorde. Vi skulle se till att Trafikverket kan ställa krav på entreprenörer, använda kontaktledningsmaskinerna och se till att man förkortar den tid det tar att byta spårväxlar från flera dagar till tre timmar. Tekniken finns, men myndigheten har i dag inte förmåga att ställa dessa krav. Vi har inte den kontrollen, för svensk järnväg är sönderprivatiserad.

Det behövs jättemycket underhåll. Regeringen säger att man satsar på detta. Vänsterpartiet satsar 5 miljarder mer på järnvägsunderhåll än regeringen.

Sverigedemokraterna säger sig å ena sidan satsa på järnvägen men frångår å andra sidan sin egen politik – det är inte en jätteimponerande hantering av situationen. Vi sitter alla på försenade tåg, och det är ett jätteproblem, för arbetspendlarna och för godsindustrin.

Jag tycker inte att svenska folket ska lita på Sverigedemokraterna i denna fråga, för vi behöver omorganisera hela järnvägssystemet. När det gäller den stora omorganisation av Trafikverket som Sverigedemokraterna efterfrågar kan jag berätta att jag har varit med och omorganiserat Polismyndigheten. Det var en förskräckligt lång och jobbig resa för hela myndigheten. Det är kanske inte dit vi ska gå.

Anf. 76 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli; jag är tvungen att kommentera det där sista. Nej, omorganisationen av polisen blev inte bra – det kan jag hålla med om. Vad gjorde man där? Jo, man slog ihop alla myndigheter ute i landet till en myndighet. Vad har man gjort med Trafikverket? Precis samma sak.

Fungerar Trafikverket? Nej, det är vi rörande ense om. Om man trycker in mer pengar i en organisation som inte fungerar, varför skulle man förvänta sig att få ett bättre resultat? Det grundläggande problemet är hur organisationen fungerar.

Jag kan försäkra ledamoten om att detta är något jag har diskuterat med departementet, för det duger inte som det fungerar i dag. Men det hjälper inte att ge en organisation som inte fungerar mer pengar. Det enda som händer är att man förlorar mer pengar och får mindre verksamhet.

Man måste gå en annan väg, och det har vi valt att göra. Detta kommer att ge sig framöver, så ledamoten kommer att få svar på sina frågor.

Anf. 77 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det är spännande att sitta och lyssna på debatten!

Jag ska ställa lite frågor på samma tema. Jag skulle vilja backa till gårdagen, när trafikutskottet hade en flygdag som Socialdemokraterna var värd för. Jag tyckte då, när ledamoten talade, att jag hörde en kritik mot marknadseringen av samhällskritisk infrastruktur. Det var en direkt fråga som ledamoten fick. Jag tycker att det är väldigt glädjande att Sverigedemokraterna ger uttryck för att det faktiskt inte är bra att vi har marknadsierat samhällskritisk infrastruktur som till exempel järnvägen och flyget och dessutom digitaliseringen – inte minst med tanke på det säkerhetspolitiska läge som vi nu befinner oss i.

Jag ska återknyta till det som sagts här i talarstolen tidigare. Tycker Sverigedemokraterna att det är rimligt med till exempel 52 aktörer i järnvägssystemet – som det var senast jag läste; det är säkert fler i dag – som slåss om alldeles för lite kapacitet? Det är ändå detta som är den stora utmaningen. Uppenbarligen tycker man inte det, eftersom man tidigare har tyckt att vi ska återta en del av underhållet i egen regi.

Jag undrar också vilka steg Sverigedemokraterna, utifrån det som ledamoten sa i går, kommer att ta för att peka ut vad som är samhällskritisk infrastruktur. Jag hörde ledamoten säga detta i går och vill följa upp det i dag. Vilka steg kommer Sverigedemokraterna att ta när det handlar om vårt område, det vill säga transportområdet och fysisk och digital infrastruktur?

Anf. 78 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Frågan i går handlade om radarsystemet. Radarsystemet har vi för att kunna vägleda flygtrafiken på ett effektivt sätt. Vad som nu händer är att ett avtal löper ut så att åtta flygplatser inte kommer att få fullständig radartäckning. Man får då ha längre tidsintervall mellan de flygplan som ska starta och landa.

Vad vi diskuterade var om vi ska ha ett system där vi släpper en så viktig del. Det handlar också om landets försvar – om att kunna vägleda Försvarsmaktens flyg. Vi måste kanske fundera ett ögonblick på hur vi har det med våra radarsystem när det gäller att täcka och säkra landets gränser.

Det var detta frågan handlade om; det hade inte mycket med väg och järnväg att göra.

När det gäller radardelen får vi nog ta oss en funderare på hur vi ska ha det med den. Vi kan inte ha en situation där vårt försvar, ambulansflyget eller vad det nu kan vara som är viktigt får vänta på sin tur. Det duger inte, utan vi måste ha ett radarsystem som hanterar situationen här och nu, i denna sekund, och inget annat.

Om vi går tillbaka till det vi debatterar i dag måste vi se till att få verksamheten på den myndighet som har ansvaret för väg och järnväg att fungera. Det gör den inte i dag – det är vi rörande ense om. Socialdemokraterna vill gå hela vägen och föra in mer pengar i en myndighet som uppenbarligen inte klarar detta. Det säger vi nej till. Vi måste hitta en annan väg.

Anf. 79 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det där är en efterhandskonstruktion. Vårt utskottsinitiativ handlade om att se över förutsättningarna att återta i egen regi, inte om några pengar. Det där handlar bara om att man ska kunna säga: Det var därför vi sa nej. Men det stämmer uppenbarligen inte.

Ledamoten vill bara diskutera en liten fråga som radarsystemen, men när det gäller försvaret har vi ju skrivit avtal. Sverige har skrivit avtal med USA, i går eller i förrgår, om att man ska kunna göra truppflyttningar. Ledamoten vet lika väl som jag att det handlar om människor och utrustning som förmodligen ska flyttas med tåg. Om vi någon gång kommer med i Nato kommer samma sak att hända.

Visst, vi kan se över radarsystemet – det är bra att vi börjar någonstans. Men detta handlar om det stora. Vad är det för samhällskritisk infrastruktur som vi faktiskt inte ska lämna ifrån oss till någon annan utan säga att staten ansvarar för, för att vi ska vara ett tryggt och säkert land?

I går under flygdagen hörde vi också väldigt intressanta reflektioner kring att det är utsläppsminskningarna som är det viktiga, inte vilket transportslag vi använder oss av. Detta hör vi aldrig Sverigedemokraterna prata om. Jag skulle gärna vilja att Thomas Morell berättar lite grann för mig och övriga som tittar på detta om hur Sverigedemokraterna tänker jobba med frågan om utsläppsminskningar, inte minst med tanke på COP 28. Man kan tycka vad man vill om det avtalet, men det som ändå sades var att det är första gången som fossil energi har pekats ut som ett problem. Det har uppenbarligen inte Sverigedemokraterna gjort, så hur tänker Sverigedemokraterna kring detta?

Anf. 80 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån även denna gång. Att minska utsläppen är viktigt. Vi säger att detta inte får styras av vilken fordonstyp eller vilket transportslag det rör sig om, utan det handlar om den teknik vi använder för att minska utsläppen.

Om vi har ett flyg som är helt fritt från utsläpp, vad är då problemet med flyget? Jag vet att det finns ledamöter här i riksdagen som säger att vi inte ska flyga. Då är det en principalsak att vi inte ska använda flyget som transportmedel.

Vi tycker inte så. Vi tycker att vi ska flyga – att vi ska använda den infrastruktur som finns även i luften. Men då måste vi se till att minska miljöpåverkan. Detta kan man göra genom att elektrifiera flyget eller ge-

nom att flyga på biobränsle. Det är en snabbare lösning än att gå ned på backen, för där har vi inte riktigt samma möjlighet till försörjning med biobränsle eller el. Vi har inte byggt ut just den delen.

Jag fick en film i går av ett åkeri som har en vätgasbil på prov. Det är synnerligen intressant. Då blir det vatten i avgasröret. Det gäller bara att kunna producera vätgas.

Sedan har vi detta med hur man formulerar sig. Står det att man ska återta underhållet i statlig regi betyder det precis det. Det finns fördelar med att ha det utlagt även på underentreprenörer. Det har egentligen inte så stor betydelse vem som håller i maskinen, men det måste bli gjort, och man måste ha klart för sig hur det ska funka. Man måste ha en tydlig styrning. Det har man inte i dag. Det hjälper inte att flytta tillbaka underhållet i statlig regi om man inte klarar av att styra verksamheten.

Anf. 81 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Det är ett par frågor jag skulle vilja ställa till ledamoten Morell kopplat till ett par olika delar av trafikskottets ansvarsområde.

Det första handlar om en fråga som ledamoten uppehöll sig ganska mycket vid. Det handlar om järnvägens underhåll. Jag skulle vilja att ledamoten fördjupar detta lite. Sverigedemokraterna stödde ju regeringens förra budget, som innebar en minskning av järnvägsunderhållet. Nu skriver majoriteten i sin text att underhållet ökade till 2022. Det året var det den förra regeringen som lade fram sin budget. Sedan säger majoriteten att vi ligger på fortsatt höga nivåer. Hur ser ledamoten på det faktum att man gjorde en minskning för att sedan möjligtvis lägga tillbaka något och ändå fortsätta på ungefär samma nivåer som den tidigare regeringen hade?

Det pratas ju om att det finns en stor infrastrukturskuld, inte minst när det gäller underhåll. Man säger att järnvägen saknar 60 miljarder. Jag undrar hur ledamoten ser på detta.

Min andra fråga handlar om något som ledamoten nämnde vid två tillfällen, om jag hörde rätt. Ledamoten sa så här: Inte att förglömma den digitala infrastrukturen. Men så blev det inget mer, förutom det allra sista han sa i anförandet, som handlade om digitalt.

Sverige halkar efter. I budgeten står det att vi ska vara världens bästa land när det gäller att använda digitaliseringens möjligheter. Vi halkar ned till femte plats och sedan till nionde plats. Vi fortsätter att halka ned. Hur ser ledamoten på Sveriges möjlighet att återta tättpositionen när det gäller att använda digitaliseringens möjligheter?

Anf. 82 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med frågorna framifrån, för omväxlings skull. Vi talar om detta med järnvägen och underhållet.

Man kan titta på hur den förra regeringen lade upp investeringar och underhåll för järnvägen. Man var oerhört låst vid detta med höghastighets-tåg. Det var bara detta det handlade om, ingenting annat.

Vad vi nu har fått göra är att ställa om kursen. Man måste bygga ut där det finns flaskhalsar och renovera där behovet finns. Men det är inget man gör över en natt.

Som ledamoten har kunnat läsa i nyheterna kommer även infrastrukturpropositionen att landa i Tidöavtalet. Då har vi större möjligheter att påverka och lägga vår hand vid hur det ska bli framöver. Det kommer att

bli investeringar i järnvägen för att få bort flaskhalsar. Det kommer också att läggas mer pengar på underhållet.

Vi har dock varit tvungna att städa upp efter den förra regeringens sätt att hantera järnvägstrafiken. Vi ser ju hur det har blivit, med alla förse-ningar och brister som finns i hela järnvägssystemet. Detta är inget vi kommer att ändra på i nästa vecka, utan det kommer att dröja mandatperioden ut och förmodligen ännu en bit längre fram i tiden. Men att vi kommer att göra en kursändring är helt klart.

Vi kliver bort från höghastighetstankarna och vill i stället se till att vi får ett robust järnvägssystem som fungerar även om det råkar komma lite snö eller om ett löv trillar ned på spåret. Så är det ju inte i dag. Kommer det lite snö eller lite löv är det stopp i systemet.

Det digitala får jag ta i nästa inlägg. Jag ber om ursäkt.

Anf. 83 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Inte att förglömma den digitala infrastrukturen, sa ledamoten. Det är väl säkrast jag inte frågar om något annat inför hans sista replik än just på vilket sätt han anser att man behöver arbeta politiskt. Jag hoppas verkligen att svaret inte blir liknande det som gällde underhållet, alltså att det kommer att ta både denna mandatperiod och nästa innan man kommer att kunna se någon förändring.

Med det arbete som sker nu, inte minst med regeringens tillsatta AI-kommission, lär vi halka mycket långt efter om det inte finns ett politiskt ledarskap som tar på sig ledartröjan i detta.

Jag kan dock inte hoppa över frågan om järnvägsunderhållet. Det svar som ledamoten gav handlade ju om nybyggnation. Det handlade inte om underhållet.

Thomas Morell klagar på den förra regeringen och säger att man bara hade höghastighetståg för ögonen. Men det stämmer ju inte. Det satsades ju mycket på underhåll, och just underhåll handlar ju om den befintliga järnvägsinfrastrukturen.

Ledamoten säger att vi ska satsa på detta sedan, när Sverigedemokraterna får komma med i Tidösamarbetet också när det gäller infrastruktur. Då undrar jag vad det egentligen är som skiljer, mer än en bombmatta av ord som så att säga ska förhindra att vi hör att det egentligen inte är någon ny politik utan ungefär som förut och det alltså inte kommer att ske några förändringar. Detta säger jag som kommentar rörande järnvägsunderhållet.

Nu kommer jag till min grundläggande fråga: Hur kunde ledamoten helt glömma att säga något om innehållet i den digitala infrastrukturpolitiken?

Anf. 84 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Nu ska jag försöka svara. Infrastrukturen för den digitala verksamheten måste byggas ut. Vi måste också säkerställa att den fungerar över hela landet.

I dagsläget finns det inte mer pengar avsatta för detta, men vi kommer att arbeta för att det ska ske. Vi är beroende av en snabb infrastruktur på den digitala sidan, även i skogarna i Västerbotten, i Värmland eller var det nu kan vara, men det är inte utbyggt överallt.

Sedan har vi väckt en ganska omfattande motion när det gäller AI. En av våra ledamöter i utskottet är den som driver den frågan framåt. Vi har

halkat efter i Sverige – det är inte tu tal om det – och vi måste återta tätpositionen. Det kommer att vara en del av arbetet, så att vi ska lyckas återta tätpositionen.

Vi var väldigt ledande under många år, men vi har halkat efter. Det är inte bra. Det är inte bra för vår industri. Vi måste återta vår förlorade ledartröja.

Så kommer jag tillbaka till detta med järnvägen. Det är något av en käpphäst för min del. Det behöver byggas ut en sådan järnväg. Ta en sträcka som Göteborg–Alingsås, som är en av de hårdast belastade i Sverige. Där har vi en godsmängd som är enorm i dag, och hamnen i Göteborg ska öka. Det finns inte kapacitet. Detta försummade den förra regeringen. Man hade inte ens med det i den plan som lades fram.

Det kommer att bli ändring på detta. Vi måste få ett system som fungerar och kan hantera de godsmängder som industrin behöver få transporterade. Om detta inte sker kommer transporterna att läggas ut på vägarna. Då kan man räkna ut hur det blir i Göteborg.

Anf. 85 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Den svenska ekonomin och det svenska samhället möter nu många olika kriser på en gång. Vi befinner oss i en allvarlig inflations- och tillväxtkris. Den sticker ut i en internationell jämförelse.

Som en följd av den ekonomiska krisen kommer nu en välfärds-kris i kommuner och regioner som särskilt drabbar landsbygden och inte minst skolan på landsbygden.

Samtidigt drabbas många svenska städer av en kris när det gäller tryggheten på gator och torg. Det handlar om gängkrig, skjutningar och bomber och om unga människor som är både förövare och offer. Klimatkrisen blir allt tydligare. Trots det är den svenska klimatpolitiken och klimatomställningen i vårt land i kris till följd av Tidöpartiernas politik. Rysslands anfallskrig mot Ukraina ställer fortsatt höga krav på prioriteringar av vårt lands försvarsförmåga och stödet till Ukraina.

Ja, det är väldigt många olika kriser samtidigt. Trots det, fru talman, är svensk ekonomi i grunden stark. Vi har en välutbildad befolkning. Vi har framåtsyftande, innovativa och starka företag. Vi har en hög sysselsättning, och vi har fortsatt en fungerande välfärd. Men den ekonomiska politiken präglas alltmer av oordning och av en regering som inte förmår hantera de pågående kriserna.

Det är genom kloka reformer – inte populism – som Sverige och svensk ekonomi har tagit sig igenom tidigare kriser. Men det kräver att det finns någon kraft i politiken som står upp för grundläggande principer: Det ska löna sig att arbeta. Skola och utbildning är grunden för välstånd i hela landet. Vi kan inte börja öka utsläppen om vi ska förhindra en klimatkatastrof. Och företagen är vår tillväxtmotor.

Centerpartiet tar upp stafettpippen från tidigare framgångsrika ekonomiska reformer och vill föra in detta i debatten igen, för det är en krisbekämpning på riktigt.

Fru talman! En väl fungerande transport- och it-infrastruktur är en förutsättning för att det ska gå att bo, leva och arbeta i hela landet. Det är även viktigt att näringslivets godstransporter fungerar för att möjliggöra företagsamhet och arbete i hela landet. Teknikutveckling, effektivisering, digitalisering, regelförenklingar och en omställning till elektrifierade trans-

porter liksom en ökad andel förnybara drivmedel bidrar till fortsatt goda kommunikationer i hela landet utan att miljö- och klimatpåverkan ökar.

Inom Centerpartiet driver vi på för att Sverige ska nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta och utsläppsminskningar från de inrikes transporterna med 70 procent till 2030. I det arbetet har de statliga infrastrukturinvesteringarna en mycket viktig roll att spela.

Från Centerpartiets sida prioriterar vi att öka underhållet och utbyggnaden av järnvägen. Vi vill satsa på alternativa finansieringslösningar, elektrifiering, förnybar energi, mer kollektivtrafik, ytterligare investeringar i it- och bredbandsutbyggnad och förbättrad mobiltäckning.

Vi menar att alla fem transportslag tillsammans skapar förutsättningar för transporteffektivitet och en smart omställning till klimatnytta.

Eftersom vi värnar hela landets utveckling är det viktigt att de resurser som satsas på infrastruktur fördelas över hela landet. Jag måste få säga att det känns oroande med signalerna från den nya regeringen – om jag får kalla Tidöregeringen för det – där man pratar om arbetspendling och gods. De långa stråken i vårt land är oerhört viktiga att utveckla. Jag hoppas att vi får se förtydliganden i fråga om hela landet i den infrastrukturproposition som kommer under nästa år.

Från Centerpartiets sida vill vi för hela landets skull satsa ytterligare medel på underhåll av vägar. Vi höjer därför det anslaget med 250 miljoner kronor mer än regeringens förslag.

En annan fråga som har debatterats ganska mycket under året kan tyckas liten, men ju mer insatt man blir i den, desto mer förstår man det stora allvaret. Det handlar om trafiken till och från Gotland.

Priserna för både persontrafik och frakt av gods har höjts dramatiskt. Det drabbar både resenärer och fordonstrafik. Och det hotar företagets konkurrenskraft, vår livsmedelsförsörjning och öns attraktionskraft. Då är det rimligt att staten lindrar effekterna för Gotland, dess befolkning och företag. Därför föreslår vi att anslaget 1:7 Trafikavtal ska ökas med 100 miljoner kronor mer än regeringens förslag för att säkra färjetrafiken till Gotland.

Det finns fördelar med regeringens förslag om en övergång till efter-skottsbetalningar av bredbandsstödet, men vi vill samtidigt framhålla att behoven är väldigt stora på landsbygden. Globaliseringen och digitaliseringen av samhället för människor närmare varandra, och den digitala infrastrukturen är nödvändig för att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet. För att de internetbaserade tjänsterna ska kunna användas överallt behövs både ökad täckning och högre överföringshastighet.

Vi vill även påtala de brister som finns när det gäller mobil uppkoppling på de trafikerade järnvägssträckorna. Detta leder till sämre möjligheter att utnyttja restiden. Från Centerpartiets sida satsar vi ytterligare 300 miljoner kronor på anslaget 2:5 Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation.

Det är väl detta som är grunderna i Centerpartiets budgetförslag på infrastrukturområdet. Det är ytterligare ett antal hundra miljoner till underhåll av väg. Det är 300 miljoner till driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation, och det är 100 miljoner kronor för trafikavtal kopplat till Gotland.

Fru talman! Vi har varit inne på att vi ska vara bäst i världen när det gäller digitaliseringens möjligheter. Man kan läsa utskottets ställningstag-

ande för hela budgeten. Det framstår mer eller mindre som en lovsång till budgetförslaget. Men det finns också en del i betänkandet som handlar om att följa upp regeringens politik. Jag skulle vilja påpeka att det där finns ganska skarpa skrivningar om behovet av analys från regeringens sida när det gäller detta.

Jag skulle önska att de tre regeringspartierna i sina anföranden blir väldigt tydliga med vilken analys man gör i fråga om hur vi ska återta tätpositionen när det gäller digitaliseringens möjligheter.

Fru talman! Från Centerpartiets sida har vi en högre budgettram. Och eftersom ramarna redan är antagna väljer vi att avstå från ställningstagande. Vi har ett särskilt yttrande i betänkandet.

Det närmar sig jul. Jag får passa på att önska talmanspresidiet god jul och gott nytt år.

Anf. 86 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det var många kriser. Det handlade inte bara om infrastrukturen, som jag tycker att vi ska försöka fokusera på under denna debatt.

Fru talman! Jag funderar mycket på Ulrika Heies prat om digitaliseringen. Regeringen har gett ett uppdrag som handlar om att man ska se över hur vi ska kunna nå de sista hushållen, de som ligger längst bort och som i dagsläget inte har täckning. Det är ett uppdrag som finns.

Sedan bredbandsmålen sattes har det hänt väldigt mycket med tekniken som gör att man kan lösa detta på annat sätt och få till en uppkoppling mycket snabbare. Det pågår ett arbete för att se till att hela Sverige ska kunna få en bra uppkoppling. Vi delar den ambitionsnivån.

Men vi vet också att den offentliga sektorn i Sverige ligger långt efter. Det finns flera internationella mätningar som visar att den svenska offentliga sektorn när det gäller digitalisering i allmänhet och AI i synnerhet ligger väldigt långt efter. Den offentliga sektorn i Sverige ligger nästan i bottenligan, skulle man kunna säga. Det är ganska allvarligt, inte minst med tanke på hur mycket pengar man skulle kunna spara.

Myndigheten för digital förvaltning är en väldigt viktig aktör för att stötta offentlig sektor med digitalisering. Ledamoten hade en hög svansföring i sitt anförande kring digitalisering. Men Centerpartiet väljer faktiskt att sänka anslagen till Digg, som ju är en av regeringens och landets viktigaste aktörer när det gäller att stötta just offentlig sektor i att komma vidare i digitaliseringen.

Anf. 87 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Jag är glad att ledamoten Stockhaus lyssnade noga på mitt anförande, där jag betonade just den breda bilden för att sätta infrastrukturen i dess verkliga sammanhang och hur vi genom en fortsatt satsning kopplad till infrastrukturfrågorna, vilket transportslag det sedan än gäller, också bidrar till förståelsen för och en lösning på alla de olika kriser som jag talade om. Precis som ledamoten säger satsar vi också hårt för att nå de sista hushållen och uppskattar det arbete som man gör för detta.

Jag delar ledamotens bild att vi har ett stort behov av satsningar runt om i hela vårt land, eftersom vi har en ganska diversifierad verklighet, om jag får kalla det så, både geografiskt och kunskapsmässigt. När utskottet hade ett öppet sammanträde om AI handlade det också då en del om hur

vi kompenserar för den till stora delar decentraliserade verksamheten. Det lyftes som en problembild under det seminariet, och vi behöver på olika sätt hitta politiska vägar för att nå dit.

Ledamoten har mycket väl uppfattat att vi lägger ett effektiviseringskrav på alla myndigheter under det här området. Då kommer ingen undan, utan det gäller alla de olika delarna. Vi har alltså valt att lägga ett effektiviseringskrav på alla myndigheter, oavsett om det gäller Digg, Transportstyrelsen, Trafikverket eller någon annan, och det är det man har att förhålla sig till i sin verksamhet.

Anf. 88 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag kan tycka att det är lite anmärkningsvärt just med tanke på det vi fick höra på hearingen. Det man efterfrågade var ett politiskt ledarskap kring de här frågorna, och ett sätt att utöva politiskt ledarskap är att se till att det finns myndigheter som kan stötta det offentliga Sverige med digitaliseringen.

Jag har diskuterat den här frågan med många aktörer under lång tid, och det är väldigt tydligt att den förra regeringen, som Centerpartiet stöttade, inte tog detta ledarskap. De här frågorna fanns inte på agendan.

Vad gäller AI-frågan mötte jag en stor frustration kring att man inte över huvud taget hade tagit tag i den, men nu händer det saker. AI-kommissionen och AI Sweden hade en stor presskonferens i går där de presenterade en lösning inte minst för offentlig sektor.

Jag tycker ändå att det är oerhört märkligt att ha den höga svansföring som ledamoten har kring digitaliseringsfrågorna och samtidigt skära ned på de pengar som ska gå till den myndighet som faktiskt skulle kunna hjälpa till med precis det som ledamoten lyfte tidigare, nämligen att se till att vi med den centraliserade modell av styrning som vi faktiskt har kan stötta kommuner, regioner och andra offentliga aktörer i att använda digitala verktyg mer effektivt.

Den myndigheten väljer Centerpartiet att skära ned anslagen till. Jag kan tycka att det är lite anmärkningsvärt.

Anf. 89 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Det är oerhört viktigt att vi återtar mycket av det vi har tappat när det gäller den digitala förmågan och att använda digitaliseringsmöjligheter. Då vill det till att vi har myndigheter som kan göra sitt jobb och också är rustade på många olika sätt.

Här blir man nästan lite frestad att också diskutera på vilket sätt skolan skulle vara en del av det. Vi har ju båda två tidigare varit engagerade i den frågan om digitaliseringens möjligheter. Men jag avstår från det för att i stället uppehålla mig vid det som ledamoten frågar om.

Jag blir lite förvånad över att det plötsligt blir så oerhört viktigt att lägga pengar hos myndigheten när det gäller detta. Det brukar inte låta så från Moderaternas sida – att myndigheter ska ha mer pengar för den ena eller den andra uppgiften. Jag tror att alla myndigheter faktiskt har att jobba med en stor grad av effektivisering så att man också lägger resurser på det som gör verklig skillnad.

Vi från Centerpartiet anser att alla våra myndigheter har möjlighet att faktiskt vässa sig och fundera över hur man ska använda resurserna på bästa sätt framöver så att man också får bästa möjliga resultat av dem.

Från Centerpartiets sida anser vi att det är oerhört viktigt att vi når alla människor i hela landet. Därför lägger vi ytterligare 300 miljoner kronor på att öka den del som handlar om digitala möjligheter. Vi har dragit ned någon miljon på den myndigheten, men man kan väl fundera över om inte de resterande 300 miljonerna till väldigt stor del uppväger detta så att man faktiskt kan göra satsningar ute i landet på det sätt som skulle behövas för att åter ligga i framkant.

Anf. 90 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noga till Ulrika Heies anförande, och jag tycker att det är väldigt positivt att hon, som Centerpartiet ofta gör, lyfter digitaliseringen. Där har vi många gemensamma intressen – dels utbyggnaden av bredband som vi drev ihop under den förra mandatperioden, dels generellt hur vi kan använda digitaliseringen i den offentliga verksamheten. Det är verkligen ett gemensamt intresse.

Vi har också många tankar runt utbyggnaden av järnväg och väg som vi är i ett otroligt stort behov av. Det handlar om infrastruktur men kanske framför allt om underhåll, som vi kan se inte minst under det första året av den här mandatperioden.

Men det räcker inte att bara lägga resurser på järnväg och väg. Vi måste också ha kompetens som ska kunna göra det här jobbet. Det är en prioriterad fråga; det hör vi från branschen vid nästan varje möte.

Därför reagerade jag ganska starkt när ledamoten sa att det ska löna sig att arbeta och att utbilda sig, samtidigt som man väljer att dra ned på just pris- och löneanslagen. Om det enormt stora behov vi har av att bygga mer järnväg och väg till största delen handlar om kompetens, hur tänker då ledamoten kring att man minskar pris- och löneanslagen till de flesta myndigheter inom området?

Anf. 91 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack för de positiva orden kopplat till att vi lyfter digitaliseringen och också utbyggnad av väg och järnväg! Jag delar ledamoten Gellermans bild av att vi som två liberala partier genom åren, både under alliansregeringen och under januarisamarbetet och så vidare, har drivit många viktiga frågor bland annat när det gäller underhåll.

Det är mycket riktigt så att vid nästan alla besök vi gör handlar det om att det är infrastruktur och kompetensförsörjning som bygger Sverige starkt. Oavsett om vi pratar klimatomställning eller någon annan del av företagsutveckling ser vi att det finns ett stort kompetensbehov framöver.

Något som jag tänker att ledamoten också är väldigt väl medveten om är att när man ger olika former av rationaliseringsuppdrag brukar man faktiskt lägga dem ganska jämnt över. Åtminstone är det min erfarenhet både från kommunal och statlig nivå att man inte räknar upp löner och pris. Det finns ju inget som säger hur många anställda en myndighet ska ha, så det finns ändå en ganska stor påse pengar som man kan använda för att bygga kompetens.

Ganska ofta hör man Tidöpartierna förfäras över hur många anställda det finns i många myndigheter. Då kan det handla om att rationalisera så att man har just den kompetens som man behöver och värdesätter den på ett sådant sätt att man kan dra nytta av att det går att göra karriär inom våra myndigheter, givetvis med passande löneförmåner och så vidare.

Jag delar verkligen ledamotens syn på vikten och behovet av kompetensförsörjning. Då blir också skolan och den högre utbildningen viktiga delar att lyfta in i sammanhanget så att vi kan säkerställa att vi bygger den kompetensen på många olika sätt.

Anf. 92 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Vi pratar mycket om Trafikverket, om vi ska ta den myndigheten som ett exempel. Man behöver digitalisera mer av sin infrastruktur och använda all data som finns. Om man ska lyckas behöver man attrahera den typen av kompetens. Som vi alla vet kostar den kompetensen kanske lite mer än en medelanställd på Trafikverket eftersom det är stor efterfrågan på den typen av personal.

Därför blir jag oroad av neddragningar på pris- och löneanslagen. Det rimmar dåligt med hur Centerpartiet vill att man ska jobba mer med digitalisering inom alla myndigheter, framför allt Trafikverket. På Trafikverket finns en stor databas som innehåller mycket data. Men verket lyckas inte tillgodogöra sig all data, och därför måste de göra en satsning.

Av den anledningen oroar det mig att Centerpartiet vill dra ned på lönerna på myndigheten, inte minst på grund av inflationen. Det rimmar inte. Jag skulle vilja att ledamoten utvecklar detta lite till.

Anf. 93 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Vårt budgetförslag innebär 300 miljoner mer till driftssäker och tillgänglig elektronisk kommunikation än regeringens förslag. Vi drar ned 1,2 miljoner kronor på den myndighet som ledamoten först nämnde.

När det gäller Trafikverket drar vi ned 6,9 miljoner kronor.

Man kan ändå jobba med rationaliseringar inom ett verk. Jag förstod ledamotens fråga så att om man inte räknar upp lönerna kan man inte attrahera kompetenta medarbetare, men det är inte så det går till. Det handlar om på vilket sätt man konstruerar sin myndighet. Det framgår inte i regleringsbrevet exakt hur många anställda det ska vara på en myndighet eller hur mycket lönerna kan höjas vid en uppräknings. Här kan myndigheterna jobba med rationaliseringar av olika slag.

Det är oerhört viktigt att vi tar till oss av det som kom fram på sammanträdet om AI. Där framgick att det handlar om hur vi kompenserar för det decentrala. Vi har av många olika anledningar valt ett decentralt system med kommuner i olika storlekar och många olika aktörer. Därmed måste vi på olika sätt fundera över hur vi kompenserar för det decentrala. Centerpartiet kompenserar genom att öka det anslag som handlar om driftssäker och tillgänglig elektronisk kommunikation med 300 miljoner kronor. Vi rationaliserar något på våra myndigheter, men som helhet stärker dessa satsningar förmågan att nå alla människor. Därmed får alla människor i Sverige möjlighet att vara en del av den digitala utveckling som vi alla vill se.

Anf. 94 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Vi vill alla ta oss till våra arbeten utan att fastna på ett tåg som står stilla på grund av växelfel eller annat problem. Jag har förmånen att få bo

i Stockholm, så jag behöver inte alltid ta tåget, men jag vet att många utsätts för stora påfrestningar när de tar sig hit varje vecka.

Vi vill också att de varor vi efterfrågar ska finnas när vi efterfrågar dem, och det förutsätter en fungerande infrastruktur.

Tyvär har vi en situation som innebär förseningar för både gods och människor. Det främsta skälet är att underhållet av vår infrastruktur inte har fungerat. Den tidigare regeringens åtta år av passivitet, ständig ko-handel med Miljöpartiet och oförmåga att se möjligheterna i teknisk utveckling har skadat Sverige. Man har valt att klippa band och satsa på prestigeprojekt i stället för att prioritera att den infrastruktur som redan finns på plats faktiskt fungerar. Det samhällsekonomiskt mest lönsamma vi kan göra är att se till att den infrastruktur som redan finns på plats fungerar.

Vi har en förmåga i politiken att fokusera på nya projekt i stället för att säkerställa att de som finns på plats redan fungerar. Det är något som den här regeringen har varit tydlig med, det vill säga att vi ska prioritera underhållet. Vi måste säkerställa att både järnväg och väg fungerar.

Fru talman! Om man jämför hela situationen med ett hus prioriterade den förra regeringen att projektera ett inglasat uterum, trots att taket på huset läcker, det är fukt i källaren eftersom vi inte har prioriterat dränering, färgen flagnar och fönstren är trasiga. Det är dags att börja fokusera på de bitarna och inte på det inglasade uterummet.

Nu har vi en regering som vill fokusera på att människor kan ta sig till jobbet och att godstransporter fungerar. Det innebär att fokus framöver kommer att ligga på underhåll. Det visar vi redan i budgeten för nästa år med mer pengar till underhåll av både järnväg och väg.

I förra veckan presenterades också en uppdatering av Tidöavtalet. Den inkluderar infrastruktur. Vi ska skapa en samsyn, och vi har till stor del en samsyn om hur vi gemensamt bör utveckla vår infrastruktur. Det är en bra grund för att skapa långsiktighet när det gäller infrastrukturpolitiken.

Fru talman! Sedan regeringen tillträdde har det gjorts mycket inom infrastrukturområdet. Det som har fått mest uppmärksamhet är stoppet av det samhällsekonomiskt olönsamma prestigeprojektet med höghastighetsjärnväg. Det har gjort det möjligt att prioritera annat, till exempel åtgärder på Öresundsbron för att möta ökad trafik från Fehmarn Bält-tunneln när den öppnar 2029.

Trafikverket har också fått i uppdrag att ta fram förslag för att snabba på nödvändiga investeringar i norra Sverige för att möta de industriinvesteringar som görs i norr. Trafikverkets förslag i den rapporten innehåller bland annat alternativa finansieringsmodeller som vi föreslog i valrörelsen och som Socialdemokraterna avfärdade som omöjliga och sannolikt olagliga. Nu bereds förslagen, och besked kommer inom kort. Det är besked som vi vet att industrierna i norra Sverige efterfrågar.

Vi har också en helt annan syn på hela infrastrukturens system. Vi inser att människor behöver använda bil, och det innebär att vi måste ha vägar utan stora hål. Därför har regeringen valt att satsa mer pengar på vägunderhåll.

Vi har också börjat ta tag i den omfattande kritik som Riksrevisionen har riktat mot Trafikverket. Det är frågor som den förra regeringen trots elva olika riksrevisionsrapporter inte tog tag i. Jag vet att ledamoten Morell tog upp dessa frågor i sitt anförande. Det här är frågor som vi återkom-

mande diskuterar med departementet, och vi vet att departementet har återkommande diskussioner med Trafikverket om att effektivisera sina processer. Verket har fått konkreta uppdrag att effektivisera järnvägsunderhållet för att säkerställa att vi får ut mer av de satsade pengarna.

Det har också tillsatts en utredning om sjöfartens konkurrenskraft. Om jag har förstått rätt blev de människor som jobbade med sjöfart på departementet överlyckliga. Deras upplevelse var att den förra regeringen över huvud taget inte brydde sig om sjöfarten, och nu äntligen sätts lite ljus på sjöfarten. Fokus sätts på att öka konkurrenskraften och få in fler svenskflaggade fartyg.

Den här regeringen anser att alla trafikslag är nödvändiga för svensk infrastruktur. Det gäller inte minst flyget. På det seminarium vi deltog i precis innan debatten framkom att flyget har känt sig intryckt i skamvrån och inte fått någon politisk uppbackning eller uppmuntran. Regeringen har nu ökat stödet rejält till de regionala flygplatserna. Det har också tillsatts en flygplatsutredning, och de förslag som har lagts fram av utredningen bereds nu.

Det handlar om att skapa en robust infrastruktur för flyget som möter behoven av transporter. Vi behöver se till att det finns beredskapsflygplatser som fungerar och kan ta hand om nödvändiga samhällstransporter; det kan handla om sjuka människor, skogsbränder eller annat. Det är nödvändigt att vi har en bra infrastruktur med flygplatser som fungerar.

Det är slut på flygskam, och det är slut på diskussionen om nedläggning av Bromma, Västerås, Karlstad, Örebro och Skavsta.

Nu är inriktningen att äntligen börja satsa på att bygga ut Arlanda. Under den förra regeringens åtta år hände ju ingenting på det området. Det gjordes en utredning om Arlanda, som Arlandarådet tog fram till en slutrapport, med massor av bra förslag på hur man skulle kunna stärka Arlandas konkurrenskraft. Dessa förslag kastade den förra regeringen i papperskorgen. Vi ser nu att Arlanda förlorar allt fler flyglinjer till Kastrup och att Arlanda blir en matarflygplats. Den utvecklingen behöver vi vända.

Vi har också påbörjat arbetet med en ny godstransportstrategi för att säkerställa att transporter kan ske så effektivt som möjligt.

Fru talman! Omställningen av transportsektorn är viktig för att vi i Sverige ska leva upp till de klimatmål som vi satt för oss själva och de mål som EU beslutat om. Det innebär att många viktiga satsningar på infrastruktur för omställning ligger i andra utgiftsområden.

Det finns dock två viktiga frågor som påverkar oss. Det gäller framför allt laddinfrastrukturen. Vi måste få bort det som kallas laddångest så att människor vågar satsa på att köpa elbilar. Vi behöver också se till att ha en tryggad elförsörjning så att vi klarar av att göra denna omställning. Vi behöver satsa på alla de fyra fossilfria energislagen för att bygga ett robust energisystem – annars klarar vi inte omställningen.

Vi går nu in i ett år när vi ska arbeta med nästa infrastrukturproposition. Nu ska Sverige fungera. Vi vill som sagt rusta det som finns och se till att vi får valuta för de pengar vi satsar. Vi ser transportsystemet, med alla de fyra trafikslagen, som en helhet.

Vi i regeringspartierna kommer under nästa år – också inom Tidösamarbetet – att ta tag i detta för att skapa ett robust system för framtiden i Sverige.

(Applåder)

Anf. 95 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Regeringen säger att man ska satsa på arbetspendlingen. Jag är jättenyfiken på vem regeringen tycker är arbetspendlare. Tycker man att det är undersköterskan som ska ta bussen till jobbet på sjukhuset eller vårdcentralen? Det kommer att bli väldigt svårt med regeringens politik. Vi vet ju alla att regionerna går på knäna och att sjukvården är oerhört svår att hantera just nu. Undersköterskan kommer kanske inte att ha något sjukhus att ta bussen till, och bussen kommer inte heller att gå. Vi kommer att få se neddragningar inom kollektivtrafiken framöver eftersom staten inte går in med de pengar som regionerna så väl behöver för att driva kollektivtrafik.

Tänker regeringen kanske på ett annat slags pendling, som den som vi riksdagsledamöter ofta ägnar oss åt? Jag menar den långväga pendling som innebär att man sitter ganska många timmar på tåget mellan Stockholm och Göteborg eller Stockholm och Malmö. Det kan dock inte vara dessa pendlare som regeringen tänker på, för det kommer ju inte att byggas någon ny stambana.

Vi ser hur otroligt dåligt järnvägen funkar i dag. Växlarna är nästan hundra år gamla. Vi ser också hur Trafikverket gör upphandlingar. Det blir onödigt långa stopp och enkelspårdragningar. Det kan alltså heller inte vara fjärrtågpendlaren som regeringen talar om när man talar om att satsa på arbetspendlaren.

Vem är det då regeringen faktiskt satsar på när man säger att man satsar på arbetspendlingen? Det är varken den som tar den regionala kollektivtrafiken eller den som tar de mer långväga fjärrtågen. Vem är regeringens arbetspendlare?

Anf. 96 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag skulle säga att den här regeringen satsar på båda dessa två. Bussarna behöver gå på vägar som det till exempel inte är stora hål i. Det kan också vara så att undersköterskan bor i glesbygd, vilket gör att hon behöver ta bilen eftersom det inte går några bussar där hon bor. Vi har sett till att det inte blir lika dyrt för henne att ta bilen och att det inte är stora hål i vägen som hon tar till jobbet. Vi har sett till att det är möjligt att ta bilen till jobbet även om man är undersköterska och bor ute på landsbygden.

Vi satsar också på pendlingen i Mälardalsregionen och på alla kollegor som pendlar in till Stockholm. Vi vill fokusera på att se till att den järnväg som Sverige har i dag fungerar.

Den förra regeringen, som Linda Sneckers parti stödde, valde bort underhållet för att satsa på höghastighetsjärnväg för att affärsresenärer ska kunna åka fort mellan Göteborg och Stockholm och mellan Göteborg och Malmö. Vi vill satsa på vardagspendlingen på vanlig järnväg – inte på höghastighetståg som ska gå i över 320 kilometer i timmen. Det gör vi genom att se till att den järnväg som redan finns på plats fungerar. Det går dessutom betydligt snabbare.

Jag vet att man i Linda Sneckers parti inte är så mån om skattepengar – när jag ser budgeten från Vänsterpartiet känns det ibland som att Vänsterpartiet har en sedelpress i källaren som andra inte har – men det handlar också om att använda pengarna så ansvarsfullt som möjligt. Det gör vi

genom att se till att den infrastruktur för väg och järnväg som finns på plats faktiskt fungerar och inte faller sönder, vilket den gör i dag.

Anf. 97 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Om regeringen vill att den infrastruktur vi har i dag ska fungera föreslår jag att man röstar på Vänsterpartiets politik. Vänsterpartiet lägger till exempel 500 miljoner mer än regeringen på vägar i glesbygden. Vänsterpartiet lägger 5 miljarder mer på underhåll av järnvägen.

Vi vill att järnvägen ska användas, men den kommer inte att kunna användas. Regeringen kommer med sin politik gladeligen att nöja sig med att pendlaren som sitter på fjärrtåget mellan Stockholm och Göteborg kommer att resa inte bara mer än tre timmar utan kanske fyra eller fem timmar på grund av att Trafikverket, som ska sköta underhållet, inte har förmågan att upphandla underhållet på rätt sätt. Regeringen är inte intresserad av att genomföra det underhåll man talar om på det sätt som det borde göras på.

Jag hör att det i alla fall finns en pendlare som regeringen bryr sig om, nämligen bilpendlaren, som får både sänkt skatt och lägre drivmedelspriser. Jag förstår att detta är väldigt välkommet för många, men alla har inte råd att ha bil. Alla behöver heller inte ta bilen. Vi är många som gladeligen åker kollektivt därför att vi bryr oss om hur vi reser och – framför allt – därför att vi bryr oss om klimatmålen.

För att göra det bättre för pendlare borde regeringen till exempel se till att stadsmiljöavtalen finns kvar. De hjälper kommuner och regioner att se till att den regionala kollektivtrafiken förbereds på bästa sätt. Skulle regeringen bry sig om både de kortväga och de långväga pendlarna skulle man också bygga nya stambanor. Det behöver inte vara höghastighetsstambanor – jag säger detta eftersom regeringen har fastnat i en konspirations-teori om vad höghastighetsbanor är.

Bygg mer järnväg! Se till att regionernas ekonomi kommer på fötter! Gör så att undersköterskan kan ta bussen till sjukhuset i stället för att tvingas ta bilen till ett sjukhus som kanske inte finns kvar!

Anf. 98 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Ska man ha en väl fungerande infrastruktur behöver man se till att satsa på underhåll. Det gör denna regering.

Någonting som jag tycker är anmärkningsvärt med tanke på den historia vi har med Riksrevisionens rapporter och annat är att frågan om hur Trafikverket fungerar har kommit upp nu när vi har en ny regering som har plockat upp rapporterna från Riksrevisionen. Ska vi få till en väl fungerande infrastruktur måste vi ha ett trafikverk som fungerar.

Mig veterligen var detta en fråga som den förra regeringen, inklusive Linda Sneckers eget parti, aldrig någonsin tog tag i. Det var inte uppe på den politiska agendan att försöka göra någonting åt den största myndigheten, med över 10 000 anställda, som i dagsläget inte levererar det men borde för de pengar som vi satsar. Det finns inte med på agendan över huvud taget.

Jag tror att skattebetalarna förväntar sig av oss att vi ser till att få en väl fungerande infrastruktur samtidigt som vi är rädda om skattebetalarnas pengar. Vi måste göra rätt saker.

Det talas om att korta tiden mellan Stockholm och Göteborg med 40 minuter. Vi ser de enorma behov som finns när det gäller att se till att

det som redan finns på plats fungerar och att bygga bort en del enkelspår för att få bättre kollektivtrafik mellan olika orter. Att då välja att satsa på att få bort 40 minuter för affärsresenärer som ska åka till Göteborg och Malmö tycker jag inte är väl använda pengar. Det tycker inte den här regeringen heller. Vi vill satsa på att det som finns på plats – i hela landet – ska fungera. Det handlar inte bara om sträckorna Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö.

Anf. 99 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! När man som jag kan se tillbaka på en ganska lång politisk karriär inom många olika områden inser man att infrastruktur och infrastrukturplanering är något som sammanbinder. Det är viktigt när man jobbar med näringspolitik eller miljöpolitik eller trafikpolitik, som vi gör i trafikutskottet.

Det vi hör från framför allt näringslivsföreträdare är att långsiktighet är avgörande. De behöver veta vad som ska gälla.

Då är det intressant att följa Moderaternas inställning till infrastrukturplanering, inte minst när det gäller nya stambanor. Moderaterna började med att vara starkt emot. Vi hade en finansminister som kallade det science fiction-teknik trots att många länder i Europa redan hade byggt eller höll på att bygga höghastighetsjärnväg. Sedan tvärvände de, satte igång Sverigeförhandlingen och sa: ”Nu kör vi, hela Sverige tillsammans!” De förhandlade med kommuner och regioner som började avsätta mark och planera för 100 000 bostäder, och Trafikverket började planera. Alla var på tårna. Vad gjorde Moderaterna då? Jo, de tvärvände igen och är nu helt plötsligt åter jättemycket emot.

Man frågar sig vilka förutsättningar Moderaterna ger för Sverige som land att över huvud taget ha en aning om vad som kommer att komma. Hur ska industrier som planerar för produktion kunna veta hur de ska transportera sitt gods när Moderaterna växlar fram och tillbaka i frågan? Man frågar sig om det här är en lekstuga. Är Moderaterna ett regeringsbärande parti? Hur ska man över huvud taget kunna lita på Moderaterna i infrastrukturfrågor?

Nästa år ska det komma en infrastrukturproposition. Hur ska någon i Sverige kunna lita på det som står i den när Moderaterna hela tiden byter fot och inte kan bestämma sig och faktiskt för svenska folket och investerare bakom ljuset? Moderaterna säger kör, och sedan tvärvänder de. Hur ska man kunna lita på Moderaterna?

(Applåder)

Anf. 100 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det man kan lita på när det gäller Moderaterna är att vi är rädda om skattebetalarnas pengar. Det är det tvärvändningen om höghastighetsbanorna handlar om. Beträffande annan infrastruktur kan man vara helt säker på att Moderaterna står för att alla de fyra trafikslagen behövs och att vi vill skapa ett system som hänger ihop där alla fyra trafikslagen har en plats, inklusive flyget. Vi kommer dessutom att ha majoritet i riksdagen när infrastrukturpropositionen antas, vilket också skapar förutsättningar för stabilitet.

När beslutet om stambanor för höghastighetsjärnväg togs i Sverigeförhandlingen var prislappen betydligt mindre än vad den nu visar sig bli. Det

handlar om så fruktansvärt mycket pengar, och vi ser att behoven är enormt stora i hela transportsystemet. Inte minst har vi en underhållsskuld sedan flera regeringar tillbaka som vi nu börjar se allvarliga konsekvenser av. Visst hade höghastighetståg varit kul; jag hade gärna åkt Hyperloop. Men jag inser att det är väldigt dyrt och att vi måste använda de skattepengar vi har till vårt förfogande på allra bästa sätt. Det ligger ingen prestige i detta för oss, utan i och med att prislappen för höghastighetsjärnväg har blivit så mycket större sedan beslutet togs har vi beslutat att bygga järnväg men inte höghastighetsjärnväg.

Anf. 101 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna ta Maria Stockhaus på orden och tro på det hon säger om det var så att regeringen satsade mer på underhåll av järnvägen, men det gör man inte. Det görs ju nedskärningar. Även när det gäller investeringar satsar man mindre än tidigare. Det ligger alltså inte så mycket bakom Maria Stockhaus ord.

När det gäller kostnaden har vi bett Trafikverket ta fram nya förslag, och de visar att det går att spara mycket och göra det billigare. Ett alternativ om man hade velat ha en trovärdighet i transportfrågor hade alltså varit att försöka få fram nya stambanor eftersom det är fullt på spåren och inte går att få all den järnväg som inte minst industrin behöver.

Det är intressant att titta på hur det ser ut i resten av Europa. Faktum är att alla andra EU-länder håller på att bygga höghastighetsjärnväg och nya stambanor. Våra grannländer Finland och Danmark gör det. Det är bara Sverige som genom Moderaternas politik är en öken vad gäller att bygga ny, modern järnvägsinfrastruktur. Detta får närmast löjliga konsekvenser. När Fehmarn Bält-bron, som Maria Stockhaus nämnde i sitt anförande, öppnar innebär det snabbare transporter Malmö–Hamburg än Malmö–Stockholm. Hur rimmar det med att vi ska ha ett transportsystem som binder ihop hela Sverige och gör att hela landet håller samman? Det är eländigt att Moderaterna har lyckats förstöra infrastrukturplaneringen på detta sätt och att de inte har kunnat skapa den samsyn som krävs för den typ av generationsprojekt som nya stambanor är.

Vi är alla stolta över att vi kunde bygga järnväg som band samman Sverige och de stora städerna. Nu har Moderaterna gett upp denna ambition och väljer att vända järnvägen ryggen för att i stället skapa illusioner om att det går att hålla ihop Sverige med bara andra transportslag. Med Moderaternas politik kommer järnvägen varken att klara dagens eller morgondagens behov.

Anf. 102 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Per Bolund säger att EU-länderna satsar. Nere i Europa finns det höghastighetsjärnväg mellan städer som är betydligt större än våra, så det handlar också om hur många som kan tänkas resa med höghastighetsjärnväg. UK ingår inte i EU längre, och det var kanske därför Per Bolund inte nämnde UK. Men där har man dragit i handbromsen av precis samma skäl som vi har gjort i Sverige. Det blir för dyrt och är inte samhällsekonomiskt lönsamt.

De som bor i norr anser inte att detta binder samman Sverige. Det ger dem inte bättre förutsättningar att ta sig någonstans om restiden Stockholm–Göteborg förkortas med 40 minuter och Stockholm–Malmö med

35 minuter. De behöver en järnväg och väg som fungerar i deras del av Sverige. Men att döma av Miljöpartiets samlade politik bryr man sig inte särskilt mycket om dem som bor i norr.

Som jag sa tidigare tar Moderaterna ansvar för skattebetalarnas pengar. Vi agerar inte som om det finns en sedelpress i källaren. Det finns heller ingen prestige. När ett sådant stort projekt som detta visar sig dra iväg kostnadsmissigt måste vi dra i handbromsen och fundera på om det inte finns andra sätt att använda pengarna på för att stärka Sveriges infrastruktur så att vi får bättre valuta för pengarna vi satsar.

Anf. 103 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag blir ganska upprörd över ledamoten Stockhaus beskrivningar. Jag tycker att det är ganska löjligt att jämföra vår politik med ett hus. Dessutom kommer ledamoten med rent lögnaktiga påståenden om dem som tidigare varit ansvariga för detta område.

Att den tidigare regeringen skulle ha varit passiv och inte lagt några pengar på underhåll är en ren lögn. Under Tomas Eneroths tid ökade underhållsanslaget i budgeten med 48 procent. Att då säga att vi över huvud taget inte satsade på underhåll är alltså en ren lögn, och jag trodde att ledamoten var bättre än så.

Jag reagerade också jättestarkt på att ledamoten påstår att vi är teknikfientliga. Under den tid Socialdemokraterna var med och styrde landet låg Sverige ständigt på första plats på alla innovationslistor. Men inte nu längre. Hur kan man påstå att vi är teknikfientliga när det har tagits fram hur många innovationer som helst genom vår politik?

Det finns så mycket att säga men så lite tid.

Socialdemokraternas fokus när det gäller transportsektorn måste i ett samhälle som ställer om handla om hållbarhet och kapacitet och att man ska kunna leva i hela Sverige. Jag skulle vilja veta hur ledamoten ser på det här med att kunna leva i hela Sverige. Vi har precis varit i Luleå och fått höra att nio av tio måste använda bilen för att järnvägen inte är utbyggd där. Vi har också hört om alla uppdrag som finns. Men när kommer beslutet, ledamoten Stockhaus?

(Applåder)

Anf. 104 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt att förstå att man vänder sig mot jämförelsen med ett hus. Vår infrastruktur med vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser är ju precis som ett befintligt hus som man bor i. Har man ett hus där taket läcker, fönstren är trasiga och färgen flagnar lägger man åtminstone i min värld pengar på att få ordning på det innan man bygger ett inglasat uterum.

Att bygga höghastighetsbanor Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö är att satsa på ett inglasat uterum trots att huset faller samman. Växlar går sönder, människor sitter fast på tåg och det är stora hål i våra vägar. Jag tycker alltså att det är en utmärkt jämförelse när det gäller infrastruktur.

Vi vill att pengarna används där de gör mest nytta och dessutom gör nytta så snabbt som möjligt. Nya stambanor för höghastighetsjärnväg skulle enligt den senaste prognosen jag såg kunna vara klara först

2045–2050 på grund av alla processer och inte minst hur Trafikverket fungerar. Det tar väldigt lång tid.

Underhållsåtgärder kan få effekt mycket snabbare. Det går också till exempel att bygga ut kapacitet med dubbelspår där det finns enkelspår. Det är samhällsekonomiskt lönsamt och gör att människor märker skillnad i sin vardag med en gång.

Att bygga höghastighetsjärnväg Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö gynnar bara dem som ska åka de sträckorna. Om syftet är att få ned folk från flyget har de flesta av dem ändå redan bytt från flyg till tåg. Det har ökat jättemycket. De extra 30 minuterna skulle inte ge särskilt många fler passagerare. Det är alltså ett oerhört slöseri med pengar.

Jag tycker att det är märkligt att Socialdemokraterna, som i många lägen ser sig själva som ett statsbärande parti som tar ansvar för pengarna, inte ser att gränsen är nådd för vad det är rimligt att det här projektet får kosta och drar i handbromsen. Det har jag faktiskt svårt att förstå.

Anf. 105 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att väljarna fortfarande ser oss som ett samhällsbärande parti. Det är i alla fall vad siffrorna visar. Däremot är det ganska osäkert hur de ser på Moderaterna.

I dag skrev ledamoten Stockhaus en artikel om att laga först och bygga nytt sedan. Då kan man verkligen fundera på hur Moderaterna tänker kring samhällsutvecklingen där beslut hade behövt fattas i går. Vi hade behövt fatta beslut för länge sedan om vissa saker. Men nu säger Maria Stockhaus att vi ska laga det som finns först och bygga nytt sedan, trots att vi vet att det kommer att investeras tusentals miljarder kronor till exempel i norr. Det kommer också att investeras i övriga Sverige.

Det alla säger till oss, oavsett var vi är – jag antar att det är samma för alla partier i den här riksdagen – är att de kan göra mycket, mycket mer, men att infrastruktur saknas. Infrastrukturen är proppen, hindret.

Jag måste få fråga en gång till hur ledamoten och regeringen tänker se till att det som händer nu inte bara landar i en massa utredningar utan att det också kommer beslut som leder någonstans.

Ni har utökat Tidöavtalet till att också omfatta infrastrukturpropositionen. Det man kan utläsa hittills är att det positiva för Sverigedemokraterna är att de får ha folk på ert samordningskansli – men vad får ni? Det funderar jag på. Och än viktigare är vad Aktiebolaget Sverige får ut av det! Kommer vi att få se ännu mer ökade utsläpp än i dag? Klimatomställningen är ju verkligen inte Sverigedemokraternas prio. Vad får övriga regeringspartier ut av det utökade Tidöavtalet?

(Applåder)

Anf. 106 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om ledamoten har läst tidigare motioner och annat från våra fyra partier, men vi ligger faktiskt väldigt nära varandra när det gäller synen på hur pengar ska satsas inom infrastrukturområdet. Vi är helt överens om vikten av att satsa på underhåll, och vi är väldigt tydliga med att vi vill att alla fyra trafikslag har en självklar plats i transportsystemet. Vi är överens om att arbetspendling och godstrafik ska ha högsta prioritet.

Det finns oerhört mycket saker som vi moderater har drivit länge och som vi nu ser en chans att få majoritet för här i riksdagen om vi fyra partier kommer överens. Det tror jag att folk förväntar sig. Om det ska bli någon stabilitet, långsiktighet och helhet i planeringen är det en förutsättning att man kan få saker genom riksdagen. Vi vet nu att vi faktiskt kan få det. Vi ligger väldigt, väldigt nära varandra.

Det är anmärkningsvärt att prata om att hela Sverige ska leva samtidigt som man är beredd att satsa ofantliga summor på snabbtåg. De senaste beräkningarna visade att mer än hälften av den totala infrastrukturbudgeten skulle gå till att bygga snabbtåg Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö. Det är väl inte att se till hela Sverige! Vägarna norr om Stockholm har stora hål. Det finns många enkelspår och dåliga växlar. Malmbanan är ett exempel. Regeringen har tagit tag i det nu för att snabba på det.

Gunilla Svantorp vet nog också att när vi får svar på ett uppdrag behöver vi bereda det och diskutera hur saker ska finansieras på bästa möjliga sätt. Beslut om satsningarna i norra Sverige kommer inte alltför långt in på det nya året. Det pågår intensiv beredning, precis som med alla andra uppdrag. Det kommer alltså att hända väldigt mycket i början av nästa år som jag tror att väldigt många kommer att bli väldigt glada åt.

(Applåder)

Anf. 107 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Stockhaus, för anförandet! Vi vet ju båda att på åtta minuter ska man försöka täcka in väldigt mycket, och då blir replikskiftet en möjlighet att fördjupa sig i vissa resonemang och prata om vad som ligger bakom dem.

Jag skulle vilja att ledamoten fördjupade sig lite i säkerställandet av god infrastruktur i hela landet och av att se till att hela landet verkligen håller ihop. I ett tidigare replikskifte nämnde ledamoten nämligen ”dem” och ”deras” del av Sverige. Men för mig är det viktigt att hela Sverige hänger ihop, och då blir det motsägelsefullt att bara tala om arbetspendling och gods.

Ledamoten sa också att vi kommer att behöva bygga ny järnväg. Jag är lite nyfiken på var ledamoten anser att den nya järnvägen behöver finnas och på vilket sätt man avser att agera för det.

Något som har varit aktuellt i vår gemensamma vardag i riksdagen är flygfrågorna. Både i går och i dag har det varit debatter om flygets utmaningar framöver. I sitt anförande om flygplatsutredningen nämnde ledamoten att den nu bereds i Regeringskansliet. Jag skulle ändå vilja ställa några frågor om den.

En del handlar om förnybara bränslen. Tror ledamoten att det kommer ut av beredningen att man ska satsa på förnybara bränslen i Sverige?

När det gäller den andra delen, som är kopplad till biodrivmedel, undrar jag hur ledamoten avser att verka för ytterligare biodrivmedel för att kunna göra omställningen.

Anf. 108 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Vad gäller satsningar på hela Sverige ser vi att nya stambanor för höghastighetståg Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö skulle kosta ofantligt mycket mer pengar än det var tänkt från början. De

skulle äta upp en stor del av den kaka som finns att satsa på infrastruktur. Det skulle göra att andra delar av landet blir lidande.

I Sverige finns ett infrastruktursystem med vägar och järnvägar redan på plats. Tack vare den här regeringen har vi börjat prata om det i stället för att bara prata om prestigeprojekt.

Det är viktigt att prata om hur vi ska bygga på det vi har och öka kapaciteten där det finns behov av ny kapacitet. Det blir mer kapacitet till exempel på sträckorna Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm, men inte höghastighetsjärnväg. Den omprioriteringen i Skåne gav möjlighet att satsa på Öresundsbroanslutningarna så att vi bättre kan klara av kapaciteten när Fehmarn Bält öppnar och fler tåg kommer den vägen.

Man kan titta på vårt järnvägssystem och de ställen där det är rött. Jag ska inte föregripa diskussionerna, men till exempel Alingsås–Göteborg är en av de största flaskhalsar vi har. Den finns inte med i den nationella planen i dag, utom en liten snutt som inte skulle påverka särskilt mycket.

En annan sträcka som är helt röd är Uppsala–Stockholm, som också påverkar all trafik från norra Sverige. Jag tror att det var i tre olika valrörelser som socialdemokratiska statsministrar var ute och klippte band, men det har fortfarande inte börjat byggas.

Detta är två exempel på områden där vi skulle behöva satsa och som påverkar hela Sveriges tåginfrastruktur. Vi behöver också se till att man, om man bor ute på landet och är beroende av bilen, vilket man ofta är för att ta sig åtminstone till en knutpunkt för kollektivtrafik, inte behöver frukta för sitt liv därför att det är stora hål i vägen när man ska ta sig fram.

Detta är att se till att hela Sverige kan leva. Det är det inte att satsa på höghastighetsjärnväg mellan Stockholm och Göteborg eller mellan Stockholm och Malmö.

Anf. 109 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Min fråga handlade egentligen inte om de nya stambanorna utan om ytterligare behov av ny järnväg. Det var detta jag avsåg, även om jag sa fel när det gäller stambanorna. Vi ser alla de röda delarna i järnvägssystemet och förstår att vi kommer att behöva göra många stora investeringar framöver.

Jag ska fråga om det sista som ledamoten tog upp, nämligen om det är stora hål i vägen och hur man ska göra då. Jag ser att det sker en del förstärkningar kopplat till enskilda vägar.

Samtidigt som man gör denna ökning höjer man gruvskatten, vilket är något som de som har hand om de enskilda vägarna förvånas över. Om det bara är för att kompensera för höjda skatter blir det ju ingen höjning av anslaget i egentlig mening. Det hänger ihop på vilket sätt man gör. Det är en skatt som man ökar.

Den andra skatten är flygskatten. Jag nämnde flyget, men jag hann inte med hela min fråga under det förra replikskiftet eftersom tiden gick så fort. Flygskatten räknar man också upp, vilket är lite förvånande när Moderaterna samtidigt säger att vi måste värna flyget.

Jag skulle därför vilja höra om man nu, i det nya Tidösamarbetet, kommer att kunna komma längre när det gäller de olika delar som främjas när det gäller både landsbygden, i form av möjligheten att grusa sina vägar, och flygskatten, när det gäller att stärka flygets möjligheter och försöka minska kostnaderna så att konkurrenskraften kan öka.

Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag tänkte först plocka upp tråden när det gäller det som jag inte tog upp från den förra repliken. Det gäller biobränslen och nya bränslen för flyget. Det är jätteintressant.

Jag tror att det är bra att vi nu har ett tydligt europeiskt regelverk. Flyget har förmågan att ta sig över gränser, också internationellt, och det är viktigt att vi inte har tuffare villkor för flyget än vad resten av Europa har.

Preem har redan sagt att de kommer att börja tillverka SAF nere i västra Sverige, och så har vi Liquid Winds nya satsning på elektrobränsle i Örnsköldsvik. Jag tror att tydliga spelregler på en större marknad än bara Sverige är det som gör att man vågar satsa på den typen av bränslen.

Dessutom ser vi något som svenska medier tyvärr inte har uppmärksammat särskilt mycket, nämligen att det nu har gjorts flera flygningar med 100 procent biobränsle i tankarna. Det är fantastiskt för flyget att man tar dessa stora steg.

När det gäller flygskatten tror jag att vi alla fyra Tidöpartier har i våra program att vi vill avskaffa flygskatten. Vi tyckte att det var fel att införa den. Sedan hamnar man i ekonomiska realiteter, och det blir självklart en diskussion om prioriteringar. Speciellt med tanke på det som kommer från EU nu när det gäller flyget och de krav som ställs finns det ingen anledning för Sverige att ha kvar flygskatten.

När det gäller som har hänt på flygets område nämndes gassystemet och att det finns en skuld sedan pandemin. Det som regeringen har gjort där är att ge flygbolagen möjlighet att betala av under längre tid så att det inte ska drabba för mycket. Man får helt enkelt längre tid på sig så att biljettpriset inte påverkas lika mycket under denna period.

Det görs alltså saker för att se till att flygets konkurrenskraft stärks och inte minst för att se till att vi har ett robust flygplatssystem. Detta kommer att visa sig när vi presenterar resultatet efter flygplatsutredningen. En del har ju redan presenterats, men det kommer mer.

Anf. 111 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Visst är det märkligt att något som är en förutsättning nästan varenda dag för alla människor i hela vårt land, utom kanske för några väldigt få människor, nämligen infrastruktur, nämns så lite, utom i vårt utskott såklart.

I övriga utskott, i övrig politik och i människors vardag förutsätter man att infrastruktur är något som bara funkar, men det gör det tyvärr inte. Detta ser vi ständigt. Tågen står still hela tiden, mer eller mindre. Det tycker i alla fall vi som pendlar. Något är fel.

När vi i S-gruppen i trafikutskottet är ute på våra resor möts vi på fler och fler ställen av att näringslivet bidrar för att förstärka den infrastruktur som saknas. Man förstärker vägar så att man kan köra extra tunga laster och köper egna tåg så att man tar sig fram till banor, men ändå får man inte ut godset som man vill.

Som jag nämnde tidigare måste nio av tio resor i Norrbotten ske med bil därför att det inte finns tåg där folk bor. Man kan fundera på varför det ser ut så.

En annan sak: När hörde vi senast en partiledare, till exempel, säga att infrastrukturen är helt avgörande för att det ska gå bra för Aktiebolaget Sverige? Det hör vi väldigt sällan. Varför säger jag detta? Jo, för att jag

tycker att det är viktigt att vi på alla våra olika vis försöker att visa hur oerhört viktig infrastrukturen är för att vi ska kunna leva, bo och utvecklas i hela vårt land.

Som vi har hört från flera tidigare talare i dag är det budgeten för 2024 och utgiftsområde 22 som vi diskuterar. Vi socialdemokrater har ett eget förslag, och därför har vi ett särskilt yttrande. Jag deltar därför inte i beslutet.

Vi har haft en arbetsgrupp i trafikutskottet, en uppföljnings- och forskningsgrupp, som har tittat på hur det egentligen ser ut med måluppfyllelsen för det som regeringen har fattat beslut om ska genomföras. Det ser inte så bra ut vare sig på det transportpolitiska planet eller för den del som handlar om informationssamhället. Vi når inte våra mål. Precis som någon sa här tidigare behöver man analysera detta mycket mer. Vad är det som gör att vi inte når våra mål? Vad är det vi behöver göra för att vi ska nå de mål som satts upp?

Vi socialdemokrater i trafikutskottet, som var en helt ny grupp under den förra mandatperioden, har prioriterat att resa runt och träffa många människor på olika ställen i vårt land. Alla har inte varit med, men några av oss har bara under hösten varit i till exempel Malmö, Nyköping, Örnsköldsvik, Gävle, Ludvika och Luleå.

Den gemensamma nämnaren för alla dessa ställen är att det är problem på ett eller annat sätt med infrastrukturen och att man behöver fundera på hur vi ska göra för att öka tillväxten och exporten i vårt land. Detta är också något som näringslivet, när vi träffar dem, trycker på oerhört mycket: Hur ska vi se till att vi ökar tillväxten i vårt land?

När vi träffar facken handlar det såklart om jobben. Jobbet är förutsättningen för att man ska kunna leva, utvecklas och klara sig själv. De pratar också väldigt mycket om sjysta villkor, och för oss är det viktigt med sjysta villkor. Det är något som vi inte får glömma bort att hela tiden diskutera.

Vi har också deltagit på en mängd seminarier och debatter om alla trafikslag. Något som jag skulle vilja mota i grind direkt är påståendet att vi socialdemokrater inte tycker att alla trafikslag är lika viktiga. Det gör vi visst. Alla trafikslag hänger ihop. Det är uppenbart att det är så.

Inte minst märks det i den samhällsförändring och i den samhällsutveckling som vi är mitt i tack vare tekniska innovationer och tack vare behov som finns.

När vi var i Malmö fick vi klart för oss att en av de viktiga frågorna kanske handlar mer om hur en samhällsplanering ska se ut där inte alla människor har var sin bil utan där man delar bil. Hur ska man kunna använda ytan på ett annat sätt, alltså den yta som man i vanliga fall använder för att ställa bilar på? Det är ett exempel. Man behöver fundera på hur vi egentligen uppmuntrar dem som kan dela fordon att göra det. Alla kan såklart inte det.

Hur ska transportsystemet egentligen se ut? Det måste få se olika ut i vårt land eftersom vårt land ser väldigt olika ut på olika ställen. Men det måste också vara väldigt rättvist. Vi måste hela tiden utgå från en rättvisaspekt, att alla inte har samma förutsättningar.

Sedan har vi den jättestora frågan som vi, oavsett parti eller utskott, alltid måste jobba med, alltså frågan om klimatutmaningen. Det är vår tids ödesfråga. Då behöver vi faktiskt förstå att näringslivet i dag går före oss

i politiken, långt före oss. Det som de vill ha av oss är beslut och långsiktighet, så att de vet vad de ska satsa på.

Vi socialdemokrater är öppna för dialog – självklart är vi det. Vi har några saker som vi tycker är viktiga, och jag tänkte nämna dem.

Det handlar om att staten faktiskt måste styra mer än man har gjort. Vi måste peka ut vad som är viktigt. Vad är det som är samhällskritisk infrastruktur? Vad är det som vi anser är viktigt inte bara för att man ska kunna flytta på sig utan också för vårt lands trygghet? Då handlar det inte bara om fysisk infrastruktur. Det handlar lika mycket om den digitala infrastrukturen. I takt med att tekniken utvecklas och att människor skaffar sig bilar, andra fordon och saker som innebär att de hela tiden är digitalt uppkopplade handlar det om att de ska kunna vara uppkopplade i hela vårt land. Då kan man inte ha en lägre hastighet på vissa ställen för att det är krångligt att dra fram digital infrastruktur till dessa ställen, för då säger man per automatik att ingen kan bo där. I dag är vi beroende av att vara digitalt uppkopplade.

En annan sak som är väldigt viktig är kompetensförsörjningen. Oavsett bransch på de företag som man besöker lyfter de fram kompetensförsörjningen som sin allra viktigaste utmaning.

För transportsektorn handlar det i allra högsta grad om yrkesutbildningar som snabbt leder till jobb. Då tycker vi att det är viktigt att människor till exempel kan ta körkort. Därför är en av de två saker där vår budget skiljer sig från regeringsunderlagets budget att vi tycker att man ska fortsätta att lägga pengar på att människor ska kunna ta CSN-lån för att ta körkort. Körkort innebär nämligen både en frihet och en sak som gör det lättare att få jobb.

En annan sak där vår budget skiljer sig från regeringsunderlagets budget är att vi föreslår 500 miljoner kronor mer på järnvägsunderhållet för att det är viktigt att vi har en plan för hur vi ska kunna beta av järnvägsunderhållet.

Avslutningsvis är vi mitt i en samhällsomvandling som kommer att ge oss tusentals nya jobb runt om i vårt land – nya gröna jobb. Där kan vi, om vi tar chansen, faktiskt vara med och leda utvecklingen som vi har gjort i många år. Men då krävs det kanske en annan planeringsprocess och beslutsprocess.

Avslutningsvis vill jag önska en god jul och ett gott nytt år till talmanspresidiet, till utskottskansliet och till alla andra här.
(Applåder)

Anf. 112 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag hoppade till lite grann när jag hörde ledamotens anförande och hon sa att vi har problem med järnvägen i dag. Ja, det har vi. Jag är den första att stryka under det. Men jag får också intrycket att det skulle vara den nu sittande regeringen som är orsaken till detta. Det blir en lite konstig verklighetsbeskrivning av detta.

De problem som vi dras med står till och med nedtecknade i den förra nationella planen. Där står det att både järnvägarna och vägarna kommer att vara i sämre skick 2033 än nu. Och det var den förra regeringen som hade ansvaret när denna plan togs fram. Med berätt mod valde man ändå att avsätta pengar till höghastighetståg fast man visste att övrig infrastruktur kommer att förfalla och att man inte kommer att ha pengar för att under-

hålla den i den takt som den bryts ned. Det får till följd att folk ute på landsbygden får knappt farbara vägar. Järnvägssystemet havererar. Vi har fortfarande ställverk i järnvägssystemet som är från 60-talet. De är inte utbytta.

Det fanns all tid i världen under de åtta år som den förra regeringen satt vid makten att göra någonting åt detta. Men man valde att inte göra det. Då måste jag ställa frågan: Varför tog ni inte chansen när ni hade bollen i handen?

Anf. 113 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Det är lite spännande att höra hur olika partiets företrädare använder väldigt starka ord. Ledamoten använde orden ”med berätt mod”. Det har vi hört förr, men inte från Sverigedemokraterna utan från någon annan. ”Med berätt mod” valde vi att satsa på stambanorna. Var det detta som ledamoten sa? Jag ska inte säga vad jag tycker, men jag tycker faktiskt inte att det hör hemma i en sådan här debatt.

Jag tror att den förra nationella planen handlade om 900 miljarder kronor. Det är ganska mycket pengar och ganska många satsningar på trafikinfrastruktur och på digitalisering i vårt land. Men vi vet alla – det vet också ledamoten – att vi har en underhållsskuld, en investeringsskuld, som har kommit till oavsett vilken färg det har varit på regeringarna som har styrt detta land.

Då kan jag skicka tillbaka en fråga. Nu när Sverigedemokraterna så tydligt ingår i regeringen – det gör de även om de inte har statsrådsposter – hur kommer de då att se till att styra det trafikverk som ledamoten gärna vill slå på? Det är ändå regeringen som styr sina myndigheter. Hur kommer Sverigedemokraterna att se till att de styr åt det håll som de ändå vill? Kommer det att synas i regleringsbrev redan i december vad Sverigedemokraterna vill eftersom de nu ingår i det dagliga arbetet i Statsrådsberedningen?

Jag har en fråga till, men jag väntar med den till min nästa replik.

Anf. 114 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag får väl tacka för det svar som jag aldrig fick.

Om man plockar fram den nationella planen, som den förra regeringen hade ansvaret för, kan man där i klartext läsa att det kommer att vara sämre både på vägsidan och på järnvägssidan i det befintliga nätet.

Då måste jag ändå ställa frågan: Hur kan man då lägga pengar på höghastighetståg när det är ett skriande behov av att få de anläggningar som finns att fungera?

Det är så illa i dag att både industrin och privatpersoner undviker tåget eftersom de inte vet om de kommer fram samma dag som de åker hemifrån. I förra veckan tog det mig fem timmar att ta mig från Skövde till Stockholm. Jag hade nästan kunnat cykla på samma tid.

Det är dags även för Socialdemokraterna att rannsaka sig. Ni hade chansen att göra någonting åt det bristfälliga underhållet, men ni tog inte bollen. Och nu försöker ni få det att låta som att denna regering inte gör någonting.

Men en sak kan jag försäkra: Så länge jag står upp och andas kommer jag att arbeta för att styra om Trafikverket.

Anf. 115 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag kom på att Thomas Morell inte har rätt till fler repliker och att jag därmed inte kan ställa någon mer fråga. Det var dumt att jag inte tog chansen att ställa min andra fråga i min första replik, eftersom ledamoten nu inte kan svara.

Som svar på frågan: Det är väldigt fel att säga att vi inte satsade på underhållet, med tanke på att vi ökade med nästan 50 procent mot vad det hade varit tidigare. Man måste kunna göra flera saker samtidigt, och det var det vi försökte göra.

För oss är det väldigt viktigt att bygga ihop Sverige. Man ska kunna bo, leva och verka överallt. Vi har också en vision om att ha större kapacitet på järnvägen, som nu inte räcker till. Stambanorna var och är en viktig del i att öka kapaciteten i järnvägssystemet.

Man kan påstå att vi inte gjorde någonting eller att vi prioriterade fel, men vi tycker såklart inte att det stämmer.

Anf. 116 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noga till Gunilla Svantorps anförande. Om ni nu åker runt och ser på problemområden i Sverige får jag hälsa er välkomna till Västsverige och kanske specifikt Göteborg. Om vi tittar framåt, speciellt när det gäller järnväg, kan vi väl säga att det är det mest underutvecklade område vi har i hela Sverige med tanke på behovet. Den värsta kapacitetsbristen i hela Sverige finns i Västsverige mellan Göteborg och Alingsås. Med tanke på att Göteborgs hamn till 2035 efter muddring kommer att ha 80 procents ökad kapacitet att ta emot gods måste vi se till att bygga ut sträckan mellan Göteborg och Alingsås med två nya spår. Min första fråga är: Hur ser Socialdemokraterna på att stå bakom en satsning på att bygga två nya spår mellan Göteborg och Alingsås?

Det som ledamoten tog upp om att dela fordon tyckte jag var intressant, och jag instämmer. Många har inte råd att köpa en egen bil, men man har kanske i vissa lägen behov av att använda en bil. I dessa tider ska man till exempel kanske köpa stora julklappar som man behöver ha med sig hem. Att dela fordon tycker jag då är ett utmärkt sätt. Det är också ett sätt att komma närmare självkörande bilar, som kommer att vara en verklig ”game changer”. Det kommer att bli billigt att köra bil när självkörande bilar blir en del av kollektivtrafiken.

Jag skulle gärna vilja veta hur Socialdemokraterna och ledamoten ställer sig till två nya spår mellan Göteborg och Alingsås.

Anf. 117 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag inte nämnde Göteborg var att jag bara nämnde de platser som vi besökt den här hösten. Göteborg har vi redan varit i för länge sedan. Vi har ändå suttit i trafikskottet i snart ett och ett halvt år. Men man behöver åka tillbaka flera gånger. Man hinner ju inte träffa alla vid samma tillfälle. På de ställen där vi har varit har vi haft spännande och intressanta möten med Trafikverket, näringslivet och olika andra aktörer.

Jag tror att det viktiga, som svar på ledamotens fråga, är att vi får till en ökad kapacitet. I tidigare prioriteringar har det varit ganska tydligt. Som ledamoten vet har jag inte suttit i trafikskottet förut och kan inte redogöra för hur prioriteringsdiskussionerna har förts och så vidare. Men det har

varit viktigt att lyssna på vad regionerna sagt om sina prioriteringar i det arbete som sedan lett fram till den nationella planen. Göteborg–Borås har varit en av de prioriteringar som regionen fört fram. Det är möjligt att man har ändrat sig i dag; jag vet inte. Det som den nationella planen byggde på var ju regionens prioriteringar på den tiden när vi tog fram den.

Det är viktigt med mer kapacitet, men det allra viktigaste för oss är ändå att näringsliv, människor och politiska församlingar på olika ställen vet vad det är som ska gälla långsiktigt, så att man kan planera, bygga och investera efter det. I dag är det ingen som över huvud taget vet någonting om vad som gäller, för man bryter ju det som tidigare varit sagt. Då kan man såklart slänga in nya saker och ställa frågor till oss. Men det är ju ändå regeringen som måste tala om vad som ska gälla, och i regeringen ingår ledamotens parti. Det ska inte jag tala om, utan det ska regeringen göra.

Anf. 118 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Om man ser sig som ett statsbärande parti bör man ha en åsikt om huruvida den värsta kapacitetsbristen i hela Sverige ska byggas bort. Socialdemokraterna har varit ansvariga i åtta år. Jag vet att det skickades brev från Västsverige till Eneroth, från både det moderata och det socialdemokratiska regionrådet, där man jämställde Göteborg–Borås och Göteborg–Alingsås. Men Tomas Eneroth lade aldrig fram något om Göteborg–Alingsås, trots de stora behoven.

Jag vill gå över till en lite annan fråga. Ledamoten tog i sitt anförande upp rättviseaspekten och att alla inte har samma förutsättningar i olika delar av landet. Man ska kunna bo och leva överallt. Därför undrar jag hur ledamoten ser på att Socialdemokraterna gav direktiv till en utredning om att lägga ned Bromma flygplats, ett nav för de regionala flygplatserna. Man beslutade om direktiv där det stod: Vi ska lägga ned flygplatsen – hur ska vi göra? Det som skulle utredas var inte om en nedläggning behövs. Med tanke på ledamotens tanke att man ska bo och leva i hela landet skulle jag gärna vilja höra om hon har någon kommentar till de utredningsdirektiven.

Detta med nya stambanor gällde bara Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö. Man lämnade alla andra delar, till exempel Inlandsbanan – det fanns inte resurser till dem. Man gjorde inte någon stor satsning på Norrbotniabanan eller på Göteborg–Alingsås. Det gick från 120 miljarder till 400 miljarder på åtta år. Då måste man sätta ned foten och säga: Det här går inte.

Anf. 119 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt märkligt att påstå att man måste ha kvar Bromma flygplats för att det ska gå att leva, verka och bo i hela landet. Nej, det kan man verkligen inte behöva. Nog måste man kunna flyga från övriga landet till någon annan flygplats. I rådande läge är det viktigt att vi kraftsamlar på en flygplats, och det måste vara Arlanda. För att man ska kunna leva och bo i hela Stockholm är det viktigt att bygga nya bostäder, och då är den yta där Bromma flygplats finns viktig. Vi står fortfarande bakom att Bromma ska läggas ned, för vi tror att det är mycket bättre att kraftsamla på en flygplats. Dessutom behöver stockholmarna fler bostäder, vilket jag tror att många kan vittna om. Då måste man också identifiera de platser där man kan bygga fler bostäder.

Sedan handlar alltid allting om prioriteringar, vilket ledamoten kommer att upptäcka om hon inte redan har gjort det. Det är klart att stambanorna var första steget och att man sedan vill bygga ihop övriga landet också. Men att vi inte har lagt pengar på andra saker, som ledamoten står här och påstår, stämmer faktiskt inte. Dessutom var det under Reinfeldts regering som utbyggnaden av Norrbotniabanan stoppades. Det är inte vi som har stoppat den utan den regering som ledamotens parti satt i. Lite får man nog hålla sig till sanningen.

(Applåder)

Anf. 120 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 22 om kommunikationer. Jag säger det med tanke på alla som lyssnar, till exempel de ungdomar som sitter på läktaren här i kammaren.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Äntligen har landet fått en regering som agerar för att hela Sverige ska fungera! Det är en tydlig prioritering för oss kristdemokrater och för partierna i regeringsarbetet. Det är av stor vikt att jobb och tillväxt värnas i hela landet.

Sverige är ett litet och exportberoende land. För att Sverige ska ha bra möjligheter att växa, leva och utvecklas behövs det stora satsningar på transportinfrastrukturen. Det handlar både om att värna det vi redan har byggt genom att investera i underhåll och om att investera i ny infrastruktur där det behövs för exempelvis företagens behov.

Redan från början pekade regeringen ut att satsningar i första hand ska underlätta för arbetspendling och godstrafik. Och det är i sanning en oerhörd viktig fråga, för vi behöver inte färdas speciellt långt för att inse att det krävs stora investeringar i både väg- och järnvägsnätet. Två tredjedelar av järnvägen är över hundra år gammal, och stora delar av det statliga vägnätet byggdes före 1970. Det är alltså jämnårigt med mig, så ni förstår ju hur gammalt det är!

I flera decennier har underhållet av våra vägar och järnvägar nedprioriterats. Underhållsskulden har tillåtit växa. Dessa brister drabbar vanliga resenärer och den viktiga industrin, fru talman, och därför måste underhållet av det svenska väg- och järnvägsnätet stärkas. Vi kristdemokrater och regeringsunderlaget prioriterar därför upprustning av och kapacitetshöjande åtgärder i befintlig järnväg, bättre vägstandard och en utbyggd laddinfrastruktur.

Fru talman! Den nuvarande regeringen vill satsa på alla de fyra transportslagen – fordon, tåg, luftfart och sjöfart. De ska inte ställas mot varandra, tvärtom. De kompletterar varandra, och det är så vi stärker kombi-transporten i Sverige. Alla transporter behövs för att hela Sverige ska fungera.

Regeringen har lagt om växlarna för järnvägsinfrastrukturen. I december förra året avbröt vi det kostsamma projektet med höghastighetsbanor eftersom det tränger undan andra nödvändiga investeringar. Trafikverket har utrett andra kostnadseffektiva kapacitetsförbättringar för Göteborg–Borås, Skåne och Ostlänken.

För en månad sedan fattade regeringen också beslut om att Trafikverket ska återstarta den pausade planläggningen av järnvägsstråket Göteborg–Borås med en ny inriktning. Beslutet öppnar även upp för att inom

statens befintliga ekonomiska ram tillgodose den lösning som det går att hitta en bred samsyn kring i regionen och hos berörda kommuner. Vi vet att stråket Göteborg–Borås är viktigt för exempelvis arbetspendling. Beslutet innebär att det blir mer regional nytta för pengarna och bättre förutsättningar för arbets- och studiependling.

Regeringen har även gett Trafikverket i uppdrag att börja planera för ett antal viktiga åtgärder i järnvägssystemet i Skåne som ökar kapaciteten när Fehmarn Bält-förbindelsen öppnar. Det är mycket positivt. Åtgärderna ryms inom samma kostnadsram som det avbrutna höghastighetsprojektet Hässleholm–Lund. För Skåne innebär beslutet att det blir mer såväl regional nytta som godsnytta för pengarna genom att två spår mellan Hässleholm och Lund kan kompletteras med ytterligare kapacitetshöjande åtgärder.

I norra Sverige är det angeläget att möta de stora företagsetableringarna och företagsexpansionerna. Här har regeringen gett i uppdrag till Trafikverket att ge förslag på hur projekten kan snabbas på.

Herr talman! Vi vet att landets regionala flygplatser har det tufft ekonomiskt. Regionala flygplatser är viktiga för att exempelvis näringslivet ska kunna fungera i kommunerna runt om i Sverige. Partierna i regeringsunderlaget stärker därför det statliga driftsstödet från dagens 103 miljoner till 210 miljoner i denna budget. Tiden är över för att kasta flygskam på flyget; med elflyg och biobränsle i tanken blir det i stället flygglädje.

En annan mycket viktig fråga är AI. Vi ser hur viktigt det är att Sverige är en nation i framkant i dessa frågor. Den AI-kommission som regeringen har beslutat att tillsätta kommer att vara väldigt viktig för att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Herr talman! Förr var Sverige en stark sjöfartsnation. Så är det tyvärr inte längre – fartyg efter fartyg har flaggat ut. Tidigare regeringar har inte prioriterat svensk sjöfart. Men den tiden är nu över, och vi vill i stället stärka svensk sjöfart och göra den mer konkurrenskraftig. Det är viktigt att få fler fartyg att bli svenskflaggade. I en orolig tid är det en avgörande faktor att vi har en svensk handelsflotta värd namnet. Därför har regeringen tillsatt en utredning om stämpelskatt respektive tonnageskattning.

Avslutningsvis vill jag önska alla mina kollegor i utskottet, alla duktiga medarbetare på kansliet och herr talmannen en riktigt god jul och ett gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 121 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det har pratats en hel del i kammaren om att den nya regeringen prioriterar befintlig järnväg och att man ska få det järnvägssystem vi har i dag att fungera bättre. Därför vill jag fråga om ett projekt som jag är väldigt orolig för med tanke på vilka konsekvenser det kommer att få. Projektet kommer att startas om nästan precis ett år och sedan pågå i ett antal år framåt, och det handlar om att byta ut elsystemledningar och stolpar längs med Västra stambanan och Södra stambanan.

Eftersom det verkar vara en favoritsysselsättning att försöka missförstå varandra i denna kammare vill jag verkligen understryka att jag inte är emot att man gör renoveringar. Det vi behöver diskutera är dock *hur* vi gör de renoveringarna, och det är också det som är min fråga till ledamoten.

Det projekt man har valt – den inriktning som finns från Trafikverket – innebär att man kommer att minska kapaciteten på Västra stambanan med mellan 55 och 65 procent. Det betyder att vartannat tåg riskerar att bli inställt. Man går från dubbelspår till enkelspår, och var tredje helg kommer man att ställa in trafiken mellan Sveriges största städer helt och hållet.

Arbetet kommer som sagt att pågå under flera år. Vi har redan nu järnvägsresenärer som är hårt prövade av tåg som blir inställda eller försenade, och med den här planen för hur projektet ska genomföras är jag rädd att den sista gnuttan av förtroende för vårt järnvägssystem riskerar att ryka all världens väg.

Det är Kristdemokraterna som i regeringen har ansvaret för infrastrukturen i och med att man innehar infrastrukturministerposten. Min fråga till Magnus Oscarsson är: Kommer Kristdemokraterna att låta detta projekt genomföras på det sätt som planeras, med de enorma konsekvenser det kommer att ha för järnvägstrafiken i Sverige?

Anf. 122 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Per Bolund för en mycket viktig fråga. Det är många som just nu funderar på vad som kommer att hända.

Per Bolund är inne på att Miljöpartiet inte är emot investeringar, och det vet vi naturligtvis. Investeringarna behöver ju göras, och det har Trafikverket också sagt när de har kommit till vårt utskott – att detta är någonting som borde ha gjorts för länge sedan. Jag tycker egentligen illa om att bara ta upp vad den förra regeringen inte gjorde, men jag vill ändå få fram i kammaren att Trafikverket pratar om att det är tio år gamla synder som borde ha åtgärdats. Vi kanske ändå kan vara överens om att det är bra att det görs nu.

Sedan är dock frågan hur vi ska göra. Trafikverket har som sagt varit i vårt utskott och fört samtal, och jag vet att det naturligtvis förekommer diskussioner med regeringen om hur man tänker göra detta. Som ledamoten är inne på är det nämligen inte tillfredsställande att människor ska behöva vänta och kanske känna att detta inte kommer att bli så bra som de hade önskat. Vi har som sagt hört vad Trafikverket säger, och vi får väl återkomma när vi vet mer efter att myndigheten har pratat med regeringen.

Anf. 123 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Oscarsson för svaret, även om jag inte riktigt fick svar på frågan om Kristdemokraterna och regeringen tänker göra någonting för att förändra dessa planer. Det lät mer som att man helt enkelt tycker att svenska folkets alla tågresenärer ska lida, för det verkar inte som att man kommer att lägga två strån i kors för att få en förändring på plats.

Det viktiga i den här frågan är att det faktiskt finns alternativ. Det finns andra sätt att göra det på som skulle innebära att det sker på ett mycket mer smärtfritt sätt. Faktum är att SJ, som ju är en statlig aktör och därmed företräder hela svenska folket och den svenska staten, säger att det sätt man har valt är det sätt som skadar trafiken maximalt.

Det finns sedan tidigare överenskommelser med tågoperatörer att man skulle kunna göra arbetet nattetid. Det skulle såklart minska effekterna väldigt mycket för trafikanterna och tågtrafiken, men det har Trafikverket gått ifrån.

Det finns också metoder med vilka man skulle kunna göra det mycket snabbare än med den man nu har valt. Man skulle till exempel kunna använda trådbyteståg som gör att man kan göra det mycket snabbare. Det skulle korta tiden från 24 timmar för en tågsträcka till åtta eller till och med sex timmar.

Att använda den modernaste tekniken är också enligt alla bedömare det som skulle vara mest samhällsekonomiskt lönsamt. Men det skulle kräva att regeringen ger direktiv och är tydlig gentemot Trafikverket att man ska använda innovativa lösningar och de bästa metoderna även om det kanske bara är en statlig aktör som kan tillfredsställa det och som har den tekniken på plats.

Vi måste väl ändå kunna vara överens om att det är bättre att använda den teknik som är bäst även om det bara är en leverantör som kan använda den än att i stället använda sämre teknik som tar längre tid och ger mycket större trafikkonsekvenser för både gods- och persontrafik.

Återigen: Kommer Kristdemokraterna att bara låta det här eländet ske? Kommer man att låta trafikanterna ha plågan och lidandet, eller kommer man att agera för att göra renoveringen på bästa och mest effektiva sätt?

Anf. 124 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack återigen till Per Bolund!

Det förvånar mig, Per Bolund. Ledamoten är före detta språkrör, och ledamoten har också varit minister. Som minister vet man mycket väl att man inte bara kan domdera, utan man får vara väldigt ödmjuk och lyssna in.

Sedan kan man naturligtvis föra samtal från regeringens sida med berörda statliga verk. Men man är väldigt aktsam. Man har ändå förstått att man inte går in och domderar och bestämmer över huvudet på myndigheter.

Jag har i varje fall förstått det när jag i min tur har haft interpellationsdebatter med ministrar från ledamotens egen regering. Jag vill ändå få det understruket. Ledamoten vet kanske ändå att det fungerar på det sättet.

Det ledamoten tar upp är utan tvekan oändligt viktigt. Det sker ändå förhoppningsvis samtal i och med det vi själva gör från utskottets sida. Det sker diskussioner med berört trafikverk. Jag tänker att det även sker från regeringen med de samtal man för med Trafikverket. Det kommer förhoppningsvis att leda till att man på något sätt ser över situationen.

Det är en fråga som är viktig. Går det för lite tåg och andra transporter kommer det att medföra mycket allvarigare saker.

Anf. 125 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för anslaget i anförandet om inte annat!

Hela landet behöver få fokus i detta. Nu hör hela departementet och de två ministrarna, landsbygdsministern och infrastrukturministern, till samma parti som ledamoten. Det är viktigt att kunna fördjupa diskussionerna i några av de frågor som vi behöver ta upp.

Ledamoten nämnde hur länge vi har haft vägarna i Sverige och jämförde med sin egen ålder. Ledamoten nämnde vikten av att stärka underhållet på de vägarna.

Jag tänker att ledamoten också har ett förflutet på landsbygden. Man kan se på Östergötland kontra Västergötland. Ni i Östergötland kanske också har en hel del grusvägar kvar liksom i Västergötland. Men det finns också många enskilda vägar.

Vi har många tiotusentals mil enskilda vägar. Jag skulle vilja fråga lite. Tror ledamoten att det tillskott som sker för underhåll av enskilda vägar verkligen kommer att räcka till någonting kopplat till den inflation vi har och de kostnadsökningar vi ser? Regeringen höjer också grusskatten. Det är kopplat till möjligheten att grusa upp våra vägar.

På vilket sätt tror ledamoten att det kommer att bli några resurser som förbättrar underhållet? Är det inte så att kostnadsökningarna kommer att göra att vi inte kommer att nå ens den nivå som vi skulle behöva nå? Det var min första fråga.

Min andra fråga handlar om det som jag uppskattar att ledamoten tog upp, nämligen AI och de digitala frågorna. På vilket sätt gör ledamoten analysen av att vi har halkat efter så pass mycket som vi har gjort i att kunna använda den digitala infrastrukturen på ett sådant sätt att vi ligger i framkant? Ledamoten nämnde också det.

Vad är det förutom att tillsätta en AI-kommission som kan lösa det? Vad är analysen bakom? Vilken problembeskrivning ser ledamoten?

Anf. 126 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Ulrika Heie, för bra och viktiga frågor!

Från utskottets sida har vi haft en AI-hearing för inte så länge sedan. Den gav väldigt mycket. Andra delar i riksdagen har också haft olika samtal och diskussioner om AI.

Ledamoten var själv i ett annat replikskifte inne på att Sverige ändå har backat väldigt mycket i de här frågorna. Någon nämnde också att vi var i framkant för några år sedan. Det är väldigt sorgligt att det är på det sättet.

Regeringens tanke på att tillsätta en AI-kommission är ändå viktig. På något sätt måste man börja, och det gäller att vi får fart på det. Jag har en nära anhörig som jobbar med de frågorna. De säger där att Sverige inte riktigt har varit med i matchen. De har på något sätt väntat. Vad gör staten, och hur tänker ni agera?

Vi ser vilka fantastiska möjligheter det är med AI. Man ska också ha med att det kan bli väldigt mycket bekymmer om fel personer och fel stater får tag på detta. Sverige är ändå ett land som kan gå i framkant. Vad tror jag om detta? Det är viktigt att vi visar på att vi verkligen är en nation att räkna med. Det är svar på ledamotens fråga.

Vi har lagt väldigt mycket pengar i vår budget för enskilda vägar. Det är någonting som jag tror kommer att vara viktigt för många som har enskilda vägar. Vi ska satsa på det. När den här regeringen säger att vi vill jobba för att hela Sverige ska leva menar vi det också.

(Applåder)

Anf. 127 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för svaret, ledamoten!

Jag skulle vilja fördjupa resonemanget lite ytterligare. När det gäller enskilda vägar var min fråga: Kommer det att räcka? Kommer det att bli någonting mer av de resurser som regeringen ändå tillför med tanke på det kostnadsläge vi ser och den inflation vi har och med tanke på att regeringen

höjer skatten på området? Det skulle jag jättegärna se lite fördjupade resonemang om.

Jag tänker också på det som jag nämnde. I vårt betänkande står att vi inte när de övergripande målet för digitaliseringspolitiken. Då kan väl inte AI-kommissionen vara det enda svar som regeringen har kopplat till hur vi ska vara det land som är bäst i världen på att använda den digitala infrastrukturen och de digitala verktygen?

Vad finns mer i verktygslådan hos regeringen än att tillsätta en AI-kommission? Hur ser den ytterligare analysen ut bakom den problematisering som vi ändå ser på det här området? Jag skulle jättegärna önska att ledamoten kunde vara lite tydligare.

Vi har från utskottet som helhet efterfrågat detta. Hur ska vi nå målet som vi har satt när det gäller digitaliseringen? Jag förstår att det handlar om allt från digitaliseringen till grusvägar. Men det är otroligt viktiga frågor för landsbygden. Det binder på något sätt ihop infrastrukturen där vägen tar slut och bredbandet måste komma fram.

På vilket sätt ser ledamoten att det blir en reell förstärkning och inte bara positiva glada tillrop om att få fart eller att göra saker? Var är de facto politiken som kommer att leda till en stärkt konkurrenskraft?

Anf. 128 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack igen, ledamoten Ulrika Heie, för dina frågor!

Precis det som ledamoten är inne på är det som vi politiker ofta får till oss: Ni bara pratar! Det är bara en massa snack!

Jag är helt med på det ledamoten säger – vi måste se till att om vi säger saker ska det också märkas för människor som lever och verkar på landsbygden.

Nu har vi, som jag sa inledningsvis, äntligen fått en regering som inte bara är snack utan också verkstad. Även om ledamoten kanske inte tror det kommer det att bli så. Jag har väldigt stor tillförsikt till att vi menar allvar.

Sedan fick jag frågan om AI. Naturligtvis är det så att det inte räcker med bara en kommission där. Men det är en bra början, och det är en viktig början – för vi har inte haft något sådant förut. Det är viktigt att den kommissionen nu tar fram saker.

Vad har vi i Sverige? Hur kan vi ta vara på det som finns? Vi har ju företag som verkligen är världsledande i detta, och de understryker det vi hörde på hearingen för ett litet tag sedan. De frågar var vi är. Är Sverige med i matchen? Vi såg också vilka enorma produkter som kan framställas.

Det här är något som jag tror är otroligt viktigt nu. Det är en början, en jätteviktig början, att se vad vi har i Sverige. Behövs det medel, ja, då kommer kommissionen naturligtvis att lyfta fram det till oss i både riksdag och regering. Jag har tillförsikt till att det kommer att bli så.

Anf. 129 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Vi har nu hört lite maniskt från alla regeringspartier om hur höghastighetståget är det absolut dyraste och värsta som någonsin skulle kunna ske. Det skulle urholka hela infrastrukturen. Vi skulle inte ha råd med någonting över huvud taget. Och, halleluja, det blev inte av! Nu ska vi liksom formatera om järnvägen och laga den i små snuttifierade delar.

Nu står vi där vi står. Det kommer inte att bli någon höghastighetsjärnväg. Vi kan lämna hela den debatten därhän. Det kommer inte heller att bli några nya stambanor, och det är ju dumt och dåligt. Men om vi vill bygga i alla fall lite mer – för det behöver byggas väldigt mycket järnväg i Sverige förutom stambanor – kommer det att behövas ett annat sätt att finansiera det byggandet.

Jag har lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ i utskottet. Då var det ingen som riktigt ville stå upp för att man driver den frågan, men det är många partier i riksdagen som driver frågan om antingen lånefinansiering eller någon form av alternativ finansiering.

Vi har nu hört återkommande från regeringspartierna att det här är något som man tittar på. Det är jättebra, och jag vill verkligen sträcka ut min politiska hand i detta. Vi måste gemensamt kunna komma överens om och ha samsyn om hur vi ska finansiera den järnväg som verkligen behövs.

Magnus Oscarssons partikompis Andreas Carlson är infrastrukturminister. Men även hans partiledare Ebba Busch har gått ut och sagt att staten måste ta större ansvar för de stora investeringarna, oavsett om det är i kärnkraft eller i järnväg.

Jag vill som oppositionspolitiker höra hur arbetet går och när vi faktiskt får se vad regeringen tänker om den alternativa finansieringen.

Anf. 130 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Linda Snecker, för en mycket bra fråga!

Precis som Linda är inne på har mycket av diskussionen i kammaren i dag handlat om snabbjärnvägen fastän den, som ledamoten säger, är en icke-fråga nu. Dock har vi pratat om den, och det visar väl på att det är en fråga som ändå kommer att vara aktuell ett par gånger till i debatterna framöver.

Som Linda Snecker är inne på är jag och regeringen väldigt glada för att vi satte ned foten. Vi såg att pengarna som skulle investeras – som vi trodde fanns men som inte fanns – behövde läggas på någonting annat.

Som svar på ledamotens fråga är det jättesant, det som ledamoten var inne på. Jag och vi andra är en del av regeringsunderlaget. Men, en hemlighet, jag sitter inte med vid regeringsbordet där man kan lyssna på allt som sägs. Jag kan inte svara på exakt vad man talar om nu.

Det enda jag vet är vad jag själv har sett och hört, och det är det som ledamoten var inne på. Vi tittar på alternativ finansiering. Vi behöver satsa mer, utan tvivel. Sverige behöver få mer robust och bättre järnväg och även bättre och på olika sätt mer robusta vägar. Underhållsskulden, som har varit och är väldigt stor, måste också fixas till.

Svaret på ledamotens fråga är alltså att vi kommer att ta detta, och vi kommer naturligtvis att berätta när regeringen är överens.

Anf. 131 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Det bekymrar mig lite att det inte finns större tydlighet kring vad regeringspartierna menar med alternativ finansiering. Det är ju ganska stora skillnader.

Mitt parti kan absolut tänka sig lånefinansiering – att vi inte gör som när vi lånar till mindre utgifter som ska betala sig på ett år, som vi som varit kommunpolitiker är vana vid att hantera det, utan att vi faktiskt lånar för att kunna investera för framtiden. Vi kan också tänka oss en invester-

ingsbudget, som kommunerna också har, för att kunna göra de här stora satsningarna som behövs.

Men jag hör inget svar alls från Magnus Oscarsson i den här frågan, inte ens åt vilket håll ni lutar. Är det åt lånefinansiering? Är det mer åt konsortier, så som Botniabanan finansierades när den byggdes på 90-talet? Då gick man ihop med regioner och företag.

Det finns många sätt att finansiera infrastruktur. Jag har all respekt för att ledamoten inte sitter vid departementets bord varje dag, men han sitter betydligt närmare departementet än jag gör. Framför allt är ledamotens tre ministrar inne på både kärnkraft, järnväg och AI. Det är KD-ministrar. Jag tänker att ni måste ha mer dialog om vad vägen framåt ska vara.

Har ni inte det behöver ni verkligen sträcka ut en hand till oppositionen, för vi har idéer om hur vi vill bygga järnväg när regeringen inte är så sugen på det. De som vill ha med oss är de som regeringen borde prioritera, nämligen svenskt näringsliv som också vill ha järnväg för de gröna transporterna. Och mäktar inte regeringen med att tala om vad en alternativ finansiering är tycker jag absolut att vi ska sätta oss vid samma bord så att vi kan berätta lite mer.

Anf. 132 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Linda Snecker, för dina följdfrågor!

Absolut är det så, ledamoten, att vi för diskussioner. Men, återigen, när det kommer till beslut måste de ändå fattas av regeringen.

Jag vet, Linda Snecker, att man bereder i Regeringskansliet hur man ska fixa det här. Men jag var på en debatt för någon vecka sedan där vi pratade om det här. Då var det uppe, och då har jag för mig att ledamoten flaggade rätt när vi pratade om exempelvis alternativ finansiering från den privata sidan. Jag kan ha fel. I vilket fall tänker jag att det är viktigt, det som ledamoten är inne på. Hur kan vi göra det här?

Jag vet att regeringen kommer att ta ansvar. Regeringen öppnar också upp för att se över hur man kan få in pengar i detta, för precis som ledamoten är inne på behövs det för att förbättra framför allt järnvägsnätet. Det är en jätteviktig del som vi kommer att ta oss an, och jag har full tilltro till att regeringen kommer att lösa det på ett mycket bra sätt.

(Applåder)

Anf. 133 LINDA W SNECKER (V):

Herr talman! Nu satsar vi på arbetspendling och godstransporter, säger den moderatledda regeringen efter att ett år tidigare tillsammans med Sverigedemokraterna ha stoppat byggandet av nya stambanor – den åtgärd som tydligast hade ökat järnvägskapaciteten för alla tåg och byggt Sveriges gröna industri in i framtiden, och den infrastrukturinvestering som regioner och kommuner över stora delar av Sverige hade förberett sig på.

Nu satsar vi på arbetspendling, säger regeringen. Samtidigt rapporterar *Ekot* att det ligger upp till 100 år gamla spårväxlar som orsakar över 400 tågförseningar.

Nu satsar vi på arbetspendling, säger regeringen och står handfallen när Trafikverket inte förmår att upphandla kontaktledningsbyten med entreprenörer som har moderna maskiner som gör att bytena inte tar flera år med enkelspårdrift på en av Sveriges mest trafikerade sträckor.

Nu satsar vi på godstransporterna, säger regeringen och lyssnar inte alls på svenskt näringsliv som vill bygga mer järnväg, särskilt i norra Sverige där stora investeringar behövs.

Vi ska inte ställa trafikslag mot varandra, säger regeringen och sänker skatten på bensin och diesel med 6,5 miljarder och tar bort bonus malus, varpå elbilsförsäljningen sjunker drastiskt.

Herr talman! Det kommer inte att bli några satsningar på arbetspendlingen. Om regeringen skulle vilja satsa skulle regeringen bygga mer järnväg – vi vet ju alla att järnvägen är full – och dessutom se till att regionernas underskott minskade och den statliga investeringen ökade.

Sveriges regioner står inför stora ekonomiska utmaningar. Regionerna räknar med underskott på 20–30 miljarder, och skuldbördan kommer att öka. Det är regionerna som ansvarar för det jag tror att regeringen menar när man säger arbetspendling, alltså den regionala kollektivtrafiken. Att bussarna kommer att bli fler och gå oftare är mer av en önskedröm än en verklighet med regeringens budget.

Herr talman! Vi ser hur infrastrukturen är helt avgörande i kris och krig. I Ukraina har järnvägen transporterat både svenska riksdagsledamöter och ministrar. I tunnelbanan nära den ryska gränsen går barnen i skola, för det är i tunnelbanan som det är säkrast. Matleveranser sker via mattåg till en befolkning i kris.

Infrastruktur är inte något lyxigt som ett land kan unna sig i goda tider. Infrastruktur är helt avgörande för vårt sätt att leva. I vissa länder är järnvägen bokstavligen livlinan.

Regeringen är dock inte intresserad av att fler ska åka tåg eller att järnvägen ska finnas som en försäkring i kristider, utan det är bilen som är viktigast. Bilisterna ska bli fler genom att bränslepriserna sänks. Samtidigt har priset för kollektivtrafikanterna bara ökat.

Enligt klimatministern är det viktigast med sköna säten och wifi, inte vad det kostar att åka buss – som om kollektivtrafikresenärer var helt okänsliga för pris och att komma fram i tid, medan bilister måste kunna köra billigt och komma fram i tid. Det är en mycket underlig politik.

Det här med elektrifiering, som ska ordna omställning, ta oss in i framtiden och göra att vi klarar av klimatmålen, är inte heller riktigt regeringens starka gren. Ringhals flippar som bekant som när mina barn leker disco med lampan på sina rum. Ny kärnkraft tar väl 20–30 år att bygga. Sedan har vi de här små kärnkraftverken, och det är väl inget av dem som riktigt används i dag. Regeringen lägger heller inga extra medel för utbyggd laddinfrastruktur under 2024. Även elektrifieringen är alltså tomma ord från regeringen.

Herr talman! Vänsterpartiet vill i stället investera samhället ur krisen. Vi satsar på arbetspendling på riktigt. Vi lägger 4 miljarder mer än regeringen på en utbyggd kollektivtrafik och 1 miljard på elbusspremier, något som regeringen helt har tagit bort.

Det är inte heller tillgången till sköna säten och wifi som får fler att åka kollektivt utan priset och utbudet. Därför vill Vänsterpartiet att även de som tar bussen och spårvagnen ska få subventioner. Precis som regeringen sänker bränslepriset vill Vänsterpartiet sänka priset på bussbiljetten.

Vi vill införa en Sverigebiljett, som skulle kosta 450 kronor, för att åka kollektivt. Ett regionalkort på Östgötatrafiken hemma hos mig kostar i dag 1 330 kronor. I stället för att vi när vi byter län ska ladda hem olika appar, registrera betalkort och hålla reda på olika taxor och zoner borde ett kort fungera i hela Sverige. Det är rimligt, och det skulle öka resandet med den kollektiva trafiken. Vad skulle det kosta? Jo, mindre än att sänka skatten på drivmedel.

Det är uppenbart att det inte går att bygga mer infrastruktur med nuvarande finansieringsformer. Det är därför som Vänsterpartiet vill ha en investeringsbudget. Men det behövs också alternativ finansiering – till exempel lånefinansiering, något som även Trafikverket efterfrågar – för att kunna bygga mer järnväg. Vad regeringen tycker, vill och menar är rätt oklart, som vi precis har hört i replikskiften. Bygga nytt är man i alla fall inte riktigt sugen på.

Herr talman! Det är ändå en budgetdebatt, så jag tänkte gå igenom lite siffror.

Vänsterpartiet vill investera 170 miljarder kronor i upprustning och utbyggnad av transportinfrastrukturen de kommande tio åren. Vi föreslår att satsningen på nya stambanor lånefinansieras och att hållbara transporter prioriteras före nybyggnation av motorväg. Framtidens infrastruktur måste styras av klimatmålen och ingenting annat.

När det gäller vägunderhållet lägger vi 500 miljoner mer än regeringen på att bevara vägar på landsbygd och i glesbygd.

Vi lägger 120 miljoner på utbildningssatsningar för att få fler att söka till arbeten inom sjöfarten och järnvägen. Här finns en stor arbetskraftsbrist i dag. Det behövs fler busschaufförer, sjökaptener och lotsar men också personer i alla dessa tekniska yrken som byggandet av den nya järnvägen kräver.

Vi lägger 5 miljarder mer än regeringen på underhållsskulden på järnvägen. Vi skulle bland annat vilja upprusta Inlandsbanan, Dalabanan, Bohusbanan, Lysekilsbanan, Kinnekullebanan, Stångådalsbanan och Tjustbanan samt Kust-till-kust-banan och Väst kustbanan.

Vi vill inte fasa ut stadsmiljöavtalen, det som skapar själva förutsättningarna för kommunerna att få till en bra kollektivtrafik. Vi tycker att de ska finnas kvar, till skillnad från regeringen som vill ta bort dem.

Vi lägger också 30 miljoner mer på driftsstöd till laddinfrastruktur. Vi vill ha en elbonus så att fler ska kunna köpa elbilar till ett rimligare pris. Det är dyrt med bil i dag, och det kommer antagligen att fortsätta vara det. Här måste vi gå in med en subventionering för att komma närmare att klara klimatmålen.

Vi lägger slutligen 200 miljoner mer till Gotlandstrafiken än vad regeringen gör.

Herr talman! Allting handlar om prioriteringar. Infrastruktur är ingen lyx i goda tider; det är samhällets blodomlopp. Därför lägger Vänsterpartiet totalt 15 miljarder mer på infrastrukturinvesteringar. Vi ser det som nödvändigt för att man ska komma i tid till jobbet, för att godset ska kunna transporteras elektriskt på järnväg och för att kollektivtrafiken ska bli billigare för resenärerna.

Jag vill hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Anf. 134 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! I Vänsterpartiets förslag till budget är det tydligt att man inte tycker att flyget är något bra trafikslag. Flyg ska vi helst inte åka med, och miljömålen är det allra viktigaste. De två är i Vänsterpartiets värld inte något som går att kombinera.

Om man ska ha den inställningen till ett trafikslag som många företag säger sig behöva och som många människor uppskattar när de vill ta sig snabbt mellan olika delar av Sverige eller ut i världen är det bra om man har rätt underlag och fattar beslut utifrån rätt förutsättningar.

I förra veckan var vi på ett mingel hos Transportföretagen. Även Linda Snecker var med. Hon fick då frågan hur stor del av de inrikes utsläppen från transportsektorn som inrikesflyget stod för. Jag tror att alla i rummet drog efter andan när ledamoten Snecker sa 30 procent. I själva verket kommer mindre än 1 procent av utsläppen från inrikestransporterna från inrikesflyget. Jag hade kanske gissat på 3 procent om jag hade varit i ledamoten Sneckers sits, och det hade varit högt. Men skillnaden mellan mindre än 1 procent och 30 procent är avsevärd.

Vilka siffror är det egentligen som ligger till grund för Vänsterpartiets flygpolitik?

Anf. 135 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag är inte alls lika van vid att gå på mingel hos Svenskt Näringsliv som ledamoten Stockhaus är. Jag var lite nervös. Det är ovant att befinna sig på så många mingel som jag har förstått att Stockhaus gör. Det är klart att det skapade en viss känsla.

Jag är inte heller jättebra på siffror och statistik. Jag kommer från rättspolitiken och har inte suttit här jättelänge. Många i det här utskottet är mycket duktigare på att gå på mingel och på siffror och olika saker som rör klimat och miljö. Men jag lär mig.

Jag har bland annat lärt mig av det seminarium som Stockhaus kollega anordnade alldeles nyss, vid lunchtid, där vi lyssnade på flygbranschen. Det var väl SAS, Bra, Norwegian med flera som sa: Ingen vill flyga. Därför går flygbolagen inte runt. De går med underskott. Det går inte runt. I den marknadsekonomi vi har, där utbud och efterfrågan ska styra, är efterfrågan inte tillräckligt stor för alla de bolagen.

Jag tycker att det är jätteintressant att så få vill flyga, att flygbolagen inte går runt och att flygplatserna går med underskott medan det är fullt på tågen. Och det är dyrt att åka tåg, eftersom SJ:s prissättning haussar upp priserna. Vi ska inte prata om hur dyra julbiljetterna är.

Eftersom det är fullt på tågen vill mitt parti följa marknadsekonomi, att utbud och efterfrågan ska matcha varandra. Jag är lite orolig över att Maria Stockhaus parti vill ha det som i ett annat land, kanske som det var i Sovjet, där det inte är utbud och efterfrågan som styr utan där staten går in och styr.

Anf. 136 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Kommentarererna om antalet mingel är under till och med Linda Sneckers debattnivå. Vi får exakt samma inbjudningar till alla mingel hos olika intresseorganisationer inom våra branscher. Det tror jag att ledamoten Snecker är väl medveten om.

Jag fick inte svar på min fråga. Ledamoten Sneckers bild är att 30 procent av utsläppen från inrikestrafiken kommer från flyget. Men det är i själva verket under 1 procent. En del av problemet som flygbolagen i Sverige har, jämfört med hur det är i andra länder, är att debatten är helt vinklad här.

Under valåret flög Bra med 100 procent biobränsle från Malmö till Stockholm. Jag var den enda politikern som var på plats för att fira den stora seger som det innebär för miljön och flyget. Ingen annan politiker i det här huset eller från förra regeringen behagade komma dit, trots att de hade fått inbjudan.

Virgin Atlantic flög för någon vecka sedan över Atlanten på 100 procent biobränsle. Det var en liten notis om det på *Rapport* på morgonen. I övrigt var det tvärdött. Det är inget som någon politiker lyfter upp.

Det är klart att svenska folket tror att flyget släpper ut lika mycket som på 50-talet och att det är den största klimatboven i hela världen. Det stämmer inte. På total nivå i världen står det väl för 4 eller 5 procent, och det står alltså för under 1 procent av utsläppen från transporterna i Sverige.

Det går att köpa biobränsle motsvarande ens egen flygbiljett. Det kostar inte särskilt mycket, och man hjälper flyget att ställa om. Om svenska folket fick ta del av en politisk debatt som faktiskt utgick från sanningen, det vill säga under 1 procent och inte 30 procent som var ledamoten Sneckers gissning hos Svenskt Näringsliv, tror jag att efterfrågan på att flyga skulle se helt annorlunda ut.

Den här regeringen tänker göra upp med flygskammen steg för steg. Och det här är en viktig debatt att ta.

Anf. 137 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är under all kritik att ledamoten tar upp något som jag sagt felaktigt på ett mingel i stället för det jag säger i den lagstiftande församlingen. Detta är inte det bästa replikskifte jag har varit med, och jag har varit med om ganska många och hårda, bland annat i rättspolitik.

Herr talman! Jag hörde inte ledamoten Stockhaus svara på min fråga om det inte längre ska vara utbud och efterfrågan som ska styra på transportmarknaden. I sådana fall har vi verkligen ett paradigmskifte att ta oss an, om det ska handla om olika moraliska frågor.

Vi ser att svenska folket inte vill flyga. Flygbranschen har inte återhämtat sig efter pandemin. Ingen efterfrågar flygresorna längre. Flygbolagen går inte bra, och flygplatserna går med underskott. I min hemkommun Norrköping lägger man 300 miljoner av våra skattepengar på att hålla vår lilla flygplats under armarna. Samtidigt finns det flygplatser också i Jönköping, Norrköping, Linköping, Skavsta, Bromma och Arlanda. Det finns jättemånga flygplatser, som ingen vill använda.

Jag åker, till skillnad från Stockhaus, tåg väldigt ofta. Tågen är fyllda, och de har problem för att det är för fullt på järnvägen. Här har vi en jätteefterfrågan på ett transportsätt. Ändå är det transportsättet som ingen vill ha som ledamoten Stockhaus är bekymrad över att ingen vill ha och ingen pratar om.

Det kanske beror på att flyget inte är lika intressant längre. Det har skett ett paradigmskifte när det gäller hur vi reser och hur vi vill resa. Klimatfrågan är mycket viktigare för den generation som just nu är aktiv på

arbetsmarknaden. Det är bra. Vi ska ha en infrastruktur som folk vill använda, det vill säga inte flyget, som folk inte vill använda.

Här skiljer vi oss åt. Men jag tänker inte krama om ett transportslag som det inte finns någon efterfrågan på.

Prot. 2023/24:48

13 december

Kommunikationer

Anf. 138 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt ta upp flyget utan järnvägen i det här replikskiftet. Men när debatten blir sådan är det ju lockande.

Jag blir lite mörkrädd när vi diskuterar nivån på flygets utsläpp och det är uppenbart att det diffar så mycket i kunskap. Om vi ska ha en diskussion om hur vi ska få ned utsläppen och komma åt klimatproblemen måste vi ledamöter i det här huset ha något så när grepp om hur pass stora utsläppen är.

Ledamoten var inne på flygplatsen i Norrköping och att ni inte vill vara med och betala för den. Det står i er text att det finns behov av beredskapsflygplatser, men samtidigt vill ni inte främja och subventionera kommersiell drift av flygplatser. Då måste jag fråga: Hur har ni tänkt att beredskapsflygplatserna ska kunna finnas till om det inte finns ekonomi för att bedriva flygtrafik?

Flyget har en oerhört viktig roll i vårt lands infrastruktur. Och vi går mot att sänka utsläppen från flyget och minska dess påverkan på miljön. Utsläppen är låga i dag, och de kommer att bli lägre inom en ganska snar framtid. Men vi måste hålla oss till siffror som vi är säkra på.

Jag blev lite skraj när jag lyssnade på replikskiftet före detta. Jag hoppas innerligt att det inte är synonymt med Vänsterpartiets syn i dessa debatter. Då blir det besvärligt.

Anf. 139 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag är stolt över att trafikutskottet ser mig som den nya Jens Holm, Vänsterpartiets förra ordförande i trafikutskottet och en av Sveriges bästa klimat- och miljöpolitiker.

Jag är glad över att ni ställer höga krav på att jag ska kunna otroligt mycket, särskilt när jag är ensam ledamot och ansvarig för alla trafikslagen, digitalisering, post och allt som detta utskott arbetar med. Jag är stolt och glad över att ni ställer det kravet på mig, men jag kommer inte att kunna leverera varenda siffra rätt på volley under olika mingel; på detta var ledamoten Morell inte ens med och lyssnade. Jag är glad över att ledamoten har det förtroendet för min kunskap. Jag kommer att behöva lära mig mer. Så är det alltid. Hela livet är en läroprocess.

Det kommer att behövas beredskapsflygplatser – det är helt klart. Och det är uppenbart att vi har för många flygplatser i Sverige i dag eftersom flygplatserna inte bär sig ekonomiskt. Jag tycker att det är dåligt att Norrköpings skattemedel går till en flygplats som används för charterresor. Det finns ingen annan trafik i dag. Trafiken som har funnits har lagts ned. Dessutom har vi den östgötska flyghuvudstaden i Linköping, där Saab ligger.

Det vore väl jättebra att bara ha en flygplats i Linköping men inte i Norrköping, Jönköping eller Skavsta. Vi måste vara rädda om våra skattemedel, Thomas Morell, samtidigt som vi ska se till att beredskapen finns på plats.

Jag är rädd om skattemedlen, och därför tycker jag inte att vi ska erbjuda flyg på det sätt som görs i dag eftersom ingen längre vill flyga, till

skillnad från hur det ser ut på tågen, som alltid är fullbokade på den överfulla svenska järnvägen. Därför behöver vi satsa på det som folk vill ha.

Anf. 140 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Jag är också mån om skattebetalarnas pengar, men jag är dessutom mån om att vi kan försvara oss ifall det kommer en angripare utifrån – och då behöver vi ha beredskapsflygplatser. De kommer inte bara upp som skott ur jorden.

Nu ska jag återgå till det som egentligen gjorde att jag begärde replik. Det gäller sträckan Göteborg–Alingsås, kontaktledningsbyten och brister i järnvägsunderhållet. Detta kom ju inte som en överraskning utan är något som har funnits under många år. Då måste man ställa sig frågan varför inte Vänsterpartiet har agerat tidigare för att öka underhållet på järnvägen och framför allt varit med och funderat på hur vi ska lösa det behov av kontaktledningsbyten som finns på Västra stambanan. Ni har varit så fixerade vid höghastighetståget och den delen av järnvägen att ni helt har bommat behoven på Västra stambanan.

Nu står vi inför en situation som är dramatisk när det gäller persontrafik och framför allt godstrafik. Vi har Sveriges största hamn i Göteborg. Kan vi inte lösa godstransporterna därifrån kommer vi att ha en trafikinfarkt i Göteborg.

Det vore bättre om ni rannsokade er och funderar över varför ni inte såg möjligheterna att bygga ytterligare ett dubbelspår mellan Alingsås och Göteborg. Jag vill gärna höra en förklaring till det.

Anf. 141 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet vill bygga extremt mycket mer järnväg än vad regeringspartierna vill. Vi vill bygga järnväg med lånefinansiering, vi vill ha en investeringsbudget och vi vill bygga nya stambanor.

Låt oss lägga det där med höghastighetstågen åt sidan just nu eftersom det har blivit något slags konspirationsteori hos regeringspartierna och något som helt förblindar er från att se järnvägens kapacitet över huvud taget.

Med Vänsterpartiets budget kommer extremt mycket mer järnväg att byggas. Vi lägger 170 miljarder kronor mer bara på upprustning och utbyggnad av transportinfrastrukturen under de kommande tio åren. Det är betydligt mer än vad regeringen lägger.

Jag måste upplysa Thomas Morell om att Vänsterpartiet inte har suttit på departementen eller i regeringen. Vi har haft inflytande över vissa frågor. Vi har varit starkt engagerade i att bygga nya stambanor, för trafiken kommer att öka.

Har vi fler spår kommer det att öka möjligheten för snabbtågen att lägga sin tågplanering närmare varandra och att köra snabbare och mer. Det kommer också att öka godskapaciteten genom att vi kan separera de snabba persontågen från godstågen, som kan gå långsammare och på ett annat sätt. I dag sitter ju både ledamoten och jag på X2000 framför godståg som inte kommer fram för att vi har för lite järnväg. Detta är det stora problemet. Sedan kan vi bråka om att någon inte gjorde något ett visst år.

Vänsterpartiet har alltid drivit på för mer infrastruktur. Vi lägger 700 miljarder mer i gröna investeringar, för vi vill att hela Sverige ska leva, från norr till söder.

Det jag tycker att ledamoten Thomas Morell ska göra är att se till att regeringen levererar lite järnväg så att vi kan komma fram till jobbet i tid – det är hans stora uppgift.

(Applåder)
(forts. § 13)

Prot. 2023/24:48
13 december

Kommunikationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december

JuU4 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ytterligare straffskärpningar)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

276 för utskottet

21 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 19 V, 16 KD, 16 MP, 12 L, 1 -

För res. 1: 21 C

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

Punkt 3 (En plan för Kriminalvården)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP)

Votering:

189 för utskottet

108 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 19 V, 21 C, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 2: 92 S, 16 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Punkt 1 (Bostadspolitiskt mål)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

278 för utskottet

19 för res.

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 21 C, 16 KD, 16 MP, 12 L, 1 -

För res.: 19 V

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU6 Tilläggsskatt för företag i stora koncerner

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Företrädaransvar)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, C, MP)

Votering:

149 för utskottet

148 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 58 M, 16 KD, 12 L, 1 -

För res. 1: 92 S, 19 V, 21 C, 16 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

Punkt 3 (Översyn av lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

149 för utskottet

148 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 62 SD, 58 M, 16 KD, 12 L, 1 -
För res. 2: 92 S, 19 V, 21 C, 16 MP
Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

Prot. 2023/24:48
13 december

SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Punkt 1 (Mål för utgiftsområde 10)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

278 för utskottet

19 för res.

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 21 C, 16 KD, 16 MP, 12 L, 1 -

För res.: 19 V

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 5 V, 3 C, 3 KD, 2 MP, 4 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Anf. 142 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill informera om att morgondagens votering är inställd. Nästa voteringstillfälle är tisdagen den 19 december klockan 15.30.

§ 13 (forts. från § 10) Kommunikationer (forts. TU1)

Kommunikationer

Anf. 143 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Vi ska i dag debattera 2024 års budget för utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Transportsystemet är en grundbult för landets utveckling. Man måste kunna lita på att man kommer fram till sitt jobb och att gods kommer fram i tid. Vi liberaler ser transportsystemet som en helhet, och vår grundfråga är: Hur ska vi effektivt kunna resa och frakta gods från dörr till dörr? Här är en smidig samverkan mellan de olika trafikslagen väg, järnväg, luftfart och sjöfart oerhört viktig, och alla trafikslag i denna mix är viktiga.

Om vi börjar med väg och järnväg innehåller regeringens budget 2024 en fortsatt stor satsning på underhåll och nyinvesteringar i järnväg och väg. Ett extra fokus har lagts på vägunderhåll, där det görs en extra satsning på 300 miljoner plus 100 miljoner som satsas specifikt på stöd till operatörer av enskilda vägar. Detta behövs för att börja beta av den underhållsskuld,

inte minst på nätet av mindre vägar, som försämrar trafiksäkerheten och leder till nedsatta hastigheter.

Liberalerna drev på för att projektet med nya stambanor för höghastighetståg skulle stoppas och de pågående delprojekten ses över. Orsaken var den dramatiska kostnadsökningen från ursprungligen 120 miljarder, när Alliansen stod bakom projektet, till närmare 400 miljarder. Detta trängde undan andra viktiga satsningar, som Norrbottenbanan, två nya spår på sträckan Göteborg–Alingsås och ett flertal andra projekt. Av de tre pågående projekten är Ostlänken nu igång, och Trafikverket förhandlar med berörda kommuner och regioner om nya sträckningar på sträckorna Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm.

Samtidigt utgjorde projektet med nya stambanor för höghastighetståg ett varnande exempel när det gäller kostnadsökningar, och därför har regeringen tillsatt en utredning om hur vi kan få fram bättre, mer rättvisande kostnadsunderlag i tidiga skeden i projekten, så att vi politiker får bättre underlag för beslut. Detta är en förutsättning för att vi ska kunna prioritera rätt och få så mycket infrastruktur som möjligt för skattebetalarnas pengar.

Det är lätt att tänka att bara vi satsar mer pengar får vi nya vägar och järnvägar. Men den ökade satsningen på vårt väg- och järnvägsnät och tekniskiftet i transportbranschen ställer stora krav på kompetensförsörjningen. Utan människor med rätt utbildning blir det inget. Det är därför viktigt att utbildningssektorn, näringslivet och staten samverkar för att klara transportsystemets kompetensutmaningar och att vi också använder globala företag för att bygga ut, så att vi får en större kompetensbas att jobba från.

Transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges utsläpp. Trafikverket pekar på att varje transportslag måste finna egna lösningar för att reducera sina utsläpp då överflyttning mellan olika trafikslag bara bidrar till målen med någon procent.

Eftersom vägtransporterna står för över 90 procent av de inrikes utsläppen inom transportområdet är elektrifieringen av våra vägtransporter prioriterad för Liberalerna, för att sänka utsläppen men också för att frigöra fossilfria bränslen till flyg och sjöfart.

Vi behöver snabbt bygga ut laddinfrastrukturen. Liberalerna anser att bristen på laddinfrastruktur medför en stor risk för att företag och privatpersoner inte väljer en elbil vid nästa bilköp och att klimatomställningen stannar upp. Vi behöver också stödja inköp av eldrivna fordon.

I budgeten 2024 görs därför ett helt batteri av satsningar över en treårsperiod. Det anslås 4 ½ miljard för stöd till inköp av ellastbilar och eldrivna arbetsmaskiner, och ett nytt stöd på 1,6 miljarder har införts för inköp av lätta lastbilar. Det satsas 500 miljoner på skrotningspremier för den som samtidigt köper en ny elbil. Samtidigt satsas 5,3 miljarder på laddinfrastruktur, elektrobränslen, biogasproduktion och avfallshantering genom Klimatklivet. Sammanlagt satsas närmare 12 miljarder på vägtransporternas omställning under den närmaste treårsperioden.

För att vi ska klara omställningen av vägtransporterna behöver produktionen av biobränslen öka kraftigt. Viktigast för vägtransporterna är dock elektrifieringen eftersom biodrivmedel har ett större värde för andra transportslag som har svårare att ställa om, till exempel flyget och sjöfarten.

Flyget har en väldigt viktig funktion för våra internationella kontakter och för att hålla ihop Sverige. Flygets klimatomställning pågår med full kraft. Redan i dag kan man flyga fossilfritt för ungefär 300 kronor per flygtimme, och utvecklingen inom elflyg och alternativa bränslen tar stora steg framåt. Svenska Heart Aerospace tar fram ett elflygplan för produktion 2028. Produktionsstart för elektrobränslen – vi ser att biobränslena inte kommer att räcka – sker 2027–2029. Flertalet flygplatser drivs fossilfritt i dag. Flera laddstationer för elflyg har installerats, och i Skellefteå finns en utbildning för trafikpiloter med fokus på eldrivna flygplan.

Vi måste alla se och stödja den fantastiska omställning som sker just nu. Totalförsvaret, den allmänna beredskapen samt klimatomställningen med den ljusa framtid den innebär för flyget, inte minst i Sverige, ställer stora krav på vår flyginfrastruktur. Regeringen höjer därför ersättningen till de icke-statliga flygplatserna till 298 miljoner för respektive år 2024–2026.

Vi liberaler tror på flygets viktiga funktion i samhället och vill att Sverige fortsatt ska ha en framskjuten position inom flygets klimatomställning. Vi vill därför se en fortsatt satsning på forskning och innovation avseende fossilfritt flyg, inte minst elflyg. Vi vill samtidigt bevara Bromma då flygplatsen har en viktig funktion att fylla som nav i Sveriges inrikesflyg och för utvecklingen av elflyg.

Av den internationella godsfrakten går 90 procent via sjöfarten. Svensk sjöfarts betydelse för Sverige kan inte nog betonas. Regeringen har därför startat ett arbete med att se över regelverket för sjöfarten för att öka inflaggnings till Sverige och se över kostnadsbildningen. Detta är viktigt inte minst för beredskapen i Sverige och för att vi ska ha denna kompetens. Två nya isbrytare utvecklas för att sjöfartens person- och godstransporter ska fungera även på vintern. Priserna på en resa till Gotland har ökat – de måste ligga på en rimlig nivå. I höstbudgeten avsatte regeringen därför resurser för att hantera ökningen av bränslepriserna.

Sverige måste ligga i framkant i digitaliseringen, inte minst för att klara vår konkurrenskraft. Sverige har glädjande nog fått en egen Chat GPT på svenska, som är baserad på svenska värderingar. I går kunde vi höra hur man nu försöker applicera den på svensk välfärd och se hur administrationen inom bland annat sjukvården kan underlättas. Detta tycker jag är väldigt glädjande.

Regeringen har också tillsatt en AI-kommission för att driva på för att vi på ett bättre sätt ska kunna utnyttja potentialen med AI i Sverige. Ledamöterna i kommissionen representerar olika sektorer och är väl förankrade i den snabba utveckling som sker när det gäller AI. Jag har goda förhoppningar om att vi nu ska kunna få ett ökat driv på AI-området.

Med bättre digital uppkoppling ökar friheten runt om i vårt land samtidigt som belastningen på våra vägar och järnvägar minskar. För att stärka utbyggnaden av bredband ökar vi anslagen med 300 miljoner kronor.

Slutligen: Den stora infrastrukturhändelsen under 2024 är framtagningen av propositionen för den nationella infrastrukturplanen 2026–2037. Det råder ett stort behov av en lång rad förstärkningar i infrastrukturen, inte minst när det gäller Norrbotniabanan och två nya spår Göteborg–Alingsås för att klara den gröna omställningen och även för att möta totalförsvarets behov av en utbyggd infrastruktur i öst–västlig riktning genom Sverige.

Herr talman! Vi liberaler anser att alla trafikslag behövs, och det är genom att utnyttja varje trafikslags speciella fördelar som vi får robusta transporter i Sverige.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 144 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Som det ser ut är detta min sista debatt i den här kammaren, och då vill man ju att den ska vara så länge som möjligt. Därför tänkte jag att jag tar en replik till.

Det är lite roligt att höra ledamoten Helena Gellerman hänvisa till Norrbotniabanan. Det är värt att påminna om att om alliansregeringen inte hade stoppat Norrbotniabanan hade den varit färdigbyggd långt tidigare än vad som nu blir fallet. Även där kan man alltså se ett hattande fram och tillbaka, där man först säger kör och sedan stopp. Nu är man för att köra igen.

Men det var inte detta min fråga skulle handla om, utan den handlar om klimatet. Vi har precis i dag sett att det har slutits ett avtal i Dubai där världens länder har kommit överens om att man ska bort från de fossila bränslena. Det har Sverige nu skrivit under på. Vi har också skrivit under på att det ska ske skyndsamt. Att det ska göras de närmaste åren är avgörande, inte minst tiden fram till 2030. Det är också detta som står i överenskommelsen.

Men samtidigt – innan bläcket på dokumentet ens hunnit torka och miljöministern klivit av flyget – kommer den här regeringen att gå i rakt motsatt riktning mot vad man har skrivit under på i Dubai. Man kommer nämligen att riva upp reduktionsplikten, vilket kommer att öka utsläppen kraftigt. Man kommer än en gång att öka fossilsubventionerna kraftigt. Detta gör att transporterens utsläpp enligt riksdagens utredningstjänst kommer att öka med 50 procent från ett år till ett annat på grund av aktiva politiska beslut från regeringen. Det gör också att man inte kommer att kunna nå det mål som Sveriges riksdag har ställt sig bakom, nämligen att minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent till 2030.

Det ser också ut som att man med denna politik inte heller kommer att kunna nå EU:s mål, som Sverige har ett åtagande att klara, eller för den delen Parisavtalet, som Sverige också skrivit under.

Min fråga till Helena Gellerman, som ju representerar samma parti som miljöministern, är: Hur ska det kunna finnas någon trovärdighet för Liberalerna, för regeringen eller för Sverige när man säger en sak och sedan gör en annan? Det är ju detta man nu gör i svensk politik.

Anf. 145 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Tack, Per Bolund, för frågan, och tack för att jag får möjlighet att ta en av de sista debatterna med ledamoten!

Jag tycker att det var synd att man inte fortsatte utvecklingen av Norrbotniabanan, men i det läget visste man inte heller vilken enorm expansion det skulle bli i Norrbotten när det gäller klimatomställningen.

Jag kan dock ställa en motfråga med tanke på att ledamoten satt som minister i den förrförra regeringen. Hur kom det sig att man då inte satsade på sträckan Göteborg–Alingsås, som ju är en av de viktigaste sträckorna? Det handlar om gods som kommer med sjöfart och lyfts över på järnväg.

Det är en mycket klimatpositiv form av transporter. Varför drev man inte detta hårdare, så att Göteborgs hamn skulle kunna lyfta över ännu mer gods på järnväg?

När det gäller klimatet kan jag konstatera att Riksrevisionen har gått igenom reduktionsplikten och säger att den inte var genomförbar. Den följde inte heller de premisser som låg på bordet när regeringen tog beslutet. Jag var själv med och förhandlade om reduktionsplikten. Jag trodde inte på att man skulle kunna rampa upp produktionen av biodrivmedel i den takt som krävdes för det som Miljöpartiet och andra partier drev på att man skulle ha som slutmål 2030. Det skulle innebära att vi skulle få kraftigt ökade bränslepriser. Det var inte enligt det förslag som låg på bordet. Men nu blev det ju ett annat beslut där.

Låt mig också konstatera att Riksrevisionen har sagt att den nuvarande regeringen är den regering som med sina åtgärder ligger närmast att nå målen 2045. Vi har gjort mycket, och vi kommer att göra ännu mer. Med de åtgärder som nu ligger på bordet är vi den regering som ligger närmast att nå målen till 2045.

Anf. 146 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att rätta till några frågetecken och tveksamheter i det som Helena Gellerman just sa.

Det stämmer att den förra regeringen, som jag satt i, inte satsade på järnvägen. Jag kan upplysa ledamoten om att det var för att vi samverkade med Liberalerna. Miljöpartiet gjorde allt för att vi skulle öka infrastruktur-satsningarna, framför allt på järnväg, men Liberalerna gjorde allt för att vi skulle skära ned så mycket som möjligt och hålla nere pengarna för järnväg. Om Helena Gellerman menar att det satsades för lite på järnväg under den tiden får hon nog ta det med Mats Persson, som var den som från Liberalernas sida förhandlade med den rödgröna regeringen.

Jag vill också rätta det som Helena Gellerman påstår att Riksrevisionen säger om reduktionsplikten. Riksrevisionen säger tvärtom att den är ett effektivt verktyg, och om man tar bort reduktionsplikten måste man ha ett alternativ om man vill nå målen. Något sådant alternativ har inte regeringen.

Jag vill ställa ytterligare en fråga till Helena Gellerman. Det finns ju tre olika vägar man kan gå om man vill minska utsläppen från transporter. Man kan byta drivmedel från fossilt till el eller biodrivmedel, man kan minska transportbehovet och man kan gå över till andra färdmedel. På alla dessa områden går regeringens politik i totalt fel riktning.

Reduktionsplikten har vi redan talat om. Biodrivmedel kommer alltså inte att vara en del av lösningen med regeringens politik. Elektrifieringen går bakåt, för man har tagit bort elbilsbonusen. Det går alltså långsammare än det gjorde tidigare. Trafikverket säger också att även om varenda bil som såldes från och med nu skulle vara en elbil kommer man inte att nå målet till 2030. Och när det gäller övergång till andra färdmedel vill jag säga: Är det fullt på spåren och man inte vill investera i nya spår är det väldigt svårt att få till en sådan övergång.

Jag förväntar mig ett svar. Vad är regeringens lösning för att faktiskt nå inte bara 2045-målet utan också 2030-målet? Det Helena Gellerman hänvisar till är ju inte regeringens politik utan att en del industriprojekt har kommit vidare, och därför kan man i en kalkyl säga att man är närmare

2045-målet. Men hur ska utsläppen kunna minska med 70 procent till 2030? Vilket är svaret?

Anf. 147 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Per Bolund vet att både jag och Mats Persson deltog i diskussionen om nya stambanor. Vi var väldigt positiva till ny järnväg. Däremot höll vi emot när det gällde nya stambanor eftersom kostnaden för nya stambanor har gått från 120 miljarder till 400 miljarder. Det gjorde att vi tryckte undan bland annat ökade satsningar riktade mot Norrbotniabanan, att bygga Göteborg–Alingsås, att satsa på Inlandsbanan och sträckorna Stockholm–Oslo och Göteborg–Oslo.

Vi måste förstå den enorma kostnadsökningen för nya stambanor. Det är mer än tre gånger de ursprungliga pengarna. Det var detta vi var emot. Vi var inte emot andra satsningar på järnvägen. Men vi höll emot, för vi såg att vi med dessa pengar hade kunnat satsa på väldigt många andra sträckor i Sverige.

Sedan vill jag ta upp detta med borttagandet av elbilsbonusen. Precis som jag sa i mitt anförande satsar vi på ellastbilar och eldrivna arbetsmaskiner, och vi satsar också på ett nytt stöd som den förra regeringen inte hade lagt in, nämligen på lätta lastbilar. Vi vill hjälpa till i den initiala fasen när man ska gå över till eldrivna fordon.

Däremot ska inte staten vara där och subventionera när över 50 procent av de bilar som säljs är laddbara. Att sedan försäljningen har gått ned är i mycket kopplat till det allmänna ekonomiska läget. Om man inte har råd med hyran och sådant kan man inte heller satsa på en ny bil.

Slutligen, vad gäller reduktionsplikten vet ledamoten att Liberalerna också var positiva till den. Vi ville ha den på en lägre nivå och inte den som det sedan blev. Men vi ser att biodrivmedel är en viktig del för framtiden.

Anf. 148 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Världen befinner sig i ett klimatnödläge. Och är det något vi har fått väldigt tydligt visat för oss under de förhandlingar som världens länder har haft i Dubai så är det att det verkligen är akut. År 2023 kommer att bli det varmaste året som någonsin har uppmätts.

Vi ser varje dag resultatet av den globala uppvärmningen i form av alltmer extrema väderhändelser. Det är värmeböljor som kostar tusentals människor livet och som följs av extrem torka och skogsbränder. Det är fruktansvärda störtregn som orsakar dödliga översvämningar och dammbrott, som det i Libyen som kostade tiotusentals människor livet. Det är orkaner och stormar som skapar förödelse. Det är stigande havsnivåer som dränker kustområden.

Jag hade nog, som tidigare miljöminister, förväntat mig att detta skulle ge mer avtryck på dagens debatt. Men det är väl viktigt att det är någon som lyfter dessa perspektiv och ser till att vi får upp frågan på dagordningen. Det är också detta som Sverige har skrivit under på, inte bara i Dubai utan också i Paris och även inom EU-systemet.

Forskare, experter och internationella bedömare, som FN:s generalsekreterare, är tydliga. Alla länder måste göra mycket mer för att minska klimatskadorna. I Dubai kom vi nu överens om att ställa om från fossila bränslen, och man skulle göra det före 2030. Det är nu arbetet måste göras.

Som vi har hört tidigare står transporterna för ungefär en tredjedel av Sveriges utsläpp. Om vi inte ställer om transportsektorn till nollutsläpp kommer vi inte att klara av att ställa om hela Sverige till de mål som riksdagen har ställt sig bakom.

Tekniken finns. Vi har lösningarna. Det som krävs är politik för omställning, och det är det som i allra högsta grad saknas i Sverige i dag.

I detta läge väljer Sveriges regering att göra precis motsatsen mot det som behöver göras. Man ökar fossilsubventionerna något enormt. Det är 6,5 miljarder i år. Det var lika mycket förra året. Det är totalt 13 miljarder kronor över två år. Det är klart att det ökar utsläppen. Det minskar också attraktiviteten när det gäller att till exempel välja en elbil när man gör det billigare att använda fossila bränslen.

Man slopar miljöstyrmedel som reduktionsplikten och elbilsbonusen. Man ökar utsläppen från trafiken med 50 procent från ett år till ett annat. Det är flera miljoner ton koldioxid redan nästa år.

När Miljöpartiet satt i regering visade vi att det gick att göra motsatsen. Det gick att snabbt sänka utsläppen. Det gick att ta de steg som krävs för att Sverige ska ta vägen mot ett transportsystem utan utsläpp.

Att regeringen väljer att vända håll och öka fossilbränsleberoendet och utsläppen – trots all den kunskap som finns, trots att man skriver under internationella deklarationer i andra länder och trots att det bevisligen går att ställa om trafiken – är inget annat än ett monumentalt svek.

Miljöpartiets transportpolitik innebär att vi använder de starka svenska statsfinanserna för att göra vår generations stora samhällsbygge. Det handlar om att nu investera i och bygga det fossilfria välfärdslandet Sverige. Där ingår det såklart också att bygga ett fossilfritt transportsystem med nollutsläpp. Men detta kräver att vi har mod, att vi bygger framtidens höghastighetsjärnväg mellan Stockholm, Göteborg, Malmö, Köpenhamn och Oslo och att vi samtidigt har resurser nog för att kunna satsa på övriga sträckor som behövs i vårt land, till exempel Norrbotniabanan.

Det är också otroligt viktigt att dagens järnvägssystem rustas för att kunna fungera bättre än vad det gör i dag. De ständiga förseningarna och de inställda tågen, som vi dagligen ser, håller på att undergräva förtroendet för hela järnvägen. Även där är situationen akut.

Och som jag har varit inne på i tidigare replikskiften: Faktum är att alla länder i EU utom Sverige bygger höghastighetsjärnväg. Bara Sverige är nu en öken i fråga om modern järnväg, till skillnad från våra grannländer Danmark och Finland, till exempel.

Så här är det i en situation där det redan är fullt på spåren och där vi vet att Fehmarn Bält-förbindelsen, som kommer att öppnas mellan Tyskland och Danmark om några år, kommer att ge en kraftigt ökad transportkapacitet i fråga om transporter av både personer och gods från Sverige till kontinenten. Utan omedelbara beslut om investeringar kommer Sverige att drabbas av svåra trafikstockningar och köer när trafiken till och från kontinenten möter ett underdimensionerat och omodernt svenskt järnvägsnät.

Regeringspartiernas hantering av nya stambanor i Sverige har vi också varit inne på tidigare. Den är så usel att det skulle vara skrattretande om det inte vore så att det får stora och skadliga konsekvenser. Att starta, stoppa, starta och stoppa är inte ett sätt att hantera infrastruktur som tar årtionden att bygga och som kräver en långsiktighet. Även Norrbotniabanan och Citybanan i Stockholm har man hanterat på motsvarande sätt från reger-

ingspartiernas sida, det vill säga man gasar och bromsar och gasar och bromsar.

Jag spanar in i kristallkulan. Jag misstänker att regeringspartierna – Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna – kommer att behöva ändra uppfattning en gång till i frågan om att bygga nya stambanor. Det är i så fall fjärde gången.

Industrin pekar väldigt tydligt på behovet av mer järnväg och ökad kapacitet för att klara den gröna industriexpansionen och exporten av fossilfritt stål och andra gröna produkter. Nu har även försvaret flaggat för att de överfulla spåren är ett problem när det gäller transporter av trupper och försvarsmateriel, inte minst mellan de nordiska länderna. Och utan järnvägssatsningar försenas det internationella försvarssamarbete som inte minst Nato understryker ett starkt behov av. Min fråga är alltså inte *om* utan *när* nästa omsvängning från Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna kommer i denna fråga.

Även när det gäller underhåll av järnvägen går regeringen tyvärr åt fel håll. När det är tydligt att svensk järnväg är i kris väljer man att dra ned på pengarna för järnvägsunderhållet. Det är oförståeligt, och det tvingar miljonärens resenärer att fortsatt lida av försenade och inställda tåg.

Miljöpartiet gör tvärtom. Vi lägger 15 miljarder mer än vad regeringen gör på järnvägsinfrastruktur under det kommande året och 5 miljarder mer på att underhålla och sköta järnvägssystemet.

För Miljöpartiet är det också självklart att vi behöver satsa på kollektivtrafiken och att det ska vara billigare och smidigare att ta sig till jobbet med kollektivtrafik än med till exempel bil. Vi vill satsa på att öka kollektivtrafiktillgången med stadsmiljöavtal, som regeringen nu tyvärr på väldigt dåliga grunder slopar. Det har visat sig få positiv effekt och ge ökad kapacitet runt om i landet.

Vi föreslår också att man ska stödja driften av kollektivtrafik runt om i vårt land genom att bibehålla och utöka kollektivtrafikstödet från staten på 5 miljarder kronor.

Vi vill inte minst stödja kollektivtrafikanterna genom att införa ett Sverigekort, som ger möjlighet att resa med lokal och regional kollektivtrafik i hela vårt land för mindre än 500 kronor per månad för vuxna och 250 kronor per månad för ungdomar, studenter och pensionärer.

Regeringens politik, däremot, leder nu till ökade kostnader för kollektivtrafiken runt om i Sverige. Det finns alternativ. Vårt gröna systerparti i Tyskland har genomfört motsvarande kort i den tyska kollektivtrafiken, och det har visat sig vara en succé. Det går att sänka kostnaden för alla vardagens klimathjältar.

Det finns insatser som kan göras och som behöver göras för att minska utsläppen från transporterna. Vi har politik på alla de områdena. Det handlar om att byta drivmedel, öka elektrifieringen och minska transportbehovet. Det handlar om insatser som kallas för steg ett och steg två – att effektivisera användningen av transportsystemet och att minska behovet av resande. Det skulle vara väldigt verksamt och samhällsekonomiskt lönsamt. Det handlar även om att stimulera övergången till andra transportmedel med mindre miljöpåverkan.

Det tråkiga är att regeringens politik just nu går i fel riktning på alla dessa områden. Det är det som också gör att man nu i praktiken avsäger

sig möjligheten att nå de klimatpolitiska mål som man har ställt sig bakom bland annat i denna kammare. Det imponerar inte.

Vi anser att flygets miljöpåverkan är allvarlig. Det är viktigt att minska hela transportsektorns utsläpp. Det gäller även flyget. Och inte minst på de sträckor där det finns bra järnväg behöver vi gå över från flyg till järnväg. Därför behöver också kapaciteten på järnvägen ökas.

Jag vill avsluta med att säga att riksdagen genom beslut har fastställt de samlade utgifterna för utgiftsområde 22 på en alldeles för låg nivå. Vi i Miljöpartiet föreslår totalt 35 miljarder mer för infrastruktur och transporter i vårt budgetförslag. Men eftersom det har fattats ett annat beslut i denna kammare – det är majoriteten som har fattat det beslutet – kommer jag inte att reservera mig till förmån för vårt förslag. Jag har i stället ett särskilt yttrande som motsvarar satsningarna i vårt budgetförslag, och jag deltar då inte i detta beslut.

Med detta tänker jag avsluta min sista debatt – jag får se om det blir några repliker. Jag vill passa på att önska talmanspresidiet, tjänstemännen och de ärade ledamöterna god jul och gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 149 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Per Bolund – vilken ära att de sista minuterna få ställa en fråga till en fantastiskt duktig politiker! Jag tror att du har varit väldigt viktig för Miljöpartiet, och det måste jag ge dig kredd för.

Min fråga handlar om el – kan du tänka dig! I princip alla partier här inne pratar i dag om hur viktigt det är att ha el i framtiden. För att klara det viktiga klimatmålet är det viktigt att det finns elproduktion som fungerar även när det är kallt och inte blåser.

Kärnkraft är en sådan viktig källa som också är reglerbar och robust. Jag vill diskutera detta med ledamoten lite grann. Det nya språkröret Daniel Helldén har suttit i vårt utskott, så vi känner till honom lite grann – mycket trevlig, för övrigt. Han utfärdade i en intervju för lite sedan ett löfte – eller ett hot; det beror på hur man ser det – om att om det blir en ny regering kommer den nuvarande regeringens satsningar på kärnkraften att rivas upp.

Det här tyckte jag var jättespännande, och min fråga till ledamoten Per Bolund är därför: Hur ska vi klara våra viktiga klimatmål?

Anf. 150 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Oscarsson, för frågan och för berömmet i början! Det tar jag tacksamt emot.

Det är alltid roligt att ta en energidebatt, även i en transportdebatt som det är nu. Det backar vi i Miljöpartiet aldrig ifrån.

När det gäller transporterna, precis som när det gäller energin, är det självklart för oss att satsa på det som ger mest bang for the buck, det vill säga det som ger mest el för pengarna.

När det gäller de investeringar som görs runt om i världen och även i Sverige är det ingen tvekan om att det är på den förnybara energisidan som det kostar minst. Man får mycket mer el för de pengar man satsar när man bygger ut förnybar el. Där finns också investerare som vill investera. Utan några som helst subventioner finns det många som vill investera i förnybar el både från sol och från vind i Sverige.

Det finns också alla tekniska lösningar som behövs för att kunna lagra el från de tillfällen när det blåser och när solen skiner till de tillfällen när det inte gör det. Vi har vattenmagasinen som klarar långtidslagring, vi har batteriteknik som går framåt och som det investeras stort i både i Sverige och i resten av världen och vi har också stora planer på vätgaslagring, ett fantastiskt lagringsmedium, i industrier runt om i Sverige.

Vi står alltså inför en situation där kärnkraften bara blir dyrare och dyrare enligt de prognoser och bedömningar som görs, medan den förnybara energin har blivit mycket, mycket billigare och där tekniken har tagit så stora steg framåt att det utan tvekan är möjligt att bygga ett 100 procent förnybart elsystem. Studier från Statens energimyndighet och Chalmers visar att det inte bara är möjligt utan också det mest lönsamma alternativet.

Att den här regeringen då väljer att investera i det som ingen vill bygga, som kräver enorma statliga subventioner och som ger mindre el för de pengar man satsar är för mig en fullständig gåta. Jag kan inte se det som något annat än en ideologisk inlåsning som man har fastnat i och inte kan ta sig ur. Men vi hjälper gärna regeringspartierna att ta sig ur den inlåsningen.

Anf. 151 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Per Bolund, för svaret!

Alla som lyssnar hörde alltså att om det blir en ny regering kommer inte den satsning på kärnkraften som den här regeringen nu gör för mer robust och reglerbar el även när det inte blåser och som vi tror mycket på att fortsätta.

Jag tycker att det på något sätt ändå är viktigt. Vi pratar ju alla om att vi ska åka med hjälp av el, exempelvis. Någon pratade tidigare om flygskam. Vi menar ju att den tiden ska vara förbi nu, för nu har vi faktiskt elflyg, och vi har också biobränsle som kommer att vara hur bra som helst för flyget framåt.

På tal om flyget var några av oss på ett seminarium i går. Det var jättestressant att diskutera med kommunerna som var här. Vi diskuterade om framtiden, och många kommuner berättade om hur bekymmersamt det är att de kanske inte kan ha sin flygplats kvar. Detta är livsnerven för de företag som finns på orten.

Vi hörde kommunen där Hemavan Tärnaby Airport finns berätta hur det ser ut för dem. De har ingen motorväg, och det går heller ingen båt. De har förvisso tåg men inte så ofta och inte så bra. Jag kommer inte ihåg, men det kan ta uppemot 24 timmar att ta sig till Stockholm.

Min sista fråga till Per Bolund är därför: Vad säger Per Bolund om detta? Vad är svaret till den kommun som undrar hur vi ska transportera oss i framtiden?

Vi behöver ha el, vi behöver ha flyget och vi behöver ha bra förbindelser med våra kommuner runt om i Sverige.

Anf. 152 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Oscarsson, för frågan!

För Miljöpartiet är det självklart att när man kommer överens om någonting, när man skakar hand, när man skriver under, menar man det man säger, och då genomför man också det som man har kommit överens om. I den överenskommelse som finns i Dubai, till exempel, har Sverige

skrivit under på att vi ska tredubbla elen från förnybar energi. Menar man inte det man säger? Det är något jag slås av i den här debatten och i det här replikskiftet.

Miljöpartiet är väl nu det enda partiet som står bakom den energiöverenskommelse som slöts 2016, där vi kom överens om och skakade hand på att vi inte ska subventionera något energislag, utan alla energislag ska mötas på en jämn spelplan och betala sina egna kostnader. Vi ska inte bygga med statliga subventioner.

Vi står fast vid den överenskommelsen. Vi menar allvar med ett handslag. Tyvärr verkar det inte som om regeringspartierna gör det, vilket är ganska sorgligt. Det gör också att det blir svårare att tro på överenskommelser som sluts i svensk politik framöver.

Jag slås också av den fantastiska blandning som finns av extrem teknikoptimism i vissa fall och extrem teknikpessimism i andra fall. När det gäller flyget är allting redan löst för att det har gått ett flyg på biobränsle mellan Malmö och Stockholm. Eftersom det har varit diskussioner om kunskap vill man nästan fråga hur många starter och landningar vi har på svenska flygplatser varje dag i jämförelse med detta enda flyg.

Elflyg pratas det också mycket om. Hur många elflyg har gått i reguljär trafik med passagerare så här långt, jämfört med de många, många tusentals starter och landningar som har varit?

Från Miljöpartiet är det självklart att vi behöver jobba med två olika spår. Vi behöver minska flygandet, för det säger forskningen väldigt tydligt till oss. Vi behöver föra över flyg till andra trafikslag. Vi behöver också parallellt med detta jobba med att minska flygets miljö- och klimatpåverkan, och därför stöder vi också satsningar på teknikutveckling och på att hitta nya lösningar.

Men att lura svenska folket att vi kan lösa flygets utmaningar bara med ny teknik inom den tidsperiod som vi nu har för att minska klimatpåverkan är inte seriöst.

Anf. 153 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Vi har haft både klimatdebatt och energidebatt i en transportdebatt, men i och med att det är Per Bolunds sista debatt i kammaren kanske vi kan vara lite generösa.

Jag skulle dock vilja ta upp en helt annan fråga som egentligen inte har varit uppe i den här debatten över huvud taget, och det är diskussionen om att bygga ny järnväg som lösningen på klimatfrågan.

Det man inte tar med i dessa diskussioner är att själva byggandet leder till väldigt stora utsläpp när man bygger järnväg. Ofta nämns det från andra miljöpartister att man ska bygga på landbroar, och det skulle vara så fantastiskt. Men det går åt oerhört mycket betong. Jag har sett en uträkning som säger att det skulle ta uppemot 50 år att hämta hem de utsläpp som byggnation av höghastighetsjärnvägen hade lett till i Sverige.

Om man tänker 50 år framåt i tiden, hur kommer då miljö- och klimatprofilen för våra olika trafikslag att se ut? Även om vi kanske inte har några elflyg uppe luften i dag är jag rätt övertygad att de är där om 50 år. Jag är också rätt övertygad om att alla bilar på Sveriges vägar faktiskt drivs med någon form av fossilfritt bränsle. Jag kom in i transportfrågorna för fyra år sedan. Då var det ingen som trodde att tunga lastbilar skulle gå på el. Det gör de nu. De rullar på våra vägar.

Tekniken utvecklas hela tiden. Risken är att det som i dag är Miljöpartiets egentligen enda lösning på problematiken, nämligen att bygga mer järnväg, leder till jättestora utsläpp som sedan inte kommer att kunna hämtas hem.

Detta stämmer inte väl överens med de höga ambitioner vi har när det gäller klimatet. Det är viktigt att vi tar höjd för den teknikutveckling som sker och inte bygger fast oss i ett system som leder till stora utsläpp under byggtiden, som vi sedan inte kan hämta hem.

Anf. 154 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Maria Stockhaus för en mycket viktig fråga. Jag delar verkligen bedömningen att det är otroligt viktigt när vi bygger infrastruktur att vi bygger med så litet fotavtryck som det bara är möjligt. Den aspekten måste man verkligen ha med sig i planeringen.

Detta måste däremot ställas mot att skjuta på den typen av investeringar och även i fortsättningen ha höga utsläpp under en lång period, vilket regeringens politik leder till. Det är väl känt att det inte bara är slutåret 2045 som är avgörande utan att det handlar om vägen dit, det vill säga hur mycket utsläpp det är fråga om under resans gång. Det är det som avgör vilken klimatpåverkan det blir och om Sverige bidrar till att nå 1,5-gradersmålet eller inte, vilket vi nu är på väg att inte göra med regeringens politik.

Nu handlar det om att använda den utsläppsbudget som finns kvar. Med dagens utsläppsnivåer finns inte mer än åtta tio år kvar av utsläpp. Ska vi använda budgeten för att bygga motorvägar eller för att öka utsläppen från trafiken genom att subventionera fossila bränslen? Eller ska vi använda utsläppsbudgeten för att bygga framtidens hållbara fossilfria infrastruktur och välfärdssamhälle? För Miljöpartiet är det beslutet självklart. Självklart ska vi använda den utsläppsbudget vi har för att bygga det som vi i framtiden ska leverera, ett nollutsläppssamhälle. Där skiljer vi oss från regeringspartierna.

Den nya teknik som de svenska industriföretagen nu ligger i framkant i världen med att ta fram, till exempel fossilfritt stål, ifrågasätts nu av moderater, sverigedemokrater och andra. De försöker kasta in grus i maskineriet. Självklart välkomnar vi den utvecklingen. Vi har varit med och lagt grunden för den, och då ska vi självklart också använda tekniken för att producera infrastruktur, till exempel framtidens järnvägar.

Även för betong finns teknik som minskar fotavtrycket avsevärt. Då ska vi självklart använda den bästa tekniken.

Jag tycker att Maria Stockhaus missar en grundfråga. Hon pratar om tunga elbilar som rullar på vägarna. Varför rullar tunga elbilar på våra vägar? Det är för att vi tillsammans har stakat ut kursen. Vi har sagt att vi ska ha nollutsläpp om lite mer än 20 år. Det är det beslut som gör att många branscher nu ställer om. Men regeringens agerande, som nu ökar utsläppen, leder till tveksamhet. Gäller målet eller inte? Den frågan har regeringen kvar att svara på.

Anf. 155 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Det råder väl inget tvivel om att vi står fast vid målen, men jag tror att våra vägar dit ser olika ut.

Vi blir anklagade för att vara teknikoptimister när vi lyfter fram elflyget, men all ny teknik för att bygga järnväg anser jag också handlar om teknikoptimism.

Låt mig gå tillbaka till frågan. Det skulle alltså ta 50 år innan vi kan hämta hem utsläppen från byggandet av höghastighetsjärnvägen. Nu pratar vi bara om de nya banorna för höghastighetsjärnväg mellan Stockholm och Göteborg samt Stockholm och Malmö. Jag förutsätter att alla trafikslag är fossilfria om 50 år med den teknikutveckling som råder, inriktningen på politiken och de tydliga målen. Man kommer inte att kunna hämta hem skulden. Då finns all koldioxiden i luften. Frågan är om det är rätt sätt att använda vår koldioxidbudget i stället för att satsa på att alla trafikslag ska ställa om.

Genom att anlägga en start- och landningsbana på två kilometer kommer du till hela världen. Läger du två kilometer räls kommer du två kilometer. Det finns enorma möjligheter med det fossilfria flyget som nu håller på att växa fram. I ärlighetens namn har utsläppen per personkilometer för flyget gått ned oerhört mycket. Det blir ett effektivt sätt att transportera sig lite längre sträckor, och det är allas bedömning att med elflyget i luften kommer flygmarknaden att revolutioneras och öppna helt andra möjligheter. Då kanske vi står där med räls som vi har släppt ut en stor mängd koldioxid för att bygga som inte kommer att användas eftersom det finns effektivare sätt att transportera sig på – och alla trafikslag är fossilfria.

Jag tycker fortfarande att frågan om att vi bygger upp enorma koldioxidkulder som vi inte kommer att kunna hämta hem på grund av att teknikutvecklingen leder till att de andra trafikslagen är fossilfria diskuteras för lite. Miljöpartiet har inte ett bra svar på den frågan.

Anf. 156 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet är teknikoptimister. Vi ser stora möjligheter med teknik, men vi vill gärna använda oss av den teknik som faktiskt finns, inte drömd teknik eller en överdriven tilltro till hur snabbt infasningen av ny teknik sker.

Tekniken för att producera fossilfritt stål med hjälp av vätgas är etablerad. Det pågår redan produktion. Jag har själv en stålbit hemma producerad med hjälp av vätgas. Självklart ska vi erbjuda en hemmamarknad för de nya banbrytande teknikerna och visa att de är framtidens tekniker, som sedan kan bli framtidens exportsuccéer.

Jag är orolig över att Moderaterna och de andra regeringspartierna i just det fallet är extrema teknikpessimister och motarbetar lösningarna. Det är en svår fråga för mig.

Det är också farligt att bara titta på utsläpp och personkilometer, utan man måste också titta på hur mycket resande det är fråga om. Nu ser vi en kraftig ökning av flygandet i världen, och det visar på att vi måste jobba med flera olika modeller. Vi ska absolut bejaka teknikutvecklingen, men med tanke på hur snabbt skiftet av flygplan sker inom flygplansindustrin kommer det inte att vara en tillräckligt stor del av lösningen för att klara utsläppen från flyget. Vi måste också föra över flyg till andra transportslag. För inrikestransporter är det görbart, särskilt om man väljer att satsa på moderna höghastighetsjärnvägar – som alla andra EU-länder gör utom Sverige. Inte minst Moderaterna har lagt hinder i vägen för den utvecklingen.

Det är självklart att vi nu ska göra de investeringar som krävs för att bygga framtidens fossilfria välfärdssamhälle. Att Moderaterna väljer att motarbeta detta är något som jag verkligen beklagar.

(Applåder)

Anf. 157 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag kunde inte motstå frestelsen att vara den sista som går upp i replik.

Jag välkomnar Miljöpartiets intresse för klimatet, men det jag inte har förstått under de fem och ett halvt år som jag har varit i riksdagen är varför Miljöpartiet har en så negativ inställning till flyget. Jag kunde ha en viss förståelse för det när Miljöpartiet kom in i regeringen 2014 eftersom det då inte fanns så många lösningar för flyget. Men i dag kan flygresenären köpa biobränsle och alltså flyga utsläppsfritt. Utvecklingen går mot elflyg. Planen är 2028, även om jag håller med om att det tar tid innan teknik kommer på plats. Elektrobränslen kommer 2027.

Era förslag i budgeten handlar om en avveckling av de flyglinjer där man i stället kan åka tåg. Ni drar också in 210 miljoner till olika regionala flygplatser. Om inte företag och kommuner på något sätt kan tjäna pengar eller upprätthålla tjänsten kommer vi inte att klara omställningen.

Är det inte dags för Miljöpartiet att omvärdera sin inställning till flyget och jobba för en snabb omställning i Sverige specifikt och även globalt? När du nu lämnar riksdagen kan du tänka lite bredare!

Anf. 158 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Gellerman för frågan. Vi kan fortsätta att debattera lite till – det känns bra.

Det är intressant att notera diskrepansen i Liberalernas inställning till biobränslen. När biobränslen enligt Liberalernas bedömning höjer kostnaden för bränslen på vägsidan blir man plötsligt mycket emot, men däremot är man mycket för att använda biobränslen i flyget.

Hur ska vi kunna lita på att Liberalerna inte tvärvänder även när det gäller biobränsle i flyget när priserna eventuellt stiger, om man ska tro på Liberalernas förutsägelser? Det är lite svårt att känna att Liberalerna har någon trovärdighet och att lita på dem i den frågan också.

Miljöpartiet har en politik som står på två ben. Vi tillsatte Biojetutredningen. Vi var de som fick kvotsystemet för biobränsle för flyg på plats, och detta system levererar nu. Vi har ju också stött utvecklingen av elflyg. Men vi är också realister. Vi vet hur långsamt omställningen av flygplansflottan sker. Om Sverige över huvud taget ska ha någon möjlighet att klara de utsläppsmål som Helena Gellerman och Liberalerna har ställt sig bakom i denna kammare och de krav som EU ställer måste man fasa över trafik till andra trafikslag, se till att bygga ut järnvägstrafiken och se till att de bästa trafikslagen används. Man måste också arbeta med att minska transportefterfrågan.

Att vi bygger vår politik på två ben är det som krävs för att vi ska komma hela vägen i mål. Det kommer även i framtiden att finnas transporter som inte kan ske på något annat sätt än med flyg. Då måste vi se till att detta är hållbart. System för att till exempel upphandla samhällsnödvändigt flyg finns redan etablerade i staten.

Det som jag tycker är slående med denna debatt är att Liberalerna, liksom de andra regeringspartierna, som säger sig vara marknadstillvända och tycker att marknaden ska avgöra, inte tycker att man ska satsa på järnvägen när trafikanterna väljer den. Då ska man inte satsa på järnvägen utan i stället på flyget, som allt färre väljer. Det är för mig en gåta.

Anf. 159 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Det var många nya aspekter som kom upp här.

Jag tänkte nämna något om biobränslen. Sedan jag kom in i riksdagen 2018 har vi drivit på för att få fram mer biobränslen och framför allt för att föra in elektrobränslen. Vi vet att biobränslen inte kommer att räcka till under omställningen när det gäller vägtransporter. Det behövs även otroligt mycket biobränslen och elektrobränslen för att flyget och sjöfarten ska kunna ställa om. Detta har jag drivit på för sedan jag kom in här 2018, så där man kan vara helt lugn. Anledningen till att vi driver på för elektrifiering av vägtransporter är ju att vi ser att biobränslen och elektrobränslen behövs för flyget och sjöfarten.

Jag skulle vilja återkomma till att man drar in 210 miljoner för flyget och flygplatserna. Det är väldigt oroande, tycker jag. Det kommer att slå jätte hårt mot de kommuner som har en flygplats, som gör att företag kan fungera där och att folk kan jobba på distans men någon gång ibland flyga till Stockholm eller var man nu jobbar.

Man drar in 210 miljoner och drar undan mattan för dessa flygplatser samtidigt som denna stora omställning sker. Jag blir lite förvånad över Miljöpartiets inställning.

Jag vill passa på att tacka ledamoten för det arbete han har gjort för klimatet. Jag tycker att Klimatklivet och Industriklivet har varit bra satsningar. Även om vi inte är överens om alla lösningar tycker jag att det är jätteviktigt att vi samverkar i denna församling så att vi får till en så snabb omställning av alla trafikslag som möjligt.

Slutligen vill jag tacka Per Bolund för hans arbete. Jag vill tacka talmannen, kansliet, alla ledamöter i trafikutskottet och övriga som sitter här och väntar på sin debatt och önska en riktigt god jul.

Anf. 160 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Helena Gellerman för debatten.

Det är lite svårt att få ihop det. Helena Gellerman säger att man driver på för biobränslen, men samtidigt kapar man nu efterfrågan genom att lägga reduktionsplikten på lägsta möjliga nivå. Detta går också rakt emot det som drivmedelsbranschen själv, transportbranschen och de gröna näringarna vill.

Det finns ambitiösa planer på att bygga ut biodrivmedelsproduktionen i Sverige. Dessa planer ifrågasätts nu starkt eftersom underlaget, det vill säga efterfrågan, nu kapas.

Jag vill också sätta ett stort frågetecken efter detta med att man driver på för elektrifiering. Det vi har sett efter att elbilsbonusen togs bort är ju att elektrifieringen hackar betänkligt och att försäljningen av elfordon har gått ned i stället för att gå upp, som den behöver göra.

Jag vill tacka Helena Gellerman för debatten.

Anledningen till att vi tycker att man ska dra ned på stödet till regionala flygplatser är att vi ser behov av att föra över trafik från flyg till järnväg och elektrifierade vägtransporter.

Vi ser också att det stöd som nu går till flygplatser i hyfsat stor utsträckning går till rena nöjestransporter, det vill säga resor till solen på sydligare breddgrader och liknande. Det tycker inte vi är någonting som samhället ska stödja med subventioner. Om det finns ett kommersiellt underlag må väl det vara hänt; då får man väl fortsätta att driva den verksamheten. Men i detta fall handlar det ju om att stödja en verksamhet som inte har tillräckligt ekonomiskt underlag. Vi tycker att det är bättre att satsa på de transportslag som trafikanterna faktiskt väljer att använda i ökad utsträckning, inte minst järnvägen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

§ 14 Energi

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 161 JESSICA STEGRUD (SD):

Fru talman! För ett år sedan stod jag här och kände mig väldigt hoppfull. Vi hade nyligen ingått Tidöavtalet, som på papperet innebar ett rejält avsteg från den tidigare fullständigt ansvarslösa politiken på flertalet områden, däribland energiområdet.

Det gångna året, fru talman, har trots min otålighet inte gjort mig besviken. Även om det går snabbare att bryta ned det som fungerar än att bygga upp det som har raserats har vi under det gångna året tydligt gått från ord till handling. Vi har tagit viktiga steg på vägen mot att återigen få ett robust, leveranssäkert och konkurrenskraftigt energisystem.

Vi har uppdaterat direktiven – regleringsbrev – till berörda myndigheter och affärsverk. Vi har banat väg för mer kärnkraft genom att först ändra det energipolitiska målet från 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt och därefter se till att ta bort de lagar som alltför länge förhindrat både expansion och nybyggnation av kärnkraft i Sverige. För att öka investeringsviljan har vi också ställt ut kreditgarantier om 400 miljarder kronor riktade till kärnkraftsprojekt.

Fru talman! Under föregående mandatperiod såg den socialdemokratiska regeringen till att välfungerande, planerbar och fossilfri kärnkraft stängdes ned. Detta skedde trots varningar om konsekvenser som stigande priser, sämre överföringskapacitet och effektbrist i framför allt södra Sverige och trots alla egna prognoser om ett framtida ökat elbehov, inte minst till följd av elektrifiering. Allt gjordes dessutom utan att man försäkrade sig om att det fanns tillräckligt med effekt- och reglerkraft.

Oppositionen står nu, i kölvattnet av sin egen ansvarslösa politik, fascinerande nog och ropar på ännu mer av samma medicin. Man vill ha in ännu mer väderberoende – icke planerbar – energi i det svenska energisystemet, trots att Sverige numera har Europas sämsta kraftbalans och höga och volatila priser och trots att larmrapporterna kring just vindkraften duggar allt tätare.

Det brukar sägas, inte minst från oppositionen, att vindkraften är snabb, grön och billig och att investerarna – inte minst de utländska – står i kö för att få investera i Sverige. Jag har sagt det förr, och jag kommer att säga det igen: Om något verkar för bra för att vara sant är det oftast det.

Hur ser det egentligen ut? Ja, fru talman, faktum är att vi just nu har ett tusental vindkraftsparker på svensk mark som är konkurrensförmåga. Jag ska ta ett av de tydligaste exemplen för att redogöra för en del av problematiken när det gäller just vindkraften.

Utanför Piteå pågår Sveriges och ett av Europas största vindkraftsprojekt, Markbygden Ett. Arbetet med anläggningarna påbörjades under pompa och står för ungefär 15 år sedan. I sällskap av såväl kungligheter som toppolitiker fick dåvarande näringsministern och tillika centerpartisten Maud Olofsson äran att sätta spaden i marken. Entusiasmen var stor, och några år senare sa Piteå kommuns energichef Erik Persson att varje pitebo borde fira med palt och champagne.

I dag är det mer läge för gravöl än champagne då bolaget, som för övrigt ägs av kinesiska staten, ansökt om rekonstruktion. Stora förluster skyls på ett ofördelaktigt elavtal med Norsk Hydro. Enkelt uttryckt har man låst in sig i ett avtal som kräver leverans av el till ett visst pris även när det inte blåser. Priset har inte varit i närheten av de nivåer bolaget har kunnat få för sin egen elproduktion.

I ansökan om rekonstruktion beklagar man sig också över hur vindkraften kannibaliserat på sig själv. Det är ett enligt mig välfunnet uttryck då det speglar en del av problematiken med väderberoende energislag. Trots att vindkraften hittills inte har behövt bära de merkostnader den innebär för elsystemet i sin helhet har den stora ogenomtänkta utbyggnaden även medfört att vindkraft på många håll blivit en dålig affär, inte bara för elkunderna och skattebetalarna utan även för sig själv. När det blåser mycket genererar vindkraften mycket el, vilket i sin tur medför ett överutbud och mycket låga eller till och med negativa priser. Omvänt är priserna höga när det inte blåser, men då kan man inte leverera. Då måste andra kraftslag kliva in, och det gör man till höga priser.

Fru talman! Det finns dock flera förklaringar till att bolaget nu är under rekonstruktion. De senaste tre åren har man betalat väsentligt högre räntor till sitt kinesiska moderbolag än till långivande banker och på så sätt tömt bolaget på över 200 miljoner kronor. Samtidigt har man erhållit hundratals miljoner i skattemedel från Sverige via de så kallade elcertifikaten. Utöver det har man inte kompenserat lokalbefolkningen för störningar i närmiljön, vilket man lovat.

Med detta upplägg, som används av många fler, är det inte konstigt att utländska riskkapitalbolag bokstavligen står i kö för att få investera i Sverige.

Man kan fråga sig hur reaktionerna hade varit här hemma om en utländsk ägare i en annan bransch hade fått samma särskilda stöd, mjölkat ut hundratals miljoner från skattebetalarna och med sin verksamhet sänkt

fastighetsvärden och förstört natur samtidigt som man gjort det svenska bolaget konkursmässigt. Jag gissar att kritiken hade varit enorm, inte minst från Vänstern och Socialdemokraterna som ofta och med viss rätt talar om det omoraliska med en kapitalistisk ekonomi där vinster är privata medan risker, kostnader och förluster bärs upp av det allmänna, av skattebetalarna.

Men när det kommer till den så kallade gröna omställningen lyser kritiken märkligt nog med sin frånvaro. Debatten tystas, och kritiska frågor avfärdas. Det är skadligt. Varför? Jo för att det fattas sämre beslut och tas högre risker, och manegen krattas för bidragsentreprenörer och allehanda bedragare som ser sin chans att sko sig på det offentligas bekostnad till ringa nytta för både elkunder och skattebetalare i slutändan.

Fru talman! Det har länge saknats ett systemperspektiv i svensk energipolitik. Elproduktionen behöver vara leveranssäker och lönsam, inte bara för producenten utan även för elkonsumenten, nätleverantören, miljön och samhället som helhet.

Men som vi sverigedemokrater säger: Verkligheten kommer förr eller senare i kapp även sossarna. Nyligen fick vi ta del av en rapport i vilken Socialdemokraterna några årtionden efter oss äntligen uppdaterat sin samhällsanalys gällande effekter av oansvarig invandringspolitik. Nu ser vi fram emot den kommande rapporten *Föregångslandet Sverige – världsledande industri, ökad elproduktion och mer billig el* i vilken jag hoppas på betydligt bättre analyser än den rådande att Sverige behöver fler väderberoende energislag.

Fru talman! Jag avslutar mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag. Jag vill också tacka mina samarbetskollegor och övriga i utskottet samt presidiet för ett gott samarbete och önska alla god jul.

Anf. 162 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jessica Stegrud inledde sitt anförande med att berätta hur nöjd hon var med det senaste årets arbete. Det är alltid bra att människor är glada och nöjda med det de gör på dagarna, men alla är inte riktigt lika nöjda med utvecklingen som Jessica Stegrud utan tvärtom ganska bekymrade.

Senast i veckan kom en ny rapport från Industrirådet som pekar på att svensk industri behöver ungefär 60–70 terawattimmar mer el till 2030. Efter att ha lyssnat på Jessica Stegruds anförande kan jag konstatera att de inte fick ett enda svar på någon av frågor de ställer i sin rapport. Vad tänker regeringen och regeringsunderlaget göra för att industrin ska få möjlighet att utvecklas, ställa om, bygga ut och bli mer framgångsrik?

Det står väldigt många jobb på spel. I positiva termer kan det röra sig om 50 000 nya jobb under några år. Men företag som inte får möjlighet att ställa om riskerar hela sin konkurrenskraft, och då riskerar jobb att försvinna. Jag tar gärna den positiva ingången i denna fråga, för vi har fantastiska möjligheter. Men det finns givetvis en risk om man inte löser dessa problem fram till 2030.

I en budgetdebatt som handlar om pengarna för nästa år och möjligen ytterligare något år framåt i tiden behöver man ha svar på frågan vad man gör här och nu för att vi fram till 2030, och egentligen varje år dit fram, ska få mer el i vårt system. Detta borde Jessica Stegrud kunna svara på här.

Anf. 163 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det är alltid intressant att höra socialdemokrater prata om planeringen de kommande åren, för vad sysslade Socialdemokraterna och föregående regering med för några år sedan? Jo, man lade ned fossilfri, planerbar kärnkraft utan en tanke på kommande ökande eluttagsbehov och den effektproblematik det har medfört, trots varningar från Svenska kraftnät och varningar om volatila, stigande priser, effektbrist och så vidare. Men nu står man här, fru talman, och undrar vad som ska hända de kommande åren. Det är otroligt intressant.

Jag förstår mantrat ”här och nu”, för politiken som har förts tidigare har varit otroligt skadlig. Vi ser i framför allt södra Sverige där jag numera är hemmahörande hur företag inte kan etablera sig och inte expandera och hur man är ytterst bekymrad över effektsituationen. Nu har Tidösamarbetet sett till att det har börjat handlas upp effekt- och balanskraft i södra Sverige, vilket borde ha stått högst på föregående regerings prioriteringslista med tanke på de nedläggningar man orsakade.

Var ska kraften komma från de kommande åren? Ja, det jobbar vi stenhårt med, för nu är det realpolitik som gäller. Själv har jag föreslagit att man kan utöka effektuttaget från kraftvärmen, något ledamotens parti också försökt minska. Men det finns många andra lösningar, och här kommer man att behöva vara kreativ.

Anf. 164 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jessica Stegrud använder den modell för debatten som vi har hört under ganska lång tid där man påstår att det har tagits politiska beslut om att lägga ned planerbar kraft, trots att de som har gjort det har varit tydliga med vilka kommersiella beslut de har fattat. Det vi har gjort politiskt har snarare varit det motsatta. Vi har tagit bort effektskatten och gjort det lättare för kärnkraften. Det är den utveckling som Sverige har haft sedan 2016, och den politiken tycker jag har varit bra. Vi har ingått en sådan överenskommelse och står givetvis upp för den.

Men ingen historisk beskrivning, oavsett om den är min eller Jessica Stegruds, hjälper de företag som vill ha mer el under de kommande åren för att utveckla sin verksamhet, stärka sin konkurrenskraft, ställa om och ta bort fossilutsläpp, som de inte kan ha om de vill sälja sina produkter för att utveckla det som är nytt och kan bli framgångsrikt.

Jessica Stegrud och hennes parti har hamnat i det läget att man sitter vid makten. Det är alltså till er frågor ställs – precis de frågor jag inledde replikskiftet med. Vad tänker ni göra för att få fram de 60–70 terawattimmar som industrin efterfrågar? Det är ett svar som ni inte vill ge, och jag tycker att det är rimligt i en budgetdebatt att peka på vilka mått och steg man är beredd att ta för att klara utmaningen. Alternativet blir det vi ofta hör från en del av högerpartierna och högerdebattörerna, nämligen att den här industriella utvecklingen inte ska bli av. Det är ju där ni egentligen står.

Anf. 165 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Det skulle ledamoten och Socialdemokraterna ha tänkt på lite tidigare. Sverige var ju så väl rustat för den industriella utveckling som sker nu. Vi var väl rustade för en omställning med fossilfri, planerbar,

storskalig kärnkraft – men det lade man ned, och nu vill man inte ens ta ansvar för det utan skyller på de kommersiella villkoren. Det stämmer! Det har jag stått här i talarstolen och sagt många gånger. Men det är politiken som sätter villkoren, och om man inte ens förstår det blir jag väldigt orolig.

Vad som ska göras de kommande åren? Jo, framför allt är det inte mer el och mer av samma medicin vi behöver. Vi behöver planerbar kraft. Jag tycker att ledamoten och Socialdemokraterna med sitt otroligt offensiva mål 60 terawattimmar till 2030 borde vara svaret skyldiga gällande varifrån balans- och reglerkraften ska komma.

Sverige exporterar mer el än någonsin men har sämre kraftbalans än någonsin. Det är alltså inte en marknad i balans. Vi har inte ett kraftsystem i balans. Att då trycka på med ännu mer väderberoende elproduktion är inte hela lösningen.

Dessutom klarade ledamotens parti under föregående mandatperiod inte av att godkänna några nya vindkraftsparker. Det är det man far efter. Det klarade man inte under sina åtta år vid makten, men nu har det minsann blivit bråttom när man själv inte längre sitter vid regeringsbordet. Jag tycker alltså att Socialdemokraterna är svaret skyldiga. Var ska regler- och balanskraften komma ifrån i den offensiva målsättning man har?

Anf. 166 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag hade också tänkt prata om 2030 och behoven där, men vi hör ju från Sverigedemokraterna att anfall är bästa försvar och att det kommer tämligen få svar på vad man tänker göra, så jag byter ämne helt – men vi håller oss såklart fortfarande till energifrågan.

Något som Sverigedemokraterna och Centerpartiet verkar vara eniga om är incitament till kommuner och regioner när det kommer till bland annat ny elproduktion. Sverigedemokraterna har i enkäter, debatter och andra sammanhang sagt att de vill se nya ekonomiska incitament till kommuner och regioner. Därför, Jessica Stegrud, är jag jättenyfiken på när de besluten kommer från Sverigedemokraterna och regeringen.

Anf. 167 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Jag har inget konkret svar på den frågan. Det är viktigt att de kommuner som trots allt belastas av diverse etableringar får adekvat ersättning. Det är uppenbart. Det är någonting som jag tror utreds för tillfället.

Anf. 168 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag kan upplysa ledamoten om att utredningen var klar redan förra våren. Den är färdigremitterad och ligger fortfarande på regeringens bord och samlar damm.

Det vore väldigt bra om utredningens förslag kunde genomföras. Det är därför jag ställer frågan om Sverigedemokraterna är beredda att se till att förslagen från utredningen som är klar och färdigremitterad faktiskt också genomförs av regeringen, som ju Sverigedemokraterna är stödparti till. Det vore väldigt välkommet.

Det här gäller såklart inte bara vindkraft. Enligt mig gäller det all kraftproduktion och gärna industrilokaler och annat också. Men frågan är om Sverigedemokraterna är beredda att driva på regeringen för att genomföra förslagen i utredningen som finns och är färdigremitterad.

Anf. 169 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Som Rickard Nordin förstår är detta inte högst prioriterat just nu, men det är en proposition på gång där den helt nya inriktningen för svensk energipolitik framöver kommer att klargöras tydligare. Jag får alltså hänvisa till den eller till mina kollegor i Tidösamarbetet.

Anf. 170 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag har två enkla frågor.

Vet ledamoten hur elcertifikatsystemet finansieras? Det kom en antydning om någonting annat.

Tror Sverigedemokraterna på den gröna omställningen med hjälp av vätgas som stora investerare nu flaggar för och där vätgas kommer att vara insatsvara för att reducera det vi gör med kol i dag? Tror Sverigedemokraterna på den tekniken?

Anf. 171 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Ja, jag vet hur elcertifikatsystemet finansieras. Jag gissar att det var en passning gällande om det är skattebetalarna som står för den subventionen. Det kan man säga att det är, indirekt. Allting belastar ju i slutändan elkunder och skattebetalare.

Nästa fråga var om jag tror på vätgas som storskalig lösning, fru talman. Jag kan säga så här: Det är otroligt ineffektivt och därmed också väldigt dyrt med vätgaslagring eller att göra om vätgas till el. Jag tror att det innebär förluster på 70 procent, vilket ju skulle innebära otroligt höga kostnader.

Min fråga är varför man ska ge sig in i ett system som inte är helt beprövat och som förmodligen kommer att vara extremt mycket dyrare än det vi redan hade i form av välfungerande system och storskalig fossilfri elproduktion, där vi inte behövde lägga miljarder på att balansera nätet. Det är ju också något som ökar lavinartat. I kölvattnet av all väderberoende kraft har balanseringskostnaderna gått från 1 till beräknade 20 miljarder per år de senaste fem åren. Det väntas bara fortsätta.

Vätgasproduktion förekommer redan runt om i Europa, och om man skulle göra den fossilfri skulle det kräva lika mycket kraft som hela Frankrike. Då förstår man proportionerna i det här.

Jag tror alltså inte på den lösningen, även om jag är öppen för nya tekniker. Vi får se vad framtiden ger, men det ser inte lovande ut.

Anf. 172 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret från Sverigedemokraterna och ledamoten Stegrud. Det var en bra hälsning till industriinvesterarna i norra Sverige att Sverigedemokraterna inte tror på den teknik som exempelvis LKAB flaggar för att de tänker investera 400 miljarder i under tio år och som övriga investerare står i kö till med ytterligare 600 miljarder. Deras teknik bygger på vätgas och reduktion via ljusbågsugnar. Hälsningen om vad Sverigedemokraterna, som är underlag för regeringen, tror på har gått fram, och de vet vad de har att förvänta sig.

Anf. 173 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Jag talade i första hand om energilagring, för jag trodde det var det vi pratade om. För övrigt lägger jag mig inte i nya tekniker; jag tycker inte att det är politikens roll. Ser man en framtid i det här och är beredd att satsa pengar kan man göra det. Däremot tycker jag inte att det ska gå en massa skattepengar till högriskprojekt. Man måste kunna redovisa riskerna och svara på de enkla frågorna varifrån kraften ska komma, vem som ska stå för all infrastruktur och så vidare. Det är frågor som jag har ställt många gånger här i kammaren.

Som politiker ska vi inte välja teknikslag i första hand utan bana väg för goda förutsättningar. Min hälsning till industrin är att de ska komma fram med bra affärsidéer som bär och klarar granskningar och där riskerna är rimliga när det ska spenderas skattepengar. Då är jag för.

Anf. 174 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! I riksdagen är det i december månad en enda lång radda med budgetdebatter, och som alla säkert har märkt har vi nu kommit till energipolitiken. Detta sker i ett läge när Sverige blir allt fattigare. Tio års reallöneökningar har uttraderats. Julmaten – för att ta ett aktuellt exempel – har aldrig varit dyrare.

Man kan säga att regeringen nu också driver fram ett stålbad inom hälso- och sjukvården. Utvecklingen i svensk ekonomi är svagast i EU, och vi har enligt regeringen att se fram emot ökad arbetslöshet.

Den industriella omställningen och nyindustrialiseringen, som är ett kraftfullt draglok för investeringar i fler jobb, i bättre betalda jobb och i konkurrenskraft, ifrågasätts, precis som vi nyss hörde, kanske framför allt av det största partiet i regeringsunderlaget.

Regeringen och SD går också fram med stora besparingar riktade mot svensk innovationsförmåga och utvecklingskraft. Tidöpartierna agerar helt enkelt inte som att de vill ha den industriella utvecklingen. Statsråden klipper nog gärna band och inviger sådant som satts igång tidigare, men fortfarande är inställningen till omställningen ifrågasatt till höger i politiken. Det är beklagligt.

I den debatt om budgetramarna för 2024 som hölls här för några veckor sedan attackerades just denna utveckling hårt av Sverigedemokraterna, och inte heller finansministern kunde riktigt stå upp och ge de positiva besked som industrin behöver inför framtiden.

Vi ser dessutom en rad uteblivna besked om den snabba utbyggnaden av elproduktion och eldistribution som krävs för att möjliggöra en kraftfull utveckling. Villkoren för vindkraften har försämrats. Färdiga förslag som skulle förenkla regelverken har lagts i skrivbordslådan på Regeringskansliet i stället för att omsättas i lag.

Även på energiområdet borde politiken alltså ha en annan inriktning och ett högre tempo. Regeringens och Sverigedemokraternas enögda energipolitik hotar helt enkelt svensk industri och svenska jobb. Om vi inte bygger ut energiproduktionen här och nu riskerar stora investeringar och nya företag att hamna i andra länder.

Även om Sverige är en stor ellexportör behövs det mer el varje år från och med nu och in på 2030-talet för att matcha den ökade användning som inte minst industrin efterfrågar. Det är en förutsättning för välstånd och för att säkra nya jobb och låga elpriser.

Om inte produktionen ökar blir vi snart beroende av andra. Därför behövs en annan politik än den som regeringen har lagt fram. Vi behöver behålla instruktionerna till Svenska kraftnät om att få in mer havsvindproduktion i näten, prioritera utbyggnaden av elnät i Sverige framför exempelvis en ny kabel till Tyskland, säga ja till de havsvindparker som ligger och väntar på regeringens bord och genomföra de färdiga förslag som redan finns när det handlar om bättre besluts- och tillståndsprocesser för elproduktion och för att bygga ut våra elnät.

Fru talman! Även kärnkraften är en viktig del av den svenska elmixen. Redan 2016 tog vi ställning för möjligheten att bygga ny kärnkraft. Det var en S-regering som gav myndigheterna i uppdrag att vara i takt med den tekniska utvecklingen, inte minst när det handlar om regelverken för små modulära reaktorer. Vi har även ställt oss bakom förslag om att göra det möjligt att bygga fler reaktorer, men inte på fler platser.

Kärnkraft tar dock lång tid att bygga. Sveriges elförsörjning behöver tryggas för denna och kommande mandatperiod för att Sverige nu inte ska gå miste om de investeringar och arbetstillfällen som industrin vill skapa. Företag kommer att besluta om lokalisering av sina stora investeringar redan under de allra närmaste åren, och en del har redan påbörjats. Utan årliga stora tillskott riskerar vi att gå miste om det.

Det är dags att regeringen ställer sig bakom mer ambitiösa mål på kortare sikt. Vi har exempelvis föreslagit ett nytt energipolitiskt mål till 2030. Om regeringen inte klarar detta uppdrag riskerar Sverige att missa investeringståget.

Om regeringen inte gör mer för att tillföra mer el borde man i alla fall göra mer för att åstadkomma ökad energieffektivisering. Det skapas också utrymme för nya jobb som behöver el om andra använder sin potential för effektivisering.

Vi socialdemokrater föreslår ökade statliga insatser för att inte bara vissa småhus ska kunna få stöd. Vi vill exempelvis höja subventionsgraden i rotavdraget till 50 procent och helt styra det till energieffektivisering. Eftersom regeringsunderlaget har utformat politiken så att flerbostadshus inte får del av åtgärderna vill vi tvärtom se till att de får det framöver. Dessutom vill vi underlätta för fastighetsbolag att bli en aktiv part i arbetet med att öka försörjningstryggheten.

Den socialdemokratiska regeringen gav 2021 en utredare i uppdrag att föreslå ett certifikatsystem för energieffektivisering. Syftet var att åstadkomma ett marknadsbaserat och kostnadseffektivt styrmedel för att öka takten i energieffektiviseringen och därmed bidra till de energi- och klimatpolitiska målen. Den nya regeringen beslutade att lägga ned denna utredning, vilket jag tycker är högst beklagligt. Att bli mer effektiv är en viktig del, och arbetet borde återupptas.

Fru talman! Regelförenklingar efterfrågas på bred front. Dagens system för den landbaserade vindkraften är inte rättssäkert. Det finns nu exempel på att tillstånd rivs upp trots att man har haft dem under lång tid och till och med har hunnit beställa sina verk.

Att förbättra processen och öka de kommunala incitamenten för att acceptera mer vindkraft är nödvändigt, och det finns redan förslag. En del av dessa har högerpartierna förvisso röstat emot. Där är det dags att man ändrar sig. Andra förslag är remissbehandlade och klara att lägga i en proposition. Detta gäller inte minst frågan om att bygga elnät snabbare. Vi

föreslår i vårt budgetförslag att EI ska få ytterligare resurser för att korta ned sina tillståndprocesser.

Fru talman! Eftersom riksdagen redan har beslutat om andra budgettramar än de vi skulle vilja se och eftersom vi tycker att vårt budgetalternativ är en helhet finns ingen reservation för mig att yrka bifall till. Vi avstår från ställningstagande och beskriver i stället i ett särskilt yttrande hur vi vill se politiken.

Förutom mer pengar till energieffektivisering och mer resurser till kortade tillståndprocesser vill vi se kreditgarantier om 400 miljarder som riktas till all storskalig fossilfri energiproduktion. Jag tycker heller inte att riksdagen borde ställa upp på och godkänna Hansa Power Bridge, den nya Tysklands kabeln som ligger i Svenska kraftnäts investeringsplan och som riksdagen alltså förväntas ställa sig bakom. Man kan läsa mer om detta i vårt särskilda yttrande.

Avslutningsvis vill jag understryka att Sverige behöver ansvarstagande och breda överenskommelser. Detta krävs för att möjliggöra långsiktiga investeringsbeslut. Det är gott och väl att ha mål och planer till 2045, men som regering och regeringsunderlag är man också skyldig att ha en plan för att få el de närmaste åren. Det är hög tid att dessa svar börjar levereras.

Anf. 175 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack, Fredrik Olovsson, för anförandet! Vi delar synen på rätt mycket av problembilden och en hel del av lösningarna också.

Ledamoten hade ett replikskifte med Sverigedemokraterna och lyfte då fram att industrin vill ha mellan 60 och 70 terawattimmar fram till 2030, men där har inte behoven hos till exempel transportsektorn tagits med.

Det kan också tänkas att det blir fler personer i landet som använder mer el överlag, så behoven kommer kanske att landa betydligt högre än 60–70 terawattimmar, snarare kanske 80 terawattimmar. Socialdemokraternas mål är 60 terawattimmar, och min fråga till Fredrik Olovsson blir därför: Vilka projekt är det som Socialdemokraterna tänker sig inte ska bli av, med tanke på att man har ett mycket lägre mål än vad industrin själv har?

Anf. 176 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Vi har utformat vårt mål som att det ska handla om minst 60 terawattimmar.

Jag ska säga att det händer saker ganska fort på detta område också. Det kommer till en hel del ny produktion de kommande åren, och vi har naturligtvis ett något bättre läge nu. Men när den politik som Jessica Stegrud och de andra partierna på högerkanten nu bedriver får genomslag kommer det naturligtvis att se sämre ut. De närmaste åren kommer takten att se hygglig ut. Men kraven på regeringspartierna om att presentera en plan för hur man ska komma upp till minst 60 terawattimmar till 2030 tycker jag är högst relevanta.

Sedan anser vi att det är viktigt att kunna ha en ännu högre takt för att möjliggöra ännu fler investeringar. Men det är ett tufft mål som vi har satt upp, och det skulle vara väldigt bra om regeringspartierna anslöt sig till målet om att åtminstone 60 terawattimmar behöver tas fram till 2030.

Anf. 177 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Kritiken mot regeringspartierna delar jag och Fredrik Olovsson – inte tu tal om det. Men när industrin själva talar om 70 terawattimmar – det visar till exempel rapporten från SKGS – och sedan ytterligare i transportsektorn och annat blir summan mer än de minst 60 terawattimmar som Socialdemokraterna har som mål.

Vi i Centerpartiet lade fram en rapport för snart två år sedan med en planeringsram på 100 terawattimmar, just för att visa att vi nog behöver allt vi kan få. Där framgick hur man skulle kunna göra det och att dessa potentialer finns.

Min fråga kvarstår därför. Socialdemokraterna har ett mål om minst 60 terawattimmar och säger att det är miniminivån, men industrin själv säger att miniminivån ligger på 70 terawattimmar plus transporter. Då kanske man hamnar på runt 80 terawattimmar, och då fattas det ju 20 terawattimmar för miniminivån.

Så om vi bara genomför Socialdemokraternas mål om minimumnivån är det projekt som faller ifrån. Vilka industriprojekt är det som Socialdemokraterna tänker inte ska få sin el?

Anf. 178 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Vi vill naturligtvis att produktionen ökar i samma takt som behoven och efterfrågan. Man kan lugnt säga att om vi tittar bara några år tillbaka i tiden är utvecklingen ganska dramatisk. Här har det verkligen hänt någonting när allt fler företag tittar på sin egen verksamhet och konstaterar att de behöver ställa om. Och andra ser fantastiska möjligheter att utveckla ny verksamhet och nya produkter just i Sverige för att vinna nya marknader. Här har vi naturligtvis i grunden väldigt stora möjligheter.

Det som bekymrar mig är inte att vi inte är ambitiösa nog i vår målsättning – den är väldigt hög – utan att regeringen inte ens verkar ha några planer på att nå ens detta mål och än mindre ser de stora behov som finns i industrin eller ens tycker att detta är värt att uppnå.

Anf. 179 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag hör här hur ledamoten, som under tidigare anföranden har försökt ha två positioner samtidigt vad gäller just kärnkraften, här i dag är väldigt tydlig med att kärnkraften behövs och att Socialdemokraterna har varit för kärnkraft så långt tillbaka som 2016.

Samtidigt har ledamoten och Socialdemokraterna konsekvent röstat nej till de förslag om ny kärnkraft som regeringsunderlaget faktiskt har lagt fram här i kammaren. Det är därför väldigt svårt att försöka förstå vilken position som den socialdemokratiska energipolitiken ska ta när det gäller just kärnkraften. Man kan inte vara både för och emot den samtidigt. Det är ett trolleritrick som jag inte tror att ens Socialdemokraterna klarar av.

Varför röstar Socialdemokraterna mot kärnkraft i denna kammare om de nu är så mycket för den?

Anf. 180 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att Louise Eklund syftar på den senaste omröstningen som vi hade om ett första steg för ny kärnkraft, där vi socialdemokrater inte vill genomföra den politik som Liberalerna vill genomföra. Men

vi lade fram egna förslag om att tillåta fler reaktorer än tio på de platser där vi redan har kärnverksamhet i dag. Det var vårt sätt att ta ett steg till i den utveckling som vi har haft sedan 2016. Det var då som detta blev väldigt tydligt, och regelverken öppnades upp för att vi skulle kunna bygga mer kärnkraft i Sverige. Det var en bred överenskommelse, där förvisso Liberalerna inte var med men väl de flesta andra partierna i riksdagen, som innebar att man skulle kunna bygga upp till tio nya reaktorer.

Nu tycker vi att den tekniska utveckling som sker, och att många aktörer pratar om att de vill bygga små modulära reaktorer, innebär att det är rimligt att tänka sig fler reaktorer än de tio. Därför röstade vi för att den typen av begränsningar ska lyftas. Jag tycker att det i grunden inte är så svårt.

Däremot är den omröstningen på intet sätt någonting som löser de problem som jag har tagit upp i mitt anförande om att vi behöver mer el redan till 2030 för att vi ska klara de stora industrietableringar som nu ligger i pipeline och där man behöver besked. Det behövs besked primärt från regeringen om hur man tänker lösa frågan om industrins behov. Det hoppas jag att Louise Eklund och hennes kamrater i regeringspartierna nu kan berätta om i den fortsatta debatten.

Anf. 181 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Vi är absolut ense om det stora behovet framöver där kärnkraften kommer att vara viktig.

Om vi ska titta tillbaka på den breda överenskommelsen, som ledamoten talade om, var Liberalerna inte med i den just för att kärnkraften var utesluten för att det inte skulle vara fossilfria mål utan förnybara. Detta är ett av de viktiga skiften som denna regering har initierat.

För mig blir frågan om just kärnkraft nästan binär – antingen är man för den, eller också är man emot den. Om man är för den förstår man behovet av att bygga ut den typen av energiproduktion i hela landet – inte minst i de södra delarna där vi inte har möjlighet till vattenkraft eller till annan typ av energiproduktion som innebär andra fördelar och inte bara själva produktionen, så att säga – som också är planerbar och ger ett mer värde till elsystemet.

För mig blir det därför konstigt att ledamoten och ledamotens parti Socialdemokraterna har denna njudda inställning att de är lite för och lite emot och inte riktigt kan bestämma sig för vilken riktning energipolitiken ska ta.

Anf. 182 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Det råder inget tvivel om att Louise Eklund och Liberalerna är väldigt positiva till kärnkraft. Det tror jag har framgått. Jag tror att de är så positiva till kärnkraft att de egentligen inte heller riktigt bryr sig om vad den kostar. Det är en aspekt som jag tycker är högst väsentlig att ha med i denna diskussion.

När man ska bygga det framtida elsystemet ser vi och de flesta andra att kärnkraften har en viktig roll att spela – också ny kärnkraft, som jag precis har redogjort för. Men det är klart att det finns gränser för hur mycket pengar som man kan lägga på ett sådant system. Vi behöver också se till att kärnkraften har tillräckligt låga priser för att vi ska vara konkurrenskraftiga. Annars kommer dessa investeringar inte att komma till i alla

fall. Och då har kärnkraften ingen avsättning för den el som den kan producera någon gång – om ganska lång tid dessutom.

Därför kan jag mycket väl tänka mig att vi behöver ha en fortsatt debatt om kärnkraft. Men om vi inte får dessa industrier på plats nu under de närmaste fem, sex, sju eller åtta åren kommer elbehoven i Sverige på längre sikt att vara mycket mindre än enligt de väldigt lovande prognoser som vi har i dag.

Därför tror jag också att det skulle vara bra om Liberalerna koncentrerade sig på hur man ska få dessa investeringar att bli gjorda på riktigt – att man bygger och kommer igång. Då måste man ha besked också om vad som händer med elen de närmaste åren, just de år då Louise Eklunds parti dessutom sitter i regeringen.

Anf. 183 MATS GREEN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till näringsutskottets förslag till beslut.

Med målmedvetna steg tar regeringen och Tidöpartierna Sverige mot en verklighetsförankrad energipolitik och ett stabilt och välfungerande kraftsystem.

Tiden då svensk energipolitik baserades på fantasier, chansningar och politiska önskedrömmar lämnas alltmer bakom oss. Regeringen tar i den här budgeten ett antal viktiga steg för att ge svenska medborgare och företag det kraftsystem som de förtjänar. Omläggningen inom svensk energipolitik är tydlig. Tidigare regering slog sig för bröstet och talade enbart om energi från väderberoende kraftslag. Med en ny regering har energipolitikens riktning nu fokuserats mot effekttillgång, lokal överföringskapacitet, frekvensstabilitet och hur man skapar ett fungerande kraftsystem på helheten.

Fru talman! Jag tänkte framför allt uppehålla mig vid två viktiga delar i regeringens budget. Först gäller det regional elplanering, ett område som under den tidigare regeringen länge ignorerades men där den nuvarande regeringen gör en välkommen satsning.

Det bästa sättet att hantera problem är att lösa dem innan de uppstår. Ett avskräckande exempel på hur det kan se ut när problemen inte hanteras i förväg är elområde 4, det vill säga bland annat Skåne och större delen av Småland, inklusive den företagsamma Gnosjöregionen, som jag har förmånen att få representera i Sveriges riksdag. Det finns inte ett enda företag som har ansökt om ökat effekttuttag från elnätet i det här området. Det beror på ett underdimensionerat elnät samt på avsaknaden av lokal planerbar kraft. En gång i tiden fanns sådan, innan Socialdemokraterna lade ned kärnkraften, men det gör det inte längre. Genom att arbeta förebyggande med lokal energiplanering, nätutvecklingsplaner och energiscenarier kommer framtidens brister att uppdagas tidigare och kunna hanteras innan de sätter käppar i hjulet för näringslivets fortsatta utveckling.

Regeringens andra viktiga satsning, fru talman, är de statliga kreditgarantier på 400 miljarder kronor som ska ställas ut till ny kärnkraft. Tre partier i oppositionen önskar stryka dessa pengar helt och hållet, medan det sista vill ge dem till andra kraftslag.

Varför är då det här så viktigt? Jo, för att det största hålet i det svenska kraftsystemet är avsaknaden av planerbar kraft i södra Sverige. Detta löses enbart genom att tillföra ny planerbar kraft. Mer vindkraft kan göra nytta

i kraftsystemet men kan inte ta hand om just det här problemet och kan aldrig ersätta den planerbara kraften. Mer kärnkraft minskar behovet av överföringskapacitet, ökar denna förmåga och gör det möjligt att implementera mer vindkraft i systemet. Kreditgarantierna blir även en första form av riskdelning och minskar den största risken i kärnkraftsprojekt, nämligen att Socialdemokraterna återigen lägger sig ned för Miljöpartiets ultimatum och stänger fullt fungerande klimatsmart kärnkraft i förtid.

Det har, som sig bör, fru talman, presenterats ett antal alternativ till regeringens budget. Självklart bör även de belysas, så att svenska folket får en inblick i alternativen till regeringens energipolitik.

Med ett annat valresultat hade vi kunnat förvänta oss miljöpartistisk roulett. Miljöpartiet har efter många år insett att intermittent kraftproduktion inte kan fungera som basen i ett kraftsystem. Men väljer då Miljöpartiet att återgå till beprövad vetenskap och lägga fram ett paket för mer baskraft? Svaret, fru talman, är nej. I stället ska man satsa mer på intermittent väderberoende kraft. De enorma fluktuationer som kommer att uppstå ska hanteras via energilagring.

Problemet är att Miljöpartiet först måste instifta ett stort statligt forskningsprogram på 3 miljarder om året för att forska fram storskalig energilagring. Man vill alltså egentligen sätta hela Sverige på paus medan det här forskas fram. Vi kan då också konstatera att Svenska kraftnät avfärdar långsiktig storskalig energilagring som något totalt orealistiskt både på medellång sikt och på lång sikt. Detta hasardspel ska täckas genom en skattebredsida mot alla arbetande svenskar och en rejäl ökning av statskulden. Miljöpartiets energipolitik är att satsa hela Sveriges energisystem på noll på roulettbordet, dessutom med lånade pengar.

Vänsterpartiet vill välja den tyska energipolitiken fullt ut. Kärnkraften ska avvecklas, och vindkraften ska byggas ut än mer. De önskar gå så långt att de avskaffar det kommunala vetot. I sann vänsterpartistisk anda vill man alltså köra över alla dem som bor, lever och verkar på landet. Vänsterpartiet levererar en veritabel skattebomb på både företag och arbetare. Kommer det ens att finnas något näringsliv kvar i Sverige som behöver elektricitet med deras budget? Nej, antagligen inte, fru talman.

Vidare till Centerpartiet, som vill framställa sig som handlingskraftiga och instifta en kriskommission! För att göra detta tar man självfallet pengar från två mycket viktiga områden. Först tar man från den lokala planeringen för ökad elanvändning – ett av de vitala områden som varit eftersatta i flera år. Sedan följs detta upp med att man tar pengar från regeringens satsning på förenklade tillståndsprocesser – ett kanske lite oväntat drag från ett parti som gärna slår sig för bröstet gällande just förenklade tillståndsprocesser.

Fru talman! Sist till det parti som ska knyta ihop denna surt-och-blandat-påse! Socialdemokraternas energipolitik består av att de önskar väldigt många och breda samtal. Ett sådant samtal genomfördes för flera månader sedan. Socialdemokraterna har lyckats lägga fram ett enda mål, 60 terawattimmar till 2030. Att ett energimål kommer att ingå i energipropositionen har varit känt sedan Tidöavtalet presenterades för över ett år sedan.

Kära socialdemokrater! När ska ni lämna avbytarbanken och säga vad ni önskar göra inom energipolitiken? När ska ni sluta med tysta leken?

Fru talman! Vi inom Tidösamarbetet kommer att köra vidare mot att skapa ett fungerande kraftsystem. Ni socialdemokrater och givetvis även andra är välkomna att delta, men ärligt talat – tro inte att vi kommer att sitta och vänta på ert velande och era önskedrömmar om oändliga kafferep.

I slutändan finns det bara en tydligt enande sak inom oppositionens energipolitik. Det är att man inte förstår vad ett kraftsystem är. Ingenstans hittar vi en helhetstanke om hur den nationella energiinfrastrukturen egentligen ska se ut. Inget parti i oppositionen är medvetet om att elektricitet är en färskprodukt som måste konsumeras i samma sekund som den produceras. Man pratar enbart om energi på årsbasis, vilket är ett sekundärt mått. Ingen klarar av att hantera det betydligt viktigare måttet effekt, som är det som måste tillgodoses varje sekund över hela landet. Det är av denna anledning oppositionen inte klarar av att prata om planerbara kraftslag utan endast fokuserar på väderberoende kraftslag, fru talman.

Låt mig avsluta: Med den här budgeten tas ytterligare ett steg bort från oppositionens fantasilösningar och ett steg tillbaka mot världens bästa kraftsystem. Det är ett kraftsystem där varje familj har råd med elräkningen och där vartenda svenskt företag, nytt som gammalt, vet att de aldrig behöver tvivla på om de kan expandera i Sverige eller tvingas flytta.

Med det, fru talman, vill jag önska utskottet och även fru talmannen en god jul och ett gott nytt år. Jag vill också erinra om att även om tomten är röd är himlen blå.

I detta anförande instämde Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Anf. 184 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Även här verkar anfall vara bästa försvar i brist på egna idéer. Det är trevligt att Mats Green har läst åtminstone delar av Centerpartiets budget, men det hade varit bra om han hade läst hela. Då hade han sett att när det kommer till lokal energiplanering finns det andra pengar avsatta, och när det kommer till kriskommissionen handlar det just om att korta tillståndsprocesserna.

Om man hade velat korta processerna är ett bra exempel på åtgärd att genomföra de förslag som ligger på regeringens bord och samlar damm i form av klimaträtsutredningen och miljöprövningsutredningen.

Jag vill jättegärna höra lite om Moderaternas energipolitik. Vi vet att industrin och SKGS har sagt att 70 terawattimmar behövs till 2030. Svenska kraftnät kom med sin tioårsplan, där de var mycket tydliga med att det behöver byggas ut väldigt mycket här och nu. De pratar om att det behöver byggas ut av allt.

Den stora frågan är: Hur ska regeringen få ihop detta? Vi kan prata kärnkraft hur mycket som helst, men jag tror att vi är eniga om att den inte kommer att komma fram till 2030. I de bästa scenarierna ligger det någonsans runt 2035.

Vad tänker regeringen och Moderaterna göra fram till dess, tills en eventuell kärnkraft finns på plats? Industrins behov är ju betydligt större på kort sikt än att de bara kan vänta på ny kärnkraft.

Anf. 185 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Vad gäller tillståndsprocesserna och de utredningar som finns är detta utredningar som vi tvingade den tidigare regeringen att göra,

för den ville inte göra detta över huvud taget. Vi har inte gått vidare med det här eftersom utredningsförslagen är alltför oambitiösa. Vi behöver mer ambitiösa förslag, och där ser vi gärna att Centerpartiet stöttar upp – även om jag kanske inte blir särskilt hoppfull när jag hör Rickard Nordin här i dag.

När det gäller 70 terawatt till 2030 är det klart att vi vill ha så många terawattimmar som möjligt, men det måste vara realistiskt också. Det här tar lång tid. Och varför är det så? Jo, därför att Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna har avvecklat sex av tolv fullt fungerande klimatsmarta reaktorer i Sverige, i synnerhet i södra Sverige.

Jag har en fråga till Rickard Nordin. Centerpartiet har motsatt sig all ny planerbar produktion i södra Sverige, vilket innebär att Skåne och industrin där aldrig kommer att kunna ha planerbar produktion. Det innebär att det blir väldigt svårt att bedriva industriverksamhet i Skåne, för Centerpartiet säger alltså tillsammans med Socialdemokraterna nej till nya tänkbara platser för bland annat kärnkraft.

När det gäller 70 terawatt till 2030 är det just därför vi har tagit ett helhetsgrepp på energipolitiken. Vi kommer inte att få fram några kärnkraftverk – åtminstone inte konventionella sådana – till 2030. Men man kommer inte heller att kunna få fram mer vindkraft än den som redan är beslutad och tillståndsgiven. Det är långa tillståndprocesser, som man också behöver förenkla.

Men vi gör det som ni borde, kunde och skulle ha gjort under tidigare mandatperioder. Vi tar ett helhetsgrepp på tillståndprocesserna och förenklar dem, men framför allt ser vi till att vi får mer planerbar kraft i hela Sverige i allmänhet och i södra Sverige i synnerhet, där ni har avvecklat den planerbara kraften. Ni lade ned kärnkraften, och ni skattade bort kraftvärmens.

Anf. 186 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Mats Green har en historia av att hålla på med historierevision och hitta på saker. Det var alltså jag personligen som drev fram flera av utredningarna i de diskussioner vi hade inom januarisamarbetet. Det var inte Moderaterna.

Industrin vill ha förslagen från Klimaträttsutredningen och Miljöprovningensutredningen genomförda. Jag pratade med Energiföretagen så sent som i dag, och de undrar vad regeringen håller på med. Det finns viktiga beslut och viktiga förslag i utredningarna. Mats Green säger att de är alltför oambitiösa. Men börja med dem, då! Jag säger inte att det är den enda lösningen, men vi måste ju börja någonstans. Att bara sitta och vänta och låta utredningarna samla damm kommer inte att korta några tillståndprocesser över huvud taget.

Vad väntar regeringen på egentligen? Det finns förslag som går att genomföra som kortar tillståndprocesserna. Och nu sitter Moderaterna och säger att de inte ska genomföras! För mig är det vansinnigt.

Mats Green säger att vi är emot all planerbar produktion i södra Sverige därför att vi inte har sagt ja till att bygga ny kärnkraft var som helst i Sverige. Då har Mats Green problem med sin definition av planerbarhet. För det första är ”planerbar” inte ett kraftslag, utan det är en egenskap. För det andra går det att uppnå planerbarhet på ganska många sätt, exempelvis via kraftvärme. Vi har lagt fram ett antal förslag på hur man skulle kunna få

ut mer effekt ur befintlig kraftvärmeproduktion. Vi pratar om motsvarande ett till två kärnkraftverk i både effekt och energi, men framför allt effekt – det är alltså inte bara energi – om man nu är intresserad av det.

När det handlar om den småskaliga vattenkraften ser den paus som Tidöpartierna genomför, och som ju är bra, inte ut att leda någonstans. Det är ett jätteproblem. Centerpartiet tog fram förslag under förra mandatperioden och drev igenom ett tillkännagivande tillsammans med Moderaterna, där man nu inte gör någonting över huvud taget. Vi har lagring, och vi kan jobba med flexibilitet. Det finns ett antal saker vi kan göra för att öka planerbarheten och ha ett stabilare kraftsystem.

Det är alltså inte bara kärnkraft. Om kärnkraft är den enda lösningen har man dömt södra Sverige till höga elpriser de kommande 10–15 åren, innan den skulle vara på plats. Hur tänker Moderaterna lösa utmaningarna fram till 2030 eller fram till dess att vi har ny kärnkraft på plats? Det vill jag veta.

Anf. 187 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag får ändå hälsa Centerpartiet och Rickard Nordin välkomna till verkligheten, för det är trots allt så att Centerpartiet har stått för framför allt tre bidrag till den svenska energipolitiken under de senaste 50 åren: tankeförbud, årtalsexercis och dogmatism. Så välkomna till verkligheten!

Centerpartiet motsatte sig mer kärnkraft eller kärnkraft över huvud taget i elområde 4. De har ingen nu. Centerpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna infört massor med straffskatter på kraftvärmen. Det är jättebra att ni har vänt där nu och börjar omfamna kraftvärmen. Det var inte så det lät tidigare mandatperiod, när ni själva var med och införde en mängd nya skatter – bara riktade mot kraftvärmen.

Man säger att det var Centerpartiet och Rickard Nordin som drev fram kortare tillståndsprocesser under den tidigare regeringen när ni hade ett avtal med den. Den tidigare regeringen lyckades inte få tummen ur och godkänna en enda havsbaserad vindkraftpark. Vi har gjort mer där på ett år än vad den tidigare regeringen klarade av under åtta år. Den genomförde inte några tillståndsförenklningar eller effektiviseringar över huvud taget under de här åtta åren.

Allt detta gör vi nu. Även när det gäller det här har vi alltså genomfört mer på detta första år än den tidigare regeringen klarade av under åtta år. Det kommer att ta tid; det måste man vara ärlig och säga. Men det kommer också att ta tid för att den förra regeringen har avvecklat sex av tolv fullt fungerande klimatsmarta reaktorer i södra Sverige.

Centerpartiet har i vissa delar varit ett enfrågeparti under de senaste 50 åren. Det har handlat om att få bort all kärnkraft ur systemet. Se alltså även er del i detta! Men var också konstruktiva och för en konstruktiv dialog med oss om hur vi återuppbygger världens bästa kraftsystem! Där väntar vi fortfarande på Centerpartiet.

Anf. 188 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Mats Green verkar absolut använda anfall som bästa försvar med lite lösryckta påhopp om diverse saker.

Jag tror ändå att vi ska fokusera lite grann. Moderaterna innehar statsministerposten och är ytterst ansvariga för Sverige just nu, och jag tycker

att man behöver ta detta ansvar på stort allvar. Jag hörde absolut inget svar på frågan om hur regeringen avser att leverera 70 terawattimmar eller mer till 2030. Och inte nog med det – enligt industrins prognoser behövs ytterligare 70 terawattimmar redan till 2035 om vi ska klara av den stora industriomställning som vi står inför.

Jag vet faktiskt inte om jag vill eller inte vill att de som står redo att göra gigantiska investeringar i Sverige – det handlar om 50 000 jobb i framtiden, enligt industrin – ska höra Mats Greens svar på frågan. Vi har inte fått något svar än, och vi behöver ett svar. Det är det första jag vill ha svar på.

Anf. 189 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Vad ledamoten Linus Lakso egentligen säger är att han inte gillar att vi pratar alltför mycket om Miljöpartiets energipolitik. Det hade jag kanske inte heller velat om jag var miljöpartist här i kammaren, med det track record man har efter åtta år i regering, som vi nu behöver hantera. Detta är inte helt irrelevant.

Jag skulle vilja ställa en fråga om att få fram mer energi till 2030. Vi har på ett år gett godkännande till fler havsbaserade vindkraftsparker än ni mäktade med under åtta år i regeringsställning, Linus Lakso. Ni klarade egentligen inte av att säga ja till någon havsbaserad vindkraftspark under den tiden, men ni mäktade med att sätta stopp för två nya reaktorer och lägga ned fyra andra. Vi skulle kunna orda väldigt mycket om detta, men det är just därför vi sitter där vi sitter när det gäller problemen med ny elförsörjning i Sverige.

Vi har alltså sagt ja till ett antal havsbaserade vindkraftsparker men också påbörjat den långa, mödosamma vägen för att ta oss tillbaka till världens bästa kraftsystem. Det är återigen den planerbara, stabila kraften det handlar om: kärnkraft, vattenkraft, som ni vill riva ut, och kraftvärme, som ni vill skatta bort. Det är den som är A och O.

När vi pratar om planerbar kraft är detta inte ett inlägg i kulturkriget mellan vindkraften och kärnkraften. Det handlar inte om ideologi och politik utan om teknik, vetenskap och naturlagar. Vi har redan, med befintliga givna tillstånd för ny vindkraft, en 50-procentig ökning av vindkraften. Men det räcker inte, utan vi behöver mer kraftvärme, mer vattenkraft och mer kärnkraft. Det är detta vi håller på att leverera, men det kommer att ta tid på grund av er kärnkraftsavveckling, bland annat.

Anf. 190 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag kan bena ut allt detta på två minuter, men jag får börja.

För det första överensstämmer det inte med verkligheten att Sverige skulle ha ett nedmonterat energisystem, tvärtom. Enligt World Energy Council har Sverige världens bästa elsystem i en internationell ranking. Jag tror att vi ändå måste ta in verkligheten i detta.

Efter åtta år med Miljöpartiet i regering har Sverige Europas största överskott på el. Förra året hade vi ett överskott på 33 terawattimmar, som vi också kunde exportera och därmed ersätta fossil energi i andra delar av Europa.

När det gäller kraftvärmén har elcertifikatsystemet, som vi har stått bakom, bidragit till stora investeringar i kraftvärme. Detta är något vi är positiva till, och det behövs. Det stämmer alltså inte alls att vi skulle vara emot detta, och inte heller att vi skulle vara emot vattenkraften. Vi är tvärtom positiva till de effekthöjningar som sker. Inte minst Skellefteå Kraft investerar i effekthöjningar, men vi ser ingen politik som främjar den utvecklingen från den här regeringen.

När det gäller energilagringen handlar det om teknik som redan finns. Vätgas är ingen ny teknik; det handlar om att skala upp den. Batterier är redan med och stabiliserar elsystemet. Jag vet inte om den här regeringen har gjort någonting konkret för frekvensstabiliteten, som Mats Green tog upp. Tvärtom är det ju Svenska kraftnät som har instiftat marknaden för detta. Det är en utveckling som sker redan nu, så det stämmer inte att detta inte skulle vara på gång.

Detta med fullt fungerande kärnkraft vill jag också ifrågasätta, när Vattenfalls ordförande själv säger till exempel att bottenplattan i Ringhals 2 var helt sönderrostad och att man inte klarar säkerhetskraven.

Jag tycker att vi ändå kan försöka hålla oss till det som är korrekt i debatten, även om vi har olika åsikter i sak.

Anf. 191 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Vad Linus Lakso egentligen säger är att han inte vill bli plågad med alltför mycket faktakunskaper. Det är ändå så att ni lade ned kärnkraften, skattade bort kraftvärmén och rev ut vattenkraften, Linus Lakso. Om man hade velat gå in för att riva ned världens bäst fungerande kraftsystem hade man gjort så. Ni gjorde detta till förmån bara för väderberoende kraftslag.

Visst, det stämmer som Linus Lakso säger att elproduktionen har ökat med 10 000 megawatt jämfört med för tio år sedan. Men det spelar ingen roll, för på grund av detta har vi skyhöga elpriser och ett instabilare system – just för att man spontant sätter upp väderberoende kraft där man känner för det, utan något som helst helhetstänk kring kraftsystemet. Vi var väldigt nära att få elransonering i elområde 4 för exakt ett år sedan, tack vare Miljöpartiets framfart i kraftsystemet under de tidigare åtta åren.

Ni behöver, tillsammans med oss, ta ansvar för att ta fram ett nytt fossilfritt kraftsystem där kärnkraften ingår som en teknisk förutsättning. Problemet är nämligen att det inte finns något exempel i världen på ett fungerande kraftsystem av det slag som Miljöpartiet vill ha, av svensk skala. Var skulle det finnas i så fall? Nu står ledamoten här och nickar, så jag hoppas att ledamoten i sitt inlägg senare kan ge ett exempel på ett sådant kraftsystem – det finns inte i världen.

Återigen: Vi förenklar för alla fossilfria kraftslag. Men det är klart att den planerbara kraften, det vill säga kärnkraft, kraftvärme och vattenkraft, är A och O i kraftsystemet, av vetenskapliga skäl. Det är just därför vi prioriterar dessa. Det är bara så man får ett fungerande kraftsystem igen.

Anf. 192 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman och ledamoten Mats Green! Jag tror inte att den tunga industrin i Norrbotten är imponerad av allt Mats Greens raljerande från talarstolen.

Jag reagerar när Mats Green säger att Vänsterpartiet vill ha ett tyskt elsystem. I dag är det faktiskt bara Vänsterpartiet som vill komma bort från att det tyska elsystemet smittar svenska konsumenter med höga priser. Vi är i dag tyvärr det enda parti som skulle vilja koppla bort den prissättning som smittar svenska konsumenter så att de betalar flera gånger mer för den svenskproducerade elen. Några vill till och med bygga mer kablar så att vi smittas ytterligare av de priser som råder på kontinenten, på grund av en dålig politik för elsystemet – det kan jag hålla med om.

Jag vill ställa en fråga till Mats Green. Tror Moderaterna på att det finns ett bästföredatum för svenska kärnkraftverk? Eller är det politiken som avgör om ett kärnkraftverk är för gammalt eller om man kan köra vidare? Har vi ett system som Mats Green litar på, där professionen och vetenskapen, som ledamoten själv lyfter fram, säger att bästföredatum har passerat? Tror Moderaterna på ett sådant system, eller tror man på att det är politiken som sätter ramarna för när vi stänger kärnkraftverk?

Anf. 193 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Birger Lahti! Jag börjar med den sista frågan. Nej, det är ju politiken som har tvingat fram stängning av kärnkraft genom att brandskatta den och införa en mängd andra stopplagar. Detta är ett faktum.

Vi behöver tillåta våra kärnkraftverk att fungera under hela livslängden, men framför allt måste vi ge förutsättningar för fler. Södra Sverige i allmänhet och elområde 4, det vill säga allra sydligaste Sverige, i synnerhet kommer aldrig bort från detta. Jag skulle också kunna ställa en fråga till Birger Lahti: Varför ska södra Sverige inte ha någon planerbar el över huvud taget?

Birger Lahti säger att Vänsterpartiet inte vill ha ett tyskt kraftsystem. Det är just det man vill. För vad är det som kännetecknar ett tyskt kraftsystem mer än att det är klimatvidrigt, miljövidrigt, opålitligt och dyrt? Jo, det är att man har infört ett tankeförbud och alla övriga förbud mot ny kärnkraft. Man har alltså bara kolgruvor och väderberoende kraft, vilket också har inneburit att Tysklands energiintensiva industri tittar på om den är tvungen att lämna Tyskland.

Det är alltså det totala kärnkraftsförbudet, som Vänsterpartiet vill ha, och det totala beroendet av väderberoende kraftslag, som Vänsterpartiet också vill ha, som är vad jag syftar på när jag säger att Vänsterpartiet vill ha ett tyskt kraftsystem.

Ingen som slår vakt om en fungerande industri i Sverige – jag vet att ledamoten gör det, men problemet är att hans parti inte gör det längre – kan egentligen rösta för det förslag ni har.

Återigen: Vi behöver inte ett tyskt kraftsystem, utan vi ska återgå till världens bästa kraftsystem, det vill säga det tidigare svenska.

Anf. 194 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Green, för svar och påståenden!

Risken med den politik som regeringen nu driver är precis samma risk som ledamoten nu säger att Tyskland löper, det vill säga att företag lämnar landet. Om vi inte får på plats mer produktion till 2030 riskerar vi, precis som Mats Green beskriver i fråga om Tyskland, att hamna i farozonen för

att mista arbetstillfällena. Det är ju detta som händer om industrisatsningarna uteblir.

Vi hade tidigare en debatt här där man sa att politiken inte ska säga vilken teknik vi ska använda. Men det är precis det man gör i dag. Vi har industrisatsningar där man pekar ut vad man vill åstadkomma och med vilken teknik. Nu har vi en regering som tillsammans med Sverigedemokraterna bromsar det som är på väg att hända.

Man vill ha billig elproduktion, trots att den är volatil, där man gör vätgas där det är överproduktion. Den kommer att bidra till en omställning i industrin. Men den här regeringen gör ingenting för att underlätta för den omställning som ska ske.

Jag är ärligt orolig, fru talman. Jag trodde ändå att den här regeringen, trots att jag inte skulle tycka om allt som händer, skulle bana vägen för att företagen skulle känna sig trygga. Men det är inte de signalerna jag nu får från norra Sverige. I stället är man orolig för att nu mista chansen och de arbetstillfällena som den gröna omställningen leder till. Det är beklagligt.

Anf. 195 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Låt oss då prata om industrin i norra Sverige! De behöver el hela tiden – stabilt, klimatsmart och billigt. Det kan inte bara vara när vinden blåser eller solen skiner, utan det ska vara året runt, dygnet runt och varje sekund. Det kan bara den planerbara elproduktionen leverera. Det handlar om kärnkraft, vattenkraft och kraftvärme.

Vad satsar då Vänsterpartiet på när det gäller norra Sverige? Jo, på att förbättra överföringskapaciteten från norra Sverige till södra Sverige. Det är kanske inte riktigt vad industrierna i norr önskar. De behöver ju mer elproduktion. Då kan man inte ta el från norra Sverige och föra över till södra Sverige. Norrland behöver ju självt all den el man producerar där. Vi i södra Sverige får lösa våra egna problem. Det innebär att vi behöver mer planerbar kärnkraft här.

Vänsterpartiet vill göra det lättare att transportera el från norra Sverige till södra Sverige. Vi inser att norrländska industrisatsningar kräver enorma elmängder. Även om Hybrit eller H2 Green Steel inte skulle bli av kommer elen att behövas av andra industrisatsningar i Norrland. Lösningen på det kan inte vara att föra över mer el från norra Sverige till södra Sverige.

Lösningen är pålitlig, stabil, planerbar och klimatsmart kraft, det vill säga kärnkraft, vattenkraft och kraftvärme – inte endast vindkraft och solkraft och totalt orealistiska och opålitliga tekniklösningar som inte finns och som handlar om storskalig och långsiktig energilagring. Lyssna på vad Svenska kraftnät har att säga om detta. Det kommer aldrig att kunna vara aktuellt för Sverige, inte på medellång sikt och heller inte på lång sikt.

Anf. 196 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Det är ju ingen hemlighet vad vi håller på med nu i kväll. Vi debatterar alltså näringsutskottets betänkande NU3 *Utgiftsområde 21 Energi*.

Regeringen anser att Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. Vidare anför regeringen att en hög försörjningstrygghet av fossilfri el är viktig för att fasa ut fossila bränslen och minska importberoendet under svåra säkerhetspoli-

tiska tider. En av regeringens främsta prioriteringar är därför att skapa förutsättningar för ny planerbar och fossilfri elproduktion, främst kärnkraft.

Det är väl ingenting nytt, och visst kan det låta som en bra plan, eller hur? Men det som regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna gör i dag är att motarbeta Sveriges konkurrenskraft och elenergi till svenska företag och privatpersoner till konkurrenskraftiga priser. Det är precis detta som händer nu.

Regeringspartierna och Sverigedemokraterna brukar tala om teknikneutralitet, men ändå pekar man ut kreditgarantier bara för kärnkraft. När Vänsterpartiet föreslår stora statliga investeringar på nät och produktion väljer jag att inte såga de kreditgarantier som regeringen föreslår trots att jag egentligen borde göra det. Men dessa bör givetvis omarbetas till att gälla andra kraftslag också.

Svenska folket förväntar sig att energipolitiken ska få bättre långsiktighet och därigenom bli det som regeringen också skriver: en konkurrenskraft för vår välfärd och vägen till fossilfrihet och omställning av samhället. Men då kan vi inte ha energipolitiken som valfråga i varje val. I dagsläget motarbetar den elektrifieringen och investeringar.

Vänsterpartiet vill att den gröna omställningen av den tunga industrin ska lyckas. Därför är det viktigt att utbyggnaden av elproduktion till 2030 ska komma på plats. Då går det inte att motarbeta de kraftslag som skulle kunna komma på plats till 2030 och de behov som investerarna i detsamma flaggar för.

Ett robust och motståndskraftigt samhälle kräver att det offentliga har kontroll över samhällsviktig verksamhet. Trots att det finns en stor potential för havsbaserad vindkraft i Sverige har byggandet ännu inte tagit fart. Sverige ligger långt efter andra länder med liknande förutsättningar. Jag vill därför få slut på marknadskaoset och inrätta en ny modell vilken i korthet innebär att Energimyndigheten ska få i uppdrag att peka ut lämpliga områden för utbyggnad och arrangera auktioner. De företag som begär lägst subvention skulle sedan få anbuden.

Detta kan gärna kombineras med ett stopp för utbyggnaden av elkablar till Europa. För att få kontroll över priserna måste kontrollen över den svenska elmarknaden tas tillbaka. Offentliga investeringar i svensk elproduktion riskerar annars att i praktiken bli subventioner av grannländernas bristfälliga insatser. Vänsterpartiet har redan tidigare föreslagit Sverigepriser på el, där de svenska elpriserna frikopplas från de höga exportpriserna.

Med den modell jag förordar blir hushållens elpriser betydligt lägre, och klimatomställningen snabbas på. Samtidigt kan exporten av el fortsätta som i dag. Jag förespråkade även att det ska inrättas ett statligt bolag för att staten ska säkerställa en ägarandel i kommande havsvindprojekt.

I dag stoppar flera kommuner vindkraftsprojekt med det kommunala vetot, då det inte finns incitament för kommunerna att säga ja. Helt klart måste mer av värden som skapas ute i våra kommuner bli ett mervärde för kommunmedborgarna. Jag förespråkar även lagstiftning om en produktionsbaserad ersättning som betalas av elproducenten till de lokalsamhällen där vindkraft byggs, gärna genom att man vänder om fastighetsskatten. Men regeringen tog bort verktyget i incitamentsutredningen som skulle ha löst problemet och gett kommuner ersättning. Man kunde åtminstone ha haft ett förslag på hur det skulle gå till.

Marknaden är en bra dräng och passar på väldigt många områden. Men när marknaden blir herre och börjar ha motsatt effekt på samhällsviktiga funktioner som elförsörjningen, ja, då gäller det för oss politiker att släppa prestigen och samla oss och titta på vad som är till gagn för Sveriges konkurrenskraft och svenska medborgare.

Klimatet kräver av oss att vi gör vårt yttersta för att både behålla arbetstillfällena i landet och bidra med elektrifieringen för att fasa ut det fossila. Vet ni hur många småföretag och hushåll som drabbas av den politik som nu bedrivs i ivern att låta EU:s marknadsprissättning råda över den samhällsviktiga funktion som elförsörjningen faktiskt borde vara?

Fru talman! Jag vet att denna debatt gäller anslag för ett utgiftsområde, men det är många medborgare som drabbas av att vi har släppt samhällsviktig infrastruktur och funktion till marknaden och en dysfunktionell prissättningsmodell. Om det finns några lyssnare där ute vill jag fråga er: Kommer ni på något annat som ni inte kan välja bort i vardagen som gått upp med över 100 procent på två år?

Givetvis är det många som kommer att fixa sina elräkningar, men oerhört många drabbas mycket hårt. Lägg då till allt annat som gröpt ut vår privatekonomi – det gäller löner, livsmedelspriser och bränslekostnader. Ja, inflationen drabbar många hårt. Men när det gäller elproduktionen har inte kostnaden stigit nämnvärt i fråga om det som vi producerar i Sverige, men ändå accepterar de flesta partier läget och gör inget för att påverka den ohållbara utvecklingen av prissättningen för svensk el till svenska konsumenter. Jag skulle förstå detta om alla dörrar till lösningen vore låsta och onåbara, men man har inte ens försökt hitta lösningar.

Historien kommer inte att vara nådig om denna tafatthet från regeringen och Sverigedemokraterna leder till att investeringar som kunde göra oss i ett litet land som Sverige till föregångare i den gröna omställningen går oss förbi och tusentals arbetstillfällen går förlorade. Historien kommer då inte att bli nådig.

Fru talman! I dag skor sig några bolag och svenska staten enormt på en dysfunktionell prissättningsmodell för svensk el.

Vänsterpartiet väljer att avstå från att delta i detta beslut.

Anf. 197 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Som kristdemokrat vill jag börja med att yrka bifall till utskottets förslag i näringsutskottets betänkande NU3. Det handlar om utgiftsområde 21 Energi.

Utan tillräckligt med el blir det ingen klimatomställning. Det kommer inte heller att finnas ett välfärdssamhälle värt namnet. Vi har nu påbörjat en historisk resa där vårt land ska genomgå elektrifiering 2.0. Vi håller på att bana väg för att detta ska bli verklighet.

Det kan vara svårt för oss som lever i dag att förstå vilken dramatisk omställning världen upplevde när fotogenlamporna ersattes av elektriskt ljus och det skapades helt nya möjligheter till utveckling, tillväxt och välfärd. Det är ungefär lika svårt att ta in som det är för dagens unga när de får höra den äldre generationen berätta om telefoner som satt fast i väggen eller att man behövde vänta ett halvår på att få se en film som just hade släppts i USA.

Fru talman! Vi gjorde det förut, och vi kan göra det igen. Sverige ska bli fossilfritt och visa att man kan vara en modern välfärdsstat med hållbar

tillväxt. Jag tror att vårt lands bästa dagar ligger framför oss. Vi har stora möjligheter att fortsätta att utvecklas, fortsätta att vara ett land i teknisk framkant och visa att problem går att lösa.

Vi kristdemokrater var tidigt ute och pratade om behovet av att skala upp vår elproduktion för att möta de utmaningar som vi står inför. Jag var nyvald ledamot i denna kammare 2018. Jag satt då också i näringsutskottet. Och jag började prata om att Sverige borde sikta på att producera – håll i er nu – 200 terawattimmar el. Många tittade då på mig som om jag hade tappat det helt. Det var ingen som trodde att man över huvud taget pratade om 200, utan det var mycket lägre siffror.

Men sedan började det hända saker, steg för steg. Det har nästan varit en sifferbingo de två tre senaste åren om hur mycket el vi kommer att behöva inom en generation. Det är väl ärligt talat ingen som egentligen vet exakt på terawattimmen hur mycket som behövs ett visst årtal i framtiden, men en klok inriktning är att vi ska kunna pricka in 300 terawatt om cirka 20 år.

Jag är glad att vi tidigare i år har kunnat besluta om att justera målet – att all energi ska vara fossilfri – och att vi inte längre låser oss fast vid att den måste vara förnybar. Jag är också glad över att vi för bara ett par veckor sedan i denna kammare kunde besluta om en moderniserad kärnkraftslag. Taket för antalet reaktorer lyftes bort, och kärnkraften slipper sin kommunarrest.

Jag är glad över att vi har en regering med energiminister Ebba Busch i spetsen som tillsammans med andra länder under FN:s klimattoppmöte COP 28 i Dubai formerar en allians för en kraftigt utbyggd kärnkraft för klimatets skull. Det handlar om en tredubbling.

Alla fossilfria energislag har en plats att fylla i energimixen. Det är lika korkat att ställa en cykel och en bil mot varandra och göra dem till fiender som att ställa vindkraft och kärnkraft mot varandra. Cyklar behövs och gör nytta, bilar likaså. Likadant är det med energislagen. De kompletterar varandra och bidrar med olika nyttor och värden. De har olika egenskaper och tar oss olika långt på olika tid.

Men vi måste komma ihåg att värna, vårda och utveckla själva elsystemet. För oss kristdemokrater är det en hygienfråga att återupprätta elsystemets stabilitet, leveranssäkerhet och prisvärdhet.

Fru talman! Jag ser fram emot den kommande energipolitiska inriktningsproposition som är aviserad av regeringen. Samtal förs nu kring att politiken ska sätta målen. Myndigheternas styrning kommer att vara viktig, och outputen av arbetet kommer att vara avgörande för Sverige. Viljan och modet finns. Jag är oerhört glad över att vi nu lägger om energipolitiken och skapar en robusthet i elsystemet.

Med detta, fru talman, önskar jag utskottet och talmanspresidiet en god jul. Detta är nämligen min sista debatt för året.

Anf. 198 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Camilla Brodin började sitt anförande med: Utan tillgång till el blir det ingen klimatomställning. Det är jag beredd att skriva under på. Jag kanske hade sagt: Utan tillgång till el före 2030 blir det ingen klimatomställning. Industrin pratar om 70 terawattimmar. Till det kan vi lägga transporter och annat.

Hur ska regeringen lösa detta? Det enda Camilla Brodin pratade om var ju om 20 år, alltså någonstans runt 2045. Där behöver vi säkert också planeringsmål och annat. Det är inte omöjligt att det är något mer eller något mindre än 300 terawattimmar; det återstår att se. Men det vi vet är att prognoserna på kort sikt är mycket klarare, och där har vi inte hört någonting från regeringen. Det enda som vi har sett på kort sikt är sådant som faktiskt försämrar för olika typer av förnybara kraftslag.

Min fråga är mycket enkel: Hur ska regeringen möta industrins behov av ny elproduktion till 2030?

Anf. 199 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Nordin, för frågan! Denna fråga har du ställt till flera ledamöter här i dag.

Om jag inte missminner mig är energieffektivisering en del som också Centerpartiet ser. Jag tror att man kan göra något genom energieffektivisering och genom att stärka kraftvärmens roll. Den förra regeringen åttadubblade skatten för kraftvärmens roll. Det var kanske inte det smartaste man gjorde. Här finns det möjlighet till en och en halv reaktor, om man nu översätter det lite krasst. Det handlar om att kunna bygga ut den och få mer produktion på det sättet.

Jag tror att vi måste ta de allra lägst hängande frukterna, för vi vet att den havsbaserade vindkraften inte heller tar så kort tid. All den vindkraft som finns i Sverige i dag kommer också att behöva bytas ut. Många av de verk som ställdes upp för 15 år sedan när man rullade ut vindkraftsmattan kommer att behöva bytas ut.

Den här regeringen pausade miljöprövningen av vattenkraften, och jag vet att ledamoten Nordin har jobbat hårt med tillsammans med regeringspartierna under den förra mandatperioden för att värna vattenkraftens roll så att vi inte riskerar utrivning i mycket högre utsträckning än vad vi ser.

Vi kommer att kunna presentera förslag efter förslag, och det ser jag fram emot. Men det är ingen lätt utmaning att behöva städa efter den förra regeringen.

Anf. 200 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin! Jag uppskattar att man inte bara blickar bakåt utan också framåt, för det är ju det som är relevant.

Jag tycker också att det är toppenbra att man lyfter fram effektivisering. Tyvärr ser vi inte så många förslag från regeringen gällande detta. Det finns lite kring småhusen, och det är väl bra, även om vi gärna hade sett ett ännu mer vidgat grönt avdrag, till exempel.

På kraftvärmens tar man bort några skatter. Framför allt handlade det om fossila delar som tidigare regering ville fasa ut. Det finns bra saker som ni har gjort där, men det ger ingen ny kraftvärme, och vi ser redan nu hur tufft det är.

Att byta ut vindkraft är jättebra, men det finns ju inga förslag från regeringen om hur man ska underlätta det. Det hade varit jättebra om ni proaktivt hade tagit fram ett sådant regelverk, men vi har inte sett något.

Vattenkraftens miljöprövning är pausad. Det har också varit bra, men inte heller där finns några konkreta förslag. Det hjälper inte mot utrivning om man pausar ett år; då har man bara skjutit upp problemet.

När det kommer till landbaserad vindkraft är Camilla Brodins eget parti en av de största motståndarna lokalt, och vi har heller inte sett några lokala incitament. En utredning samlar damm på regeringens bord tillsammans med väldigt många ansökningar om havsbaserad vindkraft som skulle kunna vara på plats före 2030, exempelvis Kriegers flak från Vattenfall som fått tillstånd. Men man försämrade förutsättningarna för dem, och de säger själva att det kan vara klart 2029.

Den stora frågan kvarstår alltså. Man pratar väldigt bra om effektivisering, kraftvärme, vindkraft och vattenkraft. Men det har inte lagts fram några förslag, och det är bråttom. Ska vi klara det här till 2030 måste förslagen komma nu så att investeringarna kan komma, för det tar också tid att bygga.

Vad kan vi förvänta oss från regeringen? När kommer det några förslag gällande effektivisering, kraftvärme, vindkraft och vattenkraft? Vi kan även nämna solen, flexibilitet och lagring. Det enda man har gjort hittills är att försämma på många sätt.

Anf. 201 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för uppräknigen av det som man anser att regeringen inte har gjort! Det har gått ett år, och jag ser verkligen vad regeringen har presterat under detta år när det gäller att börja städa upp i ett elsystem som verkligen förtjänar att återupprättas på riktigt.

De megawatt som vi måste ha för att industrin ska kunna klara av att ställa om är superviktiga. Då måste man ta ett helhetsgrepp och titta på fysikens lagar, lägga känslorna som politiker verkligen har i energifrågorna åt sidan och titta på vad elsystemet behöver för att vi ska kunna rikta om hela den energipolitik som varit så nedmonterad men som vi har varit väldigt stolta över.

För tio år sedan ägnade vi inte så mycket tid åt energifrågan över huvud taget här i kammaren, för den har funnits där som en hygienfaktor. Elen har funnits där till konkurrenskraftiga priser. Det är också därför man har kunnat etablera industriverksamheter och vara väldigt grön i hela den omställningen.

Det är någonting som vi ska vara stolta över, men den väg som den förra regeringen slog in på är inte den rätta. Därför har vi numera lagt om hela energipolitiken, vilket jag är superstolt över. Jag lovar att den här regeringen kommer att visa handlingskraft och leverera utifrån alla de olika utredningarna som ligger fast.

Jag lovar också att jag kommer att stå här i kammaren och vara stolt och glad över att kunna se industrin rakt i ögonen, för de ska kunna fortsätta att vara konkurrenskraftiga för Sverige.

Anf. 202 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Energi är mer än bara el, även om det i den här debatten kan låta som att det bara handlar om el. Den föregående vintern innebar väldigt kraftiga prisökningar på både el och drivmedel för hushåll och företag, som drabbades hårt ekonomiskt. Den stora orsaken till det är dock inte vad det låter som här i kammaren, alltså den svenska energipolitiken, utan höga fossilgaspriser på kontinenten som spillt över på Sverige, och det beror på Rysslands energikrigföring i Europa.

Höga råoljepriser tillsammans med en skakig kronkurs har också påverkat drivmedelspriserna. Faktum är att med precis samma andel förnybart i dieseln har priset varierat mellan 28 och 20 kronor per liter. När regeringen nu har beslutat om att öka de fossila bränslena med 4 miljoner liter om dagen för att lyckas sänka priset får man därför börja med att förstå hur drivmedelsmarknaden funkar.

Nu behövs såklart kraftfulla åtgärder på både kort och lång sikt så att de här höga priserna inte upprepas. Inte minst behöver vi se till att fossila bränslen från skurkstater som Ryssland, Saudiarabien och Qatar inte ska kunna orsaka så här stora konsekvenser för Sverige.

Regeringspartierna och Centerpartiet uppmanade före valet den förra regeringen att stoppa leveranserna av rysk energi till Sverige. Nu är tongångarna helt andra. Jag vet inte om det är ryssvännerna i Sverigedemokraterna som har fått regeringen att släppa ambitionerna om att stoppa den ryska gasen, för det tillkännagivande som vi då drev igenom är man nu beredd att skrota.

I stället borde man fokusera på att få upp produktionen av de svenska drivmedlen. När regeringen vill öka importen av fossila bränslen vill vi producera billigt och förnybart här. Alla bilar ska kunna bli miljöbilar, och alla som kör bil ska kunna vara miljöhjältar. Vi vet att nya biodrivmedel från restprodukter som annars hade legat och ruttnat i skogen skulle kunna kosta mellan 11 och 15 kronor per liter. Det står i färdiga utredningar. Det skulle enligt Energimyndigheten också kunna skapa tiotusentals arbetstillfällen. Snacka om vinst! I stället för att importera de fossila bränslena kan vi göra det här och samtidigt stärka vårt säkerhetsläge, exempelvis genom contracts for difference, eller omvända auktioner, som vi i Centerpartiet har föreslagit.

När vi talar om drivmedel går det inte att undvika biogasen. I december förra året kom en EU-dom som i ett slag gjorde det 5 kronor dyrare vid pumpen att tanka biogas. Med en regering som pratade sig igenom hela valrörelsen om höga pumppriser hade man ju trots att de skulle göra någonting. I stället har man skickat brev till kommissionen och hoppas på det bästa.

Är den ryska gasen viktigare att försvara än den svenska biogasen? Det är någonting som inte står rätt till här. Dessutom drar man undan mattan för de stöd som lastbilssektorn som går på biogas har fått. Nu är de inte ens välkomna, trots att de är klimatmässigt mycket kloka.

Energidebatten handlar ofta om elproduktion. Det är ett bolagsfokus och ett produktionsfokus och handlar sällan om det enskilda hushållets situation eller roll. Vi i Centerpartiet vill ge fler hushåll mer frihet att välja mer själva och också en möjlighet att vara en del av omställningen. Det var därför vi drev igenom förslaget om grönt avdrag för den som sätter upp solceller eller installerar laddstolpe eller batterilager.

Nu är det dags att vidga detta och gå vidare. Den som inte har ett eget tak men vill gå ihop med grannarna och producera egen energi borde få göra det. Energigemenskaper är undantag i Sverige i dag, medan vi på många andra ställen i Europa ser hur det växer. Vi har ju en tradition i Sverige av att gå samman och göra saker ihop. Vi har haft vägföreningar, fiskeföreningar och fiberföreningar – nu är det dags för energiföreningarna.

Vi har i vår budget föreslagit ett stöd till dem som energieffektiverar och vill byta ut sin direktverkande el, och vi vill ge dem som har mycket små marginaler statligt lån för att kunna göra den investeringen och sänka sina kostnader. De med små medel sitter nämligen fast i en fattigdomsfälla i dag. Vi vet att elbilen är billigare i drift, men den är dyrare i inköp. Då måste man kunna göra den investeringen.

Samma sak ser vi för uppvärmningen hemma. Det är billigare att ha bergvärme än direktverkande el, men man måste klara av att göra investeringen. Det är därför det är så viktigt med miljöbilsbonusar, gröna avdrag och statliga lån för energieffektivisering. Det är också något som hela samhället vinner på.

Det behövs också större frihet och skydd mot naturliga monopol. Elnätsbolag och fjärrvärmebolag kan höja priserna tämligen kraftigt, till och med så mycket att de har blivit utkastade ur de branschorgan som finns för transparensens skull. Det är problematiskt. Kraftvärmens och fjärrvärmens är viktiga för det svenska energisystemet. Där behöver politik, näringsliv och bolag ta ett större ansvar så att vi får slut på domstolsprocesser och överklaganden. Det måste bli ordning och reda. Det behövs en borgfred mellan elnätsbolag och konsumenter. Här behöver de stora bolagen ta ett särskilt ansvar, inte minst eftersom vi vet hur viktigt det är.

Det är oacceptabelt att det finns i princip färdiga fabriker i Småland men att de inte kan få el eftersom regionnätsägarna har för långa ledtider.

Den gröna omställningen är en möjlighet för Sverige. Nu har regeringspartierna lämnat kammaren eftersom de inte är intresserade, och det säger rätt mycket om den gröna fernissa som detta verkar vara. Det verkar inte spela så stor roll, och det är inte så viktigt att gå före. Inget kunde vara mer fel.

Det är tydligt att det är Centerpartiet som driver den borgerliga agendan i svensk politik just nu. Det är näringslivet som pressar på i omställningen. När moderater i talarstolen och i replikskiften säger att industrin vill ha stabil och pålitlig el har de inte lyssnat. Man vet att en stor andel av den tillkommande användningen handlar om vätgas, och vätgas kan lagras.

Pilotprojekten i samband med Hybritprojektet visar att det kan bli upp till 40 procent billigare att använda el när det blåser mycket och det finns god tillgång till el. Sedan använder man mindre el därefter. Det är ingen slump att Holmen, SCA, Volvo, Northvolt, LKAB, SSAB och många andra industriföretag säger att det är mycket möjligt att de vill ha kärnkraft framöver, men först vill de ha vindkraft. Ändå står regeringen och bara pratar om kärnkraft. Man gör det aktivt svårare för vindkraften, trots att vi vet att den behövs, trots att den tillsammans med flexibilitet, lagring, solenergi, ökad effekt i kraftvärmens, ökad effekt i kärnkraften och bättre vattenkraft kan lösa problem på kort sikt. Ända väljer man att bortse från det. Det här är skadligt för Sverige, skadligt för näringslivet och skadligt för klimatomställningen.

När man pratar om att hålla klimatpolitiken på en europeisk miniminivå har man inte förstått att vi står inför ett vägval den här mandatperioden. Antingen går Sverige före, och då kan vi sälja lösningar till resten av världen när de kommer i kapp, eller så går vi efter, och då får vi köpa från dem. Men då har våra företag flyttat till andra länder. De är inte Sverige-sentimentala, utan de vill befinna sig där det finns bäst förutsättningar.

I stället vill regeringen först riskera kreditgarantier på 40 000 kronor per svensk, och sedan vill man lägga ytterligare subventioner ovanpå för någonting som i bästa fall finns på plats 2035. Om det är så bra, och något som näringslivet vill ha, är det väl rimligt att betala. Trots det verkar det inte som att man litar på sin egen politik utan måste subventionera fram den. Det om något är dogmatism och enögdhet.

Tyvärr är det inte bara ansökningar om vindkraft som samlar damm på regeringens bord. Utredningar som kortar tillståndsprocesserna har inte tagits vidare. Pausen för vattenkraftens miljöprovning har inte lett till ett enda kommunicerat förslag. Bioekonomiutredningens betänkande om drivmedelsproduktion har inte ens remitterats. Lokala incitament för elproduktion har inte tagits vidare. Listan kan göras lång. Det enda man verkar prioritera är kärnkraft. Det är mycket möjligt att den kan vara relevant från 2035 och framåt, men de behov som industrin har till 2030 löses inte med kärnkraft.

Det är dags att göra verkstad. Börja med att genomföra förslagen om att ersätta dem som påverkas av ny elproduktion och elnät. Låt fastighets-skatten betalas tillbaka till kommuner. Det är ganska många som har varit överens om detta. Det var en debatt i *Agenda* nyligen där alla partier tyckte att det var ett bra förslag. Men genomför det! Det räcker inte att stå i tv och säga att det är ett bra förslag. Det som spelar någon roll är vad som läggs på riksdagens bord. Målet måste ju vara att det blir lika attraktivt med ny elproduktion i kommunen som det är med batterifabriker. De hänger ihop. Utan elen, inga batterifabriker och inga andra industrisatsningar.

Lös ersättningsfrågorna för elnäten. Använd ny teknik så att försvaret inte behöver säga nej. Saab har inga problem att se igenom en vindkraftspark med sin radar. Varför är det då ett problem för regeringen och Försvarsmakten? Låt Svenska kraftnät bygga ut rejält och marksnålt. Det finns otroliga mängder pengar på Riksgäldens konto, till ingen nytta just nu.

Regeringen behöver visa handlingskraft. Snabba på med att rensa i den statliga byråkratin. Det kan göras med enkla åtgärder. Det är klart att det behövs nya utredningar, men börja med att genomföra det som är klart. Det handlar helt enkelt om att vi från politiken måste vilja. Vi måste prioritera omställningen, utbyggnaden, klimatet och konkurrenskraftiga elpriser.

Centerpartiet är berett att prioritera detta. Frågan är om andra är villiga att prioritera detta tillsammans. Genom att sänka den politiska risken kan investeringarna nämligen ske billigare och snabbare. Det sänker också kostnaden för hushållen.

Det är dags att vi löser problemen. Hushållen, näringslivet och klimatet förväntar sig det. Centerpartiet sträcker ut handen till övriga partier. Frågan är om man är villig att ta den utsträckta handen och komma till förhandlingsbordet. Jag är övertygad om att vi kan lösa problemen tillsammans för hushållen, för klimatet, för företagen och för Sveriges bästa.

Anf. 203 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Ledamoten lyfte i sitt anförande upp förra vinterns priser och pekade på Rysslands invasion av Ukraina som en bidragande orsak till detta. Det stämmer naturligtvis. Men det fanns flera faktorer som bidrog

till de elpriser vi såg förra vintern, och vi är överens om att vi inte vill hamna där igen.

En av de större bidragande orsakerna till de skenande elpriserna, framför allt i de södra delarna av landet, är de elprisområden som finns i södra Sverige. I Skåne sätter man prisnivån utifrån priserna på kontinenten.

Centerpartiet pratar sällan om detta. Har jag uppfattat saken rätt när jag förstår det som att Centerpartiet tycker att det är EU som ska styra priserna genom att sätta elprisområdena i Europa och därmed också i Sverige? Det skulle vara intressant att höra var Centerpartiet tycker att linjerna för elprisområdena i Sverige ska dras.

Anf. 204 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag ska ge en eloge till Louise Eklund, som är den från regeringspartierna som inte har lämnat kammaren utan faktiskt har lyssnat – vilket jag tycker är trevligt.

Det är korrekt att Ryssland är huvudorsaken till de höga priserna. Därefter kommer att den franska kärnkraften inte levererar utan går på halvfart, och även den svenska gick tidvis på halvfart under förra vintern. Det är de stora effekterna som gjorde att priserna skenade inte minst i södra Sverige. Det har framkommit i olika utredningar, och även branschen har sagt det.

Det som skulle göra störst skillnad är att Tyskland gör samma sak som Sverige och inför elprisområden. Det borde vi driva på tydligare från svensk sida, inte minst från den svenska regeringen. Tyskland har en liknande situation som Sverige med mycket produktion i norr och mycket användning i söder. Man har inte delat in landet i elprisområden, vilket är en teknisk begränsning. Men det är inte politiken som ska säga var gränserna ska gå, utan i stället ska de styras av fysikaliska lagar i överföringen. Men till skillnad från att de fysikaliska lagarna säger exakt vilka kraftslag som ska användas bestäms detta på myndighetsnivå.

Det som skulle vara bra är om den svenska regeringen gör som den danska gjorde mot Sverige och faktiskt stämmer Tyskland till att införa tyska elprisområden. Det skulle sänka priset radikalt i södra Sverige.

Är den här regeringen beredd att ta fajten mot Tyskland och se till att man får helt andra förutsättningar även i södra Sverige genom att elpriserna kan sänkas i och med att Tyskland tvingas införa elprisområden?

Anf. 205 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten inte svarar på min fråga om hur Centerpartiet ställer sig till den svenska elprisområdesindelningen. Då får jag väl dra slutsatsen att man är nöjd med den indelning som finns i Sverige med fyra elprisområden där elprisområde 4, det vill säga södra Sverige, periodvis har skenande elpriser, mycket på grund av att man är kopplad till kontinentens prisbild.

Det var ju just den elprisområdesindelningen som gjorde att skånska bönder och livsmedelsproducenter förra vintern höll på att gå under, vilket faktiskt var på väg att sänka hela den svenska livsmedelsproduktionen. Därför tycker jag att det är intressant att Centerpartiet inte längre verkar värdera – eller tycka att det är viktigt att försvara – skånska bönders och livsmedelsproducenters möjligheter att bedriva sin verksamhet och ha

Anf. 206 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tror att Louise Eklund får lyssna lite bättre, för jag svarade visst på frågan. Det är inte politiken som delar in Sverige och andra länder i elprisområden, utan detta görs på myndighetsnivå utifrån de flaskhalsar som finns i elnätet.

Det är inte heller elprisområdena som har gjort att man har fått höga elpriser. Det beror bland annat på att södra Sverige har alldeles för lite elproduktion. Centerpartiet har lagt fram ett antal förslag för att öka den. Vi vet att det finns inte minst moderata kommunalråd, som ju Louise Eklund och andra samarbetar med, som säger nej till i princip all ny elproduktion.

Vi vet också att man med bara två havsvindparker hade sänkt priset radikalt i elområde 4. Ändå är man inte beredd att godkänna dem. Det ligger ett antal förslag på regeringens bord. Då har jag inte nämnt de många landbaserade vindkraftparker som också hade sänkt elpriset. Dessa säger man blankt nej till i kommun efter kommun i södra Sverige. Detta är också att säga ja till höga elpriser.

Det är klart att det finns saker att göra. Vi behöver jobba mycket mer med kraftvärme, småskalig vattenkraft och annat som den här regeringen inte verkar prioritera.

Man hade kunnat stämma den tyska staten, som den danska staten stämde den svenska, för att tvinga den att införa tyska elprisområden. Det hade sänkt priset i södra Sverige även om det inte hade byggts någon ny kraft. Louise Eklund svarade dock inte på om regeringen är beredd att göra det. Jag tycker att det är lite ynkligt. Detta är någonting som man faktiskt borde ta tag i, speciellt med ett sådant högt tonläge om att det borde göras någonting för södra Sverige.

Jag ser ingenting som den här regeringen har fattat beslut om som skulle sänka priset i södra Sverige. Jag tycker att det är problematiskt. Det behövs radikalt förändrade förutsättningar med lokala incitament till dem som bygger ny elproduktion, oavsett kraftslag, och fattar beslut om de solcellsparker som skulle kunna öka produktionen i Skåne med 50 procent. Nu ligger detta bara på länsstyrelsens bord och samlar damm.

Regeringen pekar inte med hela handen. På område efter område fattas det inga beslut. Undantaget är kärnkraften, och den löser inte problemet – åtminstone inte de närmaste 15 åren.

Anf. 207 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! Jag är så otroligt glad att stå i talarstolen just i dag. Äntligen har vi fått ett klimatavtal på plats. Världens ledare har i dag enats om vilken riktning den globala klimatpolitiken ska ta. För första gången någonsin har ett slutavtal från FN:s klimatförhandlingar slagit fast att världen på ett ordnat och rättvist sätt ska genomföra en övergång från fossila bränslen.

Vad vi ser nu är början på slutet för den fossila eran. Det är historiskt att samtliga deltagare har kunnat enas och ställa sig bakom gemensamma mål. Det är historiskt att länder som Kina och Saudiarabien har kunnat ställa sig bakom samma mål som EU och USA. Det är faktiskt också histo-

riskt att Sverige har spelat en så aktiv roll i att få det här avtalet på plats. Tack, klimatminister Romina Pourmokhtari, för att du har varit med och förhandlat fram detta helt avgörande dokument!

För omvärlden och inte minst näringslivet är signalen nu väldigt tydlig: Fossila bränslen kommer inte att vara kommersiellt gångbara speciellt mycket längre. Detta kommer att få stor betydelse även för Sverige, inte minst på energiområdet.

Tack vare de helt avgörande beslut som vi har tagit på energiområdet det senaste året har vi rustat oss för att ta oss an detta historiska skifte. Vi har under hösten tagit beslut om ny kärnkraft. Förbudet mot nya kärnkraftsreaktorer har tagits bort, och det har blivit tillåtet att etablera kärnkraft på nya platser. Regeringen har också gått fram med en färdplan för kärnkraft som syftar till en omfattande utbyggnad av den fossilfria kärnkraften.

Att gå från fossila till fossilfria energikällor tror jag är det enskilt viktigaste som vi i Sverige kan göra för att leva upp till våra åtaganden i det globala klimatarbetet. Det går inte att komma ifrån att kärnkraften är avgörande för detta och kommer att vara det även i morgon. Det går inte att snabbt ställa om energiproduktionen med bibehållna leverans- och driftsäkerhetsmål på något annat sätt.

Dagens debatt har i mycket varit en fortsättning på den fossilfria ambition som regeringen driver på för. Jag noterar än en gång socialdemokratins ambivalenta hållning till kärnkraften. Jag fortsätter, även efter dagens debatt, att fråga mig vad partiet egentligen vill med sin energipolitik. Man kan inte ha två positioner samtidigt – antingen tror man att kärnkraften behövs för att nå det fossilfria samhället, eller så gör man det inte.

Det är anmärkningsvärt att vissa partier kan ställa sig bakom de globala målen och att vi rör oss i en fossilfri riktning samtidigt som de i denna kammare röstar på ett annat sätt. Jag tycker att det är extra anmärkningsvärt mot bakgrund av att elbehovet i Sverige kommer att öka kraftigt när vi nu går mot elektrifiering. Industrin och transportsektorn går före, men hela samhället håller nu på att ställa om. Vi måste rusta oss för att möta ett elbehov om kanske 300 terawattimmar år 2045. De i denna kammare som inte ställer sig bakom förslagen om ny kärnkraft när det väl är dags att trycka på knappen och rösta har väldigt svårt att förklara hur vi i Sverige ska klara av att nå detta mål.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att behovet av mer fossilfri och planerbar energiproduktion blir extra tydligt om man ser på energifrågan ur ett sydsvenskt perspektiv. Som konstateras i den skrivelse vi debatterar har nedläggningen av kärnkraft fått stora konsekvenser för just södra Sverige, inte minst i form av exponering för höga elpriser. Det har blivit väldigt dyrt för alla hushåll men också för klimatet, då mycket av den energi södra Sverige har tvingats att importera har varit fossil.

Det är otidsenligt att importera kol för att säkra eltillgången i Sverige. Om vi ska undvika att göra det framöver behöver vi satsningar på fossilfri energiproduktion i hela landet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 208 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag stämmer helt in i att vi måste gå mot en fossilfri framtid och i en fossilfri riktning. I Sverige gör regeringen dock precis tvärtom och ökar, helt medvetet, de fossila utsläppen. Hur motiverar man det?

Anf. 209 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Denna regering har det senaste året, inte minst genom det beslut som togs den 15 december i fjol och de beslut på energiområdet som vi har debatterat i den här kammaren, valt att göra förändringar och gå från förnybart till fossilfritt. Vi har fått en färdplan på plats. Vi har också fattat beslut om att kunna ha mer kärnkraft, både på fler ställen och med fler reaktorer.

Allt detta syftar till att i en snabbare takt och på ett långsiktigt hållbart sätt göra Sverige fritt från de fossila källorna och till ett fossiloberoende samhälle. Jag tycker att denna regering har tagit flera viktiga och stora steg i den riktningen.

Anf. 210 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Atmosfären och klimatet bryr sig ju inte så mycket om vad Louise Eklund och den här regeringen tycker. Atmosfären och klimatet bryr sig om vad man faktiskt gör.

Det stämmer att regeringen har tagit ett antal beslut, men dessa beslut har ju inte minskat utsläppen med ett enda kilo koldioxid. Däremot har man fattat ett antal stora beslut om att öka användningen av fossila bränslen. Bara på dieselsidan pratar vi om 4 miljoner liter om dagen. Vi pratar om 10 miljoner ton fram till 2030. Det är de ackumulerade utsläppen som spelar roll för klimatet, inte vad man säger att man ska göra någon gång i framtiden.

Jag har fortfarande inte fått något svar. Jag tycker att det är trevligt att regeringen säger att man gör saker, men man har inte gjort någonting för att minska utsläppen. Enligt regeringens egna beräkningar i den budget som vi debatterar har utsläppen tvärtom ökat. De kommer att öka de närmaste åren, och vi vet vilka som kommer att få betala för det. Det är inte bara framtida generationer, utan det är den här generationen och de kommande regeringarna – kanske till och med denna regering. Framför allt är det jord- och skogsbruket.

Romina Pourmokhtari, som är klimatminister, sa i Dubai att vi måste fasa ut de fossila bränslena. Regeringen ökar användningen av fossila bränslen. Hur kan Louise Eklund och Liberalerna försvara det?

Anf. 211 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Nu var det inte bara den svenska klimatministern som sa detta under klimatmötet, utan samtliga världens ledare tog beslutet att fasa ut de fossila källorna och gå mot ett fossilfritt samhälle. Det är alltså många fler än jag och klimatministern som tycker att det är viktigt att gå mot ett fossilfritt samhälle. Den uppräknig jag gjorde av de beslut regeringen har initierat pekar också i riktningen att vi 2045 ska övergå till ett ökat elbehov och ett fossilfritt samhälle.

Anf. 212 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! För att kunna leverera energi som möter samhällets behov krävs några grundläggande saker. Den energi vi producerar behöver vara billig och miljövänlig, och den måste komma på plats i tid för att vi ska klara klimatomställningen. Regeringen misslyckas på samtliga punkter. Utsläppen ökar, och man har ingen som helst aning om hur man ska leverera den energi som både industri och klimatomställning behöver till 2030. Vi står inför en klimatkris som hotar vårt samhälle, och ändå är insikten om att handlingskraft och målmedvetenhet behövs frånvarande hos regeringen.

Det som Sverige och världen behöver är en energipolitik byggd på fakta och omvärldsanalys. Då skulle man se att vi behöver satsa på en kraftig utbyggnad av den förnybara energin, inte minst vindkraft och solceller, givetvis i kombination med storskalig energilagring, mer elnät och ett smart och flexibelt energisystem. Tunga aktörer som Internationella energibyrån, FN:s klimatpanel IPCC och Chalmers pekar alla på att det är vindkraft och solkraft som har potential att leverera stora mängder fossilfri el tillräckligt snabbt för att möta det klimathot vi står inför.

Det vi behöver göra är att hantera denna kris på precis samma sätt som vi har hanterat pandemin och finanskrisen. Staten behöver ta ett tydligt ledarskap, och vi behöver en investeringsbudget för klimatet. Därför har Miljöpartiet avsatt 100 miljarder per år de närmaste tio åren för att klara omställningen tillräckligt snabbt. Vi behöver agera nu, inte sedan när det är för sent.

Dessutom har vi en unik möjlighet att behålla en ledande position i den gröna omställningen, vilket skapar både utveckling och arbetstillfällen i hela Sverige – upp till 50 000 jobb, enligt industrin. Den potentialen måste vi ta till vara, men regeringen håller på att sjabbla bort den.

Miljöpartiet vill satsa stort på förnybar, billig energi. Vindkraften är i dag det billigaste energislaget som byggs i stor skala utan subventioner. Redan 2024 väntas vindkraften vara Sveriges näst största teknik för elproduktion, och företag står på kö för att bygga i de bästa vindlägena. Denna utveckling borde främjas, inte minst genom ersättning till närboende och kommuner. Det är ett förslag som borde förverkligas så snart som möjligt, och det finns redan utredda förslag att implementera.

Även solenergin har stor potential i Sverige. Med solceller på villatak, lägenhetshus och industrilokaler kan alla producera egen energi. Skatten på egenproducerad el borde slopas helt, även över 500 kilowatt. Med större solparker kan man producera stora volymer el som kommer alla till nytta. Upp till 30 terawattimmar till 2030 är branschens bedömning.

Med en satsning på storskalig solvärme kan vi också ersätta en del bioenergi och avfallsförbränning för produktion av värme till fjärrvärmenätet. För att främja detta vill vi se ett investeringsstöd. Det möjliggör användning av biobränslen där de behövs allra mest, nämligen för att ersätta fossila bränslen i transportsektorn. Solvärme bör även inkluderas i det gröna teknikavdraget.

Fru talman! Energieffektivisering är det snabbaste, billigaste och mest miljövänliga sättet att minska kostnaderna för energi. För att möjliggöra en snabb omställning vill Miljöpartiet att staten tar en mer aktiv roll i att stötta hushållen och företagen. Vi föreslår att staten under en period tar 60 procent av kostnaden för alla åtgärder som effektiviserar energianvänd-

ning. Det skulle sänka elpriset. Bedömningar visar nämligen att om man minskar elanvändningen med 1 procent sjunker elpriset med 5 procent. Det innebär att med en energieffektivisering på 10 procent skulle elpriset sjunka med 50 procent. Detta möjliggör också en snabbare omställning då det blir mer plats i elnätet och så vidare.

Framtidens energisystem kommer att ha en högre andel variabel elproduktion, vilket är naturligt när elen i stor utsträckning kommer från vindkraft och solenergi i både Sverige och våra grannländer. Därför behöver systemet givetvis balanseras. Svaret på hur vi löser det är egentligen ganska enkelt. I århundraden har vi odlat mat på sommaren och lagrat den till när vi behöver den på vintern, och precis så kan vi göra med energin. Vi lagrar den när vi har god tillgång för att använda den när vi behöver. Systemet måste helt enkelt bli smartare och mer flexibelt och inkludera mer energilagring. För att stimulera och snabba på utvecklingen av olika slags lagring för att kunna möta klimatkrisen har Miljöpartiet ett investeringsstöd på 3 miljarder per år.

Sverige har dessutom goda förutsättningar att producera elektrobränslen, och den tekniken vill vi snabba på med ett introduktionsstöd.

Sveriges elnät är i stort behov av utbyggnad och utveckling. Miljöpartiet vill uppgradera det svenska elnätet så att hela landet får ett smart, flexibelt och robust elnät som klarar betydligt mer el. Här finns också färdigutredda förslag som regeringen snarast bör implementera.

Miljöpartiet avvisar självfallet regeringens förslag på kreditgarantier till ny kärnkraft, men det kunde åtminstone ha varit teknikneutralt så att det inkluderar alla energislag som man själv säger behövs för omställningen.

Regeringen gör lite motsatsen till att främja den elektrifiering man säger är svaret på mycket av den klimatutmaning vi står inför eftersom man höjer skatten på el och sänker skatten på bensin. Från och med nästa år kommer skatten på el att vara nästan dubbelt så hög som på bensin per energienhet, och det är ett steg i fel riktning.

Fru talman! Det vi behöver är ett statligt ledarskap i den gröna omställningen, en investeringsbudget som möjliggör den, en kraftig utbyggnad av hållbart producerad energi redan till 2030 och därefter en satsning på energieffektivisering, ett utbyggt elnät och ett smart elsystem.

Anf. 213 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Tack, Linus Lakso, för anförandet! Man kan diskutera Miljöpartiets energipolitik eller så kan man diskutera verkligheten.

Jag har två frågor. Den första gäller det energisystem som Miljöpartiet säger sig vilja ha och som består av förnybara, väderberoende energikällor, är flexibelt samt har energilagring och så kallade smarta elnät. Finns det ett exempel på något sådant som fungerar i världen? Jag bad om ett sådant exempel tidigare i debatten men fick inget i anförandet. Ge mig ett enda exempel på att det här är möjligt och realistiskt! Svenska kraftnät säger exempelvis att det är totalt och fullständigt orealistiskt.

Vi skulle kunna gå igenom många delar av Miljöpartiets drömvärld som är totalt orealistiska. Bland annat ska man satsa 3 miljarder på att ta fram den energilagring som alla säger är orealistisk på såväl kort som medellång och lång sikt. Miljöpartiet vill sätta Sverige och det svenska

näringslivet på paus medan detta forskas fram, om det över huvud taget är möjligt.

Jag vill ha ett exempel i världen på just det kraftsystem som Miljöpartiet föreslår. Sedan kan vi diskutera realismen i detta. Jag inser att jag är tråkig som pratar om realism, vetenskap, teknik och naturlagar i den här debatten med Miljöpartiet, men jag vill ändå ha det där exemplet.

Linus Lakso nämnde också den Chalmersrapport, fru talman, som kom i somras och som säger att det är helt möjligt med ett system baserat på förnybara kraftslag. Min fråga är om Linus Lakso har läst den rapporten och om han i så fall tycker att den är bra.

Anf. 214 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Ja, jag har läst den rapporten och ja, jag tycker att den är bra. Jag förstår inte problemet som ledamoten pekar på. Jag vet inte om jag kan ana vart ledamoten vill komma, men i rapporten tittar man på hur man kan balansera ett förnybart energisystem på timbasis, och det finns redan i dag sådana tekniker. Redan i dag är batterier med och balanserar elsystemet, till exempel när en kärnkraftreaktor snabbstoppas. Det har hänt både i vinter och förra vintern. Då är klustrade batterier en del av lösningen och kan snabbt tillföra effekt.

Olika elnätsbolag som jag har pratat med har prognoser som visar att vi kanske redan till sommaren eller inom ett år kommer att ha 1 gigawatt batterikapacitet installerad i det svenska elnätet. Det är tillräckligt för att ersätta all rotationsenergi eller svängmassa som finns i hela det nordiska elsystemet.

Fru talman! De problem som Mats Green målar upp finns det alltså redan i dag lösningar på. De energilagringstekniker jag nämnde redan i förra repliksiftet är hundra år gamla och kan användas nu, till exempel pumpkraft, värmelager, batterier och inte minst vätgas. Det är så finurligt att energibehovet som tillkommer till stor del bygger på att industrin vill använda just vätgas i sina processer. Industrin i norr vill använda det till fossilfri ståltillverkning och på västkusten vill man använda det i kemiindustrin. Det blir då per definition väldigt flexibelt.

Anf. 215 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag får alltså inte ett enda exempel på det fantasienergisystem som Miljöpartiet förespråkar. Det finns inte ett enda exempel i världen på att det är realistiskt. Det är inte heller önskvärt för någon när det inte finns någon planerbar energi över huvud taget. Det bygger på teknik som inte finns i stället för gammal, beprövad, hederlig, klimatsmart teknik som vi vet levererar. Det finns inte ett enda exempel på att Miljöpartiets fantasienergisystem fungerar någonstans. Jag tror att man behöver ha med sig det.

Vi har inte råd att experimentera eller att sätta Sverige på paus medan den här tekniken eventuellt utvecklas långt i framtiden. Svenska kraftnät och många andra säger att det är totalt orealistiskt.

När det gäller Chalmersrapporten som jag frågade om ledamoten hade läst kan jag bara konstatera att den är väldigt intressant. Linus Lakso tyckte att det var en bra rapport, men i alla scenarier finns kärnkraft med. Rapporten bygger på att man bygger massivt med kärnkraft i Tyskland. Ett av de mest kärnkraftsfientliga länderna i världen förutsätts i den här rapporten

genomföra en historiskt stor satsning på ny kärnkraft. Det säger nog ganska mycket om realismen i rapporten.

För att Sverige ska klara sig med ett kraftsystem som bara har väderberoende kraftslag förutsätts i alla scenarier i Chalmersrapporten att Tyskland har satsat på kärnkraft. Det är vad vi pratar om, fru talman.

Jag vill ha ytterligare svar från ledamoten Linus Lakso både när det gäller Chalmersrapporten och om det finns något exempel på Miljöpartiets fantasisystem.

Anf. 216 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Mats Green har synnerligen gott självförtroende som går emot aktörer som IEA, FN:s klimatpanel och Chalmers tekniska högskola. De pekar på att det är Miljöpartiets politik som har förankring i verkligheten och de fysikaliska lagarna. I Australien finns redan nu delar av elsystemet som baseras på i princip 100 procent förnybart, men framför allt är detta en teknikutveckling som sker.

Det mest anmärkningsvärda och fantasibaserade här är att Mats Greens egen regering inte har ett enda svar på hur vi ska leverera tillräckliga mängder fossilfri el till 2030 och 2035. Även om man i den bästa av världar har två nya kärnkraftverk på plats 2035 täcker det bara 20 procent av elbehovet. Att man inte förstår den ekvationen är skrämmande både för oss som faktiskt är oroad av det klimathot vi står inför och för industrin, såklart. De står inför gigantiska investeringar och vill veta om det finns långsiktiga spelregler.

Kommer vi att ha en regering som sätter igång processerna redan nu för att ha den energi vi behöver på plats till 2030? Tidöpartierna agerar ju i motsatt riktning. De stoppar 70–100 procent av vindkraften genom det kommunala vetot, och med den statistiken är svaret tyvärr nej. Den här regeringen kommer inte att kunna leverera vare sig det klimatställningen eller industrin behöver. Det är väldigt allvarligt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 702 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/106/EEG vad gäller en ram till stöd för intermodal transport av gods och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1056 vad gäller beräkning av externa kostnadsbesparingar och generering av aggregerade uppgifter

Motion

med anledning av skr. 2023/24:39 Riksrevisionens rapport om det nationella smittskyddet

2023/24:2784 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

Prot. 2023/24:48
13 december

Energi

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 december

2023/24:373 Utveckling av en alarm-app

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:374 Ändring av körkortslagen

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:375 Insatser för en jämlik kulturskola

av *Lawen Redar* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:376 Pisaresultat

av *Alexander Christiansson* (SD)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:377 Iranska drönare i angreppskriget mot Ukraina

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:378 Granskning av huruvida svenska komponenter ingår i ryska vapen

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.28.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 22 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 40 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 70 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 120 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 13,

av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 206 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 7 Tilläggsskatt för företag i stora koncerner	2
Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU6	2
Anf. 1 FREDRIK AHLSTEDT (M)	2
Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	4
Anf. 3 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik.....	5
Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	5
Anf. 5 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik.....	6
Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S)	6
(Beslut fattades under § 12.).....	9
§ 8 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	9
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU3	9
Anf. 7 DANIEL PERSSON (SD).....	9
Anf. 8 ISABELL MIXTER (V) replik	10
Anf. 9 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	11
Anf. 10 ISABELL MIXTER (V) replik	11
Anf. 11 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	12
Anf. 12 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	12
Anf. 13 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	12
Anf. 14 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	12
Anf. 15 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	13
Anf. 16 OLA MÖLLER (S)	13
Anf. 17 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	15
Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik	15
Anf. 19 DANIEL PERSSON (SD) replik.....	16
Anf. 20 OLA MÖLLER (S) replik	16
Anf. 21 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	17
Anf. 22 OLA MÖLLER (S) replik	17
Anf. 23 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	18
Anf. 24 OLA MÖLLER (S) replik	18
Anf. 25 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	19
Anf. 26 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	21
Anf. 27 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	21
Anf. 28 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	22
Anf. 29 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	23
Anf. 30 ISABELL MIXTER (V) replik	23
Anf. 31 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	24
Anf. 32 ISABELL MIXTER (V) replik	24
Anf. 33 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik	25
Anf. 34 ISABELL MIXTER (V).....	25
Anf. 35 CAMILLA RINALDO MILLER (KD).....	28
Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	30

Anf. 37	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	31
Anf. 38	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	31
Anf. 39	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	31
Anf. 40	MARTINA JOHANSSON (C)	32
Anf. 41	MAURICIO ROJAS (L)	33
Anf. 42	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	35
Anf. 43	TREDJE VICE TALMANNEN	35
Anf. 44	MAURICIO ROJAS (L) replik	35
Anf. 45	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	35
Anf. 46	MAURICIO ROJAS (L) replik	36
Anf. 47	ISABELL MIXTER (V) replik	36
Anf. 48	MAURICIO ROJAS (L) replik	37
Anf. 49	ISABELL MIXTER (V) replik	37
Anf. 50	MAURICIO ROJAS (L) replik	38
Anf. 51	ANNIKA HIRVONEN (MP)	38
	(Beslut fattades under § 12.)	39
§ 9	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	40
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2023/24:SfU1	40
Anf. 52	CLARA ARANDA (SD)	40
Anf. 53	JESSICA RODÉN (S)	41
Anf. 54	ULRIKA HEINDORFF (M)	43
Anf. 55	ISABELL MIXTER (V)	45
Anf. 56	CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	46
Anf. 57	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	47
Anf. 58	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	48
Anf. 59	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	48
Anf. 60	CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik	49
Anf. 61	MARTINA JOHANSSON (C)	49
Anf. 62	MAURICIO ROJAS (L)	51
Anf. 63	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	52
Anf. 64	MAURICIO ROJAS (L) replik	52
Anf. 65	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	53
Anf. 66	MAURICIO ROJAS (L) replik	53
Anf. 67	ANNIKA HIRVONEN (MP)	53
	(Beslut fattades under § 12.)	55
§ 10	Kommunikationer	55
	Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU1	55
Anf. 68	THOMAS MORELL (SD)	55
Anf. 69	PER BOLUND (MP) replik	57
Anf. 70	THOMAS MORELL (SD) replik	58
Anf. 71	PER BOLUND (MP) replik	58
Anf. 72	THOMAS MORELL (SD) replik	59
Anf. 73	LINDA W SNECKER (V) replik	59
Anf. 74	THOMAS MORELL (SD) replik	60
Anf. 75	LINDA W SNECKER (V) replik	60
Anf. 76	THOMAS MORELL (SD) replik	61
Anf. 77	GUNILLA SVANTORP (S) replik	61
Anf. 78	THOMAS MORELL (SD) replik	61
Anf. 79	GUNILLA SVANTORP (S) replik	62

Anf. 80 THOMAS MORELL (SD) replik.....	62	Prot. 2023/24:48
Anf. 81 ULRIKA HEIE (C) replik	63	13 december
Anf. 82 THOMAS MORELL (SD) replik.....	63	-----
Anf. 83 ULRIKA HEIE (C) replik	64	
Anf. 84 THOMAS MORELL (SD) replik.....	64	
Anf. 85 ULRIKA HEIE (C)	65	
Anf. 86 MARIA STOCKHAUS (M) replik	67	
Anf. 87 ULRIKA HEIE (C) replik	67	
Anf. 88 MARIA STOCKHAUS (M) replik	68	
Anf. 89 ULRIKA HEIE (C) replik	68	
Anf. 90 HELENA GELLERMAN (L) replik	69	
Anf. 91 ULRIKA HEIE (C) replik	69	
Anf. 92 HELENA GELLERMAN (L) replik	70	
Anf. 93 ULRIKA HEIE (C) replik	70	
Anf. 94 MARIA STOCKHAUS (M).....	70	
Anf. 95 LINDA W SNECKER (V) replik.....	73	
Anf. 96 MARIA STOCKHAUS (M) replik	73	
Anf. 97 LINDA W SNECKER (V) replik.....	74	
Anf. 98 MARIA STOCKHAUS (M) replik	74	
Anf. 99 PER BOLUND (MP) replik	75	
Anf. 100 MARIA STOCKHAUS (M) replik	75	
Anf. 101 PER BOLUND (MP) replik	76	
Anf. 102 MARIA STOCKHAUS (M) replik	76	
Anf. 103 GUNILLA SVANTORP (S) replik	77	
Anf. 104 MARIA STOCKHAUS (M) replik	77	
Anf. 105 GUNILLA SVANTORP (S) replik	78	
Anf. 106 MARIA STOCKHAUS (M) replik	78	
Anf. 107 ULRIKA HEIE (C) replik	79	
Anf. 108 MARIA STOCKHAUS (M) replik	79	
Anf. 109 ULRIKA HEIE (C) replik	80	
Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik	81	
Anf. 111 GUNILLA SVANTORP (S)	81	
Anf. 112 THOMAS MORELL (SD) replik.....	83	
Anf. 113 GUNILLA SVANTORP (S) replik	84	
Anf. 114 THOMAS MORELL (SD) replik.....	84	
Anf. 115 GUNILLA SVANTORP (S) replik	85	
Anf. 116 HELENA GELLERMAN (L) replik	85	
Anf. 117 GUNILLA SVANTORP (S) replik	85	
Anf. 118 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	86	
Anf. 119 GUNILLA SVANTORP (S) replik	86	
Anf. 120 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	87	
Anf. 121 PER BOLUND (MP) replik	88	
Anf. 122 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	89	
Anf. 123 PER BOLUND (MP) replik	89	
Anf. 124 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	90	
Anf. 125 ULRIKA HEIE (C) replik	90	
Anf. 126 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	91	
Anf. 127 ULRIKA HEIE (C) replik	91	
Anf. 128 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	92	
Anf. 129 LINDA W SNECKER (V) replik.....	92	
Anf. 130 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	93	

Anf. 131 LINDA W SNECKER (V) replik.....	93
Anf. 132 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	94
Anf. 133 LINDA W SNECKER (V).....	94
Anf. 134 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	97
Anf. 135 LINDA W SNECKER (V) replik.....	97
Anf. 136 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	97
Anf. 137 LINDA W SNECKER (V) replik.....	98
Anf. 138 THOMAS MORELL (SD) replik	99
Anf. 139 LINDA W SNECKER (V) replik.....	99
Anf. 140 THOMAS MORELL (SD) replik	100
Anf. 141 LINDA W SNECKER (V) replik.....	100
(forts. § 13).....	101
Ajournering.....	101
Återupptaget sammanträde.....	101
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december	101
JuU4 Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de allvarligare brotten	101
CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	102
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	102
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	102
SkU6 Tilläggsskatt för företag i stora koncerner	102
SFU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	103
SFU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.....	103
Meddelande om inställd votering	103
Anf. 142 FÖRSTE VICE TALMANNEN	103
§ 13 (forts. från § 10) Kommunikationer (forts. TU1).....	103
Anf. 143 HELENA GELLERMAN (L).....	103
Anf. 144 PER BOLUND (MP) replik	106
Anf. 145 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	106
Anf. 146 PER BOLUND (MP) replik	107
Anf. 147 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	108
Anf. 148 PER BOLUND (MP)	108
Anf. 149 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	111
Anf. 150 PER BOLUND (MP) replik	111
Anf. 151 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	112
Anf. 152 PER BOLUND (MP) replik	112
Anf. 153 MARIA STOCKHAUS (M) replik	113
Anf. 154 PER BOLUND (MP) replik	114
Anf. 155 MARIA STOCKHAUS (M) replik	114
Anf. 156 PER BOLUND (MP) replik	115
Anf. 157 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	116
Anf. 158 PER BOLUND (MP) replik.....	116
Anf. 159 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	117
Anf. 160 PER BOLUND (MP) replik.....	117
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	118

§ 14 Energi.....	118	Prot. 2023/24:48
Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU3	118	13 december
Anf. 161 JESSICA STEGRUD (SD).....	118	-----
Anf. 162 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	120	
Anf. 163 JESSICA STEGRUD (SD) replik	121	
Anf. 164 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	121	
Anf. 165 JESSICA STEGRUD (SD) replik	121	
Anf. 166 RICKARD NORDIN (C) replik	122	
Anf. 167 JESSICA STEGRUD (SD) replik	122	
Anf. 168 RICKARD NORDIN (C) replik	122	
Anf. 169 JESSICA STEGRUD (SD) replik	123	
Anf. 170 BIRGER LAHTI (V) replik.....	123	
Anf. 171 JESSICA STEGRUD (SD) replik	123	
Anf. 172 BIRGER LAHTI (V) replik.....	123	
Anf. 173 JESSICA STEGRUD (SD) replik	124	
Anf. 174 FREDRIK OLOVSSON (S).....	124	
Anf. 175 RICKARD NORDIN (C) replik	126	
Anf. 176 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	126	
Anf. 177 RICKARD NORDIN (C) replik	127	
Anf. 178 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	127	
Anf. 179 LOUISE EKLUND (L) replik	127	
Anf. 180 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	127	
Anf. 181 LOUISE EKLUND (L) replik	128	
Anf. 182 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	128	
Anf. 183 MATS GREEN (M)	129	
Anf. 184 RICKARD NORDIN (C) replik	131	
Anf. 185 MATS GREEN (M) replik	131	
Anf. 186 RICKARD NORDIN (C) replik	132	
Anf. 187 MATS GREEN (M) replik	133	
Anf. 188 LINUS LAKSO (MP) replik	133	
Anf. 189 MATS GREEN (M) replik	134	
Anf. 190 LINUS LAKSO (MP) replik	134	
Anf. 191 MATS GREEN (M) replik	135	
Anf. 192 BIRGER LAHTI (V) replik.....	135	
Anf. 193 MATS GREEN (M) replik	136	
Anf. 194 BIRGER LAHTI (V) replik.....	136	
Anf. 195 MATS GREEN (M) replik	137	
Anf. 196 BIRGER LAHTI (V).....	137	
Anf. 197 CAMILLA BRODIN (KD)	139	
Anf. 198 RICKARD NORDIN (C) replik	140	
Anf. 199 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	141	
Anf. 200 RICKARD NORDIN (C) replik	141	
Anf. 201 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	142	
Anf. 202 RICKARD NORDIN (C)	142	
Anf. 203 LOUISE EKLUND (L) replik	145	
Anf. 204 RICKARD NORDIN (C) replik.....	146	
Anf. 205 LOUISE EKLUND (L) replik	146	
Anf. 206 RICKARD NORDIN (C) replik.....	147	
Anf. 207 LOUISE EKLUND (L)	147	
Anf. 208 RICKARD NORDIN (C) replik	149	
Anf. 209 LOUISE EKLUND (L) replik	149	

Anf. 210 RICKARD NORDIN (C) replik.....	149
Anf. 211 LOUISE EKLUND (L) replik.....	149
Anf. 212 LINUS LAKSO (MP)	150
Anf. 213 MATS GREEN (M) replik.....	151
Anf. 214 LINUS LAKSO (MP) replik	152
Anf. 215 MATS GREEN (M) replik.....	152
Anf. 216 LINUS LAKSO (MP) replik	153
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	153
§ 15 Bordläggning.....	153
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	154
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.28.	154